Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

PAUL VON MARTENS

DÖDEN KOM TILL RÄTTA

Paul von Martens har tidigare utgett:

Mannen som byggde en båt (1977)
Glädjen (1979)
Herdarnas natt (1981)
Fadershuset (1983)
Visa mig stjärnan (1985)
Ömt älskade (1987)
Hagar (1989)
Marons moské (1991)

Omslag av Adam Korpak

DÖDEN KOM TILL RÄTTA

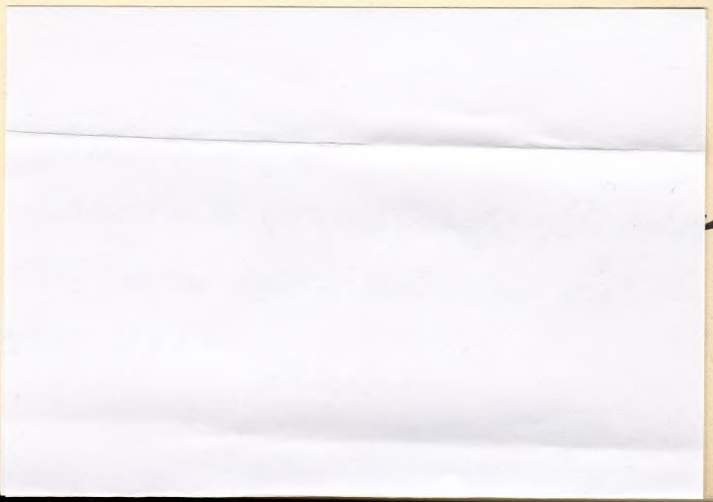

Paul von Martens

Döden kom till rätta

SÖDERSTRÖM & C:O
FÖRLAGS AB

Utgiven med understöd av statsmedel fördelade av Delegationen för den svenska litteraturens främjande.

© Paul von Martens 1997
ISBN 951-52-1654-0
tt Borgå 1997

Till Jørgen

I

Oskrivet är bäst

1

Jag förstår inte varifrån han uppenbarade sig denna resliga brutala gestalt som slog sig ner just där jag var, mittemot mig utan att fästa någon uppmärksamhet vid mig. Han satt med överrocken på och lutade sitt tunga huvud mot kragen. Det var näsan, öronen och den fasta dubbelhakan som fångade mig. Ögonen såg jag inte, men munnen var road av någonting som hade hänt eller som var på väg att hända. Det låg en kvällstidning på bordet mellan oss. Han sträckte ut sin hand och vände på den. Antingen förstod han inte språket eller var rubriken likgiltig för han lät tidningen ligga och rättade till handsken. Sedan höjde han på ögonbrynen, långsamt. Vilket ögonblick som helst skulle han se på mig. Jag svalde där jag satt med fingrarna på mina läppar.

– Min herre, sa jag och tänkte säga det på ryska.

Han reste sig och vände ryggen till. Hans gestalt i den mörka välskurna överrocken var väldig. Han avlägsnade sig inte mer än några steg, sedan stannade han och inväntade mig. Jag reste mig, alltfortfarande med handen för munnen, och han började gå medan jag intog den plats bakom honom, som han utan ord hade anvisat mig.

– Varför håller ni handen för munnen Tor Säter, sa han utan att vända sig till mig. Är ni rädd?

Det var ingen mening med att svara när han vände ryggen till. Vilket språk hade han talat? Vi vandrade som i ett tömt

rum där glasväggarna vek undan och dörrarna stod vidöppna och man såg trafikbullret utan att det ändå nådde fram.

Nu satt jag i en hotellobby i min egen stad. Idiotiskt. Det gör man inte ofta, bara när man tar hand om en resande som man varken vill eller kan bereda plats i sitt hem. Vi satt bredvid varandra i dessa underliga stolar från fyrtiotalet, som var ställda i en vid halvcirkel längs väggen och gav fri utsikt mot receptionen. Jag såg hans svarta skor och att han hade lagt det ena benet över det andra. Handen på armstödet mellan oss var alltfortfarande behandskad. Någon kanske trodde att vi satt där väntande, att vi med någon avsikt gav akt på dem som kom och gick.

– Jag har läst era böcker och jag har varnat er.

Jag tryckte mig mot ryggstödet. Bland de tjugo böcker jag har bakom mig är sju agentromaner, sådana där jag i thrillerns form försöker ge en tydning åt det förestående europeiska sammanbrottet. Ingen har varnat mig. Om någon hade varnat mig så skulle jag ha slutit honom i min famn. Han rättade till handsken på den hand som vilade på armstödet mellan oss. Han tog i med tummen och pekfingret och drog litet i den som om han var beredd att gå eller bara behärskade sin otålighet – med mig? Han reste sig och stod först med ryggen till, samma monumentala rygg. Det fanns inte plats för mig att stiga upp. Nu vände han sig om och såg ner på mig med det sneda stora småleende som tydligen aldrig lämnade hans läppar och antydde ett samförstånd som jag inte visste av. Och handskarna, varför rättade han till dem med lugna rörelser som en strypare? Jag fingrade på mina läppar och min blick sjönk till mittersta knappen på hans överrock.

Där han gick framför mig demonstrerade han för portieren, för växeln, för receptionisten, för dem som utan tvivel genom

ögonvrån hade iakttagit oss, att vi på inget sätt var jämbördiga. Allt fanns till för honom, också jag. I hissen tryckte jag på översta knappen. Ljuset på takterrassen bländade då dörrarna gled upp.

Han ställde sig och såg ut över staden utan att ta notis om hovmästaren. Det var sin rygg han erbjöd och hans händer grep stadigt om räcket. Utan att vända på huvudet kunde han lyssna på mig, höra min rapport.

Vaddå rapport? Jag var inte skyldig att redovisa någonting för denna gangster. Nej inte gangster. Här var det fråga om något annat.

– Mina böcker, sa jag, är helt fiktiva. Skriken från källaren i Eira hörs i själva verket från helt andra ställen på jorden. Hos oss är det alldeles händelselöst. Sjukdomen är naturligtvis redan här även om inga bölder ännu har brustit. Det var jag klämmer ut är fiktivt var liksom det inte är verkliga tummar Wilhelm Busch klipper av i Drummelpetter. Vi vill varna.

– Håll inte handen för munnen när ni talar!

Jag kände efter. Fingrarna vilade faktiskt på mina läppar som är mycket tunna. Det är för deras skull jag har valt glasögon med gyllene metallbågar och läpparna och glasögonen kräver kortklippt hår. Detta mitt utseende utesluter också kostym utom i mycket seriösa sammanhang. Jag minns hur jag för länge sedan stod och tryckte i stallet och inte vågade gå in för att jag hade rivit min skjorta på en spik eller något annat vasst. Bläsa såg på mig där hon stod och tuggade krumsande i det varma halvmörkret. Jag gick till henne i spiltan och hon makade på sig tungt trampande. Jag bär gärna rutig skjorta och en tunn skinnväst.

Då jag övergick till att skriva thrillers fick jag mycket nedlåtande kritik av dem som hade utnämnt mig till ett löfte. Man bröt pennan över mig för att jag inte urskuldade det våld som

jag skildrade med att gärningsmännen redan som barn hade tvingats bo i höghus. Det var också mycket illa att mina böcker gick att sälja på järnvägsstationen.

Hade jag talat för mycket? Hade jag överhuvudtaget alls sagt något? Jag kände på mina läppar. De rörde sig inte. Han vände sig om, lutade sig bakåt mot räcket och såg välvilligt på mig. Det sneda leendet öppnade sig och solskenet tecknade streck vid ögonen som kunde vara skrattrynkor. En stor varm far återkommen från en lång resa över jorden under vilken han blivit förstummad. Men inte min far. Han log aldrig mot mig. Inte ens när han ville invagga mig i säkerhet för att få tag i mig.

Jag harklade mig för att säkert tala så att det hördes. Jag skrev som jag gjorde för att jag var rädd. Jag såg saker som ännu inte hände på våra gator och i våra källare. Så länge jag skrev sprang jag jämsides med min rädsla, den hade vit käft och vargögon, jag slängde in gestalter mellan oss, en skog av stammar som flimrade förbi och ett långt skri, medan jag räddade mig över till andra sidan. Jag lät någon skrika i mitt ställe, någon annan, och avståndet ökade till honom som gläfste mig i hälarna.

Jag såg på hans grova ansikte, hans kraftiga öron och näsa och på hans mätta mun, att han förstod mig. Han förstod mig som man förstår en fågel som har upphört att flaxa mot rutan därför att det osynliga är ett totalt hinder. Han sträckte inte ut sina händer efter mig utan jämkade bara sina handskar. Så vände han sig småleende mot det håll från vilket hovmästaren borde uppenbara sig utan dröjsmål.

2

Maire läser inte längre mina böcker. Om vi har gäster och någon av dem av artighet eller intresse börjar prata om någonting som jag har skrivit så utesluter hon sig själv ur samtalet. En liten stund sitter hon tyst i sitt hörn av soffan, ser in i den öppna spisen, där vi inte brukar tända eld när vi har gäster för att brasan inte skall förbränna alla tankar, och reser sig sedan för att gå till köket. Hon återvänder lika mjukt som hon försvann och ställer kanske en annan flaska och andra glas på bordet framför oss. Utan någon blick på mig flyttar hon över whiskyflaskan till den låga hyllan framför fönstret. Om någon vill ta henne med in i samtalet så svarar hon alldeles enkelt och utan någon laddning.

– Jag har faktiskt slutat att läsa Tors böcker.

Hon säger det så naturligt att situationen varken blir pinsam för mig eller för gästerna. Någon skrattar till. Hon småler mot mig och inte ens den känsligaste iakttagare kan registrera spänning. Värmen i hennes blick skiftar när hon märker att jag utan ord signalerar att flaskan som hon diskret flyttat undan skall ställas tillbaka. Det är mycket få av våra vänner som vet att jag är alkoholist. Att mina nerver är åt helvete vet de flesta. Ingen har emellertid sett mig dricka ett enda glas för mycket i mitt hem.

– Och han sade inte ett ord på hela tiden? sa Maire som stod vid köksbordet och hackade lök.

Jag lutade mig mot kylskåpet och höll ännu min halsduk i handen. Det stod ingen doft av alkohol omkring mig och låg ingen misstro i hennes replik.

– Jag tror inte det.

– Tror inte?

Hon tog ett ägg ur skåpet och malet kött och sträckte handen efter påsen med skorpmjöl. Egentligen lyssnade hon inte, för om hon hade gjort det så hade hon förstått att det var något mera jag ville säga än att berätta om ett tillfälligt möte vilketsomhelst.

– Bodil ringde.

Jag gick tillbaka ut i tamburen och hängde av mig min halsduk. En bil körde upp och stannade knastrande in framför vår garagedörr. Jag kunde inte se den, men folk brukade inte komma oss såhär oförberett inpå livet. En bildörr slog igen. Och ännu en. Samtidigt ringde dörrklockan och jag sträckte ut handen och öppnade. Två obekanta medelålders män väntade sig att jag skulle be dem in. Jehovas vittnen? Eller mormoner, Jesu Kristi kyrka av de sista dagarnas heliga?

– Från skyddspolisen, god afton.

Jag bad dem stiga på och visade dem in i biblioteket, pratrummet eller vad vi skall kalla det. Mitt arbetsrum låg bakom det. Maire lät sig inte störas utan fortsatte med sin köttfärs.

Männen presenterade sig och sade att de hade fått order att ta kontakt med mig eftersom jag inte hade infunnit mig. Jag bad dem ta plats och kom inte genast på vad det var fråga om. Skyddspolisen har ingenting med bilkörning att göra och alla mina synder låg numera på det området.

Plötsligt kom jag ihåg ett trevligt telefonsamtal från en man som hade presenterat sig som någonting vid skyddspolisen och som frågade mig om jag var släkt med Bodil Säter, med andra ord om jag var släkt med min brorsdotter. Det bejakade

jag och han frågade om jag kunde berätta litet mera om henne. Berätta vad då och varför?

– Hon söker en tjänst hos oss.

– Jaha, sa jag. Hon är alltså inte så begåvad.

– Hurså?

– Då hon söker jobb hos er.

– Hm. Kanske ni ändå kan titta in.

Och så kom vi överens om någon dag när jag skulle komma till Bangatan och jag skrev upp det, men sen råkade jag inte titta i kalendern den aktuella veckan.

– Vi kom för att tala litet om Bodil Säter, sa den ena. Han hade tagit fram ett reporterblock och lagt det på knät. Den andre såg ut som om huvudet inte var hans egentliga arbetsredskap. Han försökte från sin plats kartlägga rummet med den låga hyllan framför det långa fönstret och den vita öppna spisen som stod som en mur och skylde TV-gruppen, som han inte kunde se.

– Jur.kand. Bodil Säter, sa jag.

– Rätt, sa han. Har hon någonsin talat med er om skyddspolisen?

– Jo, ofta, sa jag. Det var jag som berättade för henne att det förr var ganska vanligt att unga jurister extraknäckte hos statspolisen, Urho Kekkonen till exempel på sin tid. Längre fram anställde man dem för att få till stånd oanvändbara rapporter om sovjetfientlighet. De klättrade upp på fel tak när någon hade kastat flygblad och pekade åt fel håll när man skulle gripa agenterna. Ni är ofta på fel plats. Som nu.

– Vi får väl se, sa han som på ett så obegåvat sätt studerade vårt hem.

Han reste sig och gick fram till bokhyllan och lät fingret följa titlarna.

– Är det möjligen en husundersökning? frågade jag.

– Nej, sa han, jag ville bara se om här fanns andra böcker än era egna.

Han fortsatte att, nu med händerna i fickorna, läsa på bokryggarna.

– Fridens boningar har jag läst. Den var bra. Ni har visserligen ingen aning om hur vi arbetar men jag tyckte om den i alla fall.

Han satte sig igen och jag förstod att jag hade felbedömt honom. Han tog över.

– Den svenska säkerhetspolisen tog i fjol kontakt och frågade om vi kände till en Bodil Säter. De intresserade sig för hennes kontakter med vissa grekiska kretsar och hade upprepade gånger iakttagit henne på restaurang i märkligt sällskap. Känner ni till något?

– Nej, svarade jag. Hon är mycket förtegen, men jag kan försöka fråga henne. Redan i kväll om ni vill.

– Hon brukar ju göra research för er?

Det var polisen med blocket som igen tog över frågandet.

– Hon förser mig ibland med material, sa jag. En studerande kan behöva en slant.

– Ger ni specifika uppdrag?

– Jodå. Ett par gånger har hon skrivit juridiska utredningar. Hon har till exempel belyst dåvarande inrikesministerns handlande i fallet Torres ur rättslig synpunkt. Vad kom hon till? Att hans handlande var människorättsvidrigt och att ministern rent generellt var en samvetslös typ. Likaså har hon gjort en mycket intressant undersökning om polisens specialstyrkors rättsliga grund och befogenheter. Vidare är jag mycket väl informerad om er relativa maktlöshet i den polisiära världen.

– Kan författare i Finland hålla sig med egna forskare?

– Nej. De flesta säkert inte, men jag kan.

Maire ställde sig i dörren och underligt nog reste sig poli-

serna påfallande hövligt, men det är egentligen lätt att förstå när man ser henne. Hon är en så vacker människa. Hon ser helt enkelt så rar ut som en kvinna gör när ett mörkbrunt hår omsluter hennes ansikte som vänliga händer.

– Förlåt att jag stör, sa hon, men nu måste du komma Tor. Det är Bodil igen.

Ett fax hade kommit under dagen. Jag läste det innan jag tog luren. Det var från förlaget. "Hej Tor. Det har hänt någonting konstigt med din bok på tryckeriet. Sorry! Ring. Kram. Kirsti". Allt skrivet mycket hafsigt för hand.

– Hallå, det är Tor.

– – –

– Tvärtom. Du ringer mycket lämpligt. Polisen är för tillfället här för att klämma sanningen ur mig – om dig alltså.

Jag såg hur Maire visade skyddspoliserna runt i trädgården. Hon måste ha tagit dem genom mitt arbetsrum och genom dörren som utan trappsteg öppnar sig mot gräsmattan. Trädgården var Maires paradis, eller hade varit det till dess hon av leda gick tillbaka till arbetet, men där finns ännu kryddlandet som hon har anlagt med fransk dragon, salvia och oregano, sommarkyndel och rosmarin. Libstickan är en manshög buske och nära väggen breder timjan ut sig som en blåblommande matta. Solheta eftermiddagar när jag skriver kan jag numera, sedan jag har lämnat tobaken, känna den fint pirrande lätta doften.

Gräsmattan är inte överdrivet stor och täta buskage skymmer planket som isolerar oss ganska bra från livet utanför på förortsvägen. En av poliserna pekade frågande mot någonting bakom huset, alltså bakom mitt arbetsrum och Maire gick före dem dit. Min nyfikenhet väcktes och det irriterade mig att

lyssna till Bodils funderingar kring sina möjligheter att få anställning hos skyddspolisen.

– Det kan jag inte bedöma, sa jag.

Någonting i hennes röst hindrade mig ändå att avsluta samtalet. Hon hade kanske inte alls kommit till saken, till orsaken varför hon hade ringt upp. Någon gång tidigare hade hon frågat mig om det fanns skäl att anta att min telefon var avlyssnad. Det enda jag då hade kunnat svara var att en av mina vänner, en dataexpert, i sten hade hävdat att det inte gick att kontrollera.

– Du kan väl komma hit, sa jag, så kan vi tala i lugn och ro.

Jag avslutade samtalet och gick ut till de andra. De stod vid gaveln, som var den fönsterlösa väggen till mitt arbetsrum, och där var avståndet till planket knappt en halv meter. Maire försökte varsamt med handen hjälpa den klematis som först under de senaste åren börjat blomma vackert.

– Kan det ha varit ett djur? sa hon när hon rörde vid några brutna stjälkar.

3

Kirsti räddade mig då mitt förra förlag svek. Jag blev då så upprörd att jag tog mitt manuskript och med tårar av ilska i ögonen gick ut i trappan och ner på gatan och sneddade in i Gamla kyrkans skvär. Träden kastade tunga skuggor över de gamla gravstenarna. "Älskad i Lifvet, Begråten i Döden, Ömma vänner reste Stenen."

Någon tog mig i armen och, då hon såg mina ögon, kramade om mig. Det var Kirsti. Hon räckte mig en näsduk och snorande och svärande berättade jag om bemötandet på mitt förlag. Hur det inte räckte för dem, eller honom, att jag skildrade hur ont det onda var. Han ville att jag för säkerhets skull också tydligt skulle påpeka och klart ta avstånd från det djävulskas djävulskhet. Det skulle räcka med ett enda litet tillägg på sista sidan.

– Men det kan man inte begära av dig, sa Kirsti.

Jag sträckte på mig.

– Tor du kan inte gå med på det!

Jag höll fram manuskriptmappen och hon tog den.

– Ge den åt oss i stället, sa hon.

Så kom det sig att det stora finska förlaget gav ut min bok på finska innan den kom ut på svenska och det har det inte behövt ångra. Förlaget hade heller inte någon chans att backa ur när hon, utan att ens ha tittat på manuskriptet, hade beslutat sig. Hon är nämligen oemotståndlig, och då talar jag inte om hennes utseende, som nog är alldeles bra, utan om hennes ab-

soluta oräddhet och förmåga att tro också på sina egna värsta överdrifter. Till och med den östtyska tullen fick, enligt henne, i tiden ge sig när hon hade med sig en väska full med pornografiska tidningar åt sina vänner i Berlin.

– Vad är det här? sa tullmannen och höll upp tidning efter tidning i luften.

– För mitt personliga behov, svarade hon.

– En hel väska full!

– Men jag skall ju stanna en hel vecka!

Denna Kirsti oroade mig med beskedet att något hade hänt med min bok. Det kom inte helt oväntat för jag hade ofta medan jag skrev en intensiv känsla av att jag rörde mig på marker där jag ingenting hade att göra, att jag vände på stenar som borde ha fått ligga ifred.

Naturligtvis var jag inte rädd för att skulle vidta åtgärder, även om detta var första gången som han, under lätt förklädnad, utpekades och avslöjades som den egentliga grå eminensen i vårt politiska och ekonomiska liv. (Jag nämner tillsvidare inte hans namn.)

är alltså alla grå eminensers fader. Det är han som avses när en riksdagsman, som har blivit förbigången vid valet av ministrar, i vredesmod säger att det är uppenbart att besluten fattas någon annanstans än i riksdagsgruppen. Det är också han som exakt anger tidpunkten för när olika ledande bankmäns och tjänstemäns, för dem själva numera ödeläggande, försyndelser skall offentliggöras. Det är alltså honom jag egentligen inte är rädd för, eftersom jag inte alls spelar med sådana insatser som han är van att se på bordet. Det enda är, naturligtvis, att det jag satsar otvivelaktigt är hans goda rykte.

Den oro som jag kände under skrivandet var faktiskt av mera

metafysisk art. Med metafysisk menar jag helt enkelt obestämd, omöjlig att utpeka, utanför alla riktningar. En oro, alltså, för något ont som hotade att drabba mig inte bakifrån, framifrån, eller från sidorna, ovanifrån, underifrån eller inifrån, utan som plötsligt bara var där, oundvikligt som Kirstis fax.

Jag gick till mitt arbetsrum, där skrivbordet var ställt inte mot fönstret med utsikt över trädgården utan mot väggen, där jag hade mina skisser och lappar, mindmappar och släktträd fästade på en anslagstavla ständigt inför mina ögon. På hyllor inom bekvämt räckhåll låg böcker och pärmar med material och manuskript men ingen extra utskrift av boken. Jag hade inte printat ut mer än ett exemplar av den slutgiltiga versionen. Hela arbetet fanns sparat under namnen BUGGEN 1, 2, 3... och versionerna BUG1 a, b, c, etc. Förströtт knäppte jag på datorn och bad den plocka fram BUGGEN 1. Den svarade ögonblickligen att filen inte fanns. Jag försökte med de olika versionsnamn jag kom ihåg och fick ständigt samma svar. När jag gick in i apparatens register så var hela det bibliotek jag hade skapat för boken borta. Lugnt och metodiskt tittade jag igenom samtliga andra bibliotek utan att hitta ens ett fragment av det jag sökte. Det var så overkligt, för att inte säga omöjligt, att jag inte ens blev upprörd. Jag lutade mig tillbaka och tittade ännu en gång igenom förteckningen över nya och gamla dokument på skärmen. På något sätt utgick jag ifrån att boken ändå fanns kvar gömd i något för mig oförståeligt elektroniskt skrymsel och att Egil, om jag ringde honom, skulle lyckas dra fram den. Inom en halv timme skulle han vara på plats och lyckligt fylla hela huset med cigarrök medan han entusiastiskt sökte igenom alla min dators hemligheter.

– Fan, sa jag när jag märkte att någon stod i dörren bakom mig. Jag kan inte hitta min bok.

Jag vände mig om på vridstolen. Bodil stod där lutad mot dörrposten. Hon är en liten och kantig ung kvinna och hon ser nästan alltid ut som om livet hade så bråttom att det inte spelade någon roll vad hon drog på sig bara hon hann med.

– Den är borta, sa jag och reste mig.

Jag stod där med händerna i sidan utan att riktigt kunna koncentrera mig på henne. Hon sträckte sig mot mig för att få en kyss på kinden och den gav jag.

– Men det är ju förfärligt, sa hon. Jag har hört om en som förlorade en hel doktorsavhandling för att han inte hade säkerhetskopior...

– Mina är på förlaget, sa jag.

– Gudskelov, sa hon.

Hon var osäker på något sätt, såg mig i ögonen utan att ändå möta min blick.

– Jag borde åka till Stockholm. Det värsta är att jag borde vara där redan i morgon.

– Men då far du. Vad är det för hemskt med det.

Hon knäppte händerna framför sig och såg på mig med småflicksmin.

– Kan du inte låta dina grekiska vänner betala denhär gången? sa jag.

Hon stelnade till, såg på mig, ryckte på axlarna och gav sig iväg mot Maires regioner. Också inomhus rörde hon sig med långa, effektiva på något sätt svepande steg i sin billiga indiska kjol.

Hon vände sig om i bortre dörren.

– Jag vet exakt hur mycket pengar du har gett ut på mig, sa hon. Och jag kommer inte att bli skyldig dig ett penni. Jag får snart jobb.

– Det tror jag inte, sa jag.

Hon släppte dörrhandtaget och satte sig på soffkarmen.

– Vad menar du?

– Svenska Säpo har sett dig i dåligt sällskap.

Det kändes fel att stå i dörren så jag gick till soffan och slog mig ner i den för att vi skulle kunna samtala på vanligt sätt.

– Denhär världen är farligare än du tror, sa jag. Du kan vara iakttagen i varje ögonblick.

Jag lutade mig mot soffkarmen och såg upp mot henne där hon satt på det andra armstödet. Hon mötte inte min blick.

– Jag klarar mig med tretusen, sa hon.

– Det gör du inte alls, sa jag. Det räcker knappt till flygbiljetten.

– Jag har ännu studentrabatt, sa hon och lät sig glida ner i soffan bredvid mig.

Ett kort ögonblick halvlåg hon som en skönhet i Vackra Hem, sedan satte hon sig upp igen som en flickscout på en sten vid lägerelden. Egentligen kände jag bara flickscouten.

– Jag kunde klara mig med tvåtusentvåhundra.

– Jaha. Och var skall du bo?

– Vet du ens var jag bor nu, sa hon och fortsatte att titta in i lägerelden som ingen hade tänt i vår öppna spis. Du är faktiskt inte min far och jag blev myndig för länge sedan.

– Men måste man vara så hemlighetsfull?

– Du är författare, sa hon, och författare använder förr eller senare allt i sina böcker.

4

Egil är en stor vän av det mystiska och hans ögon tindrar febrilt vid varje skräckhistoria, i synnerhet om den är gotisk, det vill säga lutar sig över honom som en hotande, fallfärdig Kölnerdom. Det var en verklig frestelse att berätta för honom om mitt möte med den underliga skrämmande främlingen, men han konverserade så elegant och spirituellt med Maire, när han först hade prisat hennes läckra köttfärslimpa, att det var synd att slänga in nytt material i bordssamtalet.

Det han för tillfället underhöll henne med var en skröna om grekisk-ortodox tro och livssyn i rysk tappning och Dostojevskijs anda. Han påstod att den hade ingått som betraktelse i patriarkatets tidning och att den löd ungefär såhär:

> "Mina älskade söner", sa jätten Rus när hans pojkar på kvällen kom hem och berättade att de hade skändat och våldtagit alla kvinnor i grannbyn, torterat deras män och spetsat småbarnen på hötjugor, "Herren förbarme sig över oss, lämnade ni faktiskt någon vid liv!" Då påminde staretsen Pimen, som var på besök Rus om att vi aldrig under några förhållanden får döma någon, allraminst våra egna söner.
>
> Staretsens mildhet rörde Russ söner så djupt att de med tårar i ögonen vågade bekänna att någon i grannbyn möjligen hade överlevt deras besök. Alla grät hejdlöst medan de gjorde korstecknet och gospodinpomilorade.

– Det är en äcklig historia, sa Maire. Varför grät de hela tiden?

– De sörjde över sitt slarv, sa Egil med tindrande ögon.

– Nu kan ni sluta, sa Maire, som är en stor vän av Dostojevskij, Tjechov och Bulgakov. Och dessutom hädar ni.

– Vaddå hädar, sa jag. Egil berättar en skröna om slavisk stamreligion och det har ingenting med Gud att göra.

– I alla fall är ryssarna också människor, sa Maire.

– Jag undrar, sa jag, hur många bra författare de behöver för att glömma och förlåta allt elände som de har åstadkommit.

– Två eller tre, sa Egil, och såg sig om efter ett askfat.

Maire hade fått nog och reste sig från bordet. Hon dukade av. När hon kom tillbaka ställde hon sig till min förvåning bakom Egil och började massera hans nackmuskler med sina starka händer. Han grimaserade och vred sig som ett barn under hennes hårda grepp och ändå bekom den hårdhänta behandlingen honom oändligt väl. Han slöt ögonen och den kala hjässan sken ljusröd, inte av ett inre ljus utan av reflexer från solnedgången.

– Jag tror att du har kommit för lätt undan här i livet, sa hon. Bor hemma hos mamma, gamla karln, och roar sig med att säga fula ord.

Egil njöt. Hon kunde ha fått säga vad som helst åt honom så länge hon bara fortsatte sin sköna handpåläggning.

– Jag känner mig som James Bond, sa han.

Hon böjde sig ner och kysste honom på flinten.

– Och nu kan du gå och hjälpa Tor så att du hinner hem och i säng innan solen går upp.

Han reste sig, lätt förvirrad, och trevade efter sitt cigarrfodral samtidigt som han tacksamt bugade sig och sade några ord om den goda maten.

– Jag brukar aldrig lägga mig förrän solen går upp, sa han.

Om sommaren förstås. Om vintern borde man överhuvudtaget inte alls behöva vakna.

Dehär reflexionerna gjorde han på väg mot mitt arbetsrum spanande efter askkopp och tändstickor på vägen.

– Javisst, ja, sa han och tog cigarren ur munnen. Du har ju slutat röka. Jag kan gå ut i trädgården.

– Rök du, sa jag, medveten om att han skulle glömma cigarren i samma ögonblick ljuset från datorskärmen slog emot honom. Då brände han hål på skrivbord, stolsitsar och mattor om inte hans mor, eller i detta fall jag, ingrep och fimpade cigarren och kastade bort den. Det kunde man lugnt göra för han kom inte längre ihåg den.

Han tände alltså och slog sig andligt hojtande ner framför min apparat. Han reste sig igen och tog av sig kavajen, gnuggade händerna mot varandra och slog sig ner och började spela på tangenterna.

– Det är alltså inte bara filerna utan hela biblioteket som är raderat? sa han.

– Jag vet inte om det är raderat, men det är borta. Det sa jag redan i telefonen.

– Vi skall se, sa han, vi skall se. Hela boken finns ju rent fysiskt kvar någonstans på hårdskivan också om den är raderad. Dethär är en småsak. Vi tittar nu först för säkerhets skull igenom hela hårddisken, från huvudbiblioteket och neråt.

– Det har jag redan gjort, sa jag.

Det tog han ingen notis om utan fortsatte att spela på tangenterna under glada och ibland förvånade utrop: "Aha! Här har vi den! Nehe. Vi skall titta. Det var konstigt. Nåja. Då går vi hit. Och vad säger du nu då? Jasså inte. Det var tusan. Eureka. Nu vet jag. Nu skall du få se. Såhär och sådär och nu kommer det – nej. Det var som katten."

Egils optimism är inte lättskingrad, men om hans fingrar

först hade flugit över tangenterna så tryckte de småningom till bara nu och då, med långa tankepauser emellan.

– Har du något hjälpprogram? Han vände sig frågande om och insåg ögonblickligen att ingen hjälp stod att få hos mig.

– Vi skall se. Aha, PC-tools. Det får duga. Nu är det så, ser du Tor, att referenserna i innehållsförteckningen en gång för alla är borta. Nu gör jag såhär. Med dethär hjälpprogrammet går jag direkt in på hårdskivan och där tittar vi om det finns någon stor namnlös textmassa och så ger vi ett namn åt den och plockar fram den. Simsalabim. Hoc est corpus. Hockus-pockus. Konstigt.

– Vad då?

Det var farligt att fråga för alla förklaringar var helt bortkastade på mig.

– Du finns där, jag vet att du finns där och du gömmer dig, men vi skall nog... hitta dig, sådärja och nu... vi väntar litet... denhär maskinen är litet gammal, litet långsam... nu kommer du, jag drar dig som en fisk ur djupet, ur mörka vatten, med mitt trollspö... Sådär, där har vi den, inte nu, men nu. Nej. Fan.

Egil började treva efter sin cigarr, fann den inte och tog fram sitt etui och reste sig. Vi gick tillsammans ut i sommarnatten. Inte en stjärna blinkade till på den ljusa himlen. Trafikbruset hade dött ut. Maire hade lämnat köket.

– Dethär är mycket konstigt, sa han. Ser du, texter försvinner inte.

– Men jag är säker på att jag inte har raderat den.

– Även om du har gjort det. Radera, det är bara att kasta ett papper i papperskorgen, man kan alltid ta upp det igen. Hur stor var textfilen?

– Sista versionen av boken var 459 sidor, men den var ju delad på en massa filer och så finns där dessutom alla tidigare

versioner, allt under olika namn och nu hittar vi ingenting.

– Och det kan ju inte finnas ett sånt virus, sa Egil, som har den egenskapen att den bara förstör din senaste bok med alla dess versioner och lämnar allt annat orört.

Han gick tillbaka in och satte sig vid skrivbordet, men jag kände på mig att han redan hade gett upp även om han var beredd att för vänskaps skull, och framför allt mysteriets skull, sitta kvar tills han svimmade.

– Vi slutar, sa jag. Vi blir inte klokare.

Han satt tyst en stund framför skärmen, tryckte inte ens längre på tangenterna och reste sig sedan och sade att det väl var så.

– Dethär är ett mysterium, sa han. Sådant händer inte på vår jord. Det finns inte!

Han höll på att arbeta upp sig till raseri. Jag skyndade att föreslå att vi skulle gå till köket och se om vi kunde hitta en salt bit i kylskåpet.

– Det enda är om du har formaterat om hela hårdskivan, nästan skrek han med en röst som bröt i falsett.

Så mycket begrep jag ändå att jag kunde påpeka att i så fall allt annat också skulle ha försvunnit.

5

Egil stannade till långt efter soluppgången. Vi satt i köket och spekulerade och jag kunde inte låta bli att berätta om den märkliga gestalt jag hade mött. Egils blick reagerade omedelbart. Jag såg att hans föreställningar var gränslösa och att han utan kommentarer kammade igenom de mytiska världar på gränsen mellan elektronik, astrofysik och kosmogonisk spekulation där han så gärna vistades, ofta upphetsad av insikter som var omöjliga att uttrycka förståeligt. Han var faktiskt mera uppmärksam på snilleblixtarna i sitt eget huvud än på det jag berättade. Jag är alltför matematiskt obegåvad för att han skulle kunna ta mig helt på allvar och allt för kunnig i religionsvetenskap för att han skulle våga utsätta sina luftiga skepnader för mina sarkasmer.

Alltnog, det gick till morgonen innan han av förekommen anledning lämnade sin bil stående framför vår garagedörr och åkte iväg i taxi.

När jag vaknade var Maire för länge sedan försvunnen och en blick på klockan visade att det var för sent att stämma möte med Kirsti till lunch. Jag ringde alltså och man sade att hon säkert skulle komma tillbaka före två, eller strax efter. Det gjorde mig rastlös. Det mystiska utplånandet av hela min bok påminde mig om sandslottet som vågorna hade sköljt bort när jag ville visa det för min mor.

Mamma stod i vattenbrynet och sade att hon bra kunde föreställa sig hur stort och fint det hade varit. Jag kan se oss

båda, skapa en bild som jag aldrig har sett ur ett minne som vistas i de regioner där ett ständigt regn lämnar tårar på fönsterglasen.

– Tor hade byggt ett stort slott vid stranden men vågorna sköljde bort det, sa mor då vi satt till bords.

– Han ljuger, sa far. Ner med handen! Den som gömmer munnen ljuger.

Jag såg på mamma, men hon såg ner i sin egen tallrik, och allt mitt berättande är sedan dess, eller i ljuset av den händelsen, ett enda långt ljugande, om ljuga är att framställa det som icke är så att det blir till. Pappa minns jag bara som onda bilder som jag varken i detta sammanhang eller något annat tänker mana fram. Varje kvadratcentimeter som man ägnar honom är en stöld från livet. Det förvånar mig därför ibland att Maire så lugnt säger att hon har slutat att läsa mina böcker. Är inte det också ett sätt att påstå att jag ljuger? Hon skyller inte på att jag skulle skriva tjatigt eller outhärdligt långtråkigt utan bara på att det varken är, kan vara eller får bli som jag skriver. Och ändå har hon aldrig mött min far, bara tagit för givet att jag hade en svårare barndom än min bror. Är det något som gör att just jag måste få på käften, att den som vill vara någonting blir det först när han hör mig gråta? Och det har ingen i min vuxna ålder fått höra. Tvärtom. Jag har satt den ena efter den andra på pottan, som det så vackert heter. Också i boken. Den som nu är borta.

Någon rörde sig ute i trädgården. Det var obehagligt. Jag ställde ifrån mig mjölkglaset på köksbordet och förflyttade mig närmare dörren till matsalen så att jag kunde se ut. Där fanns ingen, om inte personen hade gått in bakom mitt arbetsrum och nu rörde sig längs bibliotekets fönsterlösa vägg i riktning mot garaget. I så fall skulle han snart kunna se in i köket över

Egils gröna Volkswagen.

Telefonen ringde. Jag skyndade fram och svarade.

– Tor, vad är det, varför viskar du?

Det var Maire som ringde bara för att se till att jag inte sov bort hela dagen och kanske av rädsla för att jag eventuellt skulle fortsätta där Egil och jag hade slutat i morse.

– Någon rör sig i trädgården.

– Så gå ut då och se efter vem det är! sa hon.

Jag lade på luren och tänkte ut en strategi. Det var säkrast att gå ut genom huvudingången, passera mellan Egils bil och garaget och därifrån kasta en blick längs biblioteksväggen. Det gjorde jag. Väl framme vid hörnet fortsatte jag försiktigt längs den långa fönsterlösa väggen närmare den knut bakom vilken en klematis hade blivit skadad. Just i hörnet var det trångt mellan planket och vårt hus. Det var inte klokt att ta risken att bli nedslagen med en sandsäck på den mest undanskymda platsen. Därför vände jag om och smög mig försiktigt tillbaka mot garaget och Egils bil. Det knäppte i brevluckan på framsidan av huset. Jag stannade och hörde möjligen lätta steg avlägsna sig. För säkerhets skull, min säkerhets, gav jag dem god tid att försvinna. När jag sedan öppnade dörren in till tamburen låg där en trycksak på mattan. Jag tog upp den.

Över den kända vyn över Helsingfors, med domkyrkan i förgrunden, hamnen och Sveaborg litet längre bort och Estland osynligt i bakgrunden, var konturerna av en väldig annalkande gestalt dragen i en sammanhängande grov svart linje. Jag vände på kortet. Ingen text på baksidan. I protest gick jag till köket och lade det i påsen för brännbart avfall. Jag tog upp det igen och lade det på köksbordet.

Telefonen ringde. Kirsti hade fått mitt bud och ville att jag skulle komma och ta mig en titt på boken. Eftersom hon redan hade ätit lunch gick jag med på att möta henne i hennes dunkla

chefsrum där allt ända sedan sekelskiftet demonstrerat författarens absoluta beroende av förläggarens välvilja.

Trafikljusen vid hennes dörr visade naturligtvis rött och jag blev tvungen att slå mig ned som någotslags supplikant på en obekväm stol i den trånga korridoren. Runt ett hörn kom en kvinna långsamt gående läsande ett papper. Hon trängde sig förbi mig med ett urskuldande leende som visade att hon anade att någon, som vanligt, satt på den gamla wienerstolen vid paraplystället.

Det röda ljuset slocknade. Jag reste mig. Det gula väntaljuset tändes. Hon tänkte tydligen ringa och prata en evighet. Det gav jag fan i och gick fram, knackade skarpt på dörren och steg in i dunklet i ett rum med fönster mot en ljusgård, en sådan gård som, enligt framlidne professor Heikki Waris, inte släpper in något ljus.

Jag gick fram till det väldiga skrivbord bakom vilket Kirsti satt med telefonluren i högsta hugg. Hon släppte den inte men höll fram kinden för en kyss. Jag satte mig i klubbstolen från sekelskiftet och kände mig, som jag brukade, obildad inför de obekanta skägg- och mustaschprydda män som såg ner på mig ur skymningen ovan hennes stol. Egentligen skulle jag ha råd att låta måla mitt porträtt i olja. Det behövs ingen el Greco för att göra mig utdragen och sned men jag kan inte tänka mig att stå stilla i ett direktionsrum, däremot nog att skynda fram i gatuvimlet upphängd i en stor bokhandels fönster.

Kirsti lade ifrån sig luren. Hon lutade huvudet i handen och såg på mig med en grimas som liknade ett avspänt välkomnande leende utan stöd i de skarpblå ögonen.

– Det borde ha varit över fyrahundra sidor, sa hon och lade handen tungt på ett korrektur på bordet.

– Fyrahundrasextio, sa jag.

– Just det, sa hon, och här är tvåhundrafemtio och tryckeriet säger att de aldrig har fått mera och att ingenting har försvunnit eller kan försvinna hos dem.

– Så stod det inte i ditt fax, sa jag.

Kirsti var blek trots att sommaren var långt framskriden och hon inte brukade skydda sig mot melanom. Hårets lyster kom inte heller till sin rätt fast hon upprepade gånger stack in sina långa fingrar som högafflar i det burriga virrvarr på huvudet som hon redan hade trasslat till.

– Här ligger den, sa hon och lade sin hand på en diskett på bordet. Pojkarna på ADB-avdelningen säger att det inte går att se om någon har fifflat med den eller inte. Det är väldigt konstigt och förvirrande och det kan hända att du får lov att ge en ny diskettkopia så att vi kan trycka om alltsammans.

Utan att kommentera tog jag korrekturet och slog mig ner i klubbstolen och började se på texten. Början var borta. Ingalunda kapitelrubriken och sidonumreringen men anslaget, ouverturen. Nu började boken rätt och slätt med att Sylvia kommer klapprande genom stora stationshallen i Helsingfors medan hon förstulet försöker förvissa sig om att ingen från ambassaden är där för att möta henne.

– Stationsuret är borta, sa jag.

Kirsti reste sig och kom runt skrivbordet och ställde sig att läsa böjd över mig.

– Och sfinxerna.

– Lyktgubbarna, sa Kirsti.

– Borta är de i varje fall. Och se här. Var är den ortodoxa prästen som hon stötte ihop med?

Kirsti lade långfingret på sidan och följde texten rad för rad som för att hitta hålet genom vilket han hade försvunnit.

– Vad tror du är kvar av boken? sa jag.

– Kanske storyn, sa hon, och den var ju bra.

– Någon har kastrerat den, sa jag, dragit ryggmärgen ur den. Fan.

– Men så viktig var han ju inte dendär fader, fader...

– Antreas.

– Jag tyckte att han kanske satt litet löst...

– Kirsti, sa jag, jag vet att du inte har läst min bok. Du har läst litet i början, bläddrat i mitten och läst slutsidorna och du kan inte förstå att det inte gäller honom utan en helt annan.

– Visst har jag läst, sa hon.

– Det handlar om hans motpart, sa jag.

Det insåg jag medan jag talade och jag började genast söka de spår jag hade lagt ut i texten utan att finna ett enda. Jag gick direkt till det avgörande nittonde kapitlet. Bara rummet var kvar, allt var avlägsnat. Det enda som hände var att dörren mitt emot slogs upp mot ett bländande vänligt vårljus.

– Denhär boken är inte min, sa jag. Glöm den. Jag har en ny på gång.

– Nej men Tor, sa Kirsti, var inte så dramatisk. Vi trycker om boken. Det är ju bara en fråga om dagar, inte ens det.

Jag fick alltså lov att tala om för henne att det inte längre fanns någonting att trycka, boken hade upphört att finnas till helt enkelt. När jag såg hennes misstrogna ansikte berättade jag i detalj om Egils och mina nattliga bemödanden och att jag helt enkelt nu måste inse att min text är radikalt utplånad.

– Och det tänker du finna dig i, sa hon och jag såg varför hon hade nått den position som hon innehade i förlagsvärlden. Tänker du finna dig i det?

Hon såg på mig som om jag med min obegripliga foglighet försökte dölja att jag i själva verket hade försnillat mitt eget verk.

– Vi måste göra någonting. Det förstår du väl!

Hon tänkte reda ut mysteriet, få tag på den gestalt som inte

längre fanns, leta reda på den best som hade lämnat bara fåraskinnet kvar på förlaget och ingenting alls hos sin upphovsman, mig.

– Någonstans måste det finnas en version av det som nu är borta, sa hon alldeles som om enkel beslutsamhet kunde ställa allt till rätta.

– Finns inte, sa jag.

– Vet du Tor att du ofta håller ena handen för munnen när du pratar. Du fingrar på överläppen som... Du har väl inte herpes?

Jag svarade inte, lade bara handen på armstödets spruckna läder.

– Om det inte finns så måste det gå att rekonstruera, envisades hon.

Jag var långt inne i en ny bok och om hon föreställde sig att jag tänkte pina mig med gamla skräcksyner så bedrog hon sig.

– Man kan inte rekonstruera en person, sa jag. Han kommer eller kommer inte.

Hon såg på mig som en mor som försöker ett psykiskt nackgrepp på en tonåring.

Jag tänker verkligen inte försöka rekonstruera rummet i det nittonde kapitlet, det rum som någon har tömt på allt av betydelse och naturligtvis på personerna. Det är för tungt att återuppleva ångesten i rummet, den som grep mig under skrivandet så att jag många gånger fick avbryta mig och antingen gå ut i trädgården eller vanka fram och tillbaka i biblioteket, medan jag gjorde mitt bästa för att kväva de suckar som oemotståndligt trängde upp ur mig.

– It's a blasphemy! sa Argentinas ambassadör när han trädde in, såg sig om och förskräckt lade märke till de mässkrudar som värden smaklöst hade låtit hänga på väggarna som om de

varit ryor.

Mänskligt lidande är en sak och den verksamhet man, med internationell expertis som hjälp, förberedde sig att börja utöva i källaren på Armfeltsvägen hörde utan tvivel till denna kategori, men religiösa tecken och symboler är definitivt en annan sak. Jag vet att det finns teologer, som med ett enkelt handgrepp låter sitt kalejdoskop förvandla dagens tortyr till Kristi lidanden för tvåtusen år sedan, men det borde finnas gränser för de dubbelexponeringar som man kan tillåta sig.

Det bär mig också emot att återinreda rummet, att bära tillbaka det stora mörka renässansbordet och ställa det mitt på golvet och att igen ta in de åtta tunga stolarna med gyllenläderklädda sitsar. Det är ingen matsal även om Argentinas ambassadör var gäst vid den intima supé under vilken man inte talade om tortyrens mening; om avsikten var att framtvinga bekännelser, eller om det bara handlade om att med upphetsningens svettpärlor på den egna pannan vrida om plågoskruven till dess avgrundsvrålen brast som senor tänjda i det oändliga av väldiga klippblock. Sådant berörde varken det ryska legationsrådet eller den franska militärattachén. Inte heller vår egen inrikesminister avslöjade vilka associationer hon fick då hon tog mera rårörd lingonsylt till den renskav hon hade lagt på sin tallrik och det röda rann in bland köttslamsorna. Presidentens lilla rådgivare satt som vanligt alldeles tyst helt oansenligt placerad långt borta från kvällens hedersgäst vars stol stod tom ännu då desserten, plättbakelser, bars in.

Dethär tänker jag inte beskriva en gång till. Mina ord som nu bara ytligt tuschar vid dessa människors andliga verklighet fyller mig med obehag, och jag inser plötsligt hur oförsiktigt hela det nittonde kapitlet i min bok var. Jag tänker naturligtvis inte på att den nuvarande argentinska ambassadören och andra ambassaders personal kunde komma att kräva åtgärder mot

mig, utan jag tänker på själva rummet. Bland penningaristokratins medlemmar och ganska många ofta synliga företrädare för konst och vetenskap i det lilla Helsingfors är rummet med mässkrudar inte obekant. Också jag har med cocktailglas i handen rört mig i inre cirklar, men det var uppenbart omdömeslöst att låna en så tydlig adress för hedersgästens självuppenbarelse.

– Och vad hände i detdär rummet? frågade Kirsti som hade gått tillbaka till sin plats bakom skrivbordet.

– Vilket rum? Jag hade inte sagt att det var rummet jag kollade i nittonde kapitlet.

– Vad hände där?

– Där ser du. Du har inte läst boken, sa jag.

– Jag tror, kära Tor, att du inte riktigt har gjort klart för dig hur mycket av vår utgivning jag svarar för.

– Jaha, och naturligtvis krävs det av en kvinna i din position att hon är mycket duktigare än en man...

– Det är ju inte särskilt svårt, sa hon.

Jag reste mig ur klubbstolen. För att avskedet inte skulle bli alltför abrupt gick jag fram till porträtten på väggen bakom henne och läste namnen på mässingsplaketterna.

– Du har dina riter, sa hon och lyfte telefonluren.

– Snart kommer jag med min nästa bok, sa jag.

– Sen när du först har fixat denhär.

– Den rör jag inte mera, sa jag. Ni har fått allt, ett fullständigt manuskript både på papper och diskett och nu är den boken stendöd för mig.

Hon slog ett nummer och medan hon väntade på svar såg hon på mig för den händelse att jag hade mera att säga. Hon fick svar och bad den uppringda vänta ett ögonblick.

– Du är så illa tvungen, sa hon. Vi har kört igång en jättelik

reklamkampanj och skickat ut det första meddelandet till alla läskunniga i hela landet.

– Men vi har ju inte ens kommit överens om titeln på boken, sa jag.

– Visst har vi, sa hon. Har jag inte meddelat det?

– Neej, sa jag. Det har du verkligen inte gjort.

– Din bok heter Han kommer, sa hon. Är det inte ett bra och skrämmande namn?

Jag körde ut från parkeringen på förlagets gård och stängde rasande av radion i samma ögonblick som jag kom ut i trafiken. En svensk kvinna sjöng om hur skönt det var att breda ut sig på golvet i solen för att älska. Om nätterna lyfter hon fötterna mot stjärnorna. I tankarna formulerade jag ett häftigt angrepp mot musikredaktörerna vid Rundradion, grismatarna. Jag fick svar, inte av radioledningen, men av biskopen i Borgå. Han bad mig besinna att det bodde en gris i oss alla.

Jag fortsatte inte polemiken utan svängde ner på Mannerheimvägen och tryckte på BBC:s nyheter i stället. Söderifrån vällde stanken av innebrända över Europa. Brandhärdar hade uppstått i tyska småstäder. Fem renskötare hade hittats ihjälskjutna i Lappland i norra Finland. Morden torde ha samband med urbefolkningens strävan efter autonomi. Jag bytte till klassisk musik.

Maire har alltså slutat läsa mina böcker. En av mina vänner, professor i Åbo, sa en gång att jag leker med elden. Jag svarade att det bara var för att jag var rädd. Rädd för vad? Det kunde man fråga sig i synnerhet på Mannerheimvägen i eftermiddagssolen, kort före rusningsdags, en av småstorstadens artärer med mycket lindriga cirkulationsrubbningar. "The beauty is in the eye of the beholder", brukade Kraas ci-

tera, Birgit Kraas, kulturminister. Det betyder helt enkelt att världen är sådan som man ser den och jag vet inte längre om det är mina böcker som påverkar min bild eller tvärtom.

Faktum är att jag ser stråk av våld överallt och inte kan tänka bort dem. Polismannens leende utplånar inte hans pistol och Ekenäs är en idyll för alla dem som inte fått elchocker i ett garage av flera gånger gripna och släppta vänner till .

Det är inte uteslutet att jag kunde arrangera mig med Kirsti, det vill säga erbjuda någotslags lindrig bearbetning av det som återstår av boken. Kapitel nitton kan helt och hållet utgå. Det kapitel som avslöjar att hon överhuvudtaget inte har läst mitt manuskript, för hade hon gjort det så hade hon känt igen rummet, dess ägare, och hon skulle då säkert inte ha insisterat på att få trycka en beskrivning av denna skräckcentral. Hon är visserligen orädd, men det finns gränser.

Jag tvärnitade. En polisbil trängde mig mot trottoaren framför huvudposten. Polisen som steg ut genom högra framdörren gjorde det lugnt och med visst besvär, han var för fet för sitt yrke. Sävligt kom han och ställde sig på min sida om bilen. TV hade lärt honom hur beväpnade män rör sig. Han stack inte en pistolpipa i näsan på mig när han frågade hur det stod till här då. Han gav själv svaret.

– Inte särskilt bra.

– Tack, jag mår utmärkt.

– Nej, det gör ni inte. Uppe på backen körde ni ut rakt framför oss, mot rött ljus.

Satans radio. Det var just då jag korresponderade med biskopen om grismaten.

– Och ni stannade inte trots våra signaler.

Han sträckte fram sin hand och jag räckte tveksamt ut min.

– Körkortet! sa han.

Han kastade en blick på det och uppmanade mig att flytta

över i polisbilen. Det var i centrum av Helsingfors mitt på ljusa dagen, men ändå fanns det ingen hjälp att få om det ville sig illa. Det var han vid ratten som skrev förhörsprotokollet och som kontaktade centraldatorn, när jag svarade att jag inga månadsinkomster hade. Han visslade till när han såg uppgifterna om min årsinkomst.

– Det blir dyrt dethär, sa han.

– Han har råd, sa den feta.

Jag steg ur polisbilen med en räkning i handen. Den var saltad. Pengarna hade räckt till en videokamera. Grismat. Gissa för vem radion spelar.

När jag satt bakom min egen ratt och studerade polisens räknekonst och besvärsanvisningarna, stod det plötsligt klart för mig att pappret var en makalös fräckhet. Jag hade inte kört mot rött ljus och ingen polisbil hade följt mig ner för Skillnadsbacken.

Jag startade motorn, såg mig om och gled försiktigt ut i trafiken i riktning mot Stadion. Jag hade inte kört längre än förbi riksdagshuset så var poliserna där igen. Denhär gången körde de upp vid min sida och med ett ganska gement leende pekade den feta konstapeln att jag skulle köra in till trottoaren och stanna där. Jag valde bussutvidgningen vid Finlandiahuset. Polisbilen stannade framför mig. Denhär gången besvärade sig ingendera med att stiga ut. De satt helt enkelt där och väntade på att jag skulle komma.

Jag steg ur min bil och kastade en blick på det hundratal flaggor som smattrade i blåsten. Det var inga nationsflaggor. De besynnerliga emblemen pekade snarare mot en alleuropeisk konferens för järnhandlare, om sådana funnes, numera. I polisbilen upprepades samma procedur.

– Månadsinkomst?

Dator.

– Det blir dyrt dethär. Ni for iväg utan att invänta att de som körde på Mannerheimvägen stannade för rött ljus. Ovarsamhet i trafiken.

– Som förra gången, sa han, och höll fram sitt block mot mig i baksätet. Underteckna om ni godkänner, i annat fall prövas fallet i rätten.

Jag tog emot pappret och såg en summa tillräcklig för inköp av en ny TV och svarade att jag inte undertecknar. Den tjocka i höger framsäte öppnade handskfacket, tog en skruvmejsel och steg ur. Han som hade fyllt i statens räkning till mig och uppskattat bötesbeloppet sa helt vänligt att han kunde förstå mig. Vanligen blev det ändå billigare att inte tredskas med ordningsmakten. Han formulerade sig uttryckligen så. Det var alltså inte personer jag hade att göra med utan en del av själva makten.

Den andra polisen tog sig om en stund stönande in i bilen. Han visade registerplåtarna som han höll i handen. De var mina.

– Man kan inte köra omkring med en bil i det skicket, sa han. Den är trafikfarlig.

Jag såg ut genom bakrutan mot min sexton år gamla Volvo 242. Den hade nyligen blivit besiktigad och till min förvåning till och med fått beröm.

– Jag får alltså inte köra bort bilen? sa jag.

– Det stämmer, sa gangstern. Ni får köra upp den på trottoaren, skaffa bogsering, låta reparera bilen och besiktiga den på nytt. Sedan får ni registerplåtarna.

Jag godkände alltfortfarande inte statens räkning utan steg ur polisbilen, men aktade mig för att slänga igen dörren. Poliserna satt kvar och iakttog mig medan jag backade upp på trottoaren och stannade kvar i bilen, väntande på att de skulle ge sig av. De for iväg, gjorde en u-sväng och körde upp på

trottoaren på andra sidan vid Nationalmuseet. Där satt de och glodde på mig.

Min telefon ringde och jag tog luren.

– Var är du?

Det var Kirsti.

– Nästan hemma, svarade jag.

– Jag blev plötsligt så orolig, sa hon. Denhär stan är ju inte längre som förr.

– Du har förläst dig på mina böcker.

– Hör du, om sanningen skall fram, jag läser dem faktiskt inte.

Jag lade på luren. Om en stund ringde telefonen igen men jag svarade inte. Jag hade beslutit mig för att vänta ut dem på andra sidan gatan.

6

Jag satte mig på den sida i tåget som var förskonad från eftermiddagssolen. Frestelsen att ta taxi hem till Grankulla var fortfarande överhängande eftersom jag inte hade någon klar föreställning om när tåget skulle gå. Kanske om tio minuter. Jag kastade en blick på armbandsuret och tog i brist på lektyr fram tänkeblock och penna.

En lång kutryggig man kom in i den annars tomma vagnen och gick målmedvetet förbi mig till nästa bänk. Där slog han sig ner närmast gången och somnade i samma ögonblick. I sin hand höll han en bok som han hade läst gående på gatan eller i en spårvagn. Pekfingret var instucket som bokmärke. XPD, stora röda bokstäver målade bokens namn. Författaren gick också att urskilja, Len Deighton. En gammal bok från det kalla krigets dagar.

"Mina böcker har för varje våldsdåd i Ryssland och Jugoslavien, för att inte tala om skräckscener i okända länder, blivit alltmera omöjliga och onödiga. Den ångest jag kan skildra är otillständig lek. Mina intriger är stilla filigran i förhållande till de skränande manifest som andra ända sedan Vietnam tappert har ropat ut stående på sina skrivbord. Herregud deras insats! Att för femtionde gången få plita sitt namn som det femte, trettiosjätte eller trehundrafemtionionde och fördöma det som alla fördömer! Hur medtagna ser de inte ut när de efter författarmötets genomsupna nätter skälvande förkunnar samti-

dens outhärdlighet."

"Mannen med boken sover utan att hans huvud faller ner eller ens litet åt någondera sidan. Han märker inte att en kvinna tränger sig förbi honom manövrerande en väska och en påbörjad glasstrut i den ena handen och en bärkasse i den andra. Bänken suckar, inte utan orsak, när hon slår sig ner, kontrollerar sina uppköp och sedan hänger sig åt glassen och utsikten över bangården mot Kajsaniemi park. Mannen har öppnat ett öga och ger akt på att jag skriver, alltså inte på mig utan på min penna och pappret. Han håller mig kanske för en excentrisk poet."

"Jag har blivit utfrusen ur huvudstadens litterära kretsar av två orsaker, eller tre. För det första förtjänar jag pengar på mina böcker, vilket är sensationellt i dethär landet. Framgången brukar i allmänhet suga till sig människor men så är det inte i konstvärlden. Där är avunden alltid starkare än attraktionen. För det andra tillhör jag ingen av de tre släkter, eller den klan, som generation efter generation levererar både de "stora" författarna och kritikerna till deras förhärligande, och som ytterligare tillhandahåller kulturhistoriker överträffande varandra i konsten att balsamera släktingar. Den tredje och kanske avgörande orsaken är, enligt Maire, att alla människor känner på sig att jag ser ner på dem.

Den som inte ser sitt eget värde kan inte heller uppskatta andra, brukar hon säga. Vaddå ser sitt eget värde? Vem annan har med inkomsterna från sina böcker byggt en femrumsvilla i Grankulla! Vilken annan författare har doktorerat på bostadsproblemen i Helsingfors vid sekelskiftet eller i en licentiatavhandling klarlagt de existentiella dragen i Albin Simolins tänkande, med särskild hänsyn till verket Vid frågornas port?"

”Nu har mannen öppnat båda ögonen. Han ser rakt på mig. Han ser, men hans blick saknar på något märkligt sätt personlighet. Den uttrycker ingenting om honom. Hans ögon är bara hål genom vilka jag sugs in i ett främmande medvetande. Jag kan nästan se mig själv försvinna in i hans mörka bearbetning och jag räddar mig med ett fast grepp om pennan.”

”Maire säger att hon visst är medveten om mina förutsättningar, men att det blir alldeles omöjligt om en människa – låt vara diskret – ställer upp sin bakgrund överallt där hon rör sig. Alla människor lär enligt henne ha någon bakgrund, det är det vanligaste av allt, och det blir därför ständiga krockar och komplicerade manövrer när folk inte kan lämna det förflutna utan envisas med att bära det med sig under armen.

Jag bär inte mitt förflutna under armen. I mina böcker finns inte ens en fördold hänvisning till pisspottan jag som liten pojke tvingades att doppa mina händer i, ifall så mycket som en droppe hade hamnat på golvet på natten när jag kissade. Alltså, händerna i pottan, ett risrapp över de våta fingrarna och: ’Slicka fingrarna! Slicka fingrarna, säger jag. Varenda droppe.’

Det hände uppe på vinden där jag sov. Det var en oinredd öppen vind, bara golvplankorna hade blivit lagda. En säng bars till sommaren upp och ställdes bland det övriga bråtet; gårdens äggkläckningsmaskin, en glasbelagd stor låda i skrivbordshöjd där kycklingarna kläcktes i värmen av vanliga glödlampor, en radio med en enda ratt och en streckad och numrerad skala rakt framför, en hög med Allers Familjejournal, Svensk Damtidning och Vilhelm Mobergs omoraliska böcker.”

Man märker knappt när ett eltåg sätter sig i rörelse. Plötsligt satt jag och såg ut över de solbelysta båtarna vid Kajsaniemi bryggor, hur de försvann och gav plats åt Berghälls kyrka och

Stadsteatern. Vi var inte många i vagnen. Den sovande mannen betraktade mig. Min penna ville fortsätta ännu en stund.

"Också min bror och hans kamrater uppfostrade mig däruppe. Alla hade tydligen fått urin på hjärnan. De pissade i en burk och ställde mig inför valet att antingen dricka ur alltsammans eller erkänna att Lovisa, varifrån en av dem kom, var världens största stad och hade spårvagn.

Det finns inte en antydan om detta i mina böcker, inte ens i den mest transponerade form. Min bakgrund går inte att finna i mina texter. Jag är inte den författare som ser litet gult var där en sticka har trängt in i handen, och inspireras till en gripande berättelse om poeten i Kabylien som dör i spetälska."

"Man ser inte ner på människor bara för att man är lång, mager, bär glasögon och inte har tid med dem som tror att prat är ett sätt att hålla handen. Man ser inte ner på människor bara för att man inte har tid med de flesta av dem, för det har ingen. Hela vår utveckling, våra sinnens, ögonens och öronens, går ju ut på att alltmera säkert eliminera det oväsentliga. Det är här som ljudindustrin kommer in och med sitt eviga slammer får människor att vilja eliminera varandra när det inte går att stänga av sången; finska popsångares spädgrisröster, slavers oxböl och svenska artisters käcka kättja."

Jag stack min penna i bröstfickan och slog igen mitt anteckningsblock. Det hade klarnat varför mannen var så störande. Döda skall ligga i sina gravar, inte läsa thrillers och skrämma folk på tåg med sin ihålighet. Jag bytte plats, slog mig ner rakt framför honom. Hans blick röjde att han var medveten om min ankomst.

– Stig av tåget, sa jag.

Han svarade inte utan såg ut genom fönstret. Farten var för hög.

– Ni behöver mig, sa han. Vad gör ni med alla era lik utan mig?

Han smålog och visade tobaksgula tänder i träansiktet.

– Dethär är inte en av era böcker där man kastar ut folk genom öppna tågdörrar. Dethär är verkligheten. Jag kände genast igen er där ni satt och gjorde anteckningar för er nästa bok och jag beslöt att ni skulle flytta över så att vi fick talas vid.

– Jag skall snart av, sa jag.

– Jag är också från Grankulla, sa han. Kanske jag får presentera mig. Rektor Hörnlund. Ni brukar inte åka tåg.

– Ytterst sällan, sa jag något förvirrad över att han inte bara var vid liv utan dessutom var en av mina läsare.

Tåget saktade in och stannade. Jag såg det stora silverglänsande klotet på sina stålben, mycket mindre än den monumentala sfären vid Belgrads flygplats, men lika oförklarlig. Vid nästa station skulle vi av.

– Det är alldeles naturligt att vi inte har träffats förut, sa han lugnande. Vi är ganska nya på orten. Institutet har verkat bara ett halvt år.

– Var ligger ert institut? sa jag utan att alls veta vad vi talade om.

– Alldeles intill det gamla bibelinstitutet. Det känner ni ju till? Man ser det bra från tåget. Ni skulle kunna komma över någon kväll och tala om till exempel vad som skulle hända om man opererade bort gud ur era böcker. Jag tror personligen att de skulle bli bättre. Jag ringer och jag har väl redan ett halvt löfte från er? Icke sant?

Han reste sig. Jag gjorde det också och gick ut ur vagnen före honom. På perrongen sade jag till honom att det var gan-

ska förgäves man sökte Gud i mina böcker. Han smålog menande på något sätt och höjde ett varnande pedagogpekfinger när vi skildes och han gick åt sitt håll.

En fjäril högre än en lastbil och skarpare än rött och violett sträckte sina vingar över viaduktens väggar. Den skar mot de slamrande tågen ovanför och förbibrusande fordon. En yttersta graffiti i tunnelns dunkel, ett kosmiskt blomster ur en större ande än deras som målat rött och gult på marmorstoderna i Arachovatj i Serbien. Före mördarna går målarna, före knivarna penseln och före huden marmorns lena yta. Tecken givna av bestar som fångat ekon under huvudskålen.

Jag stannade och stödde mig mot järnräcket. Fjärilen var helt överväldigande. Vad är ärggrönt och purpur som lysande fladdrar fram i ett dunkelt valv öppet mot solljus och hela tiden mera bilar? Vem vill manifestera sig som fjäril, helt och hållet bedöva med sina färger?

Plötsligt stod en liten flicka bredvid mig. Utan att se på mig sträckte hon upp sin hand och tog min och sade att jag skulle komma. Hon drog åt fel håll, ner mot affärerna och bankerna och när jag följde med började hon sjunga "Har du sett herr Kantarell..." om och om igen, plus några andra ord som jag inte lyckades uppfatta.

När vi hade kommit upp för den lilla backen drog hon mig till vänster förbi stationshuset mot boningshusen i tre och fyra våningar. Flickan var säkert inte mera än tre år. Jag kunde inte bara lämna henne och gå min väg. Alla mina försök att fråga besvarades med mera sång, eller samma sångfragment om kantarellen i enebacken. Jag hade faktiskt inte en aning om vad jag skulle göra med henne och när jag fick syn på en sandlåda föreslog jag den. Hon skakade på huvudet och drog mig vidare förbi nästa höghus. Där fanns en lekplats. Dit var hon

på väg.

Jag är mycket van att umgås med små flickor. Det är bara ett par år sedan mina döttrar flyttade hemifrån, den ena till Köpenhamn för att utbilda sig till krukmakare, den andra till London för att bli talterapeut. Louise och Eugenie. Det väsentliga med småflickor, och med stora, är att man låter dem styra och ställa, ordna och beställa så länge de orkar.

Hon klättrade upp i en liten rutschbana. Jag måste hålla henne i handen alla de få trappstegen upp och sen fick jag släppa taget. Det gick dåligt utför, hon fick rubba sig ner, men upp skulle hon igen. Hon gav mig ledigt en stund, just så mycket att jag hann slå mig ner på en rygglös grönmålad bänk och se på det vajande gräset. En frisk bris drog fram mellan husen, slog snabba vågor i tuvornas höga toppar och visslade i stuprännorna.

– Kom, ropade flickan och sträckte ut sin hand.

Nu var det gungorna som stod i turen. Jag lyfte upp henne.

– Mera fart, sa hon.

Jag lyfte henne över mitt huvud och gav fart, men det räckte ändå inte. Förr eller senare måste någon komma och befria mig.

– Mera! Hårdare!

Jag låtsades lyda.

– Pappa! skrek hon plötsligt. Pappa!

En ung man med en full plastkasse i handen på väg in i den närmaste trappuppgången hejdade sig.

– Lalla, ropade han. Kom! Kom.

Flickan försökte kränga sig upp ur gungan. Det klarade hon inte. Jag ville inte ta henne i famn under pappans undrande blickar så jag tog ett par steg tillbaka. Han kom till sin Lalla och gav mig ett frågande ögonkast. När han såg ut att vara på väg in med henne utan att säga ett ord gav jag ett slags förkla-

ring.

– Lalla och jag möttes på gatan, sa jag, i viadukten under järnvägen.

Han tittade på mig och såg ner på henne, böjde sig sedan och lyfte upp henne i famnen. Vad han sade in i det långa håret vid hennes hals hördes inte för hennes skratt.

Han sade det gång på gång och vände sig med henne i famnen mot mig. Hans ansikte var snällt och hjälplöst. Om han inte redan var arbetslös så skulle han snart bli det.

– Hur i all världen? sa han.

– Ja, säg det, sa jag.

Jag hade förlorat så mycket tid, även om jag ingenting särskilt hade att göra, att jag tyckte att jag hade rätt att ta taxi vid stationen. Det är klart att jag funderade på flickan på vägen till bilen och på hennes självklara sätt att ty sig till mig. Den unga pappans goda men alltför veka ansikte följde mig också. I princip var hans näsa kraftfullt sydländsk och också hakan hade i en tidigare generation haft karaktär, men allt det fasta var nu format av mjukare gener.

– Det är en fantastisk fjäril, sa jag när vi körde under järnvägen.

– Jag tycker att dedär pojkarna skulle ha stryk, sa taxiföraren, tammefan. De skulle inte ha kommit undan om jag bara hade sett dem. Det var natten till igår. Jag var ledig då. Ingen märkte dem och det tycker jag är konstigt. De sprutade här på kiosken också. Den hade just blivit renoverad, färgen hade knappt torkat så var dom där med sina sprayburkar, men dem tog vi. Vi körde hem till deras föräldrar och pratade litet. Det blev ganska dyrt för dem att måla om hela kiosken.

– Det är inga pojkar som har målat fjäriln, sa jag.

Taxiförarna kastade en snabb blick på mig i spegeln. Ämnet var slutbehandlat för hans del.

7

Egils bil stod kvar där jag hade ställt den, när jag flyttade den för att få ut min egen bil ur garaget. Han hade tydligen kommit för att hämta den, för när jag steg ur taxin hörde jag hur det ekade omkring honom när han förklarade för Maire i köket. Vad han förklarade var en bisak, att han förklarade var hans person.

Där stod de och förberedde middagen tillsammans. Trots att han var preciös i sina rörelser och sirlig i sin exakthet var hans fingrar blodröda av de inlagda rödbetor han skar och hackade. En komposition var på gång. Maire hade avbrutit sin uppgift i förberedelserna och följde förstummad med hans snabba rörelser med den kinesiska kökskniven, en gåva av honom för flera jular sedan.

Jag gick till dem i köket och plockade i mig en tomatskiva och provsmakade en gurksallad medan jag berättade om den förnämliga inbjudan att föreläsa på ateistinstitutet.

– Påven själv är ateist såg jag i tidningen, sa Egil medan han rev litet färsk ingefära.

– Det är han visst inte, sa Maire. Jag blev så upprörd för det som stod i rubriken fanns inte alls i artikeln.

– Jag vet inte vad ni talar om.

– Intervjun i Hufvudstadsbladet med Goparaju Lavanam, chefen för ett indiskt ateistinstitut, sa Egil. Det var en dålig intervju. Den innehöll absolut ingenting. Han menade, att starka positiva krafter kommer att frigöras så snart mänsklig-

heten vänder sig bort från gud och i stället tar vara på sin egen godhet.

– Skall man ta avstånd från Satan också? frågade jag.

– Säkert, sa Egil. Det börjar med att man tar avstånd från heliga kor, att man tar avstånd från heliga träd och heliga källor, från heliga byggnader och platser, från heliga berg och tordön, från himlakroppars och planeters rörelser, från urdetonationen och de matematiska sanningarnas pre-existens, från de himmelska linjalerna, från alla synliga och osynliga rättesnören...

– Sluta Egil, sa Maire.

– ...från alla insikter och visioner, från alla uppenbarelser och befallningar, alla kallelser och uppdrag, från varje föreställning om en mening. Ensam ger du själv en mening åt universum och åt silverskeden som faller i golvet och åt alla varsel och förebud.

– Sluta!

Han blev så tagen av sitt eget mässande att han lyfte skålen med rödbetssallad som ett oblodigt kosmiskt offer.

– Av mig själv, åt mig själv.

– Jag har inte lust att äta med er, sa Maire och knöt av sig förklädet.

Hon ville hålla sin värld intakt. Hon läste inte mina böcker och hon förbjöd sig att skratta åt Egils metafysiska tirader eftersom hon anade, att han manipulerade sin egen relation till den världen genom att jonglera med ord på gränsen mellan verkligt och overkligt. Maires värld var reell. I den ingick privatlivets räkningar som skulle betalas och socialskyddsavgifterna som hindrade henne att anställa mera folk i affären. I den ingick verkliga fantaster sådana som Gabriel García Márques, för att nämna en av hennes favoritförfattare, men inga charlataner som inte stod helt och hållet i det som de

talade om. Hennes relation till religionen var också mycket säregen. I över tjugo år har jag iakttagit henne på närmaste håll utan att se en endaste religiös livsyttring hos henne, och ändå tog hon seriösa påståenden om Gud och människa lika mycket på allvar som man tar ett vederhäftigt äkthetsintyg på en osignerad målning från sekelskiftet. Men det var inte hon som hade lärt våra barn aftonbön. Det gjorde jag. För säkerhets skull.

Hon lämnade oss alltså ensamma i köket. Jag stod i beråd att ändå börja duka för tre, när jag kom att kasta en blick genom matsalen mot det stora franska fönstret ut mot trädgården. Där stod någon. Han skärmade av ljusreflexerna med händerna för att kunna se in. Jag drog mig undan dörröppningen för att inte bli sedd.

Egil stod hjälplös efter Maires uttåg. Jag lade ett finger över läpparna och tecknade åt honom med andra handen att gömma sig i knuten vid kylskåpet. Det var obegripligt att en man med Egils briljanta intellekt hade så svårt att fatta. Han stod vid bordet och gjorde stora ögon. Det dröjde en evighet innan han frågande pekade mot hörnet. Jag nickade och grimaserade hotfullt för att få fart på honom. Tvekande fogade han sig i mina anvisningar och satte sig i rörelse. Hela tiden såg han på mig som om jag inte var klok.

Maires fotsteg klapprade mot tegelgolvet i hallen. Antingen var hon på väg ut för att äta på restaurang, eller var hon intet ont anande på väg tillbaka till oss.

– Tor!

Nu stod hon i dörren mellan tambur och matsal.

– Egil?

Hon tog några steg in på matsalsgolvets slipade träplankor.

– Var är ni pojkar? Vad leker ni!

Jag väste fram en hyssjande varning. Också hon var sen till

att förstå och hon kom klampande in till oss i köket som en mamma som vill göra slut på leken. I detsamma ringde dörrklockan. Hon vände om och gick för att öppna. Det enda vi hörde från tamburen var hennes frågande tonfall, flera gånger. Både Egil och jag stod kvar på våra gömställen. Jag kastade en blick mot det franska fönstret. Där var ingen. Plötsligt hade jag igen intagit min plats vid köksbordet och upptagit mitt avbrutna dukande. Egil fann inte heller längre någon anledning att stå kvar i sitt gömställe.

Maire kom tillbaka, men stannade i matsalen och slog sig ner vid bordet där. Hon satt med bägge händerna i famnen och såg tankfull ut. Det var inte oss hon såg på utan det hon nyss hade sett. Vi gick båda ut i matsalen. Jag slog mig ner vid bordet. Egil förblev stående.

– Vad höll ni på med när ni inte svarade? frågade hon.

– Ingenting, sa Egil. Det vill säga vi gömde oss.

– För vem?

– För dig, antar jag.

– För mig! Tor vad är det som pågår här?

Hon vände sig till mig och nu stödde hon armbågen mot bordet och huvudet i handen. Jag hade sett en sådan blick någonstans förut, kanske på en läkarmottagning.

– Det var någon i trädgården, sa jag.

Maire reste sig och gick bort till det franska fönstret och öppnade det. Jag skyndade före henne ut i trädgården. Malvornas blad slokade av vattenbrist. Inga fotavtryck eller andra spår syntes i det korta gulnande gräset. Maire såg sig inte ens sökande omkring när hon följde mig ut. Egil stannade i dörröppningen. Känslan av overklighet skingrades först när jag med ens blev medveten om vindens jämna sus. Vi stod där bland buskarna som på botten av en ström som helt och hållet omgav oss och drog vidare utan att ge oss en aning om var-

ifrån den kom och vart den var på väg.

Måltiden blev inte någon särskilt munter tillställning. Vi bytte några ord om mitt intryck av att ha sett någon som spanade in i huset genom dörren till trädgården. Egil var först helt villig att stöda mig, men när han märkte Maires avvisande hållning blev han mera tveksam. Jag brydde mig inte om att på något sätt plädera för min egen uppfattning, dessutom trodde jag inte ens mera på mig själv.

Maire tog ett visst ansvar för att kvällen blev som den blev. När Egil visade tecken på att bryta upp och åka hem föreslog hon att vi skulle dricka ett litet glas i biblioteket. Vi slog oss ner i soffan framför den vitmurade öppna spisen. Eldstaden var sotsvart sedan vinterns och vårens brasor och vi satt på sätt och vis och såg in i ett mörker som inte hörde till den ljusa sommarkvällen. Där i eldstaden hände plötsligt någonting som gällde mig mera än de två andra, tror jag. Men det finns ingen anledning att gå händelserna i förväg. Det som i alla fall är uppenbart är att människans liv styrs av en helt annan ordning, eller oordning, än de mänskliga berättelserna.

En berättelse, nu talar jag om mitt sätt att skriva, den utvecklar sig som ett träd växer, från roten. En stam skjuter upp och inom sig bär den bilden av grenarnas antal och kronans omfång. Det är på denna bild jag skriver och fyller i händelser och möten. Kriser och brottställen har sin förklaring eller i varje fall sin upprinnelse i sådant som varit. Men så är det inte alls i livet.

Psykoanalytiker tror att människans liv är som en berättelse eller roman. Om man har tappat tråden eller trasslat till den gäller det bara att bläddra tillräckligt många sidor tillbaka, i värsta fall ända till början, för att igen få grepp om det som sker där man för tillfället befinner sig. Analytikern är en litte-

raturforskare mitt i en människas roman. Men livet är inte någon berättelse som rinner upp ur det som har hänt tidigare. Tvärtom. Utan varning och utan förebud slår nya bilder och händelser emot oss utan något samband med det föregående. Inte en enda dag är förutsebar annat än till de yttre ramar som till exempel väderleksrapporterna ger. Varje dags tidning är full av det som i går var oförutsett, som att en mötande bil av okänd orsak skar ut ur sin körfil och i en frontalkrock helt och hållet avslutade tre människors berättelser och fullständigt förvandlade två andras. Så är det.

Sedan är det självklart att varje människa har en egen psykisk struktur, ärvd och förvärvad, som gör att hon röjer upp och ordnar livets inramlande bråte på sitt eget sätt. Men som framgångsrik författare kan jag ju inte arbeta så att saker bara händer. Jag måste flagga för en ödesdiger olycka minst femton, gärna trettio, sidor tidigare och sedan börja tuta allt mera intensivt ju närmare smällen kommer. Skitt.

Vi satt alltså och samtalade framför den döda brasan, Maire med ett glas portvin, Egil med en konjak och jag med ett glas whisky. Frågan gällde på vilket sätt mina böcker skulle förändras om Gud annullerades i dem. Egil gjorde gällande att skillnaden skulle vara avsevärd, och påpekade dessutom att det hette eliminera och inte annullera. Jag stod i varje fall fast vid mitt uttryck och hävdade att man på sin höjd kan annullera, det vill säga återkalla eller ogiltigförklara ett yttrande som man har gjort om Gud, men att man inte kan eliminera det som har med Gud att göra. Eliminera, det är ju att avlägsna helt och hållet så att det som är till plötsligt inte längre är. Det äldsta gudsnamnet, påstod jag, är "Jag är" och den enda beskrivning Gud ger av sig själv är "Jag är den jag är". Tanken att eliminera Gud, eller något som sammanhänger med

honom är därför, sade jag, att hävda att är inte är.

– Aha, hojtade Egil då och reste sig med höjt pekfinger.

– Sätt dig Egil, sa Maire. Förlåt mig, men det är för sent. Denhär tiden orkar jag inte höra om nominalism och realism.

– Det var inte alls det jag hade tänkt prata om, sa Egil. Det här är mycket finare. Det är ontologi.

Han höjde sitt pekfinger ännu högre med det resultatet att Maire reste sig. Då satte han sig fogligt medan alla de fiffigheter som redan hade samlat sig i hans mun försökte tränga ut genom de lyckligt spelande ögonen.

– Och förresten, sa jag, så säger jag ingenting alls om Gud i mina böcker eftersom jag varken är predikant eller hans förtrogna vän. Det jag säger är att det onda har bjudit upp oss och nu virvlar runt med oss som småleende och med slutna ögon låter oss föras allt närmare det mörkaste hörnet.

– In i den sotsvarta spisen, sa Egil, men tystnade plötsligt.

Jag väntade mig en fortsättning. När den inte kom vände jag mig litet och kastade en blick på honom. Han stirrade in i den öppna spisen med ett mycket allvarligt ansikte.

– Ser ni vad jag ser? frågade han.

Jag lutade mig litet åt vänster så att jag kunde se hela eldstaden. Också Maire makade på sig på sin sida om Egil som satt emellan oss. Det vi såg var ett tydligt ljust kors. Ett finger hade dragit två streck som korsade varandra. Det lodräta strecket var längre. Vi såg på varandra.

– Har du lagt märke till det förut? frågade jag.

– Nej, sa Maire. Det kom dit nu medan vi pratade.

Egil var som vanligt mycket illa berörd, Maire föreföll närmast förvånad. Jag var den enda som tog det mycket otydliga budskapet personligt. Maire såg på mig och gav ett tecken att jag inte skulle hålla handen för munnen.

Det ljusa korset i eldstaden var kvar ännu några veckor senare då de första gula löven visade sig på björkarna. Jag såg det flera gånger varje dag och mina blickar undvek inte eldstaden då jag rörde mig i biblioteket. Många människor skulle säkert ha sett korset som ett varsel om sin egen eller någon annans nära förestående död, men det gjorde inte jag. Jag såg det som en klar och tydlig bekräftelse av vad jag hade sagt åt Maire och Egil den kvällen, nämligen att Gud är och att det upphäver själva varat att förneka honom. Ett himmelskt finger hade belönat mina insikter med att teckna segertecknet i mitt sot, såsom en överjordisk hand en gång för länge sedan hade skrämt en härskare från vettet med att skriva på hans vägg att han var underkänd, vägd på en våg och befunnen för lätt. Jag upplevde belöning varje gång jag gick förbi spisen och jag kom på mig själv med att nynna segertoner. Till all lycka var skoven av välbefinnande korta. En gnolande människa kan vara en svår prövning.

Bodil infann sig en dag utan förvarning för att lämna en rapport som jag inte hade bett om.

– Du ser strålande ut, sa jag när jag gick före henne genom huset ut i trädgården.

Av någon orsak ville jag sitta därute där människors röster och trafikljuden från vägarna skingrade det alltför intima. Solen hade tagit fram en annan Bodil än den som kom för att be om pengar för att fara till Stockholm. Nu såg hon ut som en upptäcktsresande, en stark, snabb och seg liten kvinna som inte behövde skydda sig mot solen. Håret var klippt i korta lockar och omslöt det kantiga ansiktet lätt och mjukt.

– Tycker du? sa hon.

– En vacker kvinna är en vacker kvinna.

– Tack.

Hon lyfte en trädgårdsstol ut ur skuggan och satte sig ograciöst och bredbent med armarna stadigt mot armstöden, tillbakalutad och med ansiktet vänt mot solen.

– Det var sista gången jag tog båt, sa hon. Jag tog ingen hytt för att spara pengar. Pursern sade att jag kunde sova i biografen och där slog jag mig ner. En mamma satt också där med sina små barn. Jag vaknade av att det skvalade som ur en läcka i taket. Det var en karl som stod på scenen och pissade ner på oss. Han höll inte ens i den utan lät den bara dingla. Sen sjönk han ihop på golvet, gav ifrån sig en brakfjärt och spydde.

Hon berättade rakt ut i luften.

– Vad tycker du om mänsklig värdighet, frågade hon, behövs den? Hade jag gjort fel om jag hade gett ett tecken åt några vänner att kasta honom över bord? Andra tycks ju syssla med sådant och det finns människor som är fullständigt onödiga, svin helt enkelt.

Hon satte sig upp, öppnade ögonen och spände blicken i mig.

– Ibland tror jag att jag hatar män.

– Kom du från en sällskapsresa till Lesbos?

Hon lutade sig trött tillbaka i stolen.

– Det var under din nivå. Men jag var i Grekland.

Ett råmande brummande ljud slog över taket och ner bland oss. Hon såg förvånat upp.

– Det är bara grannen, sa jag. Han håller på rätt länge när han har börjat.

Jag hämtade en stol också åt mig och slog mig ner ett stycke ifrån henne i skuggan.

– Du kan trösta mig i stället.

Hon böjde sig fram och skrapade sitt högra ben. Det var ganska hårigt. Hon behövde ingen tröst, det kunde jag klart

höra. Vad det än var, som hon tänkte på, så hade hon lämnat det bakom sig, löst eller olöst.

– Jag är ganska dum och aningslös.

Jag brydde mig inte om att försöka gissa vad hon syftade på. En cigarrett eller pipa tobak hade varit på sin plats.

– ...att skyddspolisen inte alls är intresserad av mig.

– Men det har jag verkligen försökt göra klart för dig, sa jag.

Hon fortsatte att med slutna ögon tala till solen.

– Men ändå tar de mig på prov i tre månader.

– Gör de! sa jag och reste mig upp. Bra.

– Det är bara för att de tror att jag har intressanta kontakter. Brukar du bli fotograferad när du kommer ut med någon bekant ur en restaurang i Stockholm, Köpenhamn eller Aten? Frågar du dig om din telefon kanske är avlyssnad. Man känner sig ju helt sjuk. Paranoid, helt enkelt.

Hon slog upp ögonen. Jetplanet som redan en kort stund låtit höra ett högt visslande ljud var nu rätt över oss. Det föreföll att ha tappat all styrfart, att nästan stå stilla, men seglade ändå vidare medan ljudet slog om till ett dovt muller. När man kunde tala igen räckte hon över en påse som hon tydligen nyss hade löst ut från fotoaffären.

Bodil satte sig upp, vände sig mot mig och följde intresserat med när jag såg igenom bilderna.

– Tessaloniki, sa jag och bläddrade fram ganska ointressanta storstadsfoton. Olympen, Larissa, och här har ni tagit av mot Meteora. Just det. Nästan omöjligt att fotografera klostren på tinnarna utan att få en turistbuss med på bilden. Vad är dethär?

Bodil tog fotot.

– Det är en dålig serpentinväg vid en mycket brant stigning när man norrifrån kör till Delfi. Egentligen försökte jag foto-

grafera en örn som svävade djupt under oss, men jag var för långsam.

Hon skakade självkritiskt på huvudet och räckte tillbaka bilden.

– Jag trodde att det var bilen som du hade fäst dig vid, sa jag.

– Joo, sa hon. Vi såg den flera gånger under resan. När vi övernattade i Amfissa nedanför Delfi stod den parkerad bakom vårt hotell.

– Vi?

– Jo. Vi.

– I din ålder?

– Litet närmare din. Håller vi inte på att spåra ur nu?

Den fina tillrättavisningen gav mig lust att visa henne på porten. Utan särskilt intresse tog jag itu med nästa bunt Greklandsbilder. De hade tydligen kört över Nafpaktos till Patras och via Olympia genom Arkadien till de klassiska peloponnesiska turistmålen Nauplion och Mykene.

– Du har ingen bild på honom? sa jag inför en bild av torget i Korint med de många torgserveringarna under träden.

Jag tog en närmare titt på bilden och bad Bodil plocka fram några av de första bilderna från Tessaloniki, en gatuservering vid en stor genomfartsled. Hon sökte bland fotona och räckte fram två. Jag tog ett och höll det bredvid bilden från Korint och pekade utan kommentarer på en ung man i svarta solglasögon. På den ena bilden kom han just ut genom restaurangdörren, på den andra satt han vid ett avlägset bord med en kamera på bordet på turisters vis.

– Din reskamrat?

– Hm. Hm, sa hon och skakade på huvudet.

– Då är det en sommarvikarie ute på sitt första uppdrag. Såg du den vita bilen också i Korint?

– Vad menar du?

– Om vår skyddspolis får upplysningar om dig och dina märkliga bekanta av svenska Säpo så är det kanske inte helt otänkbart att de håller ett öga på dig genom sina grekiska kolleger.

– Tror du det? sa Bodil och sträckte ut handen efter påsen med fotografier.

Jag gav den tacksamt ifrån mig, men påpekade ändå att där fanns en tredje bunt bilder som jag inte hade hunnit se på. Hon sade att det bara var bilder från den stora skogsbranden ovanför Aten, nattliga flammor över bergen och förkolnade vinodlingar och pinjedungar uppe på Pendeli. Av någon anledning ville hon plötsligt iväg och reste sig snabbt. Hennes lätta, tunna sommarklänning kunde ge en föreställningen om att hon inget hade på sig under den.

– Bodil, sa jag när jag följde henne mot huset, jag tror att du inte skall bry dig om detdär jobbet.

– Det skulle du ha sagt tidigare, sa hon. Nu har jag fått som första uppdrag att hålla ett öga på dig. Också du lär träffa märkvärdiga personer.

– Jag kör dig till stan, sa jag då jag öppnade ytterdörren för henne.

8

Vi körde ner på motorvägen och in bakom två expressbussar från Åbo och framför en tung grusbil med släp. Trafiken dånade fram som en obeveklig lavin. Långt framme, där vägen i ett svagt motlut böjde av en aning mot vänster innan den kastade sig över backen, störddes det jämna flödet av ett par bilar som häftigt bytte körfil medan huvudströmmen oberört svepte vidare. Fälten med kontorshus och verkstadsbyggnader försvann bakom oss. I skogen lyste den vita gaveln av en villa fram och signalerade en dold bosättning, en gömd by. En bil, som kilat in framför oss, kastade till litet som om den försökt väja för någonting men ändrat sig. Också vi körde över men fick det rätt mellan hjulen. Inte heller grusbilen bakom oss hade en chans att reagera.

Bilen framför oss var en Peugeot. En pappa på väg hem från jobbet, föreställde jag mig. Hans huvud var hugget ur en stubbe av någon som inte orkat förse det med hals. Han sträckte upp handen och justerade backspegeln. Ett kort ögonblick mötte jag hans blick. Vi hade båda ingenting sett. Överenskommet. Jag försökte kolla in föraren bakom mig. Det gick naturligtvis inte. Hans bil bar lyktor på den höjd där man vanligen såg ansikten. Själv satt han högt upphöjd och överblickade alla de bilar som hans jaggernaut skulle krossa om någon där framme tvärnitade.

– Vad var det för ett djur?

Bodil bröt tystnaden. Jag hade just sträckt ut handen mot

radion för de sena eftermiddagsnyheterna och tryckte till, en halv minut för tidigt. Skitmusik bröt fram ur alla fyra högtalare. Jag tog i stället den internationella kanalen och fick in BBC. Det var ännu inte Finland som det brittiska utrikesdepartementet uppmanade alla det förenade konungadömets undersåtar att ofördröjligen lämna.

– Har ett djur röd klänning? sa jag.

Bodil kommenterade inte. Hon hade ju sett själv. När kvällen kom och alla grusbilar hade kört hem, när det fanns gott om utrymme för bussarna, när snabba bilar med fritt lopp susade mot huvudstaden, då skulle den tillplattade ojämnheten på vägen inte väcka någon fråga som inte kråkorna på vägrenen var svaret på.

– Kanske det inte var en klänning, sa Bodil. Det kan ha varit blod.

– Vart kan jag köra dig?

– Du kan sätta av mig varsomhelst i centrum.

Vi körde vidare under tystnad. Bredviken till höger tog in ett stålgrått hav nästan ända till motorvägen. På den andra sidan, i den lilla giftiga viken under avfallsberget som blivit park, lyste vattnet intensivt blått framför vassens bleknande färger. Vi mötte grönt ljus när vi körde ner mot Munksnäs och grönt när vi vände bort, men uppe vid sjukhusen i Mejlans blev det stopp.

– Tar de inte alls emot trafikoffer längre? frågade hon.

– Inte om de är döda eller nästan. Hälsovårdsnämnden vill att pengarna skall sparas för dem som det lönar sig att satsa på.

– Vem tar hand om de andra?

– Om Renhållningen får tilläggsanslag så gör den det från årsskiftet, till dess får de anhöriga sköta om saken i städerna och kråkorna på motorvägarna.

– Du är äcklig Tor! sa Bodil och vände sig häftigt ifrån mig.

– Blir man äcklig bara av att läsa tidningarna medan du är utomlands. Dessutom kräver Renhållningsverkets chef att begravningsplatserna skall överföras från församlingarna till hans ansvarsområde och att delar av äldreomsorgen också skall tilldelas honom. För att underlätta omorganisationen föreslår han att hans verk skall kallas Terminalcentralen.

Det röda ljuset var långt och som av en händelse såg vi båda på den höga skorstenen mitt emot Sjuksköterskeinstitutet. Det störde mig att hon kunde reagera så skenheligt bara för att hon hade varit utomlands några veckor. Varenda en vet ju att den centrala frågan för dagen är var gränsen för livsvärdigt liv skall dras och hur ansvaret för undanskaffandet av det ovärdiga skall styras över till den öppna sektorn, det vill säga hemmen. Renhållningsverkets chef har dessutom verkligen hittat en marknadsnisch när han erbjuder pinade anhöriga kommunal hjälp genom Terminalcentralen. Jag har ett urklipp där han dels redogör för hur många hundra miljoner Helsingfors stad skulle spara på omorganisationen, och dels visar på hur man med begränsad ekonomisk insats kunde hjälpa den öppna vården att bli av med det som blivit en börda.

– Jag är glad om du sätter av mig vid Linnankoskigatan, sa hon när vi körde vidare.

Jag ryckte på axlarna och påpekade för henne att hon för en stund sedan hade sagt att hon var på väg till centrum. Då sade hon att sanningen var den att hon inte orkade höra på mig. Alla människor visste att jag var destruktiv men hon kunde inte förstå varför jag hade valt just henne till föremål för mina aggressioner och mitt människoförakt. Jag släppte av henne utanför polisstationen och innan hon slängde igen bildörren avfyrade hon en avskedsreplik:

– Förresten vet du lika bra som jag att det inte alls var en

liten flicka utan en mårdhund, eller räv eller grävling eller vadsomhelst.

Jag körde ut över Drumsö för att få friskare vatten omkring mig och aningen av bris från havet. En stor del av semesterseglarna hade återvänt. Båtarna låg förtöjda för kvällsseglatser som möjligen blev av innan de lyftes ur havet för vintern. Borta över land låg en städformad vit molnbank som ett skarpskuret högt isberg. En gulröd spinnaker lyste ute på det fräsande havet, någon var med god fart på väg in mot land. En sightseeingbåt försvann in under Västerleden. Det lutande vita stålseglet markerade var jag skulle ta av vid betongviadukten. Bilen styrde sig själv längs en färdväg som jag för länge sedan hade prickat in som ett alternativ.

En stund senare kopplade jag av hjärnans automatik och stannade in vid en busshållplats. Det gick inte att bara fortsätta längs Ring 1 över den motorväg som Bodil och jag för kanske en halvtimme sedan hade brusat fram på. Ett stycke längre fram fanns en vägkorsning. Jag bestämde mig för att vika av där.

Det var ingalunda bara en by som låg dold i skogen. Det var ett helt villasamhälle. Vägen bytte namn vid varje krök och hette plötsligt Björkövägen när den svängde ner mot Åboleden. Jag parkerade bilen och sökte mig till fots längs motorvägen tillbaka i riktning mot Helsingfors snubblande över rötter på en oröjd skogsgata. Stora stenar låg omkullvräkta till hälften nakna. Det skyddande skogsbältet var borta och dånet från trafiken träffade hårt de hus som tidigare hade varit dolda. Jag valde att gå mellan ljung och lingonris och envist flaggande rallarros.

Vart man än är på väg så tänker man när det är besvärligt

bara på att komma fram. Även om alla ormar alltid är på väg bort så aktar man sig för att trampa på dem. De ligger inte bara som mjuka slingor utan också som döda grenar. Ormar, björn och varg står i statsmaktens synnerliga hägn, numera. Jag vadade i högt gulbrunt gräs och tog mig igenom späda hallonbuskar med orörda röda bär.

Det första jag såg var kråkorna, kanske hundra meter längre bort. De hoppade ut på vägen och räddade sig på något vis ut till vägrenen i sista sekunden, dessa vackra fåglar med kraftig näbb, snabbt intellekt och en gråsvart skrud så värdig deras kall. Har väl någonsin en kråka ljutit trafikdöden likt mås och människor?

Tvåtusen bilar hade kört över platsen efter Bodil och mig. Jag vet inte vad jag hade väntat mig att få se, men det som nu återstod liknade en grästuva tillplattad och nermanglad i vägen så definitivt att inte ens en lätt liten bil mer än skälvde när hjulen gick däröver. Det som hade varit hårt var krossat, det som hade varit mjukt var utplånat, det ätbara var bortryckt. Jag sjönk ner på marken ett stenkast från vägen. Gula magra blommor växte på slänten ner till diket och på stigningen mot körbanan. Ett skärp eller en trasa fladdrade till var gång en bil svepte över.

Sökte man henne eller trodde man att hon hade gått till mormor? Stod den första bilens förare på en verkstad och iakttog montören, som synade några hårstrån som han lösgjort vid lyktan? Räv? Så lent.

" ...och dess plats vet icke därav." Det var vad jag kunde minnas ur en psaltarpsalm om människans förgänglighet, om stoft och om ett blomster som vinden för bort som om det aldrig hade funnits. Jag reste mig och i bilarnas ögon måste jag ha tett mig som en dåre på permission där jag stod på sluttningen med knäppta händer, för att inte tala om dem som såg

mig hoppa över diket och ta mig upp till vägkanten och där tre gånger kasta sand ut på vägen över Anneli. Jag hade hela tiden vetat att hon hette Anneli.

Elegi

De vackraste begravningsplatserna finns på Grönland. Du måste lämna bebyggelsen bakom dig och ge dig ut på en vandring upp mot bergen, följa en upptrampad stig, förundrad se blommor i det vindslitna gräset, kliva över den grovrivna klippan, ta dig högre upp allt tills du långt borta ser den kommande orörliga isfloden, på väg sedan all tid, långsamt kalvande väldiga berg, vältande dem över havströskeln, tvingande dem över ända, födande brant stupande grustäckta öar och höga kobbar med skimrande tinnar och böljande svepning av snö. Där, vid anblicken av den gnistrande arkipelagen där jättefartyg osedda kan glida fram och inga sjömärken visar vägen till världshavet, där vilar ditt öga vid den syn som de levande unnar de döda.

Inuiterna anlägger sina begravningsplatser på den höjd eller bergssluttning som erbjuder den mest storslagna utsikten över vattnen. Isbergen seglar där ute i en oskönjbar rörelse som vita färjor mellan det som var och det som skall komma. Mellan höjderna, i lä för den bitande vindens värsta stötar, slår alla färger ut i en vitomgärdad hage. Där lyser granna blommor i rött och blått och i spektrets starkaste strålning. Varje liten grav är inhägnad och dessa blommor, som motstår vind och snö och

is, är surrade vid foten av vita kors som bär deras namn som nu alltid ser ut över ishavet.

Namnskylten bör vara oval i vit emalj och namnet Anneli utfört i skrivstil utan uppgivande av datum för födelse och död.

En röd trålare kommer med fräsande bogsvall in i fjorden. Tre fartyg sticker upp sina master genom vattenspegeln. De har sjunkit tillsammans, intill varandra. Simmande isblock bestämmer farleden in till bryggan i Jakobshavn, Ilullisat.

Jag satt länge i gräset medveten om den aldrig sinande strömmen av bilar från staden, om de friska och de starka med en arbetsdag bakom sig och familj framför sig. När jag reste mig tog jag en annan väg tillbaka till bilen. Jag fann en stig som ledde in bland träden. En enda fågel kvinkade i bruset från vägen.

Redan på håll såg jag en kvinna och en man stå vid en tät grandunge. Bara med sina händer berörde de varann. De märkte mig ganska sent, vände ryggen till och började gå längs en annan stig tillbaka till bebyggelsen. De saknade ingen och sökte inte någon.

En stund senare satt jag som andra friska och starka i bilen och sträckte ut handen för att trycka på sena eftermiddagsnyheter och få nya fragment ur framtiden i ansiktet. En beskäftig flickröst snubblade fram över den mödosamt skrivna

texten: "Inom regeringen överväger man att återuppta utbetalandet av barnbidrag också åt familjer med handikappade och utvecklingsstörda barn. En förutsättning sägs vara att föräldrarna överlåter förmyndarskapet..." Jag tryckte in en jazzkassett.

För min del hade jag varit med om en alltför djup sorg, som inte alls angick mig, över ett barn, som var mig helt obekant, för att jag frivilligt skulle fortsätta ner i tåredalen. Detta kommande samhälle har jag i bok efter bok i thrillerns form förberett mina läsare på, utan att ändå bli förstådd, tror jag. En gammal vän, känd filosof och poet, skrev i ett älskvärt tackbrev efter – jag tror det var Flykten – "Det är mig angeläget att lyckönska Dig till Din senaste bok även om jag, tyvärr, misströstar om att man ens i den mycket engagerande romanens form kan öppna ögonen på dagens människa, få henne att kraftfullt ta avstånd från dem som i stat och kommun säga:'Det är icke de sjuka som behöva läkare utan de friska'."

Jag lutade mig tillbaka mot ryggstödet och lät bilen långsamt rulla ut på vägen och bromsade häftigt in. En stor svart BMW gled nosande förbi min bil. Jag hötte med näven även om det var omöjligt att se den som körde, man eller kvinna. "Privacy" heter fönsterglasen som ger samma skydd mot insyn som de svarta glasögonen på livvakterna runt vår nye statsminister. Den av dem som ser rätt på dig är helt utan egen person alldeles som den svarta bilen tycks sakna förare. Esse non videri. Att vara utan att synas, maktens motto och gammalt valspråk för privilegierade. Ju längre det är sedan någon gjorde något märkbart dess finare är släkten, heter det på Riddarhuset.

Den svarta bilen höll sig tätt framför mig och meningen var att jag skulle följa den. "Follow me" signalerade den utan att ge något tecken.

9

Den svarta bilen var ogenomskinlig som en skalbagge och registerplåten helt främmande, tre serier siffror utan inledande eller avslutande bokstavskod. Att jag valde att följa den vid trafikljuset, som hade gett mig en chans att ta av hemåt, beror på min svaghet för det mysteriösa och min böjelse för att se tecken och varsel.

Det är orättvist att säga att Maire inte läser mina böcker bara för att jag skildrar ondska och hemskheter. I själva verket kan hon läsa vilka rysare som helst bara de inte är skrivna av mig. Det som hon inte orkar med är att jag, enligt henne, i mina böcker försöker se det man inte kan se, att jag skriver som om en annan mening hela tiden vibrerade bakom den jag öppet skildrar. Hon säger att det är ett ständigt dubbelbudskap, en växelström, som hon varken kan eller vill låta gå igenom sig. Författare som får läsaren att uppleva sin egen gungstol som ett ormbo får skylla sig själva om de blir övergivna.

Den svarta bilen var inte väl hemmastadd i Helsingfors förorter. Av allt att döma sökte den sig ner mot kustvägen och havet men hamnade i småhusbebyggelse och på försmädliga återvändsgränder. När den för tredje gången med stort besvär backade och vände och körde tillbaka förbi mig så fick jag nog. Jag körde till vänster vid nästa huvudled och lät BMW:n försvinna till höger ner mot havet.

Vad en författare är ute efter liknar den osynliga vilja som kommer alla kajor att samtidigt byta riktning så att hela flocken rör sig som en handflata över parken och runt tornet. Nu tänker jag inte biologiskt, utan metabiologiskt, om det som följer efter biologin, efter hunger och aggressivitet, avund och könsdrift, i nästa del, så att säga, i boken om människan. En författare kan vara forskare eller berättare eller bådadera. Hans forskning liknar inte psykologin, som undersöker de tillgängliga lagbundenheterna, utan snarare det kända sökandet i ett mörkt rum efter en katt, som alla vet att inte finns där, men som han hör andas. I biologins värld hörs ett stilla prassel, aningen av ett ljud när huggormen rinner in bland löven. Den som tar tag i den innan den helt försvinner hör väsning på väsning innan de blixtsnabba huggen kommer. Därför skriker spädbarnet i storstaden till i sömnen när man kramar ett papper och kastar det i papperskorgen.

Den svarta bilen gled upp vid min sida och höll sig där trots att vägen var för smal och krokig för sådana demonstrationer. I sista ögonblicket före en skarp vänsterkrök accelererade den och föll in i körfilen före mig. Hur dumt att tro att det var enkelt att koppla sig ur sällskapet. Han körde långsamt inväntande ett ställe där vägen var tillräckligt bred för att tillåta honom – och mig – att stanna. Det var den under ett överskuggat motlut.

Jag bromsade in och körde bakom honom ut på vägrenen. Alar sträckte på denna sida ut sina grova sköra grenar över bilarna. På andra sidan vägen växte unga ljusa ekar förvånande tätt. När jag slog igen dörren och gick fram till den svarta bilen flög fåglar tjattrande upp ur dikesvegetationen. En av dem släppte sig i förskräckelsen.

– Såja, sa Antti-Veikko småleende och sträckte fram sin hand för att både hälsa och hjälpa mig in. Jag hade tänkt mig en annan plats, men du tappade visst bort dig.

Detdär breda vänliga småleendet, omstrålat av ett strävt, vårdat, men glest skägg, hörde permanent till hans ansikte, även om jag inte hade sett det på många år. Det sista jag hade hört från honom var att utrikesministeriet hade placerat honom i Belgrad kort före Jugoslaviens sönderfall. Jag satte mig tillrätta bredvid honom och lyssnade på hans skrockande välkomstrepliker utan den känsla av vänskaplig förtrolighet som han genast försökte svepa om mig.

– Det var en vacker gest av dig att söka dig till den lilla överkörda pojken, sa han. Jag menar att det var mänskligt värdigt och humant, eller hur man skall uttrycka sig. Sådan är han, sa jag till chauffören, när vi stod och iakttog dig. Men, vad var det du kastade ut på vägen?

– Sand, svarade jag.

– Aha, sa han, ett slags religiös ritual. Är du ännu religiös som förr i världen?

– Dethär är knappast vårt utrikesministeriums bil, sa jag. Har du bytt jobb?

Han lutade sig tillbaka i sitt hörn av baksätet och omfamnade sin kraftiga mage, när han med ena handen försökte få tag i den andra.

– Vi har ju alla numera blivit bröder, så vad gör man egentligen med ett utrikesministerium. Vem är det egentligen, som har stått modell för den grå eminensen i din senaste bok?

– Vänta nu, sa jag. Fridens boningar var min senaste bok. Den kom för ett år sedan. I den fanns det egentligen ingen grå eminens om du inte tänker på skyddspolisens chef eller eventuellt på inrikesministern, men ingendera av dem kan ju kallas grå eminenser eftersom de öppet skötte sina jobb

och bara det.

Antti-Veikkos mage hindrade hans bemödanden att göra det bekvämt för sig och hela bilen gungade till när han sökte en ny ställning.

– Hur skall jag komma ihåg vad boken hette, sa han. Det var i alla fall den senaste. Vem är modellen för honom som härskar i ett hus i Eira och där det ibland sker, skall vi säga, inte så helt humana och mänskovänliga saker.

– Jag har inte gett ut någon sådan bok, sa jag.

– Nej, kanske inte, sa han, men du har skrivit en och eftersom jag är gammal vän till dig så föll det på mig att fråga vem du avser.

Det var fri utsikt ur bilen även om "privacy"glasen förhindrade insyn. Jag såg en rörelse bland ekarna på andra sidan och när jag vaggade litet med huvudet kunde jag urskilja...

– Vad ser du? frågade Antti-Veikko och gjorde en halvdan ansats att vrida på sin lekamen.

– Ett rådjur, sa jag. Det vänder bakdelen till, är på väg bort, men har stannat och försöker utröna om vi är vänner eller fiender. Jag visste inte att det hade så stora skärpta öron. Det har säkert hört allt.

– Var inte löjlig, sa han. Alltså, vem handlar boken om?

– Det finns ingen sådan bok, sa jag, men det var vänligt av dig att söka upp mig. Gäller det möjligen nobelpriset?

Jag öppnade bildörren och till min förvåning var den inte låst.

– Tyvärr inte, sa Antti-Veikko, och Sjaschkevitch har ännu inte satt något pris på ditt huvud.

Jag steg ur den svarta bilen och hukade mig för att ta ett någotsånär artigt farväl.

– Och han är inte ryss, sa Antti-Veikko helt omotiverat och höjde handen.

När jag steg ur bilen utanför mitt hus ropade en kråka varnande över alla tak. Ett första gult löv singlade till marken. Inne i köket var maten undanställd men min plats var ännu dukad.

– En kvinna har ringt flera gånger, sa Maire från sitt rum när hon hörde mig komma.

– Skall jag ringa?

– Nej, hon ringer på nytt. Kalle Kavat på Hufvudstadsbladet vill också ha tag på dig.

– Han får ringa själv. Det är ju en jävla lättja att bara lämna besked att man skall ringa. Kalle Kavat! Jag är inte åtalad. Vad har du ätit?

Jag gick till köket. På spisen stod en liten kastrull som ännu var varm. Jag lyfte på locket. Stuvad potatis i vitsås. Inte ett spår av mat, varken i ugnen eller på bordet.

– Vad äter man här i huset? frågade jag.

Maire kom och ställde sig i köksdörren med glasögonen på yttersta nästippen och en penna i handen. Hennes armar och axlar var bruna och bara och klänningen ultrakort, både upptill och nertill.

– Om författaren tillåter tänker jag sätta mig i trädgården så länge det är sol.

– Vad är du sur för?

– Jag är en arbetande kvinna, sa hon, och skyndar hem och sköter uppköpen på vägen, trängs i affärerna, menar jag, ställer mig vid spisen, men herrn, som är på evig semester och bara är jagad av sina egna inbillningar, orkar inte ens ringa från sin bil...

– Evig semester!

Maire lutade sig mot dörrposten, tog av sig glasögonen och vinkade med dem när hon mässade.

– En författare är på evig semester. Semester är inte att ligga i hängmattan och göra ingenting, som vår nationalskald tycks tro. Semester är att själv få bestämma vad som skall göras och när, och att hinna känna efter om man alls vill göra det som man trodde att man hade lust till.

– Är det att bestämma själv när man får en armslång lista på folk att ringa till så fort man visar sig hemma. Jag har varit på begravning. Jag har haft ett viktigt möte.

– Begravning? Hon såg långt på mig och tog på sig glasögonen igen. Det har du inte sagt någonting om.

– Nej. Och jag gör det inte heller nu i denhär stämningen.

– Stämning, sa hon och skrattade. Det är väl inget fel på stämningen.

Hon gav mig en chans att berätta, men när jag inte tog den gick hon ut i trädgården. Jag tittade in i kylskåpet och såg sill, sardiner, rökt ål och några skivor saltkött. Det var alltför ogästvänligt det hela så jag gick till telefonen i stället för att om möjligt finna ut någonting om Antti-Veikko Perikato.

10

Ambassadör Waltz hade ingenting att berätta, när jag ringde för att höra vad Antti-Veikko höll på med nuförtiden och om han ännu hade någon anknytning till UM. Han kunde inte vara så okunnig, som han utgav sig för att vara, så jag antog att han inte litade på sin telefon. Eftersom han knappast heller litade på sina väggar föreslog jag en bit mat på till exempel Rivoli.

– Varför inte Rosso här i Grankulla? sa han.

När jag kom fram till restaurangen väntade han redan utanför. Han stod med slutna ögon och ansiktet mot solen, sin käpp höll han på tvären bakom ryggen.

– En underbar kväll, svarade han, när jag harklande gav mig till känna.

Underligt nog bar han keps till sin eljest neutrala, icke-sportiga klädsel. Det var en alldeles vanlig mössa, inte en påträngande skrytsamt storrutig.

– Med pensionärens rätt, sa han och bugade sig fem grader, vidrörde sin huvudbonad, och tog mig under armen. Det var förfärligt trevligt att du råkade ringa just när jag skulle slå mig ner vid mitt skrivbord. Nu när vi knappast har något utrikesministerium kvar, måste ju de som minns anteckna hur det egentligen gick till, när vi blev definitivt mogna för Anschluss.

– Du menar EU, sa jag och höll upp dörren för honom.

– Naturligtvis, sa han. Vad sade jag?

Han hälsade chevalereskt på hovmästaren, en praktfull kvinna som lyste upp restaurangens halvmörker med sitt le-

ende och sina glada ögon. Han var stamkund, märkte jag, men hon gjorde sig inte förtrolig. Jag var en obekant faktor. Hon förde oss, utan tvekan och utan att ens med en blick be om godkännande, till ett hörnbord där det var alldeles naturligt att vi satte oss bredvid varandra med utsikt över de närmaste borden.

– Skall vi vara gentlemän och börja med en soppa eller skall vi vara européer och gå direkt på Eisbein?

Hovmästaren stod leende kvar vid vårt bord.

– Det blir alltså Eisbein och öl för min vän, sa ambassadören. Jag tar sjötunga och mitt vanliga vin.

Jag har aldrig ätit Eisbein och jag vet inte ens hur det ser ut, så jag sade att också jag gärna höll mig till fisk.

– Du bestod provet, sa ambassadören. När var det egentligen vi träffades första gången?

Jag påminde honom om den mottagning på östtyska handelsrepresentationen för över tjugo år sedan, när han hade druckit en aning för mycket och jag, en okänd ung man, hade sett till att han kom hem i god ordning.

– Jag räddade dig från landsförräderi, sa jag.

– Just det, sa han. Det borde någon också ha gjort med A-V.

Och så fick jag mig till livs ambassadör Waltz version av fallet A-V, eller kanske snarare Antti-Veikkos fall.

Det var i Belgrad som han för några år sedan hade omintetgjort sin karriär. På ambassaden hade han haft som särskild uppgift att vårda sig om kontakter till kulturkretsar. Han hade varit framgångsrik såtillvida att han kunde räkna bemärkta regissörer, kompositörer och författare till sina vänner. Nolens volens hade hans uppriktiga intresse för deras konstnärliga strävanden också lett till en djupare förståelse för deras nationella lidelser än vad som var lämpligt för en diplomat.

Antingen hade han gått i en fälla och blivit utnyttjad, eller hade alla parter handlat i god tro, men en vacker dag förekommer en stor intervju med honom i deras politiska veckomagasin INTERVJU och en kortare version av samma text i dagstidningen POLITIKA.

A-V utlade i intervjun med kraft och övertygelse den storserbiska ideologin, och inte nog med det, han anställde också jämförelser mellan serbernas vitala konstnärliga skaparkraft å ena sidan, och slovenernas dekadens, kroaternas rigiditet och makedonernas outvecklade primitivitet å den andra. Det hjälpte inte Antti-Veikko mycket att han höll på att svimma, när man på ambassaden lade fram en översättning av intervjun. Han förstod troligen genast att den karriär han hade föreställt sig inom UM var avslutad. Han var kvar en tid i Belgrad och bröt inte, som man i första hand hade kunnat vänta sig, sina kontakter till stadens tongivande intellektuella, utan han lät sig tvärtom snärjas allt djupare i det mentala vanvett, som var grogrunden för all konstnärlig kreativitet i den staden.

– Och nu?

– Man kan ju alltid spekulera, sa ambassadören. För tillfället sitter jag och funderar på om du har någon särskild anledning att ställa alla dina frågor.

Jag hade faktiskt tänkt berätta om den svarta bilen och det halvt hotfulla sammanträffandet med Antti-Veikko, men den halvkonspiratoriska aura som omgav Julius Waltz hade fått mig på andra tankar.

– Du frågar inte, sa jag.

– Har du läst Dobrynins memoarer?

– Nej.

– Det måste du göra.

Jag märkte att ambassadörens uppmärksamhet helt togs i anspråk av en kortvuxen man som såg sig om med ägar-

beteende och kastade en blick in i halvdunklet mot oss. Han steg in i vår del av restaurangen och hade tydligen för avsikt att utan hovmästarens tjänster slå sig ner vid bordet intill. När han kom helt nära oss föreföll han att vara helt i sina egna tankar omedveten om eventuella andra personer i lokalen. Just innan han satte sig, medan han ännu höll i stolen, låtsades han som av en händelse råka få syn på oss.

– Nej men tjänare, tjänare, sa han i en ton som han kanske brukade använda mot mindre framgångsrika klasskamrater.

Innan han drog ut stolen helt gav han oss en chans att invitera honom till vårt bord. När vi inte gjorde det inbjöd han sig själv.

– Jag hoppas att herrarna inte har någonting emot?

Hovmästaren infann sig och ställde sig vid hans sida. Den blick hon gav oss var besvärad.

– Jag tar samma sak som herrarna, sa han, och en liten flaska, om ni har, av samma vin. Ambassadören väljer säkert bara det bästa.

– Vi har inte setts förut.

Han vände sig inte till mig, men orden gällde mig.

– Nej, svarade jag och presenterade mig inte.

– Ni kanske också är vid utrikestjänsten. Hör du Julle, du sitter väl inte här och konspirerar.

– Nej, svarade ambassadören. Jag sitter modell. Författaren behöver en gammaldags tok.

– Jasså författare. Kanske rentav en av de mera kända.

Han såg på mig, uppifrån och ner, alldeles ointresserad.

– Helt riktigt, sa jag.

– Och författaren heter?

– Hemingway, sa jag. Ernest.

– Låter bekant. Gammaldags diplomat, menar du Julle. Och av gammal vana satt du naturligtvis och hörde dig för om nå-

gon. Eller förrådde någon.

Hovmästaren kom, öppnade en liten flaska vin och slog upp en droppe. Nykomlingen visade med ett finger att hon kunde fylla glaset och fortsatte att vara en struntförnäm skitstövel av den övre klassen medan han petade i sin sjötunga och kom underfund med att det var rödspätta. I själva verket visade det sig att det var mig han analyserade och bemödade sig om att få inplacerad i rätt fack genom en serie skenbart godtyckliga och ofarliga frågor.

– Vår vän har börjat röra på sig.

Det var ett budskap eller en fråga till ambassadören.

– Du borde läsa Dobrynins memoarer, sa denne.

– Är de läsvärda?

– Hemligheten bakom hans framgång som ambassadör i Washington var att han insåg att man inte kunde komma någonstans bara med att fråga. Man måste ge någonting också.

– Tack.

Jag började fundera på ett lämpligt sätt att bryta upp utan att förbluffa eller såra ambassadören. De två äldre herrarna iakttog en stunds tystnad. Störaren åt noggrant upp allt från sin tallrik och när han lade ner gaffel och kniv såg den nästan slickad ut.

– De flesta förstår inte hur långt det har gått, sa han. Vi har nästan ingenting kvar som vi kan kalla vårt.

Han torkade sig en sista gång om munnen och vek tankspritt sin servett.

– Det kan inte spela så stor roll, sa ambassadören. Det har aldrig varit vårt, på sin höjd ditt.

– Säg inte så. Jag är en liten faktor. Internationellt sett. Kanske också nationellt. Jag har inte kunnat förhindra att det ena huvudkontoret efter det andra flyttar bort ifrån dethär landet. Hela det finska kapitalet hade inte räckt till för att slå på bromsarna. Hade inte ens velat, om vi skall vara ärliga. Pengarna

måste iväg dit där de växer och i våra dagar skulle Kalk-Petter själv ha flyttat till Estland. Sanningen är den, Julle, att det enda som lönar sig här är att hyra ut jakt- och fiskestugor.

Han såg sig om efter hovmästaren och förhoppningsvis sin nota.

– Och ändå var det inte ekonomin jag tänkte på, sa han halvt bortvänd, utan hatet. Det är en viss närvaro som vi definitivt inte önskar oss.

Ambassadören sträckte ut sin hand efter menyn och började studera den så gott det gick i den dunkla belysningen. Han hade inte för avsikt att bryta upp.

– Som före detta diplomat är du säkert medveten om vem som nu är i färd med att ta över huset vid Armfeltsvägen och vad slags människor det är som kommer att få tillträde.

Han blev på nytt medveten om mig.

– Armfeltsvägen ligger i Eira, som författaren kanske vet.

– Det gör Villagatan också, sa jag.

Ambassadören räckte menyn åt mig och påpekade att det för hans del räckte med kaffe som dessert.

– Som pensionär har jag märkt, sa han, att perspektivet lätt förvrids när man inte själv längre är med i händelsernas centrum, man demoniserar dem som för tillfället drar i trådarna.

– Tack, sa vår objudna gäst och sköt tillbaka sin stol. Det är tydligen svårt att få betala här.

Han reste sig, nickade mot oss båda och lovade ta hand om sin nota vid utgången. Stolarna skramlade där han drog iväg. Det var ju också halvmörkt i vår del av restaurangen.

– Dethär var alltså , inte helt utan inflytande. Märkvärdigt att jag inte presenterade er för varandra. Du ursäktar mig säkert. Nomina sunt omina. Nu skulle en konjak vara på sin plats, men dethär kaffet är så uselt och mina papper väntar på mig. Ingen rast och ingen ro. Det är förfärligt. Jag kände en

tysk ambassadör som när han blev pensionerad hoppade ner från en bro bara för att livet blev så tomt. Jag skulle inte hinna hoppa. Vet du om att en ung dam skuggar dig. Mig kan det inte gälla. Hon sitter bakom pelaren därborta.

– Hur ser hon ut?

– Alldeles förtjusande, skulle jag säga. Men mycket seriös. Hon gör anteckningar i en liten bok.

– Då är det min niece. Hon har i uppdrag av skyddspolisen att hålla ett öga på mig.

Ambassadören lät sitt ena ögonbryn stiga mycket högt. Medan han såg på mig lyftes också det andra. Jag var så fascinerad av skådespelet att jag glömde vad vi pratade om.

– Mycket intressant, sa han.

– Javisst, sa jag. Vad då?

– Det du berättade om ambassadör Dobrynin.

– Det var ju inte jag, det var du, sa jag.

– Var det jag? Var det verkligen jag, är det möjligt. Tänk att jag har blivit så gammal. Allt rör ihop sig för mig. Jag skall nog inte vistas ute bland folk.

När hovmästaren kom för att se om vi hade det bra, gav jag mitt kort och sa att jag också betalar för den unga damen bakom pelaren.

– Mycket intressant, sa ambassadören. Verkligen mycket intressant.

– Har du en aning om, frågade jag, vem det är A-V arbetar för nuförtiden?

Det var min sista chans att nå målet för detta möte.

– Förlåt, sa han, men en äldre person får ofta märkvärdiga minnesluckor. Jag läste alldeles nyligen en bok av Dobrynin, du vet han som var ambassadör i Washington under sex amerikanska presidenter, från Kennedy till Reagan. Hans bok heter I förtroende och den lär ett och annat om att ge och ta. Man

förlorar allt genom att ensidigt försöka fråga sig fram, skulle han säga. Det är bra att till exempel berätta varför det är så viktigt att man får en viss bestämd information, varför man drar in sin interlokutör i ett nät av spionerande niecer och sidsteppade finansmän.

Ambassadören började resa sig och jag gav honom plats. Vi gick ut tillsammans och vid dörren hann hovmästaren upp oss med mitt kort. Ute på gården tryckte ambassadören sin keps på huvudet och granskade att solen gick ner på den plats den skulle denna onsdag kväll.

– Det förhåller sig på det sättet, sa han och tog mig igen under armen, att en given, här icke nämnd, persons intresse för dina förehavanden verkligen är oroväckande. Håll dig bland andra människor och i klart solljus när han söker dig nästa gång.

Så snart ambassadören hade försvunnit bakom den närmaste husknuten vände jag mig om och skyndade tillbaka till restaurangen. Jag mötte Bodil på trappan. Hon försökte se ut som om hon var någon annan och som om hon överhuvudtaget inte mötte någon. Jag tog henne i armen och hon ryckte den till sig som om jag hade varit en galen främling.

– Nu går vi tillbaka in, sa jag.

Hon fortsatte ner för trappan samtidigt som hon svepte om sig en mycket lätt mörkblå kappa. Jag lät henne inte hållas.

– Vi går tillbaka in, sa jag, eller ställer jag till med så mycket bråk att polisen får ingripa och att de skrattar sig fördärvade på Bangatan.

Hon stannade, vände om och kom upp för trappan utan att se på mig. Jag höll upp restaurangdörren för henne och hon knyckte till, på ett för mig nytt sätt, när hon gick förbi mig och in. Hon hade förvandlat sig till en främling.

– Var glad att du inte bär svarta glasögon, sa jag, för då skulle du inte se här i mörkret.

– Det är fräckt av dig, sa hon, att försöka göra mig löjlig.

Hon såg sig om otåligt och irriterat.

– Skall jag stå här länge?

Hovmästaren dröjde och jag gick till närmaste bord och drog ut en stol för Bodil. Några alldeles för unga människor för en trivsam restaurang bredde ut sig kring ett stort runt bord. Deras väskor stod på golvet bredvid dem och de ropade goda råd till en i långt blont hår som stod i telefon och ljög för sin mamma. Det var påträngande otrivsamt.

– Bodil, sa jag. Lägg av med att spionera på mig. Se på mig.

Det sista sade jag förgäves. Vi satt vid ett litet bord. Hon satt mitt emot mig. Hennes ansikte var en halv meter ifrån mitt, men det såg långt förbi, kanske ända till Bangatan. Man hade gett henne världens lättaste jobb och hon hade kvaddat det omedelbart. Jag tog en ren näsduk ur fickan och höll diskret fram den.

– Jag har läst att man alltid ska ha en i fickan...

– Jag gråter inte, sa hon. Men jag märker att jag verkligen inte känner dig. Kan du tänka dig att jag har haft respekt för dig? Det är ju alldeles löjligt. Jag var så noggrann med att göra allt bra att jag skrev om hela sidor för en liten rättelses skull. För att vara värd dina pengar.

Hennes blick mötte min bråkdelen av en sekund, sedan var den igen på Bangatan, i hennes barndom eller på tåget tillbaka in till stan.

– Dina utredningar var mycket bra.

– Det är inte sant, sa hon. Du hade skuldkänslor för att din bror bara stack och därför försökte du hitta något sätt att ge mig litet understöd. Så är det.

Hon kramade min vita näsduk och tryckte den mot munnen

med små snabba rörelser. Också det var en gest som jag aldrig hade sett förut.

– Jaha, sa jag. Det har du insett och nu är vi kvitt. Inte sant. Men vi är faktiskt kvitt och har varit det hela tiden och du är alldeles på fel spår igen.

Jag hade faktiskt aldrig bekymrat mig om denhär flickans själsliv och därför var redan det lilla hon yppade av det som rörde sig i henne ett stort okänt. Hittills hade jag alltså talat till henne genom en glasvägg av åldersskillnad och släktskap. Genom den såg man en ambitiös och flitig ung kvinna med den charm som är naturlig för en ung människa, inget mera. Dessutom var man till nytta, en diskret ledstång ut i livet.

Hovmästaren hade omärkligt ställt sig ganska nära oss. Jag sade till om var sin kopp kaffe. Hon nickade och avlägsnade sig. Efter en stund kom en servitris med två små koppar och med isvatten. Under tiden hade vi ingenting sagt. Med den äldres rätt hade jag lugnt väntande granskat hennes ansikte, de tydliga kindbågarna och den fasta hakan, hennes ögon som hade visat glimtar av sig några gånger under bråkdelen av sekunder.

– Jag dricker inte kaffe, sa hon.

Hon läppjade på vattnet och jag höjde beklagande på axlarna.

– Och vad vill du mig och med vilken rätt tog du tag i mig som du gjorde? Man vidrör inte en annan utan tillåtelse!

– Tillåtelse?

Jag lutade mig tillbaka.

– Just det, tillåtelse, sa hon. Det står skrivet över hela människan eller så inte.

– Och du tycker naturligtvis att det är helt comme-il-faut att du skuggar mig.

– Det är en annan sak, sa hon.

– Tycker du?

– Jo.

– Ger du muntlig eller skriftlig rapport?

– Det vet jag inte ännu.

– Kan vi inte göra så, sa jag, att jag ringer till dig alla kvällar och berättar allt vad jag har gjort; var jag har rört mig, vem jag har träffat och vad vi pratade med varandra om?

Jag lutade mig konspiratoriskt mot henne. Nu mötte hon min blick öppet.

– Lovar du att berätta allt? frågade hon.

När jag försäkrande höjde min hand lade hon sin hand på min och tryckte ner den mot bordsskivan.

– Du kanske inte själv märker det som är viktigt, sa hon. Vet du förresten något nytt om din försvunna bok.

– För vems räkning frågar du?

Det var en dum fråga som förde oss nästan ända tillbaka till utgångspunkten. Resten av det vi talade om var ointressant och det enda anmärkningsvärda var att hon tog mig under armen då jag följde henne till tåget.

11

Förlaget kräver genom Kirsti att jag skall återuppväcka en hemlig passion och föra in den igen i spillrorna av min bok. Spillror är det enda rätta uttrycket för det är bara kärlek och transportsträckor, sådant som man späder ut också bra böcker med, som nu finns kvar. Men jag vill inte ha med dessa dunkla krafter att göra.

Förr i världen, på Stockholmsbåtarna, stod pensionärer och drog i enarmade banditer, numera behöver de bara sticka in mynt för att ödesmaskinerna skall börja snurra och droppa ner en peng eller två i koppen någon enstaka gång. Den banala drömmen är det ihållande rasslet, störtfloden av slantar som svämmar över och rinner ner på golvet. Dostojevskijs speldjävul blinkar vulgärt. Fångad av den stora sugningen ställer man nu plastkassar klirrande på hårda golv. På hans tid tassade man in på djupa mattor i salar där croupierernas dämpade röster var det enda hörseln kunde uppfatta. Inte ens frestelsen är längre densamma även om den är lika oemotståndligt tyst hetsande. Den dödliga driften har flyttat över till andra rum, bort från pöbeln, tillbaka till eliten.

– Det måste finnas flera tomma sidor mellan varje sanning, sa Egil en gång.

Nu är det bara de sidorna som är kvar, och sanningen är borta, min skildring av den nya tysta passion för döden, för andras död, som griper omkring sig inte bara bland samhällsdebattörer utan bland själva de vårdande myndigheterna.

Samma upphetsning, som spelaren redan på eftermiddagen upplevde som en mot kvällen växande osalighet, drabbade i min bok hälsovårdsnämndens medicinska sakkunniga redan på tisdagsmorgon, när de mottog den ansenliga bunten personakter för genomläsning före torsdag. Deras uppgift var bara att sakligt läsa igenom epikriserna och att i den sista rutan, rutan under uppgiften om patientens partitillhörighet, rita ett kors eller icke. Det fanns en obestämd, icke verifierad, föreställning om att det inte var till förmån för karriären att lämna den sista rutan tom i alltför många personakter. De verkliga massmorden frossade professorn i vårdvetenskaperna i, rent ideellt naturligtvis, när han i en uppsjö populära artiklar och föredrag enkelt försökte förklara att allt liv verkligen inte var livsvärt. Varje gång han hävdade denna sin älsklingstanke fick han en pinsam fysisk reaktion så han behandlade helst frågan om utvidgad administrativ dödshjälp sittande eller i skydd av en talarstol.

Jag ämnar inte återuppväcka dessa dödsberusade människor, när de nu en gång genom något under har blivit utplånade. De var både bifigurer i bilden av det friska och starka Finland och alltför verkliga. Likheten med existerande personer, den som amerikanska författare brukar frisvära sig ifrån i början av sina böcker, var ruskigt ovedersäglig. Jag låter dem alltså vila i frid, för att själv få leva i fred. Om det numera är möjligt.

Två tidningar slog upp min bok stort. Den ena talade om Mystiskt försvinnande och den andra, med ett katthögt frågetecken, om Elektronisk censur. I vardera tidningen försäkrade förlagets litterära chef att ingen slutgiltig skada hade ägt rum. Det ursprungliga manuset fanns i gott förvar hos författaren. Påståendet gjorde mig orolig och jag kom genast att tänka på A-V och hans besynnerliga intresse för bokens huvudperson, eller

rättare sagt för förebilden. Någon såg ett samband mellan en gestalt i min bok och en verklig existerande människa och menade sig känna igen honom och förstå dolda sammanhang. Det är naturligtvis helt felaktigt och visar bara hur grovt man missförstår de processer som äger rum inom en författare.

Det är klart att vissa yttre drag, den grova gestalten, den nedlåtande uppmärksamheten och den illa dolda otåligheten, är lånade från en mycket känd industrimans yttre habitus. Allt det inre i mannen kommer däremot ur mig och saknar varje modell eller förebild på jorden. Jag har varken tänkt på en blodtörstig serbisk poet eller på en katolsk biskop i Zagreb, ingen ryss har fått bidra med sin grymma feghet och ingen mordglad amerikan med sin snabbhet, inte ens en fransk general med sin dammigt släpande påfågelstjärt av ära och okända segrar har blivit hedrad med en skriven minnesstund. Allt har sitt ursprung i mig själv.

Gestalten tog själv sin boning i mig och uppfyllde mig tills jag för sista gången tryckte ned tangenten som sparade honom. Då stängdes han in bakom ett elektroniskt galler och hölls i förvar ända tills någon befriade honom eller han fritog sig själv och började leva oberoende av min begränsning och de trånga ramar som jag hade ställt till förfogande.

– Kirsti! Det är ett förbannat sätt att inbilla hela världen att jag har en bok som du vet att jag inte har!

Det sade jag i telefon.

– Vi ska ha boken om vi så skall spänna fast dig i en tandläkarstol och dra den ur dig, sa hon. Du har ingen aning om vad den redan har kostat oss, och det är redan klart att den kommer att få Finlandiapriset i höst, Prix Europa i december och

troligen det stora Schillerpriset i Frankfurt nästa år.

– Ingen har ju ännu läst den, svarade jag ganska dumt.

– Men Tor, sa hon.

– Vad då Tor?

– Hur naiv får man vara. När passar det dig att komma till tandläkaren?

– Tro mig nu Kirsti, jag kan inte skriva det som du vill ha.

– Nej, men du kan prata och du kommer att märka hur det rinner ur dig, ord alltså. Du kommer att minnas mer än du någonsin har skrivit och bredvid borren, fäst i borrskaftet, sitter en liten mikrofon som tar vara på allt du säger, också känslan. Och sen när vi har allt på band, mera på band än vi behöver, då tar ett par studenter från litteraturvetenskapliga institutionen itu med utskriften och sätter ut punkt och komma just så felaktigt som du brukar göra. Tror du verkligen att vi tänker låta till exempel avsnittet om ärkebiskopen gå förlorat bara för att du vägrar att samarbeta, och du har nästan en halv miljon kvar att betala på ditt hus. Det är ganska mycket för en gammal man.

– Jag är inte ens femtio.

– Det var det jag sade, sa Kirsti.

Jag vet inte vad som var mera skräckinjagande, tanken på tandläkarborren, påminnelsen om mina överhängande lån, eller hotet att litteraturvetare skulle börja redigera ut mina skrik och skrän i tortyrstolen till texter som liknade mina. Jag stirrade länge på telefonen med en känsla av att jag hellre kastade mig i A-V:s armar än jag gick med på att träffa Kirsti.

Sedan ringde TV. Man hade läst tidningarna. Man hade sin grej. Man hade inte behövt tänka en centimeter själv eller lyfta på en enda sten eller plankstump. Ja då. De fick gärna komma. De skulle till och med få ett avslöjande som jag kunde ge först

i själva intervjun. Jag kände Inga Brus, hon som ringde, så det var ingen svårighet att komma överens om villkoren. Jag ställde upp mot att mitt huvudärende garanterat skulle gå ut. Vilket var det? Det skulle hon få se.

Min plan föddes under de få minuter vi pratade med varandra. Egil skulle få vara min dataexpert. Tillsammans skulle vi redogöra för det oförklarliga försvinnandet och överlåta min dator åt TV:s egna fackmän. Alla skulle få veta att det enda som återstod av min bok var de värdelösa slamsor som fanns kvar på förlaget. Det skulle kunna rädda mig undan Kirsti. Hennes raseri fick jag lov att stå ut med.

Det är helt klart varför Kirsti uttryckligen nämnde episoden med ärkebiskopen som ett exempel på det som måste restaureras eller snarare pånyttskapas. Vissa kretsar i det stora förlaget ansåg det nämligen vara utomordentligt pinsamt att ärkebiskopen satt med i styrelsen. Han hade naturligtvis aldrig på något sätt missbrukat sin position till förmån för kristna värderingar, men hur som helst så tyckte man i varje fall att det såg illa ut. Min bok kunde, genom den föga smickrande bild den gav av en ärkebiskop, bland annat demonstrera att förlaget i sin utgivningspolitik inte tog kyrkliga eller personliga hänsyn. Så måste hon ha tänkt. Naturligtvis hade hon läst slarvigt igen, om hon inte helt och hållet byggde på någon lektörs återgivning av skandalen på Åbo domkyrkas trappor.

Det som hände bevittnades av ett TV-team och en handfull människor på väg in i domkyrkan. De trötta turister som sipprade ut ur de stora bussarna på andra sidan gatan förstod aldrig vad som pågick uppe på den sista avsatsen, vid själva ingången till helgedomen. Hammarslagen hördes inte ända ner. Flera av busspassagerarna var uppenbart inte tyskar eftersom de bara kastade en förströdd blick mot katedralen och i stället

bredde ut sig som en fårskock över gatan medan de släntrade mot glasskiosken. TV-fotografen hade zoomat in på den stora urtavlan. Visarna närmade sig tolv. Ljudteknikern sträckte sin riktade mikrofon i höjden. Det var tydligen någonting så dramatiskt som tolvslaget från Åbo domkyrka som skulle filmas.

En flock kajor rörde sig som en svart ridå över bilden i samma ögonblick som den första spröda klockklangen ljöd. Fotografen svor inte. När han hade tagit den bild han skulle blev han intresserad av det som hände vid tornets fot. Han blev så intresserad att han lösgjorde kameran från stativet och tog den på axeln och sökte sig närmare.

Tveksamt gick han upp för trapporna och noterade knappast de människor som förbryllade iakttog en svartklädd högrest mans agerande vid huvuddörren. En av dem som stod på trappan föreföll att berätta vad han såg för en ficktelefon som han dolde i handen. Mannen i svart överrock hade tydligen själv släpat en grov planka upp för trapporna ända fram till den väldiga dubbla dörren eller snarare porten. Nu fäste han plankan. Han hade en stor hammare och fem tums spik. De första slagen dånade så mäktigt att fotografen automatiskt kastade en granskande blick upp mot de jättelika visarna i tornuret. Mannen med de väldiga hammarslagen vände ryggen till. Han agerade helt ensam. Han spikade igen helgedomens dörr. Otroligt. Han gjorde det lugnt, kunnigt och beslutsamt.

Fotografen tog en närbild. En kraftig manshand höll spiken mellan långa seniga fingrar medan det första slaget drev in spiken en tum i plankan.

– Fan. Han stänger kyrkan, sa någon i mängden, som nu hade utökats med några bussturister.

– Jo, sa han som spikade med väldig röst. Nu är Finlands kyrka stängd.

Och han vände sig om och de som inte var utlänningar kände

genast igen honom. Det var ärkebiskopen. Men sådan han nu såg ut hade ingen tidigare sett honom. Det behärskat vänliga ansiktet var genombrutet och filmen skulle längre fram tydligt visa att det var tårar som glittrade i ögonvrårna. Också poliserna som plötsligt dök upp kände igen honom och hälsade med respekt. Han förstod utan tillsägelse eller gester att han skulle följa dem och av ett slags vänlighet mot de unga konstaplarna sade han några förklarande ord. Ljudteknikern hade emellertid inte orkat masa sig upp för domkyrkans trappor och därför kunde senare vilka ord som helst läggas i den avgångne ärkebiskopens mun. Vilket också blev fallet.

Redan samma kväll meddelade regeringen, i presidentens frånvaro, att ärkebiskopen av hälsoskäl beslutat lämna sitt ämbete omedelbart. Det korta filminslaget i TV-nyheterna visade en ljudlöst pratande uppenbart förvirrad ärkebiskop som tågade ned för domkyrkans trappor eskorterad av två unga poliser.

Och det var alltså denhär berättelsen, eller rättare sagt den utarbetade förebilden till denna lilla skiss ur minnet, som Kirsti av förlagsinterna skäl tog som exempel på vad som inte fick gå förlorat! Det är alltfortfarande ofattbart att hon kunde föreställa sig att denna lilla episod i min bok skulle kunna plåga ärkebiskopen, vilket man på förlaget gärna hade sett, och samtidigt undgå alla beskyllningar för klerikalkonservatism. Så galet kan det gå för professionella bokmänniskor som gör sin bedömning störda av sina egna idiosynkrasier och stödda av flyktiga övertygelser. Det var ju något helt annat som jag ville förmedla genom denna lilla obetydliga episod i romanen, obetydlig till omfånget men radikal till innebörden.

Det ärkebiskopen gjorde var ju bara att stänga butiken. Vi ser överallt affärer som har fått lov att slå igen för att efterfrå-

gan på deras utbud har varit för litet. Mitt i Kyrkslätt samhälle prålade länge skylten "Handgjord Konfekt" ovanför ett tomt skyltfönster. Den sockerbagaren hade gett upp innan han ens hade försökt i tusen år som kyrkan ändå har gjort i våra trakter.

För att skydda mig mot ytterligare missförstånd måste jag säga att min avsikt på inget sätt var att skildra en ärkebiskop som var frustrerad för att intresset för kyrkan var så obetydligt. Ingalunda. Tvärtom liknade hans tårar deras som i tiden gick med nazisterna för att inifrån påverka rörelsen i god riktning. Han grät som en av dessa idioter som hade trott att goda människor inte bör hålla sig borta från onda sammanhang utan i stället bör dyka in i dem för att förvandla dem. Han var olycklig såsom en av de få som förstod att deras närvaro gav ett sken av anständighet åt ondskans rike. Han spikade igen dörren till Åbo domkyrka för att en gång för alla och definitivt göra det klart att odjuret inte längre kunde bära en kristen krona. Vilket odjur? Det som förtärde sina dagars upphov och sin egen avkomma.

Episoden med ärkebiskopen var menad att vara en liten, men tung, svart diamant gömd i boken och förbisedd eller funnen, ingalunda själva romanens point. Men sådant skall en författare inte syssla med för de snillen som recenserar böcker bryter upp det mest sinnrika skrin med hovtång och mejsel för att först av allt få förevisa den lönnligaste gömman. "Se här är den röda rubin och svarta diamant som de flesta bara har anat, men som jag har blottat i kraft av allt jag har läst, min fil.kand. i litteratur och min så ofta misskända begåvning." Kritiker ser på böcker som gubbar på bockar, girigt plirande på det som de själva nästan saknar. Pennkniven ligger vässad på bordet.

Jag var ganska övertygad om att min bok, när det blev klart att

den aldrig skulle komma ut, av eniga huvudstadskritiker skulle bli hyllad som det länge väntade mästerverket. De skulle hitta djup, som jag aldrig hade avsett, i en text som de inte hade läst. "Tor Säter, mest känd för sina kioskromaner, mister ett mästerverk, en radikalt kritisk samhällsskildring med politiska övertoner. Kan verkligen en bok vara så farlig att den måste tillintetgöras, utplånas? Förlaget svarar tveklöst ja. Författaren själv är nedbruten och vägrar att yttra sig."

Är författaren verkligen nedbruten? Jag minns ett telefonsamtal som jag råkade höra. Det kan gott hända att Maire talade också för mina öron.

– Du skall veta, sa hon, att Tor behöver ett jämnt brus av applåder för att känna att han lever. Han läser om och om igen gamla recensioner ur landsortspressen med samma känsla av liv som du kan få ute på klipporna när havsbrisen vaknar och sveper in mot land. I det ögonblicket ser han sig följd av otaliga sörjande som under en alltför kort tid har fått fröjda sig i hans författarskaps ljus. Skratta inte. Han kan aldrig få nog och därför är han övertygad om att Helsingforstidningarna är helt i händerna på den krets analfabeter som dominerar vårt litterära liv.

Jag blev varken sårad eller arg när jag hörde Maire. Snarast blev jag litet rörd. Det var ju min hunger som hon tecknade i en så lysande frihandsskiss.

Trädgården var absolut fridfull och oberörd av att tidningarna hade gjort mig fågelfri. Löven rasslade på sensommarens hårda sätt, gräset hade torkat bort. Mitt arbetsrum blev alltför trångt och biblioteket ogästvänligt. Jag kom på mig med att stå i dörren till trädgården med hela min uppmärksamhet riktad inåt huset, mot tamburen och summern där.

Jag gick till telefonen och slog Bodils nummer. Efter några signaler en annan ton och besked att omkoppling sker. Kvinnoröst. Nya signaler. Hon svarade bara med sitt förnamn.

– Bodil.

– Jobbar du?

– Jo, jag sitter i min bil utanför ditt hus.

– Här?

– En svart BMW har stannat in vid huset framför ditt. Väntar du någon?

– Nej. Och jag är inte hemma.

– Det är du visst. Jag såg ju att samtalet kom från din telefon.

– Kör upp framför mitt garage. Spärra ingången.

– Varför inte.

Hon lade på och jag hann knappt förflytta mig till tamburen innan jag hörde knastret av en bil, hennes?, på grusuppfarten. En bildörr stängdes. Jag tryckte örat mot dörren och hörde steg. Kvinnosteg. Man kan skilja på dem och andra, spåren över trumhinnan liknar hindens lätta kliv över sand i skogen. Jag öppnade dörren innan hon tryckte på summern. Det var inte Bodil.

Linda stod där, vid tröskeln till mitt hem, sådan som hon alltid var när hon reserverade en man för sig. Utan att ta ett steg kom hon tätt inpå.

– Tor. Du är säkert förvånad.

Det är klart att jag var förvånad, för om det fanns någon som hade struntat i mitt författarskap så var det hon. Men hennes avsikt med frågan var att komma nära, att öppna den vanliga kommunikationsfrekvensen, den som fällde berömdheter och fick statsmän att kråma sig. Musa och anima, till höger och vänster, sedesamt tacksam för den stora gåva som ett vack-

ert yttre, behjälpligt förstånd och överklassuppfostran hade gett henne.

– Jag skall inte stiga in, jag ville bara förvissa mig om att du säkert inte säger nej. Vet du, det är så... jag har egentligen länge tänkt att ditt författarskap...

– Kom nu in, sa jag.

– Nej, jag råkade köra här förbi och jag ville bara förbereda dig på att jag arbetar med en stor artikel om dig för en internationell tidskrift. Jag har just på nytt läst igenom alla dina böcker och jag kommer att ta ganska mycket av din tid i anspråk. Det är ju helt fascinerande hur du behandlar ondskan till exempel. Vi får gå in på det närmare sedan, bara du inte säger nej. Vi kunde börja nu förresten.

– Stig på Linda.

– Kära Tor, det tror jag inte att jag skall göra.

Hon bar sig åt som om vi hade en romans på gång.

– Men om du vill, sa hon, så kan vi åka till Bemböle kaffestuga och prata litet. Är den öppen eller hur var det, brann den ner?

Jag vände mig om för att ta min kavaj från hängaren i tamburen, en så enkel match är alltså jag. Eller också inte. Jag hann se denna lättade triumf i ansiktet bakom alla ansikten: läppar som öppnar sig, ögonbryn som höjer sig, ögon som sluts om segern.

Jag tog rocken över axeln. Småleende drog hon sig längre ut på det enda stora gjutna trappsteget. Hennes klädsel var anspråkslös, som en intellektuell kvinnas bör vara, och böljande lätt för att ge vinden och blickarna en chans. Hon såg ner och strök sig över klänningen och såg upp igen. Då sträckte jag ut handen och drog igen dörren. Vår tunga säkerhetsdörr slog igen med ett enkelt klick och en knäpp. Inte ett ljud hördes utifrån. Hon varken knackade eller tryckte på summern.

12

Nu klämde grannen i igen på sin bastuba, tågade kanske ensam omkring därhemma medan frun var på jobbet och inte blev irriterad. Taaa daa da daaa/ taa da daa da/ daa da daa da/ taa daa da daaa/ daa da daada da. Det är bra att vara villaägare. Ingen dunkar i golvet underifrån eller i taket uppifrån. Jag fick faktiskt lust att ansluta mig till paraden, slinka över och erbjuda mig att slå på trumma, bom bom bombombom. Jag såg mig om. Papperskorgen? Den hade för klen klang.

När jag steg ut i trädgården vidgade sig himlen över våra hus undan tuban som brakande sände ut sina trotsiga vågor. Jag blev litet nyfiken på den bullrande glädjen, som störde min rädsla och skingrade mitt obehag, och sökte mig bort till hörnet bakom arbetsrummet in bland buskarna mellan våra tomter. Han satt inte ute och spelade, som man hade kunnat tro, men dörren ut till trädgården var öppen och fönsterrutorna skallrade. Med försiktighet skulle jag kunna ta mig över till hans gård utan att bryta vare sig grenar eller kvistar. Och det var just vad jag gjorde, ganska obesvärat eftersom musiken var så helt och hållet välkomnande.

Han såg mig när jag kom släntrande över hans gräsmatta, men han hade just kommit till sin melodis starkaste slingor och han varken ville eller kunde avbryta sig. Han nickade genom fönstret och hälsade med ögonbryn och med en svängning på det stora instrument som satt i hans famn som en övergödd tant. Han tågade alltså inte omkring, som jag hade före-

ställt mig, utan satt helt seriöst framför ett spensligt notställ, som förvånande nog orkade bära upp så mycket musik. När melodin hade kommit till punkt och alla da capon var gjorda vände han upp och ner på kolossen och ställde den på golvet på sin tratt, eller sitt klockstycke, som jag numera vet att det heter. Han reste sig utan att slå igen sitt nothäfte och klev försiktigt över notställets spinkiga spretande ben.

– Tjänare, tjänare Tor, sa han och kom med ett jättesmåleende och utsträckt hand ut genom dörren.

Jag hade ingen aning om vad han hette utöver Dahlqvist, men den röda ringen över hans läppar gjorde det lätt också för mig att småle.

– Här går det krigiskt till, sa jag.

– Jag kan stänga dörren om det stör, sa han, men jag vill att det skall höras.

– Jag blir bara glad av din musik, sa jag.

– Det är meningen, sa han. Denhär marschen heter "Seger för mig" och den slår ner värstingen. Det är bara att trampa på och han reser sig aldrig mer.

Hans ansikte var smalt som en yxa och det var både glatt och bekymrat på en gång. Glädjen satt i småleendet och i blicken, men bekymret gick inte att lokalisera. Det bara fanns där som något övervunnet men outplånat. Kanske det suddades ut en aning var gång han klämde i med sitt bassolo.

– Du spelar i någon orkester, sa jag.

– Jo, sa han. Templets musikkår. Frälsningsarmén.

Där kom jag av mig för i min enkla världsbild bodde inte en frälsningsmusikant i en villa som hans. Han tog mig i nacken med jättelik hand och förde mig in i huset som en arresterad. Undra på att musiken skallade. Golvet bestod av hårdglaserade keramikplattor och det centrala rummet hade en väldig rymd.

– Ingen sprit, sa han, men en drink kan jag bjuda på.

Vi slog oss ner och drack någonting surt ur höga glas och förvånade oss ömsesidigt över att vi inte tidigare hade tagit kontakt med varandra. Litet för sund för mig var han kanske, alltför rak och okomplicerad. Jag hade en känsla av att det i hans liv inte fanns några hemligheter att peta i eller avslöjanden att göra.

– Jag läste om dig i morse, sa han.

– I Hufvudstadsbladet?

– Nej, Helsingin Sanomat.

– Där också!

– Jo, jo. Vänta.

Han reste sig och gick bort till en tidningskorg vid foten av bokhyllan och rotade där tills han fick tag i tidningen. Han bläddrade i den vid fönstret mot nästa granne tills han fick upp kultursidan.

– Rubriken är Författarens vägran. Hör på nu. "Den kända finlandssvenska författaren Tor Säter har hamnat på kollisionskurs med Kuutamo. Förlaget har i tryckningsskedet förlorat närmare hälften av manuskriptet till Säters senaste bok och har bett författaren om en ny manuskriptkopia eller en diskett. Enligt Kirsti Kaivo på förlaget vägrar Tor Säter av någon orsak att samarbeta. Förlaget ser allvarligt på författarens hållning och kommer om det blir nödvändigt att ta till erforderliga medel."

Dahlqvist gjorde uppehåll i läsningen och mumlade sig genom biografiska uppgifter om mig, som han antog att saknade intresse.

– "Tor Säter började som seriös författare, men när framgången uteblev slog han sig på kioskromaner med litet sex och mycket action. Man har påstått att han söker en ny form för aktuell samhällskritik och att hans popularitet har gett anledning till oro i politiska innekretsar. Enligt Ilta-Sanomat kan

misstanke om sabotage inte uteslutas. Författaren själv lär hävda att också originalmanuskriptet har blivit stulet från hans arbetsrum i hemmet."

– Det är ju saftigt dethär, sa Dahlqvist. Har du faktiskt inte läst det?

– Nej, sa jag. Jag läser inte Helsingin Sanomat.

– Jag är tvungen, sa han, för jobbets skull. Eller var tvungen.

Han vek ihop tidningen och lät den falla ner i korgen. När han kom tillbaka till sin plats slog han ihop händerna och gned dem förväntansfullt mot varandra utan att det fanns någon annan orsak än livet.

– Alltså författare, sa han. En som jobbar när han känner sig inspirerad. Det tycker jag att är fint. Fast nog arbetar du väl däremellan också, samlar material och sitter på bibliotek, vad vet jag. Vilken av dina böcker tycker du att jag borde läsa? Jag har tid. Hur mycket som helst.

Det var redan den andra vinken om att han var arbetslös. Eftersom jag inte visste vad man säger i sådana situationer observerade jag den inte. Han lutade sig tillbaka i sin stol, knäppte händerna bakom huvudet och sträckte ut sina långa ben.

– Det är allvarliga tider, sa han.

– Det försöker jag säga med alla mina böcker, svarade jag.

– Du inser det också. Kommer du att ta märket?

Jag kände mig plötsligt olustig till mods. Språket höll på att bli kryptiskt, hans allvar för stort.

– Du vet vad jag talar om?

Jag skakade på huvudet.

– Nej. Naturligtvis inte. Du jobbar inte på något företag. Du berörs först i nästa fas. Men ingen kommer att klara sig undan. Det gäller att ha sin linje klar. Nu håller vi på att komma till en tid som är klart förutsagd i Bibeln. I Uppenbarelsebo-

ken. Läser du Bibeln?

Jag såg på honom.

– Du svarar inte. Det betyder att du antingen läser Bibeln eller inte gör det, men att det inte angår mig. Inte sant. Du kanske är en sådan som hellre frågar än svarar. Kanske man måste gissa sig till det egentliga budskapet i dina böcker. Jag skall börja läsa dem. Alla, om du vill.

– Du får låna dem av mig, sa jag. Alla utom den första som inte går att få tag på. Men jag skriver inte om de yttersta tiderna. Jag skriver bara om våra dagar.

– Det är bra det. De yttersta tiderna skall man inte fantisera om. Det gäller bara att vara skärpt och att veta när man skall säga ja och när man skall säga nej. Absolut. Tästä poikki. No way.

Han drog in benen och satte sig upp igen.

– Du skall kunna säga ja till Kalle och nej till...

Han pekade neråt och undvek att säga namnet.

– Räknar du med ...?

Också jag pekade neråt. Han nickade och reste sig. Jag följde med honom ut i köket som var inrett på gammaldags borgerligt sätt med tickande klocka på väggen. På den ena sidan om klockan hängde en inramad färgplansch med texten In Darkest England And The Way Out, by General William Booth, och på den andra sidan bilden av ett ungt par i Frälsningsarméuniform som välkomnade en uteliggare att slå sig ner och dela deras måltid.

Jag gick fram till planschen och studerade den. Typiskt adertonhundratalspatos och social idealism. Salvationister räddade drunknande kvinnor och män ur det vredgade havet vid foten av en fyr som förgäves hade varnat dem för undergången. De räddade fördes i land till vårdande gårdar och institutioner och ifrån dem sändes de vidare över en väldig ocean till det

nya landet. Jag såg fascinerad på det räddningsdrama som utspelade sig i gigantisk skala på planschen och anade den svepande utopin om ett bättre liv för dem som hade det värst. All hornmusik, alla trummor och tamburiner talade om segrarens intåg och om det mänskliga nederlagets totala fiasko där de räddade och upprättade drog fram.

Den andra bilden var mera stillsam. Det unga salvationistparet vid köksbordet såg vänligt uppmärksamt på den slitna man som med mössan i hand nalkades deras bord. En plats var färdigt dukad för honom som om en objuden gäst när som helst kunde infinna sig. Deras inbjudande hållning var nästan vördnadsfull. De såg något mer än en avsigkommen, något högre än en skidrow, något mera vördnadsbjudande än ett socialfall.

– Titta hit, sa Dahlqvist. Full trafik utanför ditt hus.

Den svarta BMW:n stod framför planket, osynlig från mina fönster. En reportagebil från TV hade just svängt in framför den, och det som kunde vara Bodils bil stod längre ned på vägen. Jag gick inte fram till fönstret.

– Kanske du borde ta emot dem, sa Dahlqvist.

– Får jag stanna här, sa jag, och kan du låtsas att jag inte är här.

Han nickade och som för att förklara sina ensamma läpprörelser för eventuella iakttagare stämde han upp en sång. Han sjöng tydligen helst frälsningssånger:

Ej bör jag sörja och ej bör jag klaga,
Jesus min broder är alltid mig när.
Och han har lovat att hand om mig taga,
trots alla stormar mot hemmet det bär.

Det sjöng han rakt ut mot bilarna medan han låtsades torka av arbetsbordet vid fönstret och blinkade sammansvuret mot mig

när han kastade en blick bakåt. Jag drog mig för säkerhets skull tillbaka ut i hans rymliga vardagsrum. Om en stund kom han själv och bar med sig en kanna av den sura saften. Krikon, påstod han att det var.

– Det är något skumt med dig, sa han.

– Med dig också, sa jag.

– Hur så?

– Om du är frälsningsofficer så borde du vara bra mycket fattigare.

– Officer ja, men jag är ingen officer. Jag är bara musikant. Det är inte armén som har betalat min lön, det är Tokya. Och det är inte armén som betalar min fru heller utan det gör Scanning. Så enkelt är det. Eller var det.

– Vad är du då?

– Försäljningsingenjör. Underhandlingar, konferenser, resor. Paris, Beirut, Warszawa. 176 dygn senaste år. Mycket borta och litet hemma och en son i armén, en dotter på universitetet, och den minsta i skolan.

– Vilken armé?

– Vid artilleriet. Varför vill du inte öppna för TV?

Så blev jag tvungen att berätta för honom och han lyssnade uppmärksamt utan kommentarer till allt utom till mina förmodanden om vad som kunde ha skett med min dator.

– Det är omöjligt, sa han.

Han skrattade och förklarade att jag var en stor skojare, att jag kunde sälja en sådan historia åt alla utom dem som visste något litet om datorer, att han själv åtog sig att fiska upp de förlorade texterna ur datorns djup och att han allra minst skulle hitta ett jättepaket med ettor och nollor. Antingen fanns min text eller så hade någon skrivit över den, men försvunnit, det hade den inte.

Det var en diskussion som jag inte längre hade lust att föra

och jag behövde ingen ny datafreak i mitt liv. Det räckte med Egil. Jag bad honom glömma elektroniken och i stället tänka på hur jag hade det.

– Herregud, sa jag...

– Säg inte så, sa han.

Jag kom av mig, men han var såpass allvarlig och uppmärksam att jag kunde fortsätta.

– Jag är rädd, sa jag. Jag är rädd för förlaget och jag är rädd för den där svarta bilen.

– Förlaget kan du glömma, sa han.

Jag hade inte sagt något om hotet mot mina banklån.

– Men den där BMW:n. Det skall vi ta reda på vad det är för en filur. Det skall jag göra. Med detsamma.

Jag gjorde inte ens ett halvhjärtat försök att hejda honom när han reste sig och satte kurs på tamburen. En stund rotade han där innan han kom tillbaka in och visade sig i elegant mörkblå uniform.

– Är det bra såhär, frågade han, eller skall det vara mera nonchalant?

Han knäppte upp uniformsrocken och lossade litet på den blåsvarta slipsen. Så pekade han med ett brett leende på ett stort S på rockuppslagen.

– Security, sa han. Security International, ett välrenommerat skydds-och bevakningsföretag med kameran som enda vapen.

Han tog en liten fotografiapparat i handen och gick ut. Jag skyndade till köket för att se vad han gjorde och hur. Han gick fram till bilen med de ogenomskinliga fönstren och stannade på trottoaren ungefär vid främre kofångaren. Han stod en stund med rynkade ögonbryn och gav sedan tecken åt föraren att komma ut. Ingenting hände. Han gick några steg tillbaka och knackade med knogen på biltaket som på en bakplåt. Då flög dörren upp på förarsidan och ut kom chauffören, en kort, och

kraftig typ. Han skrek åt Dahlqvist som höjde kameran och tog en hel serie bilder. Chauffören kastade en frågande blick in i bilen och rörde sig sedan, så snabbt han kunde utan att springa, framåt och runt kylaren mot Dahlqvist som lugnt inväntade honom med ett bistert leende. I samma ögonblick som chauffören sträckte ut handen pekade Dahlqvist lugnt på bokstaven på sin uniform, knäppte upp bröstfickan och tog fram en penna och en liten svart bok. Utan att bry sig det ringaste om föraren ställde han sig i en kränkande överlägsen ställning framför bilen och gjorde anteckningar i boken. Chauffören gick tillbaka till sin sida av bilen och stod där i skydd av dörren och betraktade misstroget det som pågick.

När Dahlqvist var färdig med sina anteckningar gick han till bakre dörren och knackade på. När ingenting hände höjde han sin kamera och siktade in genom det svarta fönstret. Rutan sänktes blixtsnabbt. En hand sträcktes ut och grabbade tag i objektivet. Dahlqvist ryckte till sig kameran och tog en ny serie bilder ungefär som om han sprutmålat in i bilen med en sprayflaska. Sedan gjorde han artigt honnör och lutade sig fram och tittade in. När han rätade på sig hade chauffören krupit tillbaka in på sin plats bakom ratten, men Dahlqvist hukade sig igen och gav med armar och händer tydliga anvisningar om hur man skulle köra för att komma bort från området. När bilen gled i väg stod han stram och gjorde respektfull honnör.

Jag öppnade dörren för honom när han kom tillbaka. Han lade sin lilla svarta bok på tamburbordet medan han hängde av sig uniformsrocken. Jag tog den i handen. Frälsningsarméns sångbok i läderpärmar med guldsnitt.

– Du kommer inte till himlen, sa jag.

– Var jag så dålig? frågade han.

– Säg vad du heter, sa jag. Jag kan inte fortsätta med att tänka på dig som Dahlqvist hela tiden.

– Nej, det skall du inte för jag heter Dahlgren.

– Sorry, sa jag, jag menar förnamnet.

– Ville, sa han. Med dubbelt V som i Winston.

– Alltså ursprungligen Wilhelm.

– Rätt. Och så har vi TV-bilen därute. Vad skall vi göra med den. En kille vankar av och an framför den och det står en tjej vid din dörr och ser sig om och trycker på knappen. Skall jag skrämma bort dem också?

– Nej, sa jag. Hon heter Inga. Jag har själv bett henne komma. Meningen var att hon skulle rädda mig men det var förbannat dumt.

– Det var?

Ville såg på mig som om han hade tittat över glasögon fast han inga hade.

– Mycket dumt, menar jag.

Och så berättade jag att jag hade tänkt att hon i TV skulle göra slut på eländet, göra klart för hela världen att min bok inte längre fanns och att den inte kunde rekonstrueras, varken ur minnet i min skalle eller ur det minne som finns i min PC. Så skulle jag få fred både för dem som ville att boken skulle komma ut, det vill säga förlaget, och för dem som tydligen till varje pris ville hindra att en viss gestalt i min bok skulle bli publicerad, omskriven, bekant, känd, hur man vill säga det.

– Stopp, sa Ville när jag hade hunnit så långt. Dethär är ju intressant. Vad är det för en typ, som de vill ha tag på och som du inte vill låtsas om att du har beskrivit. Står du inte för dina ord eller är du rädd?

– Det är klart att jag är rädd.

– För dina egna fantasier!

– Inte helt, sa jag.

– Liknar han någon då ?

– Det är klart att jag har tagit sats i en jävl... i en mycket

obehaglig person mitt i vårt ekonomiska liv, men jag har ju svingat mig vidare så att inte ens hans egen mamma skulle känna igen honom. Så gör man ju. Det är bara Gud som kan skapa ur intet.

– Hm, sa Ville. Det finns vissa personer som du skall lämna utanför när du pratar.

Han nickade och pekade uppåt med tummen och neråt med pekfingret.

– Det går bra att säga vad man har på hjärtat utan att utmana de andra närvarande.

Jag började känna ett visst obehag i hans höga rum. Han var litet för konkret, just så konkret som jag hade förstått att ingenjörer brukar bli när de blir intellektuella eller troende. De ritar Noaks ark på millimeterpapper efter uppgifterna i Första Mosebok och finner att den i skala 1:500 blir trettio centimeter lång och tre centimeter hög. Alltså en ganska lång och låg båt. Fast i tre våningar.

Det ringde på dörren. Ville hade naturligtvis inte en summer utan ett elektroniskt slagverk som kom en att tänka på Big Ben. Han grimaserade tillmötesgående mot mig, ledsen över att bli avbruten i beskrivningen av livets räddningsbåt, och gick baklänges mot tamburen medan han med händerna antydde arkens proportioner.

Från min plats kunde jag inte se dörren, men jag kunde höra den frågande kvinnorösten. Jag uppfattade inte heller Villes svar, men vad han än sade så vräkte hon honom åt sidan och stod plötsligt i dörröppningen och pekade på mig med en behandskad hand.

– Där är du. Din skitstövel. Säger, ähum, att du har, ähäm, en bra story att berätta bara jag skyndar mig. Grr.

Och så går du och gömmer dig, kryper under soffan hos din vänliga granne, en reslig gentleman, men för svag för att hin-

dra mig. Nu gör vi dendär juttun här. Hos din granne. Början är klar. Den berömde finlandssvenske författaren Ähum, Ähum, har fått lov att gå under jorden som Salman Rushdie. Ingen vet var han är utom jag, men mina läppar är förseglade.

Hon drog av sig handskarna, tydligt, finger för finger.

– Handskar mitt i sommarn, sa jag.

– Klass är klass, sa hon. Kan jag ta in fotografen?

– Inga Brus, från televisionen, presenterade jag henne för Ville.

– Han vet redan vad jag heter, sa hon. Du behöver inte alls vara överlägsen, jag vet nog hur man uppträder, nå skit i det. Men det vill jag bara säga, att om du vill ha betalt för denhär intervjun så får du ställa dig i kö efter Kihlman, och före dig i kön är Ara och Tikkanen, så det kan hända att det inte blir några pengar kvar för dig, och för övrigt så är dethär ett aktualitetsinslag och det betalar vi hursomhelst ingenting för, inte ens åt så magra artister som du.

– Författare, sa jag.

– Förlåt, förlåt, jag är inte så bra på att skilja på artister, konstnärer och jonglörer och det är därför jag får göra kulturprogram för det är inte publiken heller. Vad tror du att en vanlig enkel människa, en sådan som jag älskar och som alltid får komma till mitt kök, vad tror du att det är för skillnad för henne om du är författare eller clown. Clown, haha, det är ju sådana som trasslar in sig i sina egna hängslen när de skall dra upp byxorna. Nå. Får man se nu vad du har ställt till med, varför mamma skulle komma. Vad har vi i pottan?

– I pottan har vi ingenting, sa jag. Och fotografen kan du lämna därute.

Ville stod leende och skrapade sig i nacken. Han var en halv meter längre än hon och ändå var hon inte liten. Hennes hår räckte till midjan och hennes granna strumpor korvade sig kring

vristerna. Alla de blixtar hennes ögon sköt var på skoj och jag visste att hon älskade att sätta krokben för viktiga personer, utan någon ond avsikt, bara för att få skratta när de stupade, intellektuellt eller fysiskt.

– Jag tar en bild på honom här, sa hon och pekade på Ville, och säger att du har livvakt, bodyguard, eller vad det heter på ryska. Se vilka axlar, Oaoo!

Hon vände sig mot honom och tog honom om axlarna.

– Och midjan och höfterna. Säg, varför kan inte författare se ut som karlar. Gör du någonting för din kondition, Tor? Svingar bägare. Haha. Det är nog bra för högra armen. Men vad gör du med vänstra? Och hur många fingrar skriver du med. Två gissar jag. Eller kanske ett. Tummen! Hoho, nu skall vi bli allvarliga. Alltså. Förlaget förföljer dig för att du har lurat dem på hälften av den bok som de har betalt för och en hemlig organisation skuggar dig, var du än rör dig. Och nu vill du att jag skall rädda dig. Okay baby, come on! Lita på mig om du har någonting att komma med, annars klonk, squasch.

– Hör nu Inga, sa jag. Slå dig ner.

– Hinner inte, sa hon och satte sig, jag har stått halva dan och bankat på din dörr. Kläm ur dig!

Och jag förklarade för henne allt, från A till Ö, och jag var tvungen att blamera mig och säga att jag inte vågade säga någonting i TV, att jag var rent fysiskt rädd, men jag föreslog en deal.

– Ingen deal med mig! sa hon.

– Överenskommelse då, sa jag. Om du låter mig vara ifred nu och glömmer att jag har tagit kontakt med dig så får du ensamrätt på det som kommer ut ur denhär historien. Det kan komma något stort och jag lovar att jag bara ställer upp för dig.

– Hur är det med finnarna då? frågade hon.

– Först du, sa jag.

– Okay, sa hon. Vi sticker.

I dörren vände hon sig om och vinkade åt mig. Åt Ville gav hon en varm slängkyss. Avsikten var att få honom att rodna. Vilket han gjorde.

– Mojn, mojn, sa hon och knäppte med fingrarna när hon stängde dörren efter sig.

– Det var Inga Brus, från TV, sa jag.

– Jag visste inte att hon var din vän, sa Ville.

– Det är hon inte heller, sa jag. Såhär talar hon också med statsministern. Varje ny statsminister har försökt få henne avskedad och varje gång har TV-direktören blivit utskrattad. Av henne.

Ville skakade på huvudet. Han var både road av det han hade varit med om och oroad av att någon kunde bära sig åt som hon.

– Det går inte, sa han.

– Det är klart det går, sa jag. Allt som kommer direkt ur hjärtat går.

Jag reste mig och såg mig ännu en gång omkring i det höga rummet som var som byggt för små konserter. Villes arkitekt hade haft en helt annan vision än min. Om mitt hus var ett trivsamt, men rymligt, krypin med väldefinierade slutna helheter så var Villes hus en manifestation av öppen rymd.

– Dethär huset är byggt för din tuba, sa jag.

– Rätt, sa Ville. Jag sade åt arkitekten att jag ville ha ett rum där jag kunde spela B-bas för Anna-Lisa om kvällarna. Nu kommer jag att kunna spela på dagarna också.

Igen en vink om en avgörande förändring i hans livssituation. Han hade ställt upp så självklart kamratligt för mig att jag egentligen inte längre kunde nonchalera hans små diskreta

antydningar. Om de nu var diskreta.

Innan jag gav honom en chans kammade jag blixtsnabbt igenom alla mina affärs- och industribekanta. Fanns det hos någon av dem en öppning av ingenjörsstorlek? Innan jag ens visste vad han ville tala om var jag på jakt efter arbete åt honom och hittade inget. Undra på att man i sin hjälplöshet stänger butiken framför näsan på den andre.

– Du kommer att vara hemma en del framöver, sa jag.

Framöver! Vad är det för ett jävla ord, det är som radions "mestadels vackert väder", när man kunde säga "övervägande vackert väder "eller "för det mesta vackert väder". Framöver. Mestadels. Tack ävenledes. Ord utan fäste i någon annan verklighet än osäkerhet.

– Jag vill gärna visa dig en sak. Och höra vad du tycker. Om du har tid, sa Ville.

Det hade jag ju och han sprang upp för trapporna till sitt arbetsrum och kom ner igen med ett papper i handen. Det räckte han mig. Jag tog det och ställde mig vid fönstret till trädgården. Det var ett utprintat meddelande på den interna elektroniska posten i hans firma.

> **Ny personidentifikation från 1 januari. Beställ redan nu tid hos företagsläkaren!**
>
> Som första företag i Europa inför Tokya det nya personidentifikationssystemet SAJN (fi.SAINI, eng.SIGN, ty.SEIN, fr.SIGN, It.Sp.Port.SIGNA, grek.KHARAGMA). SAJN är ett nytt totalt personidentifikationssystem som i ett första skede kommer att innefatta alla personer i Europa och senare i hela världen. På grund av det finska folkets höga utbildningsnivå och dess fördomsfria inställning utgör Finland ett slags pilotprojekt

och vårt företag, som vanligt, själva spjutspetsen.

SAJN innehåller samtliga väsentliga persondata och utgör en nyckel till respektive objekts alla aktuella databaser. Systemet gör därför sådana dokument som pass, körkort, företagsinterna kontrollkort och kreditkort helt överflödiga. När systemet omfattar hela Europa sköts alla ekonomiska transaktioner från kioskuppköp till bilbyte över SAJN. Sedlar och mynt blir totalt överflödiga. Tokya är, som vi vet, världsetta när det gäller kompression av data på mikroutrymme i industriell skala. Vårt företag har upptagit tillverkningen av de för ögat knappt skönjbara märken på vilka alla personuppgifter registreras. Dessa märken införs under huden antingen på personens arm (insidan av handleden ungefär 2 cm ovanför klockremmen), eller panna (mellan ögonbrynen). För personer med kroppsarbete rekommenderas ögonbrynsinstallationen.

SAJN-märket avläses elektroniskt vid kassor, ingångar, kontrollpunkter etc. utan vidare åtgärd från personens sida.

Tid hos företagsläkaren bör beställas fjorton dagar före det helt smärtfria ingreppet. De två veckorna behövs för kontroll av grunddata.

Veijo Tarkkavainen
chef för interna revisionen
tf. personalchef

Ville iakttog mig hela tiden medan jag läste och jag nollställde mitt ansikte för att få höra hans kommentar innan jag gav min. Han stod med armarna i kors över bröstet och när han såg att jag hade kommit ner till sista raden sträckte han fram sin hand och tog pappret. Jag såg frågande på honom.

– Säg något, sa han.

– Det är anmärkningsvärt, sa jag. Så säger ju svenska ministrar när någonting är alldeles åt...

– Dethär gäller alla, dig också. Du kommer att få en sådanhär liten loppa under huden, precis som hundarna redan har det, så att din husse i Frankfurt skall ha fullständig kontroll över dig och vara bekant med alla dina vägar och allt vad du gör.

– I Frankfurt? sa jag.

Han brydde sig inte om det utan forskade i mitt ansikte i hopp om att känna igen en broder. Det han såg måtte inte ha varit helt nedslående för han sträckte ut sin ena väldiga näve och tog mig i axeln och ruskade om mig.

– Du sover inte alls. Du förstår mycket bra. Alla förstår alldeles utomordentligt, men alla är som judarna i Warszawa, i Prag eller i Amsterdam under Hitler. De kunde inte tro att det var just dem han var ute efter. In i det sista tror du att det inte gäller dig. Men det gäller dig.

Jag lät honom hålla sitt järngrepp om min axel men jag undvek att möta hans blick.

– Allt dethär har du naturligtvis sagt på jobbet, sa jag.

– Det är klart att jag har sagt. I varje kaffepaus. Också min bästa arbetskamrat låtsades att han inte förstod mig. Han sade att dethär i princip bara är en fortsättning på personnumret och personnumret infördes ju bara för att det skulle gå att skilja på Nils Johansson och Nils Johansson. "Redan nu finns ju nästan allt vad du gör registrerat någonstans. 'Loppan' är ju bara en elektronisk namnteckning. Du behöver aldrig mera skriva på kvitton eller registreringsblanketter eller utbetalningar, det räcker med att du finns helt enkelt." Jag bara tittade på honom när han pratade och såg att han talade mot bättre vetande. Han lade ut tjocka moln av rök för

att slippa se vilddjuret.

– Vilket vilddjur?

Han lät handen falla från min axel. Brevet från tf. personalchefen rullade han ihop som en budkavle medan han samtidigt öppnade dörren till trädgården.

– Det blir mycket krikon i år, sa han.

Vi vandrade omkring en stund bland träden, man kan knappast säga under dem, för så höga var de inte. Jag hittade inte på något sätt att återknyta till det dokument han bar i handen och som han betraktade som så ödesdigert. Antingen såg han sig själv som en profet med en skrämmande framtidsvision eller drog han bara enkla rationella ingenjörsslutsatser av de förutsättningar som var för handen.

– Och ditt jobb? sa jag.

– Det klarar sig, svarade han.

Han följde mig till hålet i häcken och böjde undan några grenar medan jag tog mig igenom.

– Vi ses, sa jag.

13

Jag lekte med tanken att kanske ändå försöka rekonstruera det som hade gått förlorat, även om jag kände intensiv olust. Så som min situation hade utvecklats tog jag hellre på mig psykiskt obehag än jag mötte dem som av olika orsaker var ute efter mig.

Jag började med att försöka återkalla den residerande värdens gestalt och den förlamande effekt det hade var gång han öppnade dörren, strök draperierna åt sidan och trädde in högväxt, skallig, grovt tillknölad i alla sina anletsdrag och med ett mycket brett småleende på sina läppar. Han berövade alla närvarande kraften att ens resa sig och det var därför han log. Han log mot de förskräckliga människor som var samlade i hans residens med sina listor över viktiga kontakter och över förhatliga personer.

Man får lov att arbeta med primitiva bilder om man vill påverka en större publik och ändå lägger ingen märke till den mycket värre verklighet som vi dagligen stryker förbi, kommunala och privata terminalstationer där livsovärdiga unga och gamla befrias från ett liv som det påstås att de aldrig skulle ha tagit emot om de hade fått välja.

Jag kastade en blick till vänster ut i trädgården och tiden stannade. En väldig gestalt stod med händerna på ryggen och betraktade Maires igenvuxna odlingar. Nacken var en tjurs och det kala bakhuvudet en brottares. Den grå kostymen var av dyrt snitt. Hans ena hand rörde sig i den andra, otåligt. Var det

mig han väntade på? Var jag försenad? Jag hoppades att en evighet skulle gå innan han sökande vände sig om, innan han fick syn på mig och leende kom fram till min skrivplats.

Min avsikt var att resa mig och att gå ut i trädgården som herre i huset, vilket jag ju var, men kroppen lydde inte. Det jag upplevde liknade det jag en gång hade varit med om efter en operation. Vid uppvaknandet fanns jag inte under midjan. Mina händer kunde känna att någonting låg där i sängen nedanför mig, men det hade ingenting med mig att göra. Nu hade jag denna känsla från axlarna nedåt. Jag kunde inte ens med händerna förvissa mig om att jag fanns, min nacke böjde sig heller inte så mycket att jag med ögonen hade kunnat se att jag verkligen var där. Förlamning innebär att inte finnas till längre än dit känseln når. Jag gnydde för att pröva om stämbanden fanns kvar, struphuvudet, min röst. Jag sjöng alla vokaler medan jag väntade på att ett begripligt ord skulle uppenbara sig på min tunga och fortsatte med att spotta mig igenom dentaler och väsljud tills jag lallande begrep att jag ingenting hade att säga.

Under alla dessa skräcksekunder, det kan inte ha handlat om mycket tid, lyste bladen i buskarna som skimrande guldmynt i kvällssolen. Sländor hade uppenbarat sig och stod stilla i luften med klippande vingar. Helt fria från rörelsens alla lagar kastade de sig i vilka som helst banor, drog skimrande sicksackstråk genom den skrämmande gestalten. Jag såg honom, även om det bara var på ryggen, men trollsländor och blindstickor gav mig mina lemmar tillbaka och förmågan att stänga av min gråa skrivskärm, på vilken det ännu inte fanns något att spara.

Anna Karenina, hon är inte längre instängd i någon bok och Raskolnikov har till och med fått ett hus som förevisas i S:t Petersburg, men denna person har inte nått människors med-

vetande och kan därför inte finnas. Han är till och med utplånad från alla de sidor där han har funnits.

Plötsligt blev jag medveten om att Maire stod i dörren. Jag kände att hon stod som hon brukade, lätt lutad mot dörrposten och med armarna i kors över bröstet, begrundande, som när man besluter sig för att köpa eller låta bli. Medan jag vände mig mot henne beslöt jag att inte nämna någonting om... det vill säga... min upplevelse fick förbli min privatsak.

– Du ser fräsch ut, sa jag.

– Tack, sa hon. Kallade du på mig?

– Egentligen inte... nej, tyvärr, sa jag.

– Stackars Tor, sa hon och kom fram till mig och ställde sig att massera mina axlar.

Det var så skönt att jag lutade mig bakåt och lät huvudet vila mot hennes bröst. Hon flyttade sina händer till min hals och smekte den med rörelser upp mot öronen och lät sedan sina fingrar leka med min käke och haka. Sedan tog hon av mig glasögonen och lade dem bordet.

– Stackars Tor, du skriver dig in i farligheter, sa hon.

– Vaddå stackars, sa jag utan att sätta mig upp.

Jag lät mig nästan domna bort under hennes händer som nu hade flyttat sig upp till mina ögon och tinningar.

– Du ser faktiskt äldre ut än du är, vet du det? sa hon.

Jag mumlade bara till svar och försökte gripa om den underbara lättnad som kom till mig.

– Om du inte passar dig får jag en vithårig gubbe med rynkor runt munnen och tre djupa fåror här mellan ögonbrynen.

Hon lät sina fingrar leka lätt över näsroten och pannan.

– Där, sa jag, just där kommer jag en vacker dag att ha en loppa, säger grannen. En liten punkt som säger allt om mig åt alla myndigheter på jorden.

– Dahlgren?

– Jo, han heter Ville och håller på att bli arbetslös.

– Kan vi göra någonting?

– Knappast.

Hon hade flyttat sina händer upp på huvudet och jag visste inte att hennes fingrar var så starka och hårda.

– Skallig blir du inte, men vithårig det är du. Varför säger du ingenting om att jag inte läser dina böcker? Är du så sårad?

Jag svarade inte utan underkastade mig grimaserande de järntenar till fingrar som försökte lossa hjässbenen från tinningbenen och tränga ner till skallbasen.

– Det finns onda slingor i dem. Jag har någon gång tänkt att det finns en svart bläckfisk under ditt skrivande och att den kan slå sina armar om dig också och dra dig djupt ner. Så djupt kanske att du aldrig kommer upp igen.

Hon sköt mig omilt ifrån sig och började behandla atlaskotan och nackhålet.

– Försöker du ta dig in? sa jag.

– Jo, sa hon. Innan det är försent. Har du aldrig tänkt på att det kanske var en god makt som lät din bok försvinna på förlaget...

– Halva min bok.

– ...och som rensade din dator på ett sätt som ingen människa kan begripa? Kanske det är så. Jag är nästan säker på att det är så. Du borde beställa tid hos en fysioterapeut.

Hennes händer hade hittat tillbaka till de övre ryggmusklerna som hon påstod var alldeles för hårda.

– Jag vill inte vara gift med en man som börjar krympa redan i sin ungdom, sa hon.

– Sena medelålder, sa jag.

– Jag föreslår, sa hon, att du tar avsked av djävulen och börjar skriva sådana böcker som din fru kan läsa.

– Jag kan inte, sa jag. Jag kan inte därför att de inte behövs.

Jag menar inte att dina böcker inte behövs, utan att det finns andra som skriver dem.

– Och vilken är din särskilda gåva om man får fråga?

Jag kände att hennes händer höll på att avsluta sin behandling och jag sänkte mitt huvud djupare ner för att få henne att fortsätta ännu en liten stund.

– Att vara rädd, sa jag.

Hon tryckte in tummarna under skulderbladen.

– Aoo, sa jag. Nejnej, fortsätt.

– Kanske du är det, sa hon. Borde du inte försöka komma över din rädsla i stället för att hela tiden vara kvar i den? Det behöver ju inte betyda att du slutar skriva. Eller behöver du din rädsla för att kunna skriva?

– Nej, sa jag.

Hon tryckte en sista stenhård gång med knogarna någonstans mellan fjärde och femte kotan uppifrån och tog sedan tag i mina axlar och vände mig på min skrivstol.

– Så?

Hon såg mig allvarligt i ögonen.

– Jag är rädd därför att jag är rädd, sa jag, och det gör att jag ser sådant som kanske alla kunde se om de spärrade upp ögonen, bara de vågade.

– Och vad är det?

– Det är att det är system i ondskan. Alla dessa stora herrar, mäktiga ledare, säkerhetsmän, skinheads, medicinalråd och laboratoriebiträden på mödrakliniker sprattlar i samma nät. Och du behöver inget modem för att tillhöra det nätet. Det räcker med att du inbillar dig att du är självständig inom dina ramar av mänskliga förpliktelser och lojaliteter. Hur allsmäktig är inte han som står bredbent framför sitt offer...

– Hördu Tor, nu börjar du inte...

– ...och hon som säger åt den unga gravida...

– Tig! säger jag. Du är ju besatt. Herregud människa. Titta ut genom fönstret. Ser du att vi får massor av plommon i år. De blånar redan. Om du ser dig omkring litet i den vanliga världen så är den ganska bra. Det är väl inte mera djävlar i rörelse nu än det alltid har varit.

– Det är det visst, sa jag.

– Och de har ändå alltid fått böja sig för livet och det kommer också alla ni katastrofpredikanter att få göra. Världen blir inte en enda soptipp och himlen blir inte ett stort svart hål. Jag blir så trött på er.

När solen står i rätt höjd får den ta emot våg på våg av silverglänsande band av havet. Glittret når kanske aldrig längre än till den som ser ljusapplåderna brytas mot vassen. Men livet i viken, ljusets dans när anden som svävat över vattnet lättat, allt det var borta ur vårt gemensamma liv, inte på grund av mitt författande utan för hennes fördömda butiks skull. Hon fick den i arv och hon sålde hellre sin sommarklippa än hon lät affären försvinna där den hörde hemma, i konkursens virvlar. Så fick hon sitt eget liv såsom jag hade mitt, tillsammans gav det två liv.

Den sista veckan därute såg jag mer än jag förr hade sett. En tidig morgon satt haren en meter nedanför fönstret. Aldrig hade jag vetat att öronen var så långa, att de oupphörligt rörde sig, vred på sig oberoende av varandra, så att den hela tiden hade en fullständig akustisk överblick samtidigt som ögonen föreföll att kunna se också bakåt. Mitt i sitt oavbrutna tuggande var den skälvande uppmärksam, den drog i sig klövern börjande med stjälken som om den hade ätit spaghetti på barnsligt vis, lyfte på huvudet när jag snuddade vid en stol i köket, och fortsatte sina sunda matvanor utan att bry sig om salladen

som flaggade framför nosen på den. Samma vecka sprang tre späda vitsvanshjortar förskrämt över stigen nära huset, just samma stig som kanske inte alls var vår utan den röda rävens morgonstråk. De trasiga näten fick den nye ägaren på köpet, liksom båtarna och motorn.

Vår sommarklippa blev aldrig ersatt av Maires petande i Grankullaträdgården, också den är en plats som man längtar bort från, inte till. Som mitt liv nu såg ut skulle jag med säkerhet ha tagit min tillflykt till Klippan om vi hade haft den kvar. Vilket jag naturligtvis efter en enda natt därute, med närmaste granne på milsvitt avstånd, innerligt hade ångrat. Jag skulle inte snabbt nog ha kunnat ta mig tillbaka till närheten av vilken människa som helst.

– Någon söker dig.

Maire visade tydlig irritation över att finna mig sittande i samma ställning som hon hade lämnat mig.

– Vad är det för en?

Jag fick inget svar och jag gick ut till dörren. Jag hade aldrig sett henne som stod där, men hon var helt förtjusande. Hon presenterade sig, utan att jag uppfattade namnet, och sade sig vara en sekreterare från mitt förlag. Man hade förgäves försökt kontakta mig under hela eftermiddagen och nu hade hon i uppdrag att be mig vänligen komma till ett möte med magister Kirsti Kaivo och förlagschef Siika.

– Hoppsan, sa jag. Han själv.

– Jo, sa hon. Det är angeläget, förstod jag. Jag tror att det gäller er nya bok.

– Det är klart att det gäller den, sa jag. Herregud, förlåt jag menar att dethär är ett dårhus. När skall jag komma?

– Helst nu genast, sa hon. Jag har en bil som väntar.

14

Det var redan långt efter kontorstid men direktör Siikas sekreterare satt kvar vid sitt skrivbord, från vilket hon redan hade städat bort alla papper. Hon avbröt sin väskinventering och sade att jag kunde stiga på. Direktören och magister Kaivo väntade där inne. Hon tycktes vara medveten om att man inte behövde anstränga sig för mig. Den uppfattningen måste hon ha fått av sin chefs tonfall för när jag steg in i hans jätterum visade han sig vara just den buffel han hade namn om sig att vara. Bredvid honom skulle förbundskansler Kohl i Tyskland vara anspråkslösheten själv.

Han satt vid sitt konferensbord och reste sig naturligtvis inte. Han höll fram sin väldiga köttiga hand bara för att visa vid vilken bordsända den anklagade kunde sätta sig. Till och med Kirsti satt på något sätt i giv akt mitt emot honom. Mitt korrektur låg på bordet mellan dem. En enda gång tidigare hade jag varit i hans arbetsrum. Då var jag där med den blide svenske poeten Elfsjöö, en person som redan utan några som helst yttre händelser var förvirrad och förskrämt tittade fram ur ett mjukt skägg som faktiskt nådde upp till ögonbrynen. När förläggaren, som var försenad, med ett brak trädde in i sitt arbetsrum där vi väntade, sjönk poeten som träffad av blixten ner till golvet. Där bakom, för att inte säga under, bordet återhämtade han sig och när han reste sig höll han en bok i handen, som han hade plockat till sig på nedersta hyllan.

– Så underbart, sa han, att finna en bok av Aleksis Kivi här

hos er.

Så förvirrad blev inte jag, men jag kunde ha tänkt mig någonting trevligare än att slå mig ner vid Siikas konferensbord. Det var snarare en plats där man tog emot diktat än ett ställe där man överlade. Den lilla köttpirog som Kirsti serverade till en kopp kaffe var säkert också främst avsedd att täppa till min mun.

– Vi förstår, sa Siika, att författarn har problem med sin dator och inte heller för övrigt är särskilt samarbetsvillig.

Kirsti plockade i sina papper och det var tydligt att hon hade bättrat på läpparnas färg innan hon gick in till den högste. Hennes kalender låg på bordet. Det gjorde också hans.

– Jag har nu sett på dethär manuskriptet, läst litet här och där, och det är naturligtvis tryckbart så snart vi har fått de kompletteringar som ni är skyldig att leverera. Nu möts vi egentligen bara för att komma överens om en tidtabell. Kanske magister Kaivo kan säga vilket det absolut sista datumet är.

– Sista oktober eller första november, svarade Kirsti.

Hon höll ett kalenderblad mellan sina fingrar och tittade på ena sidan och på den andra och såg snabbt upp på Siika när hon gav deadline.

– Vi skall vara generösa, sa han utan att se på henne eller på mig. Vi säger att manuskriptet är komplett den 1 november. Intresserar det författarn att höra budgeten för boken, vad vi redan har gett ut på reklam, och vad en bestämd överraskning kommer att kosta? Jaså inte. Det kan jag föreställa mig.

Han reste sig, men jag, som hade min kollega Elfsjöö i minne, kände mig inte tillintetgjord av hans eloquentia corporis, av hans överväldigande buk.

– Tyvärr, sa jag, har jag en del andra saker att göra.

Siika spände ögonen i mig utan större engagemang.

– Vi får lära oss att prioritera, sa han. Var och en får lära sig

att prioritera i livet och i ert liv är för närvarande denhär boken det första och det viktigaste. När jag nu trycker på denhär knappen meddelar min sekreterare er fru att ni tyvärr är bortrest några dagar, att ni deltar i en konferens.

Han tryckte på knappen. Kirsti såg både osäker och beslutsam ut och undvek att möta min blick.

– Det jag kanske bör tillägga, sa han, är att ni är den enda författaren på detta seminarium, rentav den enda deltagaren.

Man kan inte säga att Siika visade ut oss, men hans sätt att gå bort till sitt skrivbord och att där börja intressera sig för andra saker var en effektiv metod att tömma rummet. På sekreterarens bord låg bara ett papper. Jag gick fram och böjde mig över henne. Det var ett cirkulär från sekreterarföreningen om en höstresa till Bryssel.

– Vad sade min fru?

Hon lutade sig litet tillbaka och såg upp med ett leende. Jag har ofta undrat över hur den goda sekreteraren lyckas med att samtidigt se både vaken och helt ovetande ut. Utan att vara någondera. Hon vet mera om vad som pågår än hennes chef, vet ganska exakt hur nära sitt fall han är. Hon håller isär alla trådar i hans intriger så att han inte drar i fel tåt när det gäller, men det pigga glittret i hennes ögon kommer inte från jobbets utmaningar.

– Hon tackade och sade att ni säkert ringer.

– Vad sade ni?

– Att man blir riktigt avundsjuk på dem som får åka på seminarier och träffa nya spännande människor.

Kirsti väntade i korridoren.

– Vi går via mitt rum, sa Kirsti och tågade iväg som en härförare.

Jag kunde förstå att det var just så man gick när man var beredd att krossa all opposition och när man inom sig redan

hade vederlagt också motståndarens sista argument. Om någon jobbade över i de tysta rummen på vardera sidan om korridoren så märktes det inte.

Det var inte fråga om att hon skulle ha bett mig sitta ner när vi kom till hennes rum. Hon nästan slängde åt mig korrekturet och lät mig förbli stående vid dörren, väntande på nästa drag. Samtidigt var jag oerhört klart medveten om att de sekunder och minuter som förflöt var ödesdigra. Jag förstod inte riktigt på vilket sätt jag var i förlagets våld. Det fanns inget fysiskt tvång av något slag, tillsvidare.

Kirsti lyfte telefonluren.

– Du får lov att prestera minst tio sidor per dag, sa hon utan att vända sig till mig.

– Inte en sida, sa jag.

– Kuokkanen, sa hon i luren, nu kan ni köra ner i garaget och vänta där.

– Eller du kan diktera, sa hon till mig när hon lade på luren igen. Det finns mikrofoner i rummet så du kan sitta, ligga, stå eller gå medan du pratar. Våra flickor skriver ut det och vi bearbetar eländet. Någon sprit kommer det inte att finnas, inte heller vin. Du kommer att ha utsikt över en liten skogstjärn och en skranglig brygga hjälper dig förbi strandgyttjan så mycket att du kan ta ett morgondopp. Du får ett vristband omkring din fot och ditt revir är tvåhundra meter åt alla håll. Du kan gå ner till tjärnen, upp på berget, ett stycke längs vägen. Om du överskrider gränsen får du en obehaglig elektronisk signal. En signal går också till Hermansson som söker reda på dig och för dig tillbaka till huset. Du kommer att längta efter att han skall dyka upp för själv kan du inte stänga av det heta pirrandet i foten. I kylskåpet finns det färdiga måltider för den första veckan.

Hon undvek att se på mig medan hon talade och det förvå-

nade mig inte. Det är normalt att man går helt in i sin roll. Löjtnanten hälsar stramt på sin egen bror om de möts på kasern-gården. Ekonomichefen skickar hem sin dementa mormor till en förlamad morfar om hon ligger på hans sjukhus. Avdelningschefen på ett förlag har sin förpliktelse mot utgivningen, inte mot författaren eller vänskapen.

– Tänk om jag inte följer med, sa jag.

– Jag åker inte, sa Kirsti, du far ensam. Jag följer dig ner till bilen och sedan ses vi nästa gång till exempel vid den stora prisutdelningen.

– Och om jag ingenting levererar?

Kirsti fyllde sin väska med papper och annat löst. Hon hade tydligen för avsikt att gå för dagen.

– Också det har vi under kontroll, sa hon och såg sig om efter en nyckelknippa eller en penna. Somliga säger ju att verklig konst endast föds under smärta.

Jag existerade tydligen inte alls för henne, inte annat än som ett problem som Siika hade bett henne lösa. Äntligen blev hon klar med sitt plockande och tog sin stora handväska i famnen. Hon kollade att jag hade korrekturet med mig och gick till dörren. I det trånga förrummet fortsatte jag rakt fram mot stora trappan.

– Denhär vägen, sa hon och nickade mot en hissdörr som jag inte hade lagt märke till tidigare. Jag tog ännu ett par steg mot trappan, men vände om och ställde mig bredvid henne när hon påpekade att jag ändå inte hade något kort som öppnade dörren därnere. När hon tryckte på hissknappen grep jag tag i hennes hand. Först var jag osäker men när jag kände hur hon spände muskler och senor för att göra sig lös tog jag i hårdare. Jag vred hennes arm upp bakom hennes rygg. Hon böjde sig överdrivet mycket men lät inte ett ljud komma över sina läppar.

– Vi går ner för trappan, sa jag, och du öppnar med ditt kort.

– Du kommer att ångra dethär, Tor, sa hon.

Jag böjde hennes arm litet till och kände hennes skulderblad under min tumme. Hon följde med till trappan som ekade tomt hela vägen ner ända till det övergivna vaktmästarbåset.

Ute på gatan var allt så normalt som om händelserna uppe på förlaget hade varit ren inbillning. Vi stod som två arbetskamrater som ännu hade några ord att säga varandra innan de skildes åt. Jag kände en kraftig hand på min axel.

– Andra gången idag, sa en bekant röst.

Det var Ville. Han bar sin jättetuba i en påse under armen och ställde försiktigt ner den på trottoaren.

– Jag är på väg dit bort, sa han förklarande och pekade mot den nedgående solen som bländande upplöste alla hus i slutet av gatan.

Han smålog vänligt intresserad mot Kirsti och sa att han antog att hon hade med böcker att göra när vi stod här utanför det stora förlaget. Hon kvitterade med att hon, som han kunde se, hade fått en av de allra besvärligaste författarna på sin hals. I detsamma öppnades järnporten. En mörkgrön paketbil märkt med förlagets namn rullade ut och stannade bredvid oss. Chauffören steg ur och kom frågande fram till Kirsti. Hans rock var uppknäppt och slipsen hängde lös.

– Det har visst blivit någon ändring, sa han kamratligt.

– Det har det, sa hon. Det blir ingen körning idag. Tack så mycket Kuokkanen.

Han granskade snabbt hennes ansiktsuttryck, ryckte på axlarna och gick tillbaka till sin bil. Ville iakttog tyst och vi väntade alla på att bilen skulle åka sin väg.

– Det är ganska konstigt, sa han sedan till Kirsti. Tor och jag är grannar sen många år men först idag blev vi bekanta med

varann. Och nu ses vi igen.

Han var väldigt allvarlig när han pratade och Kirsti blev tvungen att ägna honom en viss uppmärksamhet.

– Jag tycker inte alls att det är så konstigt, sa hon. När man väl har upptäckt en person så ser man henne ideligen på nytt. Vad betyder det där S:et?

Hon fingrade på hans uniformsrock.

– Salvation Army, sa han.

– Och varför på engelska? Är det till att vara fåfäng?

Hon såg upp på honom med just den blick som brukade fästa henne i folks minne.

– Kanske, sa Ville. Men det är också till att vara ganska ofta i London.

– Jag tycker i varje fall att Frälsningsarmén är underbar, sa Kirsti. Jag har verklig respekt för vad ni gör för dem som har det svårt.

– Tack, sa Ville. Men det är också bra att lyssna på vad vi säger.

Han lyfte upp hornet från marken och tog det stora klockstycket under armen.

– Och vad säger ni då?

Han lade sin jättehand på hennes axel och ruskade den lätt som om hon hade varit hans lillasyster.

– Att också denhär fina damen borde böja knä och börja om på nytt.

Sedan vände han sig till mig och sa att han var alldeles säker på att det var någon mening med att vi träffades så snart igen.

– Det var tur, sa jag och tänkte att det var bra att han råkade finnas där när paketbilen körde ut och stannade intill oss.

– Det finns inga tillfälligheter, sa han. Tjänare!

Och så vandrade han vidare så lugnt att det inte kan ha be-

rett stora svårigheter om någon ville anpassa tillfälligheterna efter hans gångart.

– Det är slut nu, sa Kirsti. Du kan behålla korrekturet. Du kommer också att få en räkning för översättningen av dina böcker.

– Vaddå för räkning? sa jag.

– Kära Tor. Läs det som står med fin stil i ditt första kontrakt, att det är du som själv bekostar översättningen till finska. Du var så glad och tacksam då att du inte brydde dig om mitt råd att läsa kontraktet noggrant.

– Håll ett ögonblick, sa jag och gav henne korrekturbunten.

Hon tog det och höll det i famnen ovanpå sin väska och väntade otåligt att jag skulle ta det tillbaka. Det gjorde jag inte. Jag tog fram en näsduk, snöt mig och stoppade den tillbaka i fickan.

– Du får behålla allt detdär, sa jag. Jag kommer inte att besvära er längre och jag skiter i era räkningar.

Jag vände mig om och började gå in mot centrum plötsligt väldigt lättad och med en överraskande lust att någon gång diskutera tillfälligheter med Ville, och kanske också med Egil.

15

En stund senare satt jag med en ouzo och litet småplock på ett fat i en ännu helt tom restaurang, så tidigt på kvällen var det. Det var först den tredje ouzon som gick. Så småningom skulle jag beställa mina fårkotletter och en flaska Nemea.

Det var förbannat tråkigt och ödsligt. Och var det nödvändigt med turistplakat på väggarna. Vita hus med blåa dörrar. Nät dragna längs hela kajen. Bulliga båtar. Hag. Nikolaos. Staden eller båten. Och kallt var det. Jag vinkade till mig den långa kyparen som stod lutad över ett bord och läste tidningen. Han såg frågande på mig och när jag nickade tog han ouzoflaskan med sig.

Jag talade om för honom att jag visste att mer än hälften, allra minst, av alla greker bodde någon annanstans fast de hade ett så härligt land. Och i Grekland var alla människor hederliga. Kvinnorna kastade ut männen på mornarna och hängde ut sängkläderna på balkongen. På kvällen fick karlarna komma tillbaka. På dagen hörde de ibland av käringen när hon skrek på ungarna så att det hördes ända till busstationen.

– Vad heter du?

– Harri.

– Alltså Haralambos. Hör du Haralambos gå ut på gatan. Om du går tjugo meter åt höger eller tjugo meter åt vänster så hittar du en liten bil, jag vet inte vilken färg eller vilket märke, men i den sitter en ung kvinna och du skall knacka på bilrutan och när hon vevar ner rutan så säger du till henne att genast

komma hit. Säg att Tor behöver henne. Om hon är tjock eller gammal och ful så är det inte hon. Ursäkta. Du kan först duka för två. Nej, säg inte Tor. Säg att en författare som hon känner... Nej. Säg att en före detta författare vill avsluta sitt förra liv. Hon skall vara vittne. Säg att jag begår självmord här i din restaurang om hon inte genast kommer. Det är inte svårt. Jag är kanske död. Pennan har redan fallit ur min hand.

Jag lyfte mitt glas och höll upp det mot honom men han märkte det inte, eller låtsades inte märka det.

– Dethär är en liten vink. Är den otydlig?

– Förlåt, vad heter damen? Heter?

– Det angår dig inte. Hur är du så förbannat nyfiken. Gå nu.

Haralambos förde tillbaka ouzoflaskan till bardisken i hörnet och gick sedan tveksamt mot dörren.

– Du behöver inte hänga av dig förklädet, sa jag, men den där handduken kan du lämna på insidan.

Han gläntade på dörren och såg först inåt mot stan, sedan till vänster mot hamnen, till slut steg han ut på trappan och lät dörren falla igen bakom sig. Jag hade bara en droppe kvar i glaset och spädde ut den med fem droppar ljummet vatten. Det var alldeles fel proportioner. Stans parkkemister är de som vet hur man gör när man har för litet. Man binder en tråd runt en tand och därifrån till flaskan och så låter man de sista dropparna komma sakta rullande, eller glidande hur man nu vill, längs tråden och förgasas på vägen så att de kreverar i munnen som sprickfärdiga små spritballonger. Det behövs bara en tand och en tråd.

Där kom hon. Förvirrad och motvillig lät hon sig fösas in i restaurangen.

– Jäkla spion, sa jag. Det var ju det jag visste. Jag behöver aldrig vara rädd, det är hela tiden någon som ser mig, som de

säger i radions andakter.

Bodil lade sin väska på bordet och började knäppa upp sin lätta sommarkappa.

– Du skall inte ha beige kläder, sa jag. Du skall klä dig som en kvinna. Du är riktigt vacker skall jag tala om för dig. Vad vill du dricka. Haralambos!

– Nu har du börjat supa, sa Bodil. Du vet ju hur det går.

Hon räckte sin färglösa kappa åt Haralambos och slog sig ner mitt emot mig.

– Ett glas isvatten. Tack, sa hon.

– Ja, ja, sa jag. Det är till att ta jobbet på allvar. Dricker inte i tjänsten. Nej.

– Jag är med bil, sa hon.

– Okay, det godkänns. Är det din egen eller är det polisens? Men vi skall ha vin till maten. De grillar ett får där ute på gården. Haralambos far står och vevar och vevar och vevar och vevar och vevar och vevar och vevar och alla grannar ringer till hälsovården, men där svarar ingen för alla har gått hem.

– Du vet hur dethär slutar, sa Bodil. Du försvinner för två veckor och hittas sedan halvdöd på något resandehem i Lojo eller Karkkila.

– En gång, har det hänt, sa jag. Observera noggrant. Bara en gång. Det behöver du inte missbruka. Och det heter Högfors.

– En gång i Karkkila ja. Vill du att jag skall räkna upp alla de konstiga platser där vi har hittat dig.

– Vem är det som har pratat skit om mig?

– Ingen, sa Bodil. Maire har några gånger bett om hjälp för att få dig hem.

– Det är lögn. Om jag har farit någonstans så har jag velat dra mig tillbaka, helt enkelt. Det finns författare som är en plåga för sin omgivning och som terroriserar sin hustru och

sina barn, som sitter på Kosmos och bärs hem av skitfulla vänner. Icke jag! Jag drar mig tillbaka. Och T.S. Elliot. Jag minns inte vad det var med honom men någon kvinna var det som fick lida, tror jag. Och vad heter han nu dendär engelsmannen, som var polack och som skrev om män och hav och inte fick en enda kvinna att likna en kvinna. Lord Jim. Du vet.

– Jag vet inte, sa Bodil.

– Du vet mycket väl. Han som skrev I mörkaste Afrika. Han som "marscherade, slet, plöjde och högg sig fram under 160 dagar". Henry M. Stanley. Nej, Joseph Conrad! Det hette han. Han skrev inte I mörkaste Afrika. Han skrev något annat mörkt som Lagercrantz har läst både framlänges och baklänges. Till saken. Jag har läst att han också ur kvinnans synpunkt var besvärlig. Han bara satt och skrev och lät sig passas upp. Så icke jag! När jag känner att jag skulle kunna bli till förargelse så drar jag mig helt enkelt tillbaka. Haralambos!

Det dröjde innan kyparen avslutade sin läsning och började ta sig åt vårt håll. När han äntligen stod vid vårt bord var det alldeles uppenbart att han var tomhänt. Jag tittade menande på hans händer och upp i hans ansikte och ner på hans händer igen. Han förstod ingenting. Jag lyfte mitt tomma glas och höll det i handen och lyfte det högre och högre ända tills han tog det ifrån mig. Och tackade. Han förde bort glaset och kom tillbaka med två handskrivna menyer som han överräckte.

– En flaska Nemea och en karaff isvatten, sa jag. Sedan beställer vi.

– Om du tänker fortsätta att dricka så är det lika bra att jag genast ringer till Maire, sa Bodil. Hon får ta hand om dig.

– Går inte, sa jag. Telefonen är avlyssnad. Då får de tag på mig och då är det ditt fel. Du kan åka och hämta henne om du vill. Jag lovar att jag väntar här. Jag sitter här, äter litet, smuttar på ett glas vin, pratar om Grekland med Haralambos och ingen

vet var jag är. Jag kan ju inte alls åka hem mera, det förstår du väl.

Haralambos ställde glas och karaff på bordet. Han slog i en droppe i mitt glas för att jag skulle smaka men jag visade alldeles tydligt med pekfingret att jag inte tänkte lyfta glaset förrän han hade fyllt det. Hela hans kropp var en suck medan han följde min anvisning. Jag smakade på vinet och ställde ner glaset först när det var tomt. Om han inte av det förstod att vinet var gott så bekräftade jag det ytterligare med en nick.

– Vi tar sallad, sa jag. Och kotletter.

– Har ni spenat? frågade Bodil. Inte stuvning. Kokt spenat.

– Naturligtvis, sa han.

– Då tar vi det också, sa jag. Åt båda.

När han inte fyllde på mitt glas innan han gick så fick jag göra det själv. Bodil hade inte ögon för annat än om och vad jag drack.

– Vi firar nu avslutningen av mitt liv som författare. Maire borde vara här. Varför är hon inte här? Jo, för att jag inte kan ringa. Och varför kan jag inte ringa? För att...

Jag kastade en blick bort mot Haralambos, men han var inte synlig. Han såg väl till våra lammkotletter. Trots att inga andra gäster fanns i restaurangen kände jag att det var nödvändigt att jag lutade mig fram och sänkte rösten nästan till en viskning.

– Det är vissa personer som inte bör veta var jag är. Alltså om mitt liv är dig kärt. Jag menar alltså att jag skulle sätta värde på om du låter mig vara försvunnen. Det var alltså Maire vi talade om. Kan du hämta henne? Så firar vi tillsammans att jag har slutat och sedan försvinner ni och jag drar mig tillbaka som, jag minns inte vem det var som alltid, alltså Oscar Wilde. Han satt i fängelse...

Bodil lutade sig fram. Hon knäppte händerna vid halsgro-

pen såsom damer gjorde förr i världen när de berättade om det senaste attentatet mot tsaren.

– Hör du Tor, vad leker du. Jag tycker inte alls om det. Du är inte sådär berusad.

Haralambos kom raskt in och ställde ett stort fat sallad på bordet. Tomat, gurka, oliver, feta, olja, vinäger. Han fyllde inte på mitt glas trots att det i Grekland inte får hända att en gäst sitter med tomt glas.

– Men jag tänker bli, sa jag. Jag drar ner alla rullgardinerna och när det är mörkt överallt är jag plötsligt borta. Och jag litar inte på dig heller. Att skugga mig!

– Du vet att det inte är dig det gäller, sa Bodil medan hon tog för sig av bondsalladen. Jag försöker undvika basilikan, den luktar medicin. Man har sett dig tillsammans med en person som det inte finns några uppgifter på i något register någonstans. Det är honom det gäller.

– Vem är han då?

– Ingen vet.

Hon såg så naivt allvarligt på mig att jag nästan kände mig beskyddande igen.

Dörren öppnades. Den man som kom in hade klätt sig ledigt med stor omsorg. Han noterade oss inte, men han stannade så nära att tweedjackans doft av engelsk skräddare nästan blev påträngande. Handskarna vinkade och slängde i händerna som han höll på ryggen. Någon borde omedelbart ha anvisat honom ett bord. När Haralambos sparkade upp köksdörren och kom med våra kotletter dolde han väluppfostrat den värsta otåligheten medan vi blev serverade. Doften av timjan och rosmarin var så ljuvlig att den utplånade ambassadrådet, för ambassadråd var han, tror jag.

Haralambos far visste hur man tillredde lammkotletter och att de var en aning brända var bara bättre.

– Dethär är Arkadien, sa jag. Pans rike. Du har ju varit där.

Hon nickade och ville inte låta ord fara iväg med välsmaken. Vi åt långsamt och med andakt, men då jag sträckte handen efter flaskan lade hon sin vänstra hand på min, i den högra höll hon kotlettbenet.

– Vänta, sa hon. Ät.

Litet senare gjorde hon någonting opassande och då fick jag min chans. Hon torkade sig om munnen med servetten, bad om ursäkt och avlägsnade sig för ett ögonblick från bordet. Utan att jag hade lagt märke till det hade "ambassadrådet" fått sällskap, en småfyllig, mörk, något för högljudd dam som talade engelska på tyskt sätt. Tyskarna talar engelska fångade av fonetiska föreställningar, av underliga krumelurer som drar åt deras breda tungor likt capotaster spända över gitarrers strängar. Ett så enkelt ord som dollar blir en filtmatta i deras mun. "Ambassadrådet" igen talade engelska på holländskt sätt med ett f på tvären mellan tänderna. Jag blev vansinnigt irriterad på dem.

– Tala tyska för fan, sa jag medan jag tömde de sista dropparna ur flaskan i mitt glas.

De avbröt sig och såg åt mitt håll men fortsatte sin konversation, som om jag överhuvudtaget inte hade sagt något.

– Det finns folk med felbyggda munnar, sa jag, sådana som är byggda för en stor potatis eller kraftig kloss och har en tjock, fyrkantig tunga. Med de munnarna skall man tala tyska och bara tyska.

"Ambassadrådet" och hans tyska väninna avbröt sig och tittade på mig. Jag smålog brett mot dem, så tyskt jag kunde. Han vände sig igen till henne och höjde frågande på sina välborstade ögonbryn. Hon pekade längtansfullt på en knallblå plansch av det vita Poseidontemplet vid Sounion. Där ville hon vandra med honom i bussarnas avgaser bland tiotusentals

atenare och utlänningar på dagsutflykt. Där ville hon undervisa honom om allt vad tyskarna gjort för Hellas, hålla honom i hand och berätta om Schliemann och om bayerskt öl.

– Tur att du kom, sa jag, när Bodil igen plötsligt sjönk ner på sin plats. Jag höll på att hamna i gräl med de där jävla diplomaterna.

Hon hade alltså inte bara pudrat näsan, som damer brukar. Det hade hon kunnat hålla under kontroll, men det som hade runnit till och bildat ett oemotståndligt tryck var ett plötsligt behov att omedelbart ringa Maire och be henne komma. Genast. Men det sa hon inte förrän långt senare. Det hon omedelbart gjorde var att börja uppfostra mig.

Jag tyckte plötsligt att hon såg ut som en liten gumma, att kinderna vände sig inåt och hakan sköt fram, att blicken blev stickande och att det glesnade mellan tänderna. Armarna smalnade till förtorkade rötter, sådana som man behängde med guld när allt var förbi. Jag lyssnade på den första satsen levnadsråd utan att notera den. Eventuellt satt jag med gapande mun inför den förskräckliga förändringen i hennes ungflicksansikte, för visst är en tjugoåring ännu ung.

– Hur länge var du där på toaletten? sa jag. Ditt hår har tovat sig i testar och näsan hänger ner över din insjunkna mun.

Hon slöt munnen, vilket jag hade avsett, och väntade några sekunder innan hon strök sig över håret.

– Så du tycker att jag är ful, sa hon.

– Det beror på vad du säger, sa jag. Har inte livet lärt dig att det inte är det en människa sätter i sig, som förstör hennes utseende. Det är det som kommer ut ur hennes mun som gör henne ful. Grodor och paddor hoppar ur prinsessors mun. En av grannarna i Grankulla ser inte alls så tokig ut, men när hon öppnar mun så blir hon en häxa. Det är de giftiga orden som gör det, de dödande doser som hon sticker åt sin man redan

när han uppenbarar sig i porten.

Jag såg mig om och försökte få syn på Haralambos. När Bodil var borta hade jag beställt in mera vin, men han hade tydligen bosatt sig i köket. Eller så hade "diplomaterna" beställt något utomordentligt komplicerat. Kefallenisk kyckling späckad med feta och insmord med honung och rullad i sesamfrö, kanske.

– Vinet är slut, sa jag.

– Det kanske är bra, sa hon. Vet du Tor, jag vet inte om jag har lust att tala med dig längre. Det finns nog sådant som kunde sägas, men av oss två så är det faktiskt du som har blivit ful genom dina ord. Om jag är ful så är det bara för att jag är det. Det har jag egentligen alltid vetat.

– Skall vi gå? sa jag.

– Nej, sa hon. Du får bjuda mig på en jättegod dessert till straff. Den där ljuvliga sliskiga tårtan.

– Baklava?

När Haralambos sedan äntligen uppenbarade sig och ställde en mycket liten karaff rödvin framför mig kände jag ett järnband spännas åt kring huvudet.

– Vad är dethär?

– Det är hemifrån. Från Skiros. Han väntade uppmärksamt på att jag skulle smaka och jag gjorde det. Mitt ansikte måste ha sagt allt för han började le och leende tog han emot Bodils beställning.

– Jag tycker att det är så fegt av dig att aldrig våga konfrontera några svårigheter, sa hon.

– Nu börjar det igen.

– Jo, nu börjar det. Och denhär gången tänker vi inte låta dig slinka ner i fyllan som i en kloak och gömma dig där.

Hon spikade sina ögon i mina. Jag rätade på mig.

– Vet du om att du alltid börjar med sådana här dåliga före-

ställningar? Talar högt. Utmanar människor som du aldrig har sett förut. Sårar dina vänner. Och när du har trampat omkring i din verbala smörja tillräckligt länge så bara sjunker du och är borta. Jag undrar om det egentligen är så stor skillnad på ditt supande och ditt skrivande. Det är faktiskt kanske bara två olika sätt att inte möta den verkliga världen. Du behöver monster för att du är rädd för hundar.

– Bravo Bodil, sa jag. Detdär sista var bra. Det skall jag skriva opp.

Jag sökte demonstrativt i mina fickor men hittade varken papper eller penna. Ett par nya gäster kom in. Oskyldiga unga som ville hålla handen och tvinna fingrar medan de smuttade på sina glas och väntade. Regnade det ute eller hur var hennes hår så stripigt. Nej. Kläderna var alldeles torra. Alltså en utlänning till. Stripigt hår har vi inte i dethär landet.

– Du leker med tanken att du är alkoholist för att ha någonstans att ta vägen. Att gömma sig i mammas famn när man är stor det är inte fint, men att kalla sig alkoholist, det är djupt och konstnärligt. Det är landets sed. Att vara full på Kosmos det är för de flesta det närmaste nobelpriset de kan komma.

– Jag går aldrig på Kosmos, sa jag.

Bodil tittade på mig och lade huvudet litet på sned.

– Tar jag i för hårt?

Jag såg bort ifrån henne. Hon var i sin beskäftighet helt på sidan om. Ett stenkast härifrån, eller tio stenkast, i ett mycket verkligt hus, låg den helt inbillade värld som jag nu med fara för mitt eget liv vägrade att återskapa.

– Tor, varför håller du handen för munnen?

Jag kände på mina läppar. De var spruckna och torra. Jag tog av mig glasögonen, putsade dem med näsduken ur bröstfickan, och satte dem på mig igen.

– Man får ju ingenting att dricka på dethär stället, sa jag.

Det som har blivit min död som författare är att jag har inrett tortyrrum i ett hus på Armfeltsvägen och att jag har skildrat en viss bisarr matsal. Och det är ju ingenting särskilt med det. Sådana hus finns i många städer bara inte hos oss. Tror jag. Men jag flyttade ett av de husen hit för att också du skulle bli rädd för det som pågår överallt. För att synliggöra, som det så vackert heter. Naturligtvis trodde jag inte ett ögonblick att det skulle ha någon betydelse. När alla andra familjer från ett hus har förts bort för att avrättas så tror de sista i sin lägenhet att det som pågår inte angår dem. När alla människor omkring oss dör har vi själva evigt liv.

– Du håller handen för munnen. Jag kan inte höra vad du säger.

– Du hör allt, men du förstår ingenting. Liksom du såg den överkörda flickan på Tarvovägen men beslöt dig för att det var en grästuva eller på sin höjd en grävling. Du är tammefan som den präst som i TV sade att han inte ser något problem i att renhållningsverket tar hand om begravningsväsendet. Den karln hade en vit plastkrage runt halsen och ett rundnätt ansikte och ett vinnande leende. "Det handlar bara om att tidigarelägga en naturlig process", sa han.

Nu kom Haralambos äntligen med en halv karaff. Jag smakade och fann att det var samma underbara vin som man måste dricka med största respekt. Bodil lade märke till kyparens omsorger och gav honom en uppskattande blick. I själva verket var det henne han hade sett på när han fyllde mitt glas. Jag kände mig utanför de friskas sammansvärjning men fortsatte ändå min monolog, jag hällde in min sanning i en annan värld.

– Du såg mig säkert utanför förlaget. Det var bara ett övernaturligt ingripande som räddade mig från att bli kidnappad och med våld tvingad att fylla de gapande tomrummen i min bok. Och ingen vet och ingen förstår att jag inte kan. Det är

ingen halsstarrighet från min sida. Det är ingen idé att försöka förklara vad det handlar om och du är den sista som skulle förstå någonting. Och eftersom du ändå ingenting förstår så säger jag det åt dig.

Jag kan inte skriva de felande sidorna i min bok. Jag är inte rädd för det som jag redan en gång har beskrivit. Ångesten skulle jag också klara, tror jag. Men jag kan inte skriva om dedär sidorna därför att de skrev sig själva. Jag har inte skapat den gestalt som jag där skildrar. Det var han själv som skrev sig själv med mina fingrar. Och inte beskrev sig, för det gjorde han inte, utan han födde sig själv och blev till – och det stämmer inte heller. Han manifesterade sig som ett resultat av mina händers rörelser över tangenterna. Han var till innan jag hade skänkt honom en tanke och det var med sin person han tog gestalt i huset vid Armfeltsvägen. Du får inte missförstå mig. Jag har inte skildrat någon vision, inte på ett senare oövertträffbart sätt avbildat något som jag då såg. Jag såg ingenting. Jag bidrog inte ens så mycket som en barnmorska vid en födelse. Jag blev använd helt enkelt. Suveränt.

Igen öppnades restaurangens ytterdörr. Kraftfullt. Jag avbröt min monolog. Genom dörrens opalglas såg jag rörelse som jag kände igen. Den väldiga gestalt som stannade innanför dörren och långsamt drog av sig handskarna visade bara med en höjning på ena ögonbrynet att det var mig han var ute efter. Det var helt klart, trots att han sökte sig till det längst bort belägna bordet i fönsterhörnet. Med ryggen till krängde han av sig sin välskurna paletå och lade den över en av grannbordets stolar. Sin stora ljusgråa halsduk lät han hänga över nacken som en liturgisk stola. Han rörde sig också med avmätta rörelser som om det, att sätta sig till bords, hade varit en uråldrig rit. När han omsider slog sig ner med händerna knäppta

framför sig på bordet låg hela den lilla restaurangen utbredd framför honom som en meny. Jag var huvudrätten, det förstod jag utan att han bevärdigat mig med en blick till.

Jag kände vördnad för gestalten i hörnet och det förargade mig att Haralambos, just när han borde ha skyndat fram för att betjäna denna anmärkningsvärda gäst, dröjde kvar alldeles orimligt länge i köket. Jag suckade och måste ha kastat oroliga blickar mot köket för Bodil lade en lugnande hand på min.

– Tor, du kan hålla dig, sa hon.

Hon smålog uppskattande och uppmuntrande mot mig medan hon fortsatte att låta sina hand stryka min. Jag ryckte till när hon plötsligt sträckte ut sin andra hand mot mitt ansikte, men det var bara för att lägga också min högra hand på bordet.

– Du måste göra nånting om du har bekymmer med dina tänder.

Jag grimaserade snabbt och hotfullt mot henne och gjorde mina händer fria. Det var pinsamt att under hans ögon bli omskött som ett barn av en flicksnärta som knappt hade gått ut universitetet. För att inte tala om att vem som helst drar fel slutsatser av att se en ung kvinna hålla hand med en medelålders man. Jag stödde armbågarna mot bordet och hakan mot händerna och gav henne en så kall och reserverad blick som det bara var möjligt.

– Du tänker alltså supa ner dig, sa hon. Jag tycker att det är väldigt tråkigt att du blir så hatisk, när du vet att jag bara vill hjälpa.

Hon gjorde en ansats att resa sig och jag hindrade henne inte på något sätt, tvärtom önskade jag med hela min kropp att hon skulle ge sig iväg. Jag reste mig artigt beklagande och försäkrade att inte en droppe skulle komma över mina läppar,

men att jag förstod att hon kunde hitta på trevligare sysselsättningar än att sitta på restaurang med en onkel.

– ...så dra åt helvete! sa jag när hon reste sig med ett uppbrottsgrepp om sin väska och såg sig om efter sin kappa. Den hade Haralambos hängt borta vid dörren och hon gjorde ett nummer av att vänta sig att jag skulle hämta den. Vilket jag gjorde. Jag hjälpte henne till och med på med den och markerade med mina handgrepp avståndet mellan oss två.

Glasen på bordet var tomma. Vattenkaraffen likaså. Haralambos hade gått upp i rök. De två andra gästerna väntade på notan. Deras samtalsämnen hade tagit slut. Man hörde varken fonetisk engelska från den tjocka tyskan eller holländska försök att hålla kvar orden mellan läpparna och tänderna.

Ambassadtjänstemannen försökte dölja för sin moatjé hur angelägen han var att komma bort från en restaurang som plötsligt hade blivit kakelkall, men han hittade inte på någonting att säga åt henne, kanske för att han var rädd för ekot. Han reste sig och tog några osäkra steg i riktning mot köket medan han förklarande kastade en blick på sin klocka. Förklarande för vem? Köksdörren reagerade inte för hans lätta beröring. Den var en svängdörr som behövde en spark som en gentleman av börd och uppfostran inte kunde avge inför andra restauranggäster. När också knackningar genljöd förgäves i hela lokalen gav han upp och gick beslutsamt tillbaka till sitt bord.

Han satte sig inte igen. Medan hans dam irriterat reste sig trevade han efter ett visitkort som han lade bredvid sin tallrik. Med en menande blick på mig och aningen av en bugning, men utan att på något sätt ge tillkänna att han hade observerat att det fanns ännu en gäst i rummet, ledsagade han sedan tyskan till garderobhyllan och höljde henne där i alla fetlagda damers trygghet, en yvig cape. Det vänliga grodleende hon skänkte mig till avsked var helt bortkastat.

Jag försökte sitta rak och oberörd även om jag hukade mig, inom mig bugande mig för honom som hade sett allt, Bodils framtvingade uppbrott och det romantiska parets flyktartade försvinnande. Det föll mig inte in att ens kasta en snabb blick åt hans håll. Dröjande grep jag den stora servetten på Bodils sida av bordet, min egen låg på golvet, och draperade den över mina händer. Varför vet jag inte. Det hörde samman med min plötsliga känsla av skärpt uppmärksamhet, av beredskap och hörsamhet."Säg ett ord och det skall ske."

Jag sade det inte, men orden fanns färdiga inom mig. De stod alla sju beredda att vända sig om och att rycka fram på ett led och ta mig till fånga. Jag såg dem bakifrån där de stod i helmörkret. Det fanns inget annat skydd mot dem än att frysa dem. FREEZE!

Han satt i hörnet och jag såg honom utan att se, mina ögon såg rakt fram, de såg en skymt av duken som höljde mina händer, men blicken var naglad vid en gammal teckning av ett grekiskt landskap, oansenligt vid sidan av de bjärta affischerna, en liten stad vid en havsvik under borgen på klippan och framför de mjuka bergen. Tiden stod stilla i hundra år. Golvet var kakel.

– Tor E Säter, ljöd det genom rummet.

Jag lystrade.

– Det heter ni ju.

Jag nästan såg åt hans håll.

– Och E betyder ingenting, det har bara er fars gapskratt efter sig.

Detta kunde han inte veta, att min far hade skrattat. Flera månader efter dopet hade den unge pastorn kommit tillbaka och bett om att få en fortsättning på E. Centralregistret hade meddelat att man inte kunde heta E. Far skrattade. Erik? föreslog prästen med pennan beredd, Ewald? Eskil, Edvin, Elias,

Emanuel? Emil, Evert, Elmer, Engelbrekt? Döpt är döpt, sa mamma överslätande, och för det hade pastorn böjt sig.

– E! sa han, som om jag hört till det som ingen förlängning hade.

Jag såg åt hans håll men det tycktes han inte märka. Han bara var. Inte den minsta vibration i rummet röjde hans styrka. Jag kastade en blick mot köksdörren. Den dörr som hade trotsat diplomatens artiga knackning tycktes stå på glänt. Det var släckt och tyst i köket. Hade vi två blivit lämnade för oss själva i en olåst upplyst restaurang, kanske för hela natten?

Det var inte rätt att han måste tala till mig över flera bord. Jag reste mig och gick över till honom.

– Slå er ner, sa han. Ni är osäker på om ni känner mig.

– Vi har träffats, sa jag.

– Javisst, men känner ni faktiskt inte igen mig?

Han slog armarna i kors över bröstet som om han vaggat en känsla. Jag såg vem jag hade att göra med och var skräckslagen. En annan höll nu i pennan. En annan hade makt att skriva mig. Men icke detta monster. Så fick inte rollerna bytas. Det kunde inte detta möte betyda.

– Jo, sa jag.

Och jag sa inte: Och jag har gjort er skrämmande. Det är bara ett som fattas er. Att vara till. Ni blev aldrig till utan blev spårlöst utplånad av en hemlighetsfull hand. Man hade fått nog av er. Alltså är ni ett spöke, en sky som drog fram över min himmel. Nu tar jag ett glas till och stänger av er helt och hållet.

Jag vände om mot mitt bord och såg genast att glasen ju var tomma.

– Satan!

Han reste sig snabbt bakom mig, vig som en panter trots sin väldiga gestalt. Sedan blev tystnaden total i lokalen för en stund

eller två. Han satte sig igen. Någonting som jag inte hade inblick i hade försiggått. Jag vände tillbaka till hans bord och när jag slog mig ner tyckte jag mig se svettpärlor på hans panna. Hans leende var emellertid lika orört som tidigare och blicken mötte jag inte.

– E, sa han, vi har ett jobb åt er när ni nu har slutat med författandet.

Han såg på mig och han hade redan arbetsgivarens övertag, tryggheten hos den som gör en annan beroende.

– Det gäller bara för er att vara helt och hållet på vår sida. Allt annat ger sig sedan småningom, dag efter dag, drag efter drag.

Jag märkte att han egentligen inte gav mig betänketid och att han inte ens pausade för att orden skulle sjunka in i mig. Han bara beskrev mina anställningsvillkor. Jag såg på honom som inte för ett ögonblick hade mött min blick och jag lade ett hinder för hans framskridande.

– Vems drag?

– Ni känner igen dem, sa han. Ni har inte helt utan begåvning beskrivit dem. Med rädslans klarsynthet, som ni brukade säga. Men nu kommer ni att se helt utan fruktan.

Han reste sig och jag fick lov att luta mig bakåt och se uppåt när han trängde sig förbi mig. Han krängde överrocken över sina kraftiga axlar och stod med ryggen till medan han knäppte den. Köksdörren slogs upp och Haralambos kom in och gick fram till diplomatbordet och började duka av. Han tog ingen notis om oss. Min nya chef stod ett kort ögonblick med händerna i paletåfickorna och ryggen mot mig innan han avlägsnade sig. Vid dörren vände han sig snabbt om och gav mig en nick. Jag satt kvar och såg när Haralambos tog glasen och karaffen också från mitt bord. Av någon anledning bar han sig åt som om jag inte alls hade funnits.

II

I marginalen

16

När Maire kom hem från jobbet låg det fortfarande inget besked till henne. Ingen angelägen post, inget telefonbud och ingen fax. Hon hängde av sig höstrocken med de stora fickorna och stod en stund framför spegeln i den skonsamt dunkla tamburen. Hon såg bekymrad ut, strecken vid mungiporna hade möjligen blivit vassare.

Hon hade inga tunga bördor med sig från affären, bara uppskärningar och litet sallad. På köksbordet låg billiga kinesiska dagböcker med grälla pärmar. De låg där sedan föregående kväll, Tors skriverier, som hon hade tagit fram. Han skrev ju alltid, funderingar och långa sammanhängande texter, som han senare bearbetade. Den sista anteckningen gällde Kirsti och förlaget. Det var inget nöje att försöka forcera Tors handstil, men han kom väldigt nära.

– Tor! sa hon. Är du där?

Hon gick med en bok i handen ut i biblioteket. Dörren till arbetsrummet stod öppen. Skrivbordsskivan lyste blank och öde. Hon tittade in också i sängkammaren. Ingen hade varit där och den varmbruna manchesterrocken, som han älskade att ta på sig när det var litet ruggigt ute, hängde kvar i tamburen. Maire ringde Bodil innan hon gick tillbaka ut i köket.

– Jag fortsätter med att försöka tyda hans anteckningar, sa hon. Kan du inte komma hit och hjälpa mig med eländet.

Efter att sittande vid köksbordet ha bläddrat litet här och där,

tog hon böckerna och slog sig ned i den bruna soffan framför öppna spisen i biblioteket. Tor hade börjat med en häftig rubrik, Gestalten! Mötet 27.6. För fem dagar sedan hade han bara skrivit: "27.10 Bryt med förlaget. Kirsti visslar på mig som på en hund!"

Hon måste ibland ta till förstoringsglas för att kunna skilja åt bokstäverna i handstilens fiskbensmönster. Han skrev förtätat, nästan kompakt. Varje sida tog alldeles för lång tid att läsa och det fanns meningar som var nästan omöjliga att forcera, oberoende av hur hon tolkade rishögen efterlämnade den osäkerhet. Varje gång hon försökte skynda på blev hon tvungen att bläddra tillbaka och läsa ordentligt för att inte helt tappa tråden. När Bodils bil körde upp framför dörren lade hon ifrån sig arbetet och gick för att öppna. Klockan var halv sju på kvällen.

De närmaste dagarna levde Maire och Bodil helt i tecknet av Tors skrivböcker. De skötte sina arbeten men använde nästan all fritid till att på var sitt håll tyda och skriva rent.

– Det är någonting mellan honom och dig, sa Maire.

– Tror du, sa Bodil. Märker du att han tar det ganska hårt att du inte läser hans böcker?

De renskrivna pappren låg framför dem på köksbordet och Bodil hade också lagt sin diskett där så att Maire kunde printa ut allt med samma inställningar och samma typsnitt.

– Jag vill inte ha någonting att göra med det han skriver nuförtiden. Var det faktiskt så att han bara plötsligt började bära sig illa åt?

– Jo.

– Och ingen annan var kvar i restaurangen när du gick?

– Absolut ingen. När greken kom in från köket var alla borta, också Tor.

– Och notan?

– Den blev betald, senare.

Bodil såg på Maire som var mera förbannad än förtvivlad. De hade sina gemensamma upplevelser. Vinken de en gång fått om att man hade sett honom i uruselt skick på busstationen i Högfors. Deras gemensamma förbittrade färd till staden som var ryktbar för sina urusla affärer. Det pinsamma sökandet efter honom. Två kvinnor bromsar in sin bil vid torget. Den ena stiger ut och frågar första bästa om han möjligen har sett en lång vithårig mager man med glasögon, en i ganska dåligt skick, om man säger det så. Två kvinnor dricker uselt kaffe på busstationen och gör närmanden så fort en mansperson slår sig ner med en flaska öl. Slutligen släpar två kvinnor ut en karl, som nästan är i koma, ur ett litet resandehem och lyckas på något sätt få honom instuvad i bilen och bakdörren stängd.

– Och denhär gången var han inte full?

– Han drack och han spelade berusad och han ville bråka, men full var han inte. Det är säkert. Du har frågat det många gånger redan.

– Jag frågar och jag frågar, för man kan ju inte ringa polis eller sjukhus numera. Försök själv ringa Personupplysningar, 666: "Hej, dethär är Stina på upplysningar. Varsågod..." och så fortsätter samma förtjusande automatröst: "Ditt personnummer... Tryck på rutan. Vem söker du? Ge personnummer... Tryck på rutan. Förfrågningsrätt. Tryck A, B eller C. Tryck sedan på rutan..."

– Va? sa Bodil.

– Det förutsätts att alla människor har meddelat vem som har rätt att få vilka upplysningar om dem. Och eftersom varken Tor eller jag har gjort det så svarar Centralregistrets förtjusande röst: "Vi kan tyvärr inte ge upplysningar. Tack för

påringningen."

– Men om du säger att du är hans fru!

Bodil reste sig och skakade på huvudet. Hon lyfte stolen och sköt in den under bordet med knät. Kan vi kasta en blick på TV-nyheterna innan jag går?

Utan att invänta svar gick hon mot biblioteket. Vid dörren trevade hon efter kontakten, rummet var helmörkt.

– Jag vill bort från dethär landet, sa hon. Man kan inte leva i dethär eländiga mörkret. Om två veckor far jag.

Maire tände belysningen och gick före henne runt den öppna spisen till TV-hörnan. De kom för sent för att se vem det var som hade blivit mördad i Damaskus men gatorna var fulla med folk som ville se så mycket blod som möjligt. Hatförvridna ansikten och stryparhänder.

Annat var det utanför turistföreningens restaurang i Ivalo. En tigande hop människor stod långt ifrån blodpölen. Det enda nyheterna visste berätta var att två samer hade blivit nedskjutna på trappan när de kom ut från restaurangen. Gärningsmännen hade avlägsnat sig i en gråvit bil. Myndigheterna sade sig ha skärpt kontrollen vid alla gränsövergångar. Man försökte tydligen förpassa ansvaret utomlands. Polisen väntades anlända till Ivalo ännu i kväll.

Kvällens sista nyhet gällde som vanligt ungdomsvåldet. Två skinheads hade hittats döda nedanför bron över järnvägen i Böle i Helsingfors. Den ena hade spetsats på en godsvagns sidostolpe, den andra hängde över eltågens kraftledning, det som fanns kvar av honom.

I en intervju bekräftade polismästaren i Helsingfors att polisen i regel inte längre rörde sig ute efter mörkrets inbrott. Han hoppades att allmänheten i högre grad skulle engagera privata bevakningsfirmor som hade möjlighet att placera ut väktare på gatorna och att eskortera dem som var tvungna att

röra sig ute sent. Han beklagade att så många barnsligt väntade sig allt av samhället. Gratispassagerarna måste inse att tiderna var förändrade och att man idag hade just så mycket trygghet som man var beredd att betala för.

– Hör, hör!

– Det vet vi väl, sa Maire.

Det blev inte bättre när inrikesministerns snälla, välmenande ansikte dök upp i rutan, en vänlig kasperdocka på en starkare hand. Han tyckte att det som hade hänt tyvärr obehagligt liknade regelrätt avrättning. Eftersom sådana obestridligen hade blivit allt vanligare har inrikesministeriet tillsatt en arbetsgrupp. För övrigt var han mycket bekymrad och vädjade till alla medborgare att inte låta sig övermannas av fruktan, och att i ingen händelse börja undvika mörka parker och skumma gator. Det skulle vara att avträda dessa områden åt ljusskygga våldselement.

Maire grep efter fjärrkontrollen.

– Eller vill du se väderleken?

– Den kan jag tala om själv. Regn, slask, oväder och mörker. Har Tor inte fått någon post?

De reste sig och gick tillsammans bort till hans arbetsbord där Maire hade lagt det som hade kommit. Finsk Tidskrift, Parnasso, ett brev från Italien med oläsbar avsändare i snirkelskrift och ett brunt kuvert från förlaget.

– Det öppnar vi, tycker jag, sa Bodil.

Medan Maire sökte en papperskniv slet hon upp kuvertet.

– Bara en räkning. Hoppsan. Det var inga småsummor.

Maire tog räkningen och studerade den. För översättningskostnader av Fridens boningar, enligt kontrakt.

– Vad är dethär! sa hon. Det var ju hans första bok på finska för många, många år sedan. Tjugofyratusentvåhundra mark! Och hur många av hans böcker har blivit översatta sedan dess.

– Men det står ju i hans dagbok, sa Bodil. Hon hotade ju honom, dendär Kerttu, eller vad hon heter.

– Kirsti. Vi får väl ta oss an henne, sa Maire.

– Kanske hon är ett fall för mig, sa Bodil. Jag är ju ändå jurist.

17

Innanför den väldiga ekdörren i granitpalatset stod vaktmästaren bakom sin disk. Han anvisade Bodil att skriva sitt namn på en lista, vilket hon inte gjorde. Hon hade sagt vad hon hette. Han lät fingret glida över en förteckning anmälda besök och när han inte fann hennes namn där grep han efter telefonen.

– Behövs inte, sa hon. Kirsti väntar mig.

– En ung dam söker magister Kaivo.

Han lyssnade kort, bugade sig och lade på luren.

– Tyvärr, sa han och såg uppriktigt beklagande ut. Magister Kaivo sitter i möte hela förmiddagen.

– Hon bad mig komma nu, denhär tiden. Titta, sa hon och öppnade sin väska. Här finns varken bomber eller pistoler eller ens ett enda litet manuskript. Jag går upp till henne.

Bodil såg oerhört seriös och oskyldig ut där hon nästan förtroligt lutade sig mot disken. Vaktmästaren grep ännu en gång efter telefonluren, men när hon sträckte fram handen och bad att själv få tala med sekreteraren lät han telefonen vara och sade att det var tredje våningen och dörren rakt fram då hon steg ur hissen.

Trafikljusen vid dörren visade varken rött, gult eller grönt, de såg döda ut bredvid skylten Inhemsk litteratur, Kirsti Kaivo. Bodil tryckte tveksamt på knappen och den gröna lampan tändes genast.

Kirsti stod i svart trenchcoat och sökte någonting på den

jättestora skrivbordsytan. Hon var på väg ut och letade efter det allra viktigaste pappret.

– Var är cancerpolikliniken? Den har ju flyttat för tusan och jag skall vara där klockan elva.

Hon såg upp.

– Jag har ju sagt till att jag inte tar emot någon idag.

Nattmörkret dröjde ännu kvar i hennes arbetsrum. Dessutom var hon säkert närsynt eftersom hon kisade med ögonen.

– Ja? sa hon och hörde upp med sitt letande.

– Jag är Bodil Säter. Jag är släkt med Tor Säter och jag är jurist. Men jag kan komma en annan gång.

Kirsti rätade på sig och blev mera uppmärksam, för att inte säga vaksam.

– Tor har fått en märkvärdig räkning. Han skall plötsligt betala en massa pengar för en urgammal översättning.

Kirsti krängde av sig trenchcoaten och lät den falla över ryggstödet på sin stol. Hon tryckte på en knapp och bad att få in alla kontrakt med Tor Säter.

– Du borde faktiskt ge dig iväg nu om du skall hinna i tid, sa en pigg sekreterarröst.

– Försök boka in en ny tid.

Åt Bodil sa hon förklarande att det bara gällde mammografi och bad henne slå sig ner.

– Varför kommer han inte själv? Vågar han inte?

Kirsti gick runt sitt stora bord och satte sig i en modern stol bredvid den gamla läderfåtölj som nästan helt hade slukat Bodil.

– Och så sänder han en jurist. Är det inte litet fånigt. Man kan inte alltid smita som han igen försöker göra. Du vet naturligtvis vad det gäller.

Bodil nickade och sade att det faktiskt inte var Tor som hade sänt henne utan hans fru. Ingen vet var han är.

– Rättare sagt. Han åkte förra veckan in för att besöka er och kom aldrig hem igen.

– Dumheter. Han super förstås igen. Det är för bedrövligt. Så snart han möter litet motstånd så hoppar han ner i ett svart hål. Jävlars Tor. Hans bok kommer alltså inte ut. Den saken är klar.

– Jo, sa Bodil.

Dörren öppnades och en ung kvinna kom in med en tunn bunt papper som hon gick fram och lade på skrivbordet när Kirsti inte visade något intresse. Det var tyst i rummet tills hon hade stängt dörren bakom sig.

– Och när han dyker upp igen och har blivit klar i huvudet så kan ni försöka övertyga honom om att vi verkligen inte tänker besvära honom mera. Han har varit så länge i gamet att han inte längre kan inbilla sig att allt han har skrivit är guds ord och att ingenting kan bli bättre. Jag vill inte längre tala med honom. Det bär mig emot att säga det, och det kan hända att jag sårar er, men jag vill inte ta i den mannen med tång, och jag beklagar faktiskt att jag tog mig an honom en gång. Och det gör hela vårt förlag också.

– Naturligtvis, sa Bodil.

– Den boken som jag då räddade, den var inte dålig, men allt det andra har vi gett ut bara av lojalitet. För att han tillhör vårt stall, så att säga. För att vi för skams skull måste översätta någon finlandssvensk bok. Och nu vägrar han att skriva om några partier i sitt senaste manuskript. Ett par kapitel som är rena smörjan, inte chocking eller kränkande. Nej. Bara oändliga transportsträckor. Han släpar sin brist på inspiration över den ena sidan efter den andra och lämnar efter sig massor med bokstäver och ord där han drar fram. Men nu slipper vi honom.

Kirsti sträckte ut handen mot skrivbordet och kvitterade en

summerton.

– Det finns en tid idag klockan ett om det passar.

– Det passar, svarade hon.

Hon satt tyst ett ögonblick och iakttog Bodil som var så liten i den väldiga stolen. Extremt uppmärksam.

– Jag skall ha dedär slashasarna till läkare att ta reda på vad det är i mitt ena bröst. De tror att de kommer undan med att skicka ett färdigtryckt brev att jag inga fel har, och att jag skall fortsätta att undersöka mina bröst en gång i veckan, och sedan när det är försent och jag frågar vad är dethär då? så säger de "hoppsan!". Men jag ger mig inte, ser du, det gör jag aldrig.

– Denhär räkningen, sa Bodil. Vi förstår den inte riktigt. Författareföreningen har heller aldrig hört talas om att något förlag skulle handla på det sättet.

Kirsti reste sig och gick fram till skrivbordet. Där bläddrade hon bland kontrakten och räckte ett åt Bodil. Där stod faktiskt, och inte med särskilt liten stil, att författaren själv svarade för översättningskostnaderna. Bodil läste och skakade på huvudet.

– Han har faktiskt skrivit på dethär, sa hon. Hur i all världen?

– För att han var så lycklig över att någon räddade hans bok och dessutom ville ge ut den på finska.

– Men varför ett sådant kontrakt!

– För att ha en hållhake på honom, för situationer som den här.

– Vet du jag tror dig inte. Var det inte så att du ville ha ryggen fri om han var ett dåligt kort?

Kirsti såg värderande på henne. Hon sträckte ut handen och tog tillbaka kontraktet som hon tittade på en gång till, innan hon lade det tillbaka på skrivbordet.

– Såhär står det i varje fall på alla kontrakt med honom.

Och det är ju ganska klart att jag har fått höra ett och annat för att jag tog honom till oss. Han har ju inte varit någon guldgruva precis. Men det skulle man ännu ha stått ut med om han hade haft något att komma med litterärt.

– Och ändå tänkte du ordna Finlandiapriset åt honom.

Bodil satt med händerna knäppta i knät och överlämnade förväntansfullt sin replik. Kirsti tog gapande emot den.

– Hör nu, sa hon och körde bägge händerna som högrepar i håret. Kan du säga det en gång till.

– Finlandiapriset var så gott som klappat och klart.

Det tog flera sekunder för Kirsti att komma tillrätta med Bodils fantastiska påstående och hela tiden var hennes mun halvöppen.

– Var har du fått det ifrån att någon levande människa skulle komma att tänka på Tor Säter i Finlandiasammanhang, eller att jag på något sätt skulle bädda för honom. Alltså. Han är mytoman. Ingen annan än han skulle kunna komma på en sådan idé.

– Han verkade också litet överraskad själv, sa Bodil.

– Tacka fan för det, sa Kirsti. Han ljuger så bra för sin söta unga släkting att han slår sig själv med häpnad. Hur gammal är du Bodil?

– Tjugotvå. Men jag blir äldre. Han var alltså på inget sätt någon tillgång för er?

– Han var på alla sätt en belastning.

– Då är det litet svårt att förstå att ni inte skydde några metoder när det gällde att få hans bok färdig.

– Är det väldigt svårt för dig att förstå att vi försöker få det gjort som vi redan har lagt ner en massa pengar på.

– Men när manuskriptet gick i tryck, var det inte komplett då? Skickade du det faktiskt till tryckeriet fast där fanns partier som måste skrivas om?

Kirsti reste sig och kastade en blick på klockan. Bodil satt lugnt kvar eftersom hon faktiskt inte hade tagit mycket tid i anspråk. Hon lät sig heller inte bekommas av att Kirsti gick till skrivbordsstolen och tog på sig trenchcoaten, som hon hade slängt där.

– Nu går jag på lunch, sa Kirsti. Har du redan ätit?

Hon satte sig i rörelse mot dörren som för att med sitt vinddrag suga Bodil ur rummet, Bodil som inte gjorde en min av att vilja ge sig iväg.

– Var det inte så att vissa centrala partier av boken försvann här på förlaget?

Kirsti stannade upp och vände sig mot henne. Från mycket höga höjder satte hon för sin del punkt för samtalet.

– Jag förstår inte på vilket sätt denhär saken intresserar dig.

Nu reste sig Bodil och förvandlade för sin del punkten till ett semikolon.

– Jag äter mycket gärna lunch med dig, sa hon.

Kirsti hade för sig att hon hade mycket anspråkslösa vanor och att det krävdes alldeles särskilda orsaker för att hon skulle äta annat till lunch än en enkel sallad, och det på första bästa ställe. Det första bästa ställe hon nu drog iväg mot låg faktiskt inte långt borta, restaurang Klaus Kurki i Bulevardens och Skillnadens hörn. Hon gick framåtlutad mot meteorologens friska havsbris och vanliga människors höststorm. Ännu lyckades de svarta träden skyla sig med sina sista färggranna trasor, men resebyrån på hörnet hade inte helt fel då den tutade ut att klimatet i Helsingfors var sådant att invånarna borde bo i en annan stad.

De två kvinnorna gick inte i förtrolig armkrok och om Bodil hade snubblat och fallit så hade Kirsti inte ens märkt det. Om

hon överhuvudtaget lade märke till någon, så var det till den sydlänning som barhuvad och med uppfälld krage väntade på taxi utanför hotellet. Han stod med händerna i fickorna och ryggen mot vinden och grimaserade demonstrativt bortkommet och hjälplöst. Hon stannade upp och gick fram till honom, så nära att hon hade kunnat kyssa honom på kinden, och vände sig sedan om mot Bodil.

– Vi går in här, sa hon.

Hon ägnade inte främlingen vidare intresse utan svepte in på Klaus Kurki så välberäknat att dörren nästan slog igen framför Bodil. Som blev förbannad.

– Gav du din adress åt dendär spanjoren? frågade hon när hon lade sin kappa på garderobsdisken.

Kirsti såg på henne via spegeln medan hon rufsade till sitt hår och bet och sög sig till litet färg på läpparna.

– Det skulle inte skada dig heller att kasta en blick i spegeln, sa hon.

Och spegeln var just vad Bodil ville undvika. Lågklackade skor och klänning från Indiska Magasinet var en fröjd för fötter och portmonnä, men inte för ögonen. Hon rättade till sina korta lockar med högra handen.

En ganska högljudd man kom runt hörnet, ner för trappan. Han höjde på ögonbrynen när han såg Kirsti. Det var möjligen ett slags likgiltigt förvånad hälsning. Möjligen var det ingenting alls.

Bodil kastade en snabb blick på Kirsti. En svag rodnad på halsen visade att hon var illa berörd. Trots det smålog hon och nickade igenkännande mot kvinnan i den stora tölpens sällskap. Det var en person som passade lika litet på konstlade krogar som Bodil, hon var alltför mjukt vardaglig i sin mörka kjol och oknäppta ylletröja.

Redan när de gick de få stegen upp för trapporna, genast när

de hade vikit runt hörnet, lät Kirsti den förödande presentationen sippra fram.

– Det var min chef, magister Siika. Han är impotent som du såg.

– Nej, sa Bodil, som var ett halvt steg efter i trappan. Hur ser man det?

– Du ser ju hur han sväller, men allt går inte att blåsa upp.

– Måste man veta sådant om sin chef?

– Nej, men om man vet så förstår man hans trampande och frustande i spiltan litet bättre. Hotfulla blickar utan gnista. Men med Eeva-Kaarina passar han bra. Han har alltså beslutat sig för att köpa över Hemmets stora kokbok. Misstänker jag. Det blir dyrt för oss.

– Då kommer ni säkert att se till att ingen del bara försvinner på tryckeriet.

Kirsti stod högst tre sekunder innan hovmästaren visade henne ett bord. Bodil hade fått stå en evighet om hon hade varit ensam.

De studerade var sin meny och Kirsti fattade ett snabbt beslut.

– Jag tar sallad och köttbullar och en öl och jag föreslår att du gör detsamma. Vi kan ju vara litet rustika här och minnas vårt enkla ursprung. Jag är prästdotter, vad är du?

– Jag är äventyrarbarn, sa Bodil.

– Är det sant! Vad gjorde han? Farliga resor?

– Nej. Han bara övergav oss för att upptäcka sig själv.

Eftersom det var lunchtid och Kirsti hade sin utstrålning så blev de serverade på nolltid. Till Bodils förvåning knäppte hon sina händer innan hon började äta.

– Välsignar inte du maten? frågade Kirsti.

– Nej, sa Bodil. Och du tar säkert också i allmänhet för dig utan en tanke på högre makter.

– Men allt är en gåva, sa Kirsti.

– Allt?

– Innerst inne är jag en mycket moralisk person, sa Kirsti. Det inser jag just nu när jag vet att det är någonting med mitt vänstra bröst. Det är klart att jag har tagit för mig, men inte otacksamt.

Bodil ägnade sig åt salladen. Det fanns ingen prästgård i hennes förflutna, ingen stabil och tung motvikt som hjälpte henne att lyfta vadsomhelst, bara en fantastisk mamma som ibland hade dammat av pappas bild och undrat var han kunde vara nu och om han månne var gift igen. En mamma som förtjänade sitt smala bröd på ett konstgalleri och som hemma var mera bohem än estet.

– Förra gången jag åt ute var den kväll Tor försvann, sa Bodil. Han hade varit hos er och han inbjöd mig faktiskt att tillsammans med honom fira slutet på sitt författande.

Kirsti såg sig omkring medan hon tuggade färdigt. Hon slog upp litet öl åt sig innan hon svarade.

– Och du insåg naturligtvis att det var dålig teater.

– Jo, men jag inser inte varför du förnekar att det som fattas i hans bok kom bort på ert förlag.

– Om det är som du säger, sa Kirsti, så hade det ju varit en småsak för honom att ge en ny kopia av det som fattades. Sanningen är att han inte mera orkade ta i en bok som han ansåg vara färdig. Han höll på med något nytt projekt.

– Jag vet att du ljuger, sa Bodil, men du måste ju ha någon förbannat bra orsak eftersom du innerst inne är en så moralisk människa. Du har kanske också blivit rädd.

– Rädd! sa Kirsti och hennes röst nästan bröt sig i frågande falsett. Kan du vara så vänlig och säga mig vad jag borde vara rädd för.

– Det har jag ingen aning om, men Tor var ju skräckslagen,

det är alldeles klart. Har du blivit utsatt för någotslags påtryckningar eller hotelser.

– Nej. Min frustande impotenta chef, magister Siika har meddelat att han reserverar sig själv rätten att tvätta boken. Och för att visa sin makt tog han bort några sidor som beskrev presidentens nya ordinarie bostad på Rhodos och som skildrade de farsartade förberedelserna för hans årligen återkommande besök i vårt land. Det var ingen omistlig förlust, men det avsnittet innehöll knappast något tryckfrihetsbrott.

– Nej men ett alldeles annat, sa Bodil, laesae majestatis. Det har blivit brottsligt att visa ringaktning för våra politiker nu när ingen längre bryr sig om dem. Och straffet är inte litet. Både Siika och du kunde ha förlorat era personnummer för flera veckor.

Servitrisen rörde sig tyst förbi deras bord och kastade en snabb blick mot Kirsti. Hon var på väg med en flaska till ett par herrar, som hade ätit färdigt för länge sedan och nu tydligen tänkte sitta kvar vid bordet resten av dagen. De satt avslappnat som gamla vänner gör och ingendera av dem var vaksamt artig på det inställsamma sätt som man ibland ser hos affärsmän. De kanske utbytte allmänna lägesrapporter över allt det helt förutsägbara som livet i deras fall hade överraskat dem med. Den enas fru hade kanske efter sin femtioårsdag flyttat bort till ett rikare liv i Stockholm. Den andre väntade allt fortfarande, såsom i fjol, på sin kranskärlsoperation. Det var en bourgogne servitrisen ställde på deras bord efter att ha fyllt på deras glas. De alltså bara fortsatte med samma vin som de hade haft till maten. Ingendera av dem rökte ändå cigarr. Kaffet hade de inte heller ännu låtit bära in.

– Dedär herrarna... började Bodil.

– Den ena är arkitekt Paalanen, sa Kirsti, han som har ritat det världsberömda kasinot i Mariehamn. Det arbetet gick han

nästan i konkurs på och sedan dess har hans byrå inte haft något uppdrag. Den andra tror jag att jag har sett på någon konstutställning.

– Jag ville bara säga att dedär herrarna har låtit sina liv stanna av på ett riktigt behagligt sätt. Det är fantastiskt hur män börjar sluta medan kvinnorna ännu fortsätter med att börja.

– Och vad skall du bli när du blir stor? frågade Kirsti.

– Kanske domare i Strasbourg. Om det finns någon rätt kvar om några år.

Kirsti tittade förstulet på sitt armbandsur, men inte så omärkligt att Bodil inte skulle ha noterat det. Hon observerade också en ung man som snabbt granskade alla i rummet innan han försvann till en annan del av restaurangen.

– Jag kommer aldrig att vänja mig vid alla civila beväpnade väktare, sa Bodil.

– Du får helt enkelt lov, sa Kirsti. Industrin och storföretagen har köpt upp polisen nästan helt och hållet. Var du glad att trafikövervakningen ännu fungerar.

– How come? sa Bodil.

– För att polisbolaget får behålla alla böter. Nästa steg blir troligen att den som bötfälls får betala femton procent i dricks åt den polis som skriver ut inbetalningskortet.

– Så om man lovar tjugo eller tjugofem procent så kanske straffet blir litet mindre?

– Det är klart. Det blir som i S:t Petersburg och Stockholm. Du märker säkert inte alls att alla strukturer upplöses. I tio år har alla politiker talat om att det behövs strukturella förändringar utan att märka att själva staten upphörde medan de beviljade varandra nya inkomster. Och nu har de gjort det straffbart att skratta åt dem. Och ingen gör det. Inte för straffets skull utan för att det är omöjligt att minnas vilka de är och var de håller hus. Du kan inte hitta statsministern på någon annan

sida i tidningen än familjesidan, och också då bara när han skiljer sig och gifter om sig.

Igen såg hon på klockan. Kanske hon också hade gett tecken för medan hon ännu lät servetten beröra sina läppar lades notan framför henne.

– Du är min gäst, sa hon åt Bodil. Och den där räkningen som du kom för att tala om kan ni glömma för tillfället. Meningen var att locka fram honom ur hans gömställe, men det lyckades inte denhär gången. Skall vi komma överens om att den av oss som först får upp ett spår slår en signal?

– Jo, sa Bodil. Det låter bra. Men du sa ju att du är glad över att vara kvitt honom.

– Som författare ja, men han har ju också andra sidor.

När de gick bredvid varandra ner för den breda trappan kunde man nästan tro att det fanns en förtrolig vänskap mellan dem. Det kanske också den välklädda unga mannen trodde som försökte dölja att det var dem han iakttog. Han var så diskret att Kirsti gick rakt på honom.

– Se er för idiot, sa hon när hon stötte samman med honom. Vad gör ni här?

Och som om han överhuvudtaget inte hade existerat fortsatte hon att vänligt pladdrande kultivera den känsla av samhörighet som hon menade sig ha lockat fram mellan sig och Bodil. När hon tog emot sin trenchcoat såg hon igen på klockan och ropade "taxi!" med adress till portieren.

– Kan jag ge dig skjuts?

– Nej tack, sa Bodil. Jag tänkte sticka mig in på Stockmanns, när jag nu en gång är här i centrum.

18

Sittande vid sitt köksbord försökte Maire göra upp en lista över de personer som Tor kunde tänkas gömma sig hos. Gömma sig för vem? Inte för henne, eftersom det av allt att döma inte gällde att få supa ner sig i fred. Och en så god vän att han skulle stå ut med Tor när han var som värst fanns det inte.

Maire gick alltså i tankarna igenom Tors vänner och kom till ett inte helt nytt resultat, att han kanske inga hade. Det fanns ingen författare som han umgicks med. Hon förstod det så att hans tävlan med dem var så förbittrad att det enda han kunde kosta på sig var en vänlig grimas på författarnas julfest, som han för övrigt hade slutat upp med att delta i.

Av klasskamraterna fanns det två som han höll kontakt med, mycket sporadiskt. Den ena, Theodor Dacius, var professor i teologi, och den andra, Stig-Olof Andersson hade varit bankdirektör. Det var för övrigt han som hade återknutit kontakten för att få Tors synpunkter på hur man skrev en avslöjande bok om det som försiggår i bankvärlden. "Vet du, det är så otroliga saker som sker att du inte skulle kunna hitta på det ens med tidernas inspiration." Den repliken hade hon uppfattat när hon ställde fram chips och någonting drickbart åt herrarna. Hon visste att Tor skulle avböja att hjälpa, och det av de vanliga tre orsakerna; lättja, tröghet och överspända föreställningar om nödvändigheten att hushålla med litterär talang.

Ytterligare fanns det en barndomsvän, en läkare, Kurt Kopp,

numera verksam i Sverige och dessutom, den allra nyaste vännen, en dansk litteraturkritiker som hade gett Tor en lysande recension och ställt honom på nivå med Le Carré. Men vad han hette, det kunde Maire inte påminna sig.

Det var alltså ingen lång vänförteckning Maire lyckades åstadkomma och det avslöjade männens värld, inte bara Tors. Hon tog sin lilla gula laptop och lämnade plats för en personlig hänvändelse, som hon tänkte skriva för hand. Sedan skrev hon på ett ögonblick, utan felslag och korrigeringar, sitt budskap.

> Tor är försvunnen sedan knappt två veckor. Jag tror inte att han är död. Det finns också starka skäl att anta att han denna gång inte heller ligger dödfull på något billigt hotell. Han håller sig undan av någon annan orsak.
>
> Vilken? Det kanske Du kan kasta ljus över.
>
> Vi, hans vänner, är inte många. Vi känner till hans oerhörda behov av litterär framgång och erkännande. Han behöver ständiga applådåskor, men det som förunnas honom är spridda handklappningar i provinsen. Nu har någonting hänt, tror jag, som har rammat honom på ett förödande sätt i hans djupa behov av att vara någon. Därtill kommer vissa, icke lättförklarliga, malörer med hans senaste bok.
>
> Du känner bra till de omständigheter som i dessa dagar hindrar en människa att öppet fråga efter en annan. Allt spontant bekymmer registreras. Nu oroar jag mig emellertid och jag vet att du är en trygg vän som bistår om du kan, det vill säga om du vet eller får veta något.

Maire hade, säkert influerad av Tor, redan för något år sedan upphört att använda sig av postens tjänster. Det skedde när

lagstiftningen förändrades och brev- och telefonhemligheten i princip upphävdes för att undanröja konstlade handelshinder. I stället hade hon skaffat en bunt av brevbefordringsföretaget Hermes' blåa kuvert, som sades vara omöjliga att öppna, genomlysa eller på annat sätt åtgärda utan att det blev uppenbart att någon hade manipulerat med dem. Hermes var ett världsvitt, ursprungligen tyskt företag som inte hade rätt att kalla sig post, men som hade funnit en säker marknadsnisch genom att betjäna snabbt, säkert och pålitligt. Ett blått kuvert kostade lika mycket som tre normala postporton, men det var det värt för alla dem som inte tyckte om att breda ut sina budskap elektroniskt och inte heller längre hade förtroende för det som skedde i postens bakre rum.

När Maire hade förseglat sina tre blåa kuvert satt hon fortfarande med ett brev som saknade adressat. Hon hade till och med tittat i mappen för recensioner för att komma på vad den danske litteraturkritikern hette, men tydligen bar Tor urklippet med sig närmast hjärtat. Hon ringde till Egil för att fråga om han kände till dansken och hon fick vänta ganska länge innan han svarade för på kvällarna brukade han sitta surfande vid sin dator, svärande över varje signal ända till den femtonde då han lyfte luren och konciliant sade "Hallå".

– Det kanske intresserar dig, sa han när han hörde vem det var som ringde, att det är fullt uppror i Vatikanen. Centrala partier ur påvens senaste encyklika är försvunna. Påven kommer inte ihåg vad han hade skrivit eller hur han hade uttryckt sig på latin. Osservatore Romano igen har förlorat sin resumé av budskapet. Det står som vanligt "Följande dyrbara frukter har vi plockat från den helige faderns läppar..." och sedan följer ett tomrum över tre spalter. "Misteriosamente sconparso!" I Rom menar man att Guds fiender är i farten, men det kan ju också vara tvärtom. Det skrev jag och nu hoppar hela skär-

men av svar på italienska och latin.

– Egil, vad hette dansken som skrev att Tor var ett geni?

– Aha. Tvärtom! Det var Tor som sade att Jörgen Borneman var ett geni och att han är alltför litet känd i Finland och Sverige. Men just nu håller han, eller höll han, eller kommer han snart att hålla ett föredrag på Hanaholmen. Jag tror att hans rubrik är Varför är ditt bläck så svart, o Filip?

– Filip. Vilken Filip?

– Säg det! Jag tror att Borneman leker Svenska Akademien. Känner du till Akademileken? Du nämner en författare och om ingen har läst honom så får du så många poäng som det finns personer närvarande, om det är tre som inte har läst honom så får du tre poäng och så vidare. Nej, förlåt. Det var fel. Någon annan måste också påstå att han känner till den författare du nämnde.

– Egil. Vi har inte kommit ett steg längre när det gäller Tor. Varken Bodil eller jag.

– Det är nästa vecka som Borneman är på Hanaholmen.

– Bodil har besökt förlaget och där är man bara glad över att Tor har försvunnit. Nu jagar hon en man i en svart bil. Men du är kanske inte alls intresserad.

– Visst är jag.

– Det kanske du är, men det är mera filosofiskt tror jag. Du är ju inte någon handlingens man.

– Aha. Du skall inte förakta tankearbetet. Det handlar om att vidga sitt medvetande förstår du. Har du inte en känsla av att du själv söker på en väldigt smal sektor. Du bryr dig bara om det som är alldeles vanligt, men jag koncentrerar mig på det som är ovanligt.

– Som?

– Mystiska försvinnanden. Inte bara texten försvann utan också författaren. Kanske någon tyckte att ingendera var önsk-

värd. Den som kan bränna böcker kan också bränna människor sades det om nazisterna på trettitalet.

– Egil! Nu lägger jag på.

– Är du säker på att den som utplånade stora stycken ur Tors roman inte begick ett mord på en förhatlig människa som inte fick leva ens som andlig person.

– Vad då andlig?

– Jag menar litterär gestalt. Eller...

– Snälla Egil, jag har en annan viktig fråga. Tror du att du kan komma och visa mig hur man gör aioli.

– Det är det lättaste i världen. Du krossar vitlök och sedan gör du ungefär som när du rör ihop majonnäs.

– Men hur gör man majonnäs?

– ...eller självmord. Där har vi det. Det är djävulskt. En romanperson vill inte alls bli född och begår abort på sig själv innan han har manifesterats i otaliga människors medvetande. Kanske Tor har skapat en mycket olycklig person, en Job. Han skulle ju gärna ha fördrivit sig själv som foster. Hör här.

– Egil, jag är inte säker på att vi skall fortsätta dethär samtalet...

– Vänta litet, jag bläddrar. Jag har Bibeln här bredvid mig. Det måste man ha på Internet när man talar med bildade människor, munkar och eremiter.

– Här har vi det. Lyssna nu: "Må den dag utplånas, på vilken jag föddes, och den natt, som..."

– Tack Egil, det räcker.

– Nej! Hör här: "Varför fick jag ej dö strax i modersskötet, förgås vid det jag kom ut ur min moders liv? Varför funnos knän mig till mötes och varför bröst, där jag fick di?"

Du borde inte vara så otålig Maire. Du kan själv läsa dethär i lugn och ro där i din ensamhet, Jobs boks tredje kapitel.

– Egil, menar du att det är möjligt att Tor har begått själv-

mord?

– Nej, nej, aldrig. Men den förskräckande gestalt som valde att begå självmord i datorns sköte kanske också har låtit sin upphovsman försvinna.

– Mördat honom, menar du.

– Tja. Varför inte.

Maire krängde den stora rocken på sig, fällde upp kragen och gick rysande ut i mörkret. Grannen stod utanför sitt hus i gatlyktans sken och snickrade burar för sina rhododendronbuskar. Han rätade på sig och smålog, kanske litet besvärat. Hon svalde finkänsligt en färdig replik om dagens ljusa timmar.

– Jag har inte sett Tor, sa han. Jag tänkte ringa på litet senare för att visa en grej som jag tror att han skulle gilla.

– Men kom in med den när jag kommer tillbaka från blå lådan.

I början hade hon känt sig litet obehagligt privilegierad i förhållande till dem som inte bodde i tätort. På landet bar de numera ut posten två eller tre gånger i veckan och postlådor fanns det bara om det fanns någon affär. Hermes tog sig inte an glesbygder. I Grankulla däremot tömdes blå lådan klockan nio på morgonen och åtta på kvällen. Landsborna hade förstås andra privilegier. Vindens stigande brus när träden började klä av sig. Himlen som dröp av klara stjärnor om kvällen.

Maire tyckte illa om gatlyktorna, om lamporna som suddade ut nattens universum. Fördelen med dem var att hon kunde se att det var en ofarlig kvinna som rastade sin hund nere vid hörnet. Varje kväll vid samma tid gick den obekanta kvinnan förbi med en pudel som trippade som på väg till en föreställning.

När Maire kom tillbaka hade grannen avslutat sitt arbete och stod väntande vid hennes uppfart. Medan hon fiskade upp sina nycklar ur fickan sade hon att Tor hade upplyst henne om att han skrev Ville med dubbelt w.

– Hur det nu skall uttalas?

– Beslutsamt, sa han. Jag har en sak som jag gärna vill visa. Är Tor hemma?

Han tog ett litet kortfodral ur fickan.

– Nej, sa hon, men kom gärna in. Kanske jag kan...

Hon låste upp och gick in före honom.

– Aha, sa han när han stod i tamburen och tittade in i matsalen och köket och i biblioteket.

– Stig in och slå dig ner, sa hon och pekade mot biblioteket.

– Nej tack, sa han. Jag går genast igen, men titta på denhär.

Han drog ut en platt liten räkneapparat ur fodralet och räckte den åt Maire.

– Denhär förvirrar alla som vill fånga dig med sina frågeformulär. Du bara trycker på knappen och så får du godtyckliga siffror som hjälper dig att svara helt meningslöst.

– Det behöver jag ingen apparat för, sa Maire. Det är en bra sport att fylla i hursomhelst själv.

– Jodå, du behöver, sa Ville. Det är svårt att ljuga konsekvent och helt osystematiskt. Till och med på lek.

Maire vred och vände på räknaren. Den hette Random.

– Eller skulle du själv ge svar som innebär att du föredrar kall gröt, väger 130 kilo, är 1 meter och 53 centimeter lång och gör alla dina matuppköp i kemikaliehandeln?

– Och jag skall alltså ge denhär åt Tor?

– Den borde intressera honom. Du har ju läst hans böcker.

– Inte på länge, om sanningen skall fram.

Ville lade huvudet på sned och tittade på henne.

– Alla gillar inte heller musik. I varje fall. The Random So-

ciety delar ut dehär räknarna för att sabotera alla marknadsundersökningar och opinionsmätningar. Det är själva nätet som skall skäras sönder. Vi kan inte hela tiden låta oss fångas.

– Varför försöker du då ge bort din egen random?

Han öppnade dörren för att gå.

– När kommer Tor?

– Jag vet faktiskt inte om han kommer.

19

Redan följande dags förmiddag levererade Hermes ett blått kuvert i professor Dacius' postlucka. Professorn betraktade alltid sitt namn med stilla välbehag. Det såg reserverat ut som om han av födelsen hade tillhört den akademiska societen i Åbo, men honom påminde det om hans mycket enkla ursprung, inte i Dacien i nuvarande Rumänien utan någonstans på den litauiska landsorten. För tre generationer sedan fanns det ännu ingen Dacius i Finland och hans farfarsfar, som hade kommit vandrande från S:t Petersburg, slutade sin finländska karriär där den hade börjat, som timmerman i Viborg. Någonstans bland Theodors gener fanns ett starkt konstruktivt element. "Vet du om att detdär blir det tionde huset som du bygger" hade hans hustru Elsa sagt, när han en kväll hade börjat skissa på ett litet växthus till sommaren. Professorn i systematisk teologi Theodor Dacius tog med sig brevet oöppnat när han skyndade den korta vägen över bron upp mot teologiska fakulteten vid Åbo domkyrkas fot.

När Theodor skyndade gick han som om han haft all tid i världen med huvudet lätt på sned och ett frånvarande leende på läpparna. Brådskan var utåt omärklig, men högst verklig, för i tankarna hade han redan hunnit till sitt lilla mörka arbetsrum, där han ändå inte skulle få slå sig ner på flera timmar. Klockan tio skulle han nämligen konsulteras i fakultetens vackra runda rum angående väsentliga korrigeringar av kyrkans centrala trosbekännelser, alltså både Apostolicum och

Nicaenum. Kort sagt gällde det för den apostoliska trosbekännelsens del att överväga om det mötte teologiska hinder att säga katolska kyrkan i stället för nu gällande allmänneliga kyrkan, och för den nicenska trosbekännelsens del föreslogs det att filioque skulle strykas. Avsikten var alltså att frångå västkyrkans förlamande irrlära att den helige Ande utgick både av Fadern och Sonen. Theodor Dacius hade naturligtvis inga illusioner om att hans ord skulle väga särskilt tungt. Vid kyrkomötet nästa höst kunde vad som helst hända, med vilken motivering som helst.

Domkyrkans lilla klocka slog fyra slag när han vek in genom porten och den började slå tio när han skyndade upp för trappan, det vill säga när han stannade och småleende lyssnade på en ivrig student som sökte hans bekräftelse för hennes insikt att Treenigheten på ett dolt sätt fanns med redan i Fader vår.

– Jasså säger du det, sa han. Jaa. Det var skarpsinnigt.

Och så fumlade han med sitt kort för att få upp dörren och förargade sig över att den akademiska friheten numera bara var möjlig bakom lås och bom. Elektroniska lås till på köpet, som centralt registrerade vem som kom och gick, varifrån och vart, med sekundexakthet. Hallen var tom. Dubbeldörrarna stod på vid gavel till den vackra runda sal, som en gång hade varit musikrum hos borgarherrskapet Spoof.

Professorn steg in och stängde dörrarna bakom sig. Han hade reserverat rummet för mötet med handbokskommitténs ordförande, biskop Saarinen. Han lade sin portfölj på det runda bordet mitt i salen och stod ett ögonblick som i bön eller eftertanke. Han höll handen för ansiktet så att tre fingrar vilade mot pannan, tummen mot kinden och lillfingret spretade rätt ut. Dess rörelser förrådde att han gick igenom något, punkt för punkt. Sedan satte han sig, öppnade sin portfölj och tog ut

kyrkostyrelsens tunga dokumentförsändelse. Han såg mot dörren och till höger ut mot domkyrkans trappa och tittade till slut in i portföljen och upptäckte det blåa kuvert, som han redan kanske hade glömt.

"Vördade professor, käre Theodor" hade någon skrivit, han kastade en blick ner på sidan och såg att det var från Maire Säter, en fin och behaglig varelse, som han knappast alls kände, tyvärr. Innehållet i hennes brev var ju förskräckligt. Tor var försvunnen, kanske död, trots hennes försäkringar.

För mer än ett år sedan hade Tor varit här, besökt honom på fakulteten och tydligen fått någon idé när han såg domkyrkotrappan. Han hade frågat efter papper och rafsat ner några rader och frågat ut i luften vad som skulle hända om ärkebiskopen fick för sig att avsluta kyrkan för att den egentligen redan var slut.

Av någon underlig, absolut outgrundlig orsak, hade ekonomiprofessor Sivari från Turun Yliopisto, han med kolumnen i Turun Sanomat, just då öppnat dörren och tittat in i salen. Han hade ursäktat sig med att han så ofta hade hört talas om hur vackert dethär rummet var och att han nu passade på sticka sig in när han nu en gång råkade gå förbi fakulteten.

Tor hade av en händelse läst professorns kolumn vid sitt morgonkaffe och förargat sig över den. Han presenterade sig och sade sin mening i samma andedrag. Först stod den unga professorn artigt med markerad uppmärksamhet, sedan slog han sig ner just vid detta runda bord, utan att ta av sig sin regnrock, och så hade en hetsig diskussion börjat.

Theodor tänkte med obehag på den förbittring som hade urladdat sig mellan de två männen, och sanningen var att det framförallt var Tor som stod för oförsvarliga uttryck och hätska angrepp på person, på en professor som han varken kände eller lyckades provocera att debattera på samma låga nivå.

Hård, seg och utdragen kamp var ingalunda främmande för Theodor själv. Till exempel hade ingen överräckt honom hans professur på en bricka. Tvärtom hade både hans företrädare och dekanus på allt sätt försökt förhindra valet av honom, medan de utåt uppträdde oklanderligt kollegialt. Också allvarliga konflikter måste emellertid skötas med låg profil och ett minimum av åtbörder. Det lärde inte minst teologins historia. Redan nybörjaren blev påmind om Maximus Bekännaren som fick tungan utskuren för att han hade deltagit för ljudligt i debatter om Guds väsen. Med böjt huvud och lugnande små handrörelser hade Theodor således åhört Tors angrepp.

– Professorn skrev ju idag att staten håller på att förvittra och att det bara är bra, sa Tor.

– Ja, det gjorde jag. Var det idag?

– Och ni börjar med att visa, jag tar siffrorna ur minnet, men ni vet vad jag avser, att staterna ännu för hundra år sedan bara lade beslag på mindre än 10 procent av ekonomin och ändå kunde sköta både lag och ordning och sitt försvar.

– Just det, sa Sivari. Ännu strax före andra världskriget tog staten inte hand om mer än, skall vi säga, 40 procent av ekonomin. Och det var ännu försvarligt. Men sedan steg statens andel i våra länder till långt över hälften av hela ekonomin. I början fick människorna viktiga förbättringar i sin sociala trygghet, men nästan allt det som har kommit till efter kriget är strängt taget av marginell betydelse. Staten lade beslag på lejonparten av ekonomin och öste i stället ut sådant över människorna som de bra kunde vara utan, eller skaffa sig på egen bekostnad. Därför är det inte mer än rätt att dethär systematiska slöseriet bryts ner.

– Och det kallar ni att låta staten förvittra?

– Jo, jo, sa Sivari, så kan man uttrycka det.

– Så uttrycker ni det. Det var till och med er rubrik. ”Låt

staten förvittra!"

– Jo. Staten började krympa när vi gick in för att skära ner de offentliga utgifterna, och när vi är nere under tio procent kommer den knappast att synas. Det behövs inte längre något nationellt försvar, och ordningsväsendet går att sköta rent affärsmässigt så att var och en betalar för vad han behöver...

– Ni förbannade ekonomer ser bara på procenter...

– De säger en något när man förstår dem.

– Men ni såg inte att staten började ruttna när den sket i att barnens cyklar blev stulna och att gamlingar inte vågade gå ut. Och vad finns kvar av den när när man i TV får se hur man på gatorna ristade runor i folks ansikte med kniv... Våra fega politiker har aldrig förstått att deras främsta uppgift var att försvara alla människor och därför lät de skurkarnas privatarméer, med högkvarter i bankerna, ta över. Det var sådana som ni, professorn, som styckade allt som var gemensamt och inbjöd vargarna på kalas!

Tor hötte med knytnäven och grimaserade som en galning.

Det var mycket pinsamt det hela. Professor Sivari kastade en demonstrativt besvärad blick på Theodor och reste sig med en urskuldande axelryckning från sin plats vid bordet. Han beklagade att han hade stört en säkert mycket viktig överläggning och avlägsnade sig utan att vidare ta notis om Tor Säter. Författaren igen vandrade omkring i rummet, runt bordet, gestikulerande och pärklande på det mest förskräckliga sätt.

– Jag visste inte, hade Theodor då sagt, att du älskade staten så högt.

– Vem fan älskar den, hade Tor svarat, innan den börjar rasa.

Theodor såg på sitt armbandsur. Den akademiska kvarten hade gått. Steg hördes i hallen men ingen biskop Saarinen hade

anlänt till den avtalade genomgången av de viktigaste teologiska problemen i det kyrkliga reformarbetet. Han reste sig och lämnade portföljen, dokumenten och det blå kuvertet liggande på bordet medan han gick mot dörren, slog upp den spanande och steg ut i den nu tomma hallen. Han såg en gång till på sin klocka och på datumgluggen i urtavlan. Kunde han ha tagit fel på dag eller vecka?

En lång studentska i obestämbar ålder skyndade upp för trappan. Hon kom från annexet och fumlade med sitt kort i ytterdörrens elektroniska lås medan hon girigt drog de sista blossen på sin cigarrett. Vad hette hon? Hon var ny för läsåret och hade en gammal pol.kand., visste han.

– Mojn! sa hon då hon hade fått upp dörren. De ringer från Helsingfors och undrar var du håller hus. Biskop Saarinen hoppas att du är på väg.

– Men det är jag som väntar på honom. Det är ju förskräckligt pinsamt.

– Jag har flyttat mötet till klockan två och nu borde du sticka till stationen genast. Du kan ta Pendolino, jag kör dig till Kuppis.

– Det är rysligt vänligt, sa Thedor och kände på sina fickor som för att förvissa sig om plånbok, nycklar och glasögon. Men går inte den först klockan ett?

– Ny tidtabell från första september, sa hon.

– Jag insisterar i varje fall på att få betala bensinen, sa han.

– Det får du, sa hon. Det blir jämnt en mark.

Professorn, som bara hade tjänat i församling en kort tid på femtitalet, hade inte hunnit få den smak för bilar och fart som är så vanlig bland präster. De har ju inte så många andra möjligheter att leva farligt.

– Man sitter ganska bekvämt här, sa han, och lutade sig till hälften mot dörren.

– Den är fin, sa hon. Jag älskar den. Det gör min pojke också fast han tycker att jag kör jättedåligt.

Hon tände en ny cigarrett och såg med kisande ögon genom röken på Theodor medan hon startade motorn.

– Han påstår att jag aldrig har lärt mig att man vänder en bil med en kontinuerlig rörelse på ratten...

Hon vände sig kraftigt om och spanade genom bakfönstret när hon backade ut från dekanus parkeringsruta och vidare genom porten ut på Biskopsgatan.

– Hur gammal är er son?

– Theo, vi är nog du, sa hon, och jag heter Sally, min son heter Joakim och han är tretton år. Han är rädd för att jag skall köra sönder bilen innan han får körkort. Någon ny vet han att vi inte har råd med. Du skall inte knycka när du styr, brukar han säga, och när jag växlar blir han galen. Hoppas att tobaken inte stör dig.

– För all del, sa professorn.

– Det är jävligt svårt att sluta och han låter mig aldrig röka i bilen. Nu körde jag fel, men vi hinner i tid.

Av någon anledning hade hon börjat köra runt domkyrkan och nu satt de fast i en trafikstockning. En rysk långtradare körde upp bredvid dem, skitig, vanvårdad, stinkande. Den blåste ut moln av svart rök.

– Det är märkvärdigt med ryssarna, sa han, allt de rör vid förstörs. Och ändå föder de fram stora konstnärer, författare, kompositörer, också teologer, Pavel Florenskij till exempel.

– Om man kastar tärning etthundrasextio miljoner gånger så skall det väl komma upp en och annan sexa, sa Sally.

Hon körde målmedvetet och fräckt. Så snart hon såg tillstymmelsen till en öppning styrde hon in sin bil där. De andra fick lov att ge sig helt enkelt, men ändå gick det långsamt.

– Jag har egentligen ingen relation till kyrkan, sa hon. Men

i går kväll var jag därinne, hon nickade mot domkyrkan, i Borgmästarkapellet. Det var mycket bra. Minnesmässan alltså, känner du till den?

Plötsligt bröts trafikstockningen upp och körandet blev det viktiga tills trafikljusen vid Tavastgatan hejdade framfarten.

– Bönen för de försvunna. Varje torsdag kväll klockan åtta.

– Verkligen, sa Theo. Det har jag inte hört talas om. På vilket sätt försvunna?

– Läser teologie professorer alls dagstidningar?

– Kanske inte så mycket, svarade han. Jag kastar ett öga på ledaren i ÅU, men sedan får det vara. Tid är en begränsad tillgång.

Det raspade till ordentligt när Sally lade i växeln och accelererade redan på gult ljus.

– Det är många som plötsligt bara är försvunna ur centralregistret och ur alla andra register, missbrukare, utvecklingsstörda, trafikoffer. Kom inte och säg att du aldrig har hört talas om detta.

Theodor lutade sig tillbaka mot ryggstödet utan att svara och då han fortfor att tiga berätttade Sally om Minnesmässan, som hade gjort ett så djupt intryck på henne. Framme på en läspulpet i Borgmästarkapellet låg Livets bok. Prästen, eller i några fall en anhörig, förde för hand och med bläck in namnet på sådana personer, som plötsligt hade försvunnit ur registren, men som trovärdiga personer nu hade intygat att hade existerat och varit döpta kristna. För vart och ett av dessa räddade namn hade man också tänt ett ljus.

– Jag stod plötsligt mitt i det som jag kom till er fakultet för att söka, sa Sally och bromsade igen in för rött ljus.

Hon såg fundersamt på Theodor och trevade i väskan efter en ny cigarrett och sin tändare.

– Alltså en stark känsla? sa han.

– Nej, svarade hon. Ett ansvar.

De inväntade grönt ljus under tystnad. När Sally sedan vek av mot Sirkkalagatan hade Theodor i tankarna hunnit ända till kyrkostyrelsens hus på Skatudden i Helsingfors och till biskop Saarinen, som kanske nu i ett glatt stimmande sällskap av ecklesiastikråd sökte sig mot matsalen. Hur många gratispoäng månne han plockade till sig genom att berätta om professorn som sitter i Åbo och väntar på att mötet skall börja. Och han hade inget annat till stöd för sin fräcka fint än att Theodor var professor, och att han utöver sitt förnamn också hade ett tankspritt tillnamn.

När de hade lämnat universitetscentralsjukhuset bakom sig och körde in på stationens parkeringsplats och stannade där klarnade sammanhanget plötsligt för professor Dacius.

– Sally, sa han. Det är inte mer än två veckor sedan biskop Saarinen och jag kom överens om att idag mötas i runda rummet på teologiska fakulteten. Han briljerade med att kalla rummet "musiksalen i Spoofska palatset". Vi åker tillbaka till fakulteten. Om det skall bli något möte så får han komma dit. Dessutom tror jag att jag glömde ett viktigt brev på bordet.

20

Några dagar senare låg ett blått brev på tamburmattan när Maire kom hem från jobbet. Hon lyfte upp det, såg att det kom från Sverige, hängde av sig stormjackan och tog det med sig till köket där hon lade det ifrån sig på bordet. Hon hade inte så mycket tid på sig att göra i ordning någonting ätbart för Egil, som hade bett att få komma och tala om en privat angelägenhet.

Hon tog upp en halv grillad broiler ur sin väska, lök, purjolök, ett salladshuvud, litet champinjoner och en bit kokt skinka. Det skulle bli en enkel paj. Egil skulle säkert ha med sig sitt senaste fyndvin.

Telefonen ringde.

– Hallå, hallå, det är Egil, ropade han så fort hon hade lyft luren. Jag kan inte komma, jag har blivit blind!

– Lugna dig Egil, sa hon, lugna dig.

– Jag kan inte se! Min espressokokare exploderade och allt blev svart!

– Men Egil, ta av dig glasögonen.

Det blev tyst i luren, men Maire kunde höra mummel och fräsande svordomar på lite avstånd och sedan plötsligt ett hjärtskärande rop: Herregud så här ser ut! Vad skall mamma säga. Hon kommer strax.

– Maire, sa han i luren, det är förfärligt. Jag tror inte att jag kan komma, hela köket är alldeles svart, ovanför spisen, på väggen mittemot, Nordströms tavla är alldeles spräcklig, gol-

vet är täckt med sot och mattan full med svarta prickar. Hur skall jag göra...

– Ta en trasa och fukta den och torka av alltsammans och skölj av den ofta, sa Maire.

– Men tapeterna!

– Jag tror inte att du har tapeter i köket.

– Nej! säger jag. Nej.

– Vad är det nu då?

– Det droppar en svart mönjä från spisfläkten. Jag måste ta isär allting.

Vad hade du tänkt bjuda på? Jag tror att jag inte blir klar idag. Och alla städfirmor har ju naturligtvis stängt vid dethär laget.

– Putsa du upp detdär bara, sa Maire, det tar dig högst en halv timme...

– Halv timme! Halv dag, ropade Egil.

– Och så bjuder jag dessutom på dessert, vilket jag inte hade tänkt göra.

– På vad då, om man får fråga?

– Du får välja. Apelsinfromage eller chokladmousse.

– Jag kommer, sa han. Jag kommer.

Och sedan stönade han. Han måste ha vänt sig om och betraktat förödelsen med luren i hand.

Maire slog sig ner med en suck. Hon hade fått minst en timme till skänks. Han skulle knappast komma före sju. Hon reste sig igen och gick ut i matsalen. Glasen i de franska fönstren mot trädgården var svartblanka. När hon tände belysningen såg hon sig själv i dem. Hon gick fram och fällde ner spjäljalousierna och berördes lätt av den fruktan Tor en gång måste ha känt. Den stängde hon av.

Också i matsalen fanns böcker, en hel vägg full med deck-

are och kriminalromaner som Tor slukade under sina depressiva perioder. Då kunde han ligga på en soffa och läsa, lägga ifrån sig boken och ägna sig åt en sådan svartsyn att han inte ens svarade på Maires tilltal. Han såg bara plågad ut och sade inte "kan du inte låta mig vara ifred", men signalerade det.

Hon gick fram och strök över bokryggarna med handen. Alla böckerna var som nya. De såg oskyldiga ut men var fyllda med stickprov på de onda processer som ständigt pågick. Om Tor inte kom tillbaka, om han var försvunnen för gott, så var dessa böcker det första som skulle ut. Hon inbillade sig att hon hellre hade haft hyllorna fulla med pornografi än med detta, men det berodde på att hon knappt hade sett porr.

Det blå brevet väntade på köksbordet.

> Kära Maire!
> Jag kan glädja dig med att det inte går någon nöd på Tor. Han dök upp här i Skara för någon tid sedan. Plötsligt bara satt han där i min privatlåda, privatmottagning skulle du väl säga, och jag kände naturligtvis inte igen honom när jag gick förbi i väntrummet, jag nickade bara och lät honom invänta sin tur. Jag anade naturligtvis heller ingenting när min sekreterare ringde och frågade om vi kunde ta emot en finne utan giltig svensk sjukförsäkring, alla gamla nordiska avtal har ju upphävts på krav av försäkringsbranschen som såg dem som handelshinder. "Skicka in honom", sa jag. Och så stod han där lång och vithårig, glasögonprydd, men utan det leende jag brukar förknippa med honom.
> – Hej Kurre, sa han. Jag kom för att du skulle säga om jag är tokig.
> – Jag är ingen psykiater, svarade jag.

– Just därför, sa han.

Han hade alltså tagit tåget till Skövde, och eftersom han tidigare hade varit här med egen bil så var han bekväm nog att bara ta taxi och säga Kinnekullegatan, Skara.

Det var inget fel på hjärtljuden eller hans blodtryck, och som du vet så använder han heller inga mediciner. Jag sade honom att han var helt frisk och det sade han att han visste.

– Men jag har hallucinationer, hoppas jag.

– Vad menar du med hoppas? sa jag.

– För att det är värre om det inte är hallucinationer.

Och så berättade han om en gestalt som några gånger nästan skrämt livet ur honom bara genom styrkan i sin presence. En stor grov gestalt, helt kontrollerad, nästan alltid småleende, furstlig. Han använde faktiskt både orden boss och furste. Och nu hade denna Gestalt, det var den benämning han helst använde, gett honom klara order att hålla sig undan i fyrtio dagar. Fyrtio dagars ensamhet.

– Och då gäller det bara att lyda, sa Tor, för jag känner honom.

Alltså, på mig gjorde Tor ett helt friskt intryck, även om jag har för avsikt att konsultera en kollega i Göteborg, professor Fritz Heggborn, som bland annat har skrivit boken "Para- eller bara normala budskap".

Den första natten sov Tor över här hos Ann-Britt och mig, vi har ju gott om utrymme sedan barnen flugit ur boet, och jag kan försäkra dig att vi hade en trevlig kväll. Ann-Britt skrattade så tårarna rann när Tor berättade sin skröna om det försvunna manuskriptet. Han bredde på ordentligt, men det fanns, det måste jag medge, en viss

osäkerhet i vår munterhet.

Alltnog. Vi har en granne, en lärare som tillsammans med sina syskon har ärvt en liten bondgård i Skärv en mil härifrån. Gården står omgiven av fruktträd på en liten höjd mellan två sjöar. Kreaturen försvann för ett tiotal år sedan. En granne arrenderar åkerjorden. Gamlingarna bodde kvar i det längsta, men nu efter att ha stått tomt en tid ropar huset på renovering. Den skall påbörjas i vår.

– Kan du inte stanna dina fyrtio dagar en mil härifrån, sa jag.

– Varför inte, sa Tor, och då gick jag till grannen, som efter att ha talat med sina syskon gärna ställde Grindbo till förfogande. Någon ersättning var det inte tal om. De var närmast glada över tanken att ha huset bebott under den råaste tiden, så att fukten och kylan inte skulle tränga in och förjaga den hemvärme som ännu fanns kvar. Där bor Tor alltså nu och det ryker ur skorstenen på ett stadigt litet hus i påfallande behov av målning.

Vi har respekterat hans uppfattning att han står under order att vara ensam fyrtio dagar, och vi har varskott grannen på gården intill att allt är i sin ordning på Grindbo. Huset är utlånat åt en författare som är i ett sådant skede i sitt arbete att han måste få vara ostörd. Det var för övrigt också det jag sade åt skolläraren. Både grannen och läraren har ett stort konstintresse och därför unnar de nästan andaktsfullt Tor hans eremitperiod, även om Skärv, och hela Valle härad vid foten av Billingen, är allt annat än en öken, och det är väl i någotslags öken som de andliga brottningsmatcherna i allmänhet utkämpas. Men det är klart att det finns andliga traditioner också i våra trakter om Tor skulle vara i behov av sådana. I

Varnhem finns det ruiner av ett cistercienserkloster och i Husaby, inte långt härifrån, finns Sigfrids källa där Olof Skötkonung, om jag inte minns fel, döptes till den kristna tron. Men någon ödemark är det här inte, snarare ett Arkadien i snålblåst. Öknen får Tor själv bjuda på om han behöver den.

Nu har jag förrått Tors "whereabouts", men eftersom jag inte har någon respekt för andliga furstar och väldigheter som jag själv inte har mött, så bekymrar jag mig inte över detta "förräderi". Jag skriver dethär för din skull och försäkrar dig att jag skall hålla ett vakande öga över honom, utan att han kommer att besväras av det. Jag kan köra upp till den första grannen, högst uppe på kullen, han som har handelsträdgård, och medan jag ser mig om bland hans odlingar kan jag också se röken stiga upp ur Grindbo skorsten, eller kanske Tor vandrande ner över åkrarna mot Kvarnsjön där fiskgjusen ofta ryttlar högt över vattenytan mot en bakgrund av ekbevuxna kullar. Om inte hans andliga hemsökelser skingras i denna bygd, där själva jorden höjer sig tillmöteskommande och sjöarna erbjuder sin ro åt den jagade själen, då är han i behov av kraftigare läkedom än naturen kan ge. Men vi får hoppas att så inte är fallet.

Med vänlig hälsning
Kurt

Och så hade Ann-Britt tillfogat en hälsning.

Kära, kära Maire!

Så underbart att få ett livstecken från dig efter en så lång tid! Kurt lät mig läsa sitt brev och jag ser att han blir riktigt poetisk när han skildrar vår nya hembygd.

Det är litet synd att Tor kom först denhär tiden på året.

November är ju ingen glädje. Han borde ha kommit i maj när hela Billingen står i körsbärsblom, eller kanske ännu tidigare när Hornborgasjön (som vi har räddat) tar emot tusentals bevingade resenärer från söder. Då kunde han ha vandrat längs kungsvägen mot Varnhem under skira nyutspruckna eklöv och satt sig ner för en liten paus på ett röse vid en gammal milsten med konungamonogram (jag minns inte vems). Då kunde han ha vandrat omkring i Skärv, en underbar liten by som de flesta bilister knappt märker att de har åkt igenom innan de plötsligt är uppe på Axevalla hed, den gamla manöverplatsen (som nu skändas av en jättetravbana uppe bakom "enemarka"). Men kanske *du* kommer i vår, i synnerhet när du nu vet att du kommer att få tillbaka Tor till jul om jag inte räknar fel.

Hur är det med dina barn? De går väl sin egen väg som våra flickor. Birthe går på hotell- och restaurangskola och söker sig den vägen ut i arbetslösheten. Eva igen utbildar sig till guldsmed för att hon hört någon säga att så länge det finns en kvinna kvar i världen så är alla guldsmeder försörjda. Och du själv? Ditt liv är naturligtvis mycket annorlunda än mitt. Du har ju din antikvitetsaffär (affärer?) medan jag sedan några år bara är "herrn tillhanda".

Det är verkligen synd att Tor har pålagt sig tystnadsplikt och ensamhet. Han är ju Kurts äldsta vän (sedan 40 år) och de kunde ha haft så mycket att prata om. Så är det med mäns vänskap. De får någon idé i huvudet och då skall allt vanligt mänskligt underordnas den.

Här sätter jag punkt, men du vet att när du kommer så står flickornas rum och väntar.

Din Ann-Britt.

Maire vek ihop breven, stack dem tillbaka i det blå kuvertet och förde det till sängkammaren, där hon lade det på natt-duksbordet för att läsa allt på nytt när Egil hade kommit och gått.

Hon hade just fått pajen i ugnen och börjat på den utlovade efterrätten när Egil ringde på dörren. Hon öppnade och skyndade tillbaka ut i köket, dit han också följde efter med en flaska i handen. Han ställde den på arbetsbordet.

– Vet du, sa han, jag har tänkt på en sak. Om det nu är så att Tor är död, så skulle jag kunna tänka mig att gifta mig med dig.

Han såg så rar ut där han stod med händerna längs sidorna, han hade klätt sig engelskt casual för tillfället. Den ena handen höjde sig långsamt mot hjärttrakten, antingen i en van cigarrökares pose eller i en amerikansk statsmans. Hans ögon inväntade osäkert men ivrigt Maires svar på anbudet.

– Men Egil, du är alltför vänlig.

Egil bytte fot och lyfte huvudet med en liten knyck. Händerna trevade igen fritt i luften innan de halv- eller kvartssträcktes i riktning mot Maire, som redan vände ryggen till och vid spisen smälte ner choklad i vattenbad.

– Bara det inte är så att du tycker att din mamma har börjat bli litet gammal och krasslig, och att du inte riktigt blir betjänad som förr?

– Vid Gud! ropade Egil och hans högra hand hamnade igen på hjärtat. Det är klart att mamma behöver litet hjälp, men du vet att jag klarar mig själv.

Maire tog en liten kopp espressokaffe och en äggula och rörde ner i chokladen.

– Är det inte bäst i alla fall att vi bara är vänner, sa hon.

– Kanske det, sa Egil, och föreföll på något sätt lättad.

Han tog flaskan i sin hand och läste upp etiketten för henne på oklanderlig franska med lätt oxfordaccent.

– I synnerhet som jag har starka skäl att tro att Tor är vid liv och befinner sig väl, sa Maire medan hon vispade grädden. Kan du titta i ugnen hur pajen mår. Nu borde Bodil vara här. Jag ringde efter henne.

– Bra, sa Egil, hur tror du att det skulle vara med henne? Sedan böjde han sig ner och menade att det högst var fråga om ett par minuter.

– Du måste fråga henne själv, men jag tror att hon har en grek eller jugoslav på gång, och knappast ställer hon upp som hembiträde så länge hon har jobb hos skyddspolisen.

Men Bodil kom inte. Maire trädde händerna i spisvantarna och öppnade ugnsluckan. Just när hon myste över doften och färgen ringde telefon. Hon bad Egil ta samtalet och fortsatte att själv bärga pajen på sekunden i rätt ögonblick. Egil talade så högt att hon förstod att det var Bodil som meddelade att hon fått något förhinder.

21

Bodils förhinder hade inträffat rakt utanför dörren till Maires hus där uppfarten blockerades av en stor mörk bil. I kvällsmörkret tyckte hon att den liknade den BMW som hon hade spanat efter i många dagar, men hon var inte säker. Hon drog till handbromsen, stängde motorn och lämnade sin bil utanför Maires grannes dörr. När hon med bilnycklarna ännu i handen kom upp i jämnhöjd med den mörka bilen slogs bakdörren upp. En stadig man under medellängd klev ut. Han var snyggt klädd i mörk överrock. Skjortkragen var grovt randad och elegant på ett sätt som röjde att han hade ekiperat sig utomlands. Han sträckte fram handen med ett mjukt leende. Det mörka skägget runt munnen framhävde tandradens ojämnhet. Han presenterade sig, utan att Bodil då kunde uppfatta namnet, men hon steg utan tvekan in i bilen då det tycktes vara det han avsåg. Bilen startade i samma ögonblick som han hade slagit sig ner bredvid henne. Hon såg en telefon framme hos chauffören och bad om att få ringa.

– Jag är alltså Antti-Veikko Perikato och är en mycket gammal vän till Tor Säter. Ända sedan studentkårstiden. Och ni är Bodil, hans brorsdotter, inte sant?

– Stämmer, sa Bodil.

– Och ni har en del mindre uppdrag för skyddspolisen. Har ni fått något nytt att syssla med nu när Tor är försvunnen?

– Det skulle ni gärna vilja veta, sa hon.

– Nej, inte obetingat.

– Vart är vi på väg?

– Till ett hus i de södra stadsdelarna.

Antti-Veikko underhöll henne med small talk, men det undgick henne inte att han försökte komma underfund med om hon hade någon upplysning om Tor. Det blev till och med pinsamt när han konstlat lekfullt knuffade till henne för att hon skulle berätta hur det kom sig att hon inte alls verkade bekymrad.

– Vem vet.

En bil med blinkande blå blixtar körde om och avfyrade ett skarpt rött ljus bakåt mot dem och chauffören körde genast ut på vägrenen. Polisen kom gående på TV-manér och chauffören öppnade sin ruta på minimal springa.

– Säg att han kan dra åt helvete, sa Antti-Veikko Perikato, och grävde med visst besvär fram ett kort ur bröstfickan och räckte fram det. Chauffören tryckte det mot bilrutan. Polisen böjde sig fram, såg på det och försökte samtidigt kasta en blick in i bilen för att urskilja vem som satt i baksätet innan han gjorde honnör och avlägsnade sig.

Bodil tog kortet när chauffören sträckte det bakåt över axeln. Det var ett plastingjutet kort med Antti-Veikko Perikatos foto på ena sidan och bara bokstäverna NP på den andra.

– NP, vad är det?

– Det finns många tolkningar, men den som poliserna har blivit lärda är non person.

– Ni finns alltså inte?

– Inte för dem.

– Vilka får sådana kort?

– Ägarna.

Bodil lutade sig mot nackstödet, som var litet för högt för henne. Även om hon körde själv så var hon ingen bilvän, och

det var med blandade känslor som hon tyckte sig märka att trafikströmmen ut från Helsingfors hade avtagit något om kvällarna. Det betydde ju inte bara att stadsluften blev bättre, det kunde också innebära att fattigdomen fortskred exakt som professor Eriksson hade hävdat.

Mannen bredvid henne var obehaglig genom sina kladdiga verbala närmanden. Han var urtypen för mannen som när det sedan gällde ingenting har sagt eller gjort, som småleende, med höjda ögonbryn och putande läppar, backar ut ur allt som hans mun har åstadkommit. Nu bligade han ner på hennes knä, det ryckte i hans hand som redan berörde henne med lillfingrets yttersta nerver.

– Jag tycker inte om det, sa hon, att er hand är på väg upp på mitt knä.

Han ryckte genast till sig handen och signalerade med ögonbryn och små huvudrörelser att de hade en iakttagare i framsätet. Bodil mötte chaufförens blick i spegeln.

– Alltså, vad är det ni vill? Ni tror väl inte att jag är en dålig kvinna?

– Dålig kvinna, sa han, det låter bra.

Bilen stannade framför ett patricierhus i två våningar. Bodil hade varit för ouppmärksam för att kunna orientera sig. En port slogs upp, bilen rullade in på en gård, trodde hon, men i själva verket in och ner i ett garage på källarnivå. Gröna lampor upplyste det vitkalkade utrymmet där redan en annan stor svartglänsande bil spred sitt majestät.

– Vad tycks, sa Antti-Veikko, ambassadörens Bentley. Den har knappt rullat längre än från båten hit.

Detta kunde inte vara brittiska ambassaden, det förstod Bodil genast. Det fanns överhuvudtaget inga ambassader kvar i Helsingfors, förutom de baltiska staternas, och de var närmast handelsrepresentationer.

A-V väntade vid hissen. Hon hade inte lagt märke till vart chauffören hade försvunnit. De åkte bara en våning upp och steg ut i en rymlig hall, som helt dominerades av en ståtlig bred trappa upp till övre våningen. Det fanns inget annat tecken på liv i huset än tre överrockar som hängde på en fristående klädhängare nära den massiva entrédörren.

Plötsligt öppnades en dörr där uppe. En man ställde sig vid balustraden och såg på dem innan han med snabba steg nästan gled ner för trapporna. Det var utan tvekan en japan och han bytte först i sakligt tonfall några ord med Antti-Veikko innan han vände sig till Bodil. Han såg på henne som på en overklig och tilltalade henne sedan på engelska.

– Vad har du att berätta?

Hon såg hjälplöst på Antti-Veikko Perikato, som i denhär situationen nästan representerade trygghet. Han reagerade inte. Japanen såg uppfordrande på henne, men hennes läppar hade torkat och strupen stelnat. Hon förde handen mot halsen, men då vände redan japanen ryggen till och började gå uppför trappan. De följde honom.

Uppe i övre våningen slogs en dubbeldörr upp i samma ögonblick som Bodil steg upp för det sista steget. Hon kände igen chauffören i den person som försvann in i rummet. Perikato visade att hon skulle stiga på, och när hon gjorde det märkte hon plötsligt, eller blev hon rättare sagt säker på, att hon befann sig på en plats som hon på något sätt kände igen.

Framför henne, bortom en öppen golvyta, stod ett bord dukat för ett tiotal personer. Bordet stod med långsidan mot den inträdande. I vardera hörnet på bortre väggen fanns det en dörr, likadana vita spegeldörrar. Chauffören hade avlägsnat sig genom den högra. Rummet hade varken fönster eller tavlor. Väggarna var tapetserade med något som liknade gyllenläder. Till vänster, där bordet stod, hängde ett kanske dyrbart, blodrött

textilarbete. Bodil kunde se att det var en mässhake, inte en gammal utan en som härstammade från den finska textilkonstens guldålder. Det invävda svarta mönstret associerade till knivskarpa törnen och påminde om verk av Dora Jung.

Den vänstra vita dörren öppnades tyst och japanen kom in i rummet och stängde dörren efter sig. Han stannade på avstånd och ställde en kort fråga.

– Han vill veta om ni är på det klara med var ni är, vad det är för ett hus, tolkade Perikato.

Bodil skakade på huvudet.

– Han frågar om ni också vill se de utrymmen som finns i källaren?

Nu sade Bodil ett klart nej, men det hördes inte. Plötsligt stod japanen alldeles tätt inpå henne och frågade på glasklar engelska:

– Var är Tor Säter och ambassadören? Vi är beredda att börja.

– Jag vet inte, sa hon, och nu lyckades hennes röst bryta sig fram. Och jag vill ut härifrån! Ögonblickligen.

Hon vände sig till sin följeslagare som hela tiden hade visat en överdriven, på något sätt falsk, servilitet mot japanen.

– Ni vet alltså verkligen ingenting? sa han.

En dörr stängdes. De var lämnade ensamma.

– Och vad är det för en ambassadör ni talar om?

Han som enleverat henne försökte lägga en beskyddande arm över hennes axlar när han lotsade henne till den majestätiska trappan.

– Låt bli detdär, sa hon och spände ryggen. Och var är de andra två?

– Vilka andra? sa han och släntrade ner för trappan med en slapp lekfullhet som bättre hade passat en yngre och mindre välgödd man. Kanske det är två som är säkra på att han kommer och som då vill vara på plats.

När han väl var nere vände han sig om för att ta emot henne. Hon stannade upp och stod stilla i trappan tills han hade tagit några steg tillbaka.

– Vill ni verkligen inte se våra nyinredda källarutrymmen? frågade han.

Hon hatade sin olust och rädsla och svarade därför att hon kunde tänka sig att kasta en blick på dem.

– Denhär vägen, sa han, och förde henne till en annan hiss än den de tidigare hade använt.

Hissen låg en aning dold bakom ett hörn invid ingången till det som kunde tänkas vara köksregionerna. Hissen var ny och helt i rostfritt. Man kunde ha transporterat en soffa i den, så stor var den, eller en bår. Den sänkte sig långsamt med ett stilla surrande ljud. När den stannade tändes ett grönt ljus som visade att dörren gick att öppna.

Han gav henne en granskande blick innan han tryckte ner dörrvredet. Han kanske ville ha en bild av henne före, och en efter.

Hissdörren öppnade sig mot ett helvitt kakelklätt rum. Det fanns inget märkligt att se i ett utrymme som närmast liknade ett stort förrum till en bastu. Iögonenfallande var bara det nästan offeraltarliknande stenbordet som dominerade rummet. Det var belagt med en enda stor vit marmorskiva. I ena hörnet av rummet fanns en enkel vattenkran med tillkopplad, nu upprullad slang. I golvet fanns en golvbrunn.

Bodil greps av en skräck som hon inte kunde göra sig kvitt genom att försöka andas lugnt. När hon märkte att tre bevakningskameror, den ena efter den andra, riktade in sig på henne måste hon tala för att få tag i sitt jag igen.

– Jag antar att dethär är någotslags representationsbastu. Tack så mycket. Kan vi gå nu.

– Ni vill inte att vi öppnar skåpen och ser på utrustningen?

– Nej, tack, sa hon och gick tillbaka mot hissen.

Han följde henne snabbt och visade på en annan utgång. På hennes försök att nonchalant fråga om utrymmena redan kommit till användning svarade han att stadens hälsovårdsmyndigheter ännu inte hade granskat dem. Det var i och för sig en löjlig formalitet eftersom man ju inte avsåg att här i första hand förbättra någons hälsa. Samma byråkrati hade man i Sverige lyckats övervinna genom att inbjuda den kända professorn i vårdetik att närvara vid en behandling. Efter att ha varit med bara några minuter skrev han på stående fot ett intyg "att det i utrymmena icke bedrivs sådan verksamhet på vilken det är meningsfullt att anlägga hälsovårdsaspekt".

Antti-Veikko Perikato höll artigt upp dörren som ledde till garaget där chauffören redan satt väntande i BMW:n.

Bilen körde rakt igenom det centrala Helsingfors, in på gator som blåsten, mörkret och otryggheten hade tömt på människor. Bodil sökte förgäves en knapp eller vev att öppna fönstret med för att låta frisk luft skingra illamåendet. Trots att bilen inte var liten kändes den olidligt trång, och hur hon än drog sig samman så minskade hela tiden det fria utrymmet mellan hennes ben och hans fläskiga skinka som svällande flöt allt närmare.

– Kan jag låta köra er hem eller vill ni ännu till Grankulla?

– Jag vill tillbaka till min egen bil och dessutom är jag bjuden på middag.

– Var det inte snarare på en bit paj?

Hon såg på honom, illa berörd. Han låtsades inte om henne, gav bara chauffören köranvisningar och försjönk för en stund i egna tankar. Först ute på Tarvovägen vände han sig på nytt till henne.

– Ni har kanske träffat mig i kväll, men ni har inte varit i ett bestämt hus, och ni har inte sett någonting anmärkningsvärt.

Hon fnös.

– Vad inbillar ni er!

– Ingenting särskilt, sa han, bara att ni säkert förstår att någon förr eller senare måste inviga våra fina nya utrymmen i källaren. Jag kunde tänka mig ett återseende.

Han ansåg att han hade gjort allting tillräckligt klart och ägnade sig igen åt småprat och kommenterade uppgifterna om att Grankulla stad planerade att omge hela sitt område med ett bevakat stängsel för att freda invånarna mot mindre önskvärda element från Esbo.

– Skitsnack! sa hon och var glad över att hon hade valt sina ord och inte sagt det hon egentligen tänkte, nämligen att Antti-Veikko Perikato måste tillintetgöras.

22

– Var har du varit? sa Maire, när hon öppnade dörren och visade Bodil in i värmen.

Trots att hon inte hade tagit mer än kanske tjugo steg i uteluften ställde sig Bodil lätt framåtlutad i köksdörren och gned sina händer. Hon såg eländig och sjuk ut, men Maire kommenterade inte, utan ställde in det som fanns kvar av pajen i mikrougnen.

– Nu, sa Egil, nu skall du få vara med om någonting.

Han reste sig från bordet och ställde sig litet längre bort.

– Vi skall bedöma presidentens insats. Fråga mig, eller den här apparaten och mig.

– Jag orkar inte, snälla Egil.

– Bara en gång.

– Nej, sa hon, medan hon hällde upp litet vin åt sig.

Maire ställde Bodils pajbit framför henne.

– Ställ någon ja- eller nejfråga.

– Snälla Egil!

– Egil, sa Maire och sträckte fram handen och beslagtog Random och de osannolika talen.

Bodil åt utan att notera de andras närvaro. Hennes ögon var slutna utom i det ögonblick hon tog mat på gaffeln. Egil betraktade henne uppmärksamt och oroligt. Han såg frågande på Maire som med en liten huvudrörelse avrådde honom från att säga eller göra något.

– Tack, sa Bodil, det var gott.

Egil sträckte frågande fram flaskan och hon nickade. Kylskåpet surrade svagt. Frysboxens fläkt slog till. De emaljerade målade ytorna blänkte vita.

– Din telefon är avlyssnad, Maire, sa hon. Han visste att jag inte alls var bjuden på middag utan bara på en bit paj.

– Vem visste? frågade Maire.

– Han heter Antti-Veikko Perikato och är den svartmuskiga man i en BMW som Tor skriver om... Tror du att du är karl till att ta livet av honom Egil?

– Det är klart det, sa Egil och formligen studsade upp.

Försökte han förföra dig? Gäller det din ära?

– Dethär är seriöst, Bodil, sa Maire. Egil tänker fria till dig senare i kväll.

– Jag behöver ingen man, sa Bodil, jag behöver en mördare.

– Skall jag strypa honom, väste Egil, eller förgifta honom. Säg ett ord!

– Sitt ner, sa Bodil.

Det var uppenbart att Egil var mycket stimulerad av tanken på sig själv som mördare. I sina egna ögon växte han inför de andras blickar och han lade ner sin röst på ett italienskt, för att inte säga serbiskt djup när han lyfte sin hand och sade:

– Vid min själs salighet!

Men det borde han inte ha gjort. De orden engagerade ett helt annat program i hans inre, för att uttrycka den själsliga processen så som han ibland själv gjorde det. Nu satt han där alldeles stilla, förstummad såsom sökte han en utväg som förmenades honom.

Maire reste sig och tog Bodils chokladmousse ur kylskåpet.

Hon ställde fram den och pekade frågande på några flaskor som hon eller Egil hade tagit fram och ställt på fönsterbrädet. Bodil skakade avvärjande på huvudet och pekade på sitt rödvinsglas som var fyllt för andra gången.

– Det stör mig om min telefon är avlyssnad, sa Maire.

– Det är den, alltså!

– Har du någonting emot att jag ber hit grannen. Han är eller har varit i elektronikbranschen.

Bodil satt och sög på sin dessertsked och för att inte gå miste om något av ljuvligheten skakade hon bara på huvudet.

Maire försvann och kom ganska snart tillbaka med Ville som hon presenterade med dubbelt v och allt. När han hade hört Bodils story sade han, att det för det första var klart att telefonen var avlyssnad, och att det för det andra tydligen var meningen att hon skulle veta om det.

– Varför det? sa Maire och skakade på huvudet.

– För att du skall vara på din vakt och självmant börja skära av dina kontakter, inte lita på att du kan säga vad du vill säga åt någon. Det är meningen med avlyssning, att skära av banden mellan människor.

Ville var mycket allvarlig och han såg prövande på både Bodil och Egil medan han talade.

– Nej, sa Egil plötsligt och reste sig ur den inre brottning som han hade utkämpat. Bodil! Jag kan inte döda honom. Jag vågar inte.

Sedan märkte han att det fanns en ny person i rummet. Då bredde han urskuldande ut bägge händerna i axelhöjd.

– Alltså, jag heter Egil Ros, och dethär är någonting helt teoretiskt. Frågan är alltså om jag skulle kunna mörda en äcklig, giftig, liderlig sälle som har trampat en kvinnas ära i smutsen. Först svarade jag utan tvekan ja, men nu märker jag att jag måste svara ett klart nej. Det blir alltså nej, Bodil, sa han, slutligt vänd till henne.

Ville såg förvånad ut.

– Det finns väl ingen som bryr sig om vem som blir ihjälsla-

gen. Vad är ni rädd för?

Egil blev mycket allvarlig. Han slog sig ner på sin plats igen och inbjöd med handen, men förgäves, också Ville att sätta sig.

– Gud, sa Egil. Och de eviga straffen.

– Amen, sa Ville och avlägsnade sig med ett löfte att strax komma tillbaka.

När han kom bar han under ena armen sitt ofantliga silverglänsande instrument och i den andra handen ett mycket litet föremål.

– Den unge mannen här, sa han och nickade mot Egil, som vid epitetet ung strök sig över sin kala hjässa, sade en så viktig sanning att det kräver en fanfar.

Han ställde ifrån sig bastuban, vände den upp och ner så att den blev stående på sitt klockstycke inne på golvet i matsalen.

– Denhär lilla grejen, sa Ville och drog upp sina tröjarmar som en magiker och visade en röd nyckelpiga. Denhär lilla grejen är en verklig storsäljare i alla de länder där den är förbjuden, Sverige, Storbritannien, Frankrike och Italien. Man har den i fickan eller i sin väska, tar fram den och fäster den på telefonen såhär, han gick till telefonen i hallen och de andra följde honom, och så ringer man ett samtal eller besvarar en uppringning som vanligt. Om nu någon ovidkommande kommer in på linjen så börjar nyckelpigan lysa röd, den varnar, någon icke önskvärd är nära dig.

– Men om man är är konstant avlyssnad! sa Egil.

– Då lyser den hela tiden. Man kan också få grejen som en fjäril eller bil eller en liten kanin med stora öron, men denhär modellen är mest populär i Svenskfinland. Nu ser vi i varje fall att din telefon inte är permanent avlyssnad. Du kan behålla nyckelpigan.

Ville steg åt sidan och Maire synade telefonen med den nya

applikationen som var lätt att avlägsna och att fästa på sin plats igen.

– Bra, sa Bodil, och om du märker att nyckelpigan börjar lysa när du pratar med någon, vem som helst, så säg då, apropå ingenting, att man alldeles nyligen har sett Tor i en bil tillsammans med en herre som heter Antti-Veikko Perikato.

– Varför det? frågade Maire.

– För att vi skall hjälpa ett nytt fysikaliskt institut till sin första kund, eller patient borde man kanske säga.

Med en frågande blick på Maire lyfte Ville ut en av matsalsbordets stolar mitt på golvet och satte sig där bredbent och tog sin bastuba i famnen.

Han kastade en blick på Egil och började spela mjukt och underbart. Egil, som hade väntat sig ett fruktansvärt brak ur det stora hornet, lät sin angenämt överraskade blick flyga mellan Maire och Bodil tills den fastnade vid Villes ögonbryn som höjdes och sänktes i melodins berg- och dalbana, medan hans smala ansikte skälvde till vid kinderna för varje ton han sände genom instrumentet. Det var tydligen en älskad melodi som spelade sig själv, för medan tre fingrar rörde sig över ventilerna, läpparna formade ansatsen och ögonbrynen dirigerade alla löpningarna så iakttog ögonen oavvänt hela den tre personer starka publiken, men för varje varv av melodin, och i synnerhet när refrängen kom, ökade Ville ljudvolymen så att glasen i det höga vitrinskåpet till slut skallrade, och boken som låg på tvären över de andra böckerna i bokhyllan började glida. Men inte ens silvrets dånande mjuka metalliska röst räckte till för det som måste uttryckas. Ville lät instrumentet tiga och sjöng själv "Äran tillhör Gud och lammet..." innan han avrundade med en avslutande kadens på sin b-bas.

I den plötsliga tystnaden uppstod först en viss rådvillhet,

men Maire, som plötsligt kände ett starkt behov att ännu en gång läsa breven från Sverige och nyheterna om Tor, gjorde ingen min av att vilja fortsätta trevnaden i köket. Hon bara stod där i dörröppningen och önskade att hennes gäster skulle ha vett att försvinna, vilket i varje fall Egil troligen aldrig skulle komma att ha. När Ville reste sig och tog sitt stora horn på armen gjorde hon därför ingenting för att hindra honom från att gå, tvärtom gav hon honom en snabb tacksamhetskram, så gott det nu gick med det åbäke han redan hade i famnen.

– Random gjorde fullständig lycka med Egil, sa hon när hon följde Ville ut i hallen.

– Aah, sa Egil och skyndade efter dem. Det är från er den kommer denhär fiffiga apparaten...

Maire hindrade honom inte att följa med över till grannen.

I köket hade Bodil tydligt känt på sig att partyt var över och när Maire kom tillbaka sade hon att hon kände sig trött. Det syntes att det inte handlade om någon undanflykt. Hon var hålögd och liknade en trött liten gumma.

– Kanske du borde sova över här, sa Maire. Vi har ju till och med två gästrum nuförtiden.

– Vet du, jag tror att jag tackar ja, sa Bodil. Jag är inte bara trött, jag är också litet rädd.

– Du vill inte berätta, förstår jag.

– Nej, jag vågar inte.

När Egil ringde på, sent omsider, så var det bara för att vänligt vinka godnatt. Då vandrade hon redan omkring i sin stora mjuka badkappa och gav hemmet en sista översyn innan hon kröp till sängs. Bodil, som ju borde ha varit van vid att sova ensam, hade lämnat alla dörrar öppna, mellan sitt rum och korridoren, mellan korridoren och köket, mellan köket och

matsalen, matsalen och hallen. Det var alldeles tydligt att hon inte kände sig trygg ens i detta fäste.

Maire satt i den breda dubbelsängen och läste Kurres och Ann-Britts brev. Hon hade ju aldrig trott att Tor var borta för alltid, men nu var han tillbaka hos henne när bilderna och tankarna kunde orientera sig i en bestämd riktning, toucha Stockholm, röra vid snabbtåget till Göteborg och vid Skövde, som hon hade ett svagt minne av, eller var det Hallsberg? Men sjöarna såg hon som bakgrund till Tor. Kunde hon skicka hans bruna manchesterrock? Hon sträckte sig mot nattduksbordet och gjorde en anteckning på sin minneslapp. Tanken att han, som var mörkrädd och som med handen för munnen hade berättat om den märkliga gestalten i hamnen, på hotellet, i den egna trädgården, skulle leva ensam i en och en halv månad i en övergiven bondgård under en tid på året då ljuset bara drog förbi en stund mitt på dagen, den tanken var helt omöjlig. Men om han hade ålagt sig tystnad, eller hade blivit ålagd tystnad, så skydde han säkert den närmaste grannen som pesten. Som en typisk man höll han då upp en vanvettig metafysisk mobil på rak arm för att ingen del av balanssystemet skulle komma i kontakt med verkligheten och den gungande rörelsen avstanna.

Hon hade ju gåvan att ta honom ut ur allt detta, egentligen bara genom att lägga handen på hans hand, eller hans arm, eller hans axel. Inte lugnande eller behärskande utan bara som närvaro. Den känslan var så tydlig för honom att hon alltid hade kunnat vara mycket ärlig, att hon utan att såra honom hade kunnat säga "Vet du Tor jag har slutat att läsa dina böcker". Och det hade hon ju inte gjort för att han skulle ha varit en tröttsam och dålig författare utan för att locka honom bort från de onda och farliga snår där han strövade omkring. När hon gav sig iväg bort från hans penna och papper, korrektur och

böcker blev han ju tvungen att i varje fall med blicken följa henne där hon rörde sig och så ha en förankring i det vanliga.

Hon lade sig igen på mage över sängen och fiskade efter brevpappret under andra papper i nattduksbordets låda. Så snart hon hade blocket i sin hand förstod hon emellertid att den tystnad han hade ålagt sig, eller blivit ålagd, säkert inte bara gällde talade ord.

23

Refugium

Klara nätter såhär års berövades jorden och vattnet sin värme. Träden rörde sig motvilligt när vinden drog fram. Stigen var slipprig och trappstegen ner för branten hade ruttnat, bryggan var hal och plankorna murkna. Den gamla sjöboden med kräftburar av flätat vide och sköra handknutna håvar kunde varken ses från vägen eller från grannarna, inte ens från sjösidan för vassens skull. Skelettet av en kanot trängde fram genom flagande målad duk och under åror som blivit lagda på den. Utanför låg ekan, upp och ner och genomtrampad.

Det var bäst att inte gå ner till den mörka stranden, till sagan om henne som gick ner sig i djupet och röjdes av en hand som vit rörde sig under vattenytan insnärjd i sjögräs. Det var bättre att sitta på förstukvisten mitt på dagen i solens klena värme. Inga kor råmade och inga hästar trampade och inget stilla surr kunde höras från mjölkmaskinen i lagårn, som med stall och lada och skjul omgärdade gårdsplanen. Där nere drog också vägen förbi, en nästan obefaren väg.

På baksidan av huset, ner mot den mörka sjön, växte alla äppelträden, låga träd. Goda äpplen låg gömda i det höga gräset, och ganska många fanns kvar på träden. Bikuporna hade fallit sönder.

Inne i huset var köket försett med elspis, kylskåp, frys och

en kran med varmt och kallt vatten. Där kunde man sitta vid det stora bordet med utsikt mot äppelträden och stigen ner till sjön, eller med ryggen mot fönstret vänd mot någon som kanske steg in genom dörren i den skumma öppningen mellan den gamla höga spisen och väggen. Någon kunde banka på och med mössan i hand frågande sticka sig in efter mjölk eller ett tjog kräftor. Eller för att meddela en stor glädje som skulle vederfaras allt folket, eller hemska hemsökelser, som kyrkoherden väl hade känt till, men inte hade vågat yppa i sin predikan.

I ensamheten som ingen bröt stod det fritt att stiga upp från bordet och träda in i salen till höger, där väl ingenting hade ägt rum på långa tider, eller att gå in i det lilla rum till vänster där en gammal människa hade legat i en hög säng med en stor radioapparat på bordet intill, en apparat som erbjöd Motala och Hörby, Kalundborg, Berlin I och II, Hilversum, Rom, London och Lahti, men inget FM-band. Hon hade blivit fotograferad inne i salen på sin åttioårsdag bland många blommor, men bilden stod på skåpet i detta rum, bilden av en kvinna med glada ögon och en näsa som blivit förlängd av åren och med läppar som vänt sig inåt, hon som var deras barn som hängde bruna och stela på väggen i svarta ramar.

Nästa rum hade fönster mot vägen och lagårn och ett annat till vänster mot åkrar och grannens höga allé. Där stod skrivbordet med mässingsbeslagna nyckelhål på dörrar och lådor. Där kunde handen löpa över skrivhäftet när orden gav sig och alla gestalter trängde sig på. Där kunde man försöka rispa fram ljus ur ett mörker, som kanske var världens, och som inte blev lättare av november månads tunga förtryck. Nertill på väggen invid skrivbordets fot fanns ett gammalt telefonjack.

Hela Grindbo var återgivet på en handgjord oljemålning på väggen. Det syntes klart att lagårn var varmt röd och huset

gulockra. Hästar och kor trivdes där och inga ungtuppar sprang för sina liv undan yxan, de levde sin utmätta tid förströtт sprättande i gruset. Branten mot mörka sjön bolmade av blommande klarbärsdungar och körsbärsträd, och framför dem låg burar för rödräv, silverräv och blåräv, en hel rävfarm som nu var borta. Ingen människa syntes till. Alla satt väl inne i köket vid morgonkaffet utom han, som tvingad av tobaksnöd och reumatism, åkt cykel till knallen i Skärv för Riksblandning 2 och kanske ända in till apoteket för linimentet Ojojoj! eller möjligen ända till slakteriet i Skara efter rävmat, kovåm och inälvor i ett bristfärdigt paket på cykelkärran. Men på vägen syntes han inte till där den rann fram mellan klarblåa sjöar förbi en vit kyrka.

Kvällsmörkret gav andra bilder. En kom från striderna vid Viborg där en väldig ängel plötsligt upplyste natten och svedde allt med det ljungande svärdets lågor. Mynningsflammorna från tusen, sinom tiotusen haubitsar bleknade och dånet dog bort när en väldig röst brusade fram likt en Storfors dån: "Hit, men icke längre". Ansiktet var som en knuten näve, näsan en boxares och han log som en segrare då härar bröts upp och fördes söderut mot förintelser.

Men inte heller de uteblivna bilderna gick spårlöst förbi. Det pennan inte skrev på papper avtecknade sig småningom vid åkerrenen där i den mjuka höstmarken en stig blev upptrampad ner till mossen vid Vagnsjön. Viporna hade övergivit sitt revir och fiskgjusen sågs inte till, men den surt fräna doften från blötmarken svepte upp en lätt berusning. Frånvaron av fågelsång var bedövande när solen bröt fram och vassen flammade gul vid andra stranden. Inte ens en mås eller kråka, än mindre andra himmelska väsen gick att spana in, fokusera och följa.

Slutligen upphör naturen att tala, att peka med sina kvistar

och att fråga med ekarnas hjärnstruktur; barrträdens hängande grenar sluter sig om djurens tystnad och ensamheten blir det enda närvarande. Förvisat, drucken av jorden som suckar vid varje steg, och av själva luften som lägger sig blötkall mot huden, flyttar livet in i kroppen, bereder sig rum i bröstet och öppnar sig därifrån igen pulserande utåt, vidgningen vidtar, framåtvänd. Medan världen ännu är borta får själen makt att stiga fram som en ängel inför pansarvagnen, som ett svärd i spindelväven. När inga andra röster talar reser sig krafterna till sina gärningar.

24

Alla dörrar bort till det som nu var gästrum stod vidöppna och Maire dukade tyst fram morgonmålet. Kanske Bodil så småningom var på väg att vakna. Medan hon skar upp bröd frågade hon sig om hon skulle berätta vad hon nu visste om Tors obegripliga strategier eller om hon skulle respektera hans gåtfulla tystnad. Hade inte till och med en rysk tsar en gång i hemlighet försvunnit ut i skogen för att leva som eremit?

Bodil kom på många sätt alltför nära. Tor kunde vara hennes far, men var det inte, hon kunde vara en relativt avlägsen yngre kvinnlig släkting, men var det inte. Tvärtom. Hon satt som en fjäril på hans slips eller vilade som en lock mot hans panna, lätt att stryka bort men plötsligt där igen. Egentligen visste Bodil mera om Tors faktiska dagliga liv än någon annan, medan hon själv förblev underligt anonym. Vem annan än hon kunde följa honom som en osynlig skugga, sitta bakom ratten i sin bil och förstulet hålla ett öga på honom, var han gick in, när han kom ut, och med vem, och om han dröjde länge söka sig in i restaurangen, affären, på biblioteket för att igen få honom inom synhåll. Vad gjorde en författare som Tor när han påstod sig ha så mycket att göra i stan? Det visste bara Bodil. Vilka människor träffade han, och mötte han överhuvudtaget någon? Också det visste bara hon, men det var otänkbart att fråga henne, att be henne dela med sig av sina iakttagelser. Hon som hade svarat att hon gärna sov naken när Maire på kvällen hade erbjudit henne ett nattlinne. Hade inte det va-

rit en utmaning, kanske ett omedvetet, oskyldigt åldersrapp?

Maire tog på stående fot en förberedande liten kopp te och ett obetydligt stycke bröd som tilltugg. Det var bara det som behövdes för att den unga kvinnan skulle sträcka på sig i rummet därinne och med små läten ge tillkänna att hon hade märkt att någon var i köket. I den leken gav Maire sig inte. I stället önskade hon klart och tydligt en god morgon och sade att morgonteet var serverat.

– Det var underbart att få sova här i natt, sa Bodil när hon äntligen hade lagt sina morgonritualer bakom sig och slagit sig ner vid bordet.

Hon trevade halvvaken bland det som Maire hade dukat fram på bordet, tvekande mellan smör och ost, sylt och medwurst.

– Men det som jag var med om igår kväll var inte angenämt. Det var en mardröm.

Hon såg sig om, kastade också en lång blick ut genom fönstret.

– I morgon far jag till Aten, sa hon. Jag vill bort härifrån, och det kvickt.

Maire serverade te och frågade Bodil om det inte var tryggt hos de andra poliserna.

– Du kan ju tala med dem.

– Jag har ingen lust. De kallar mig domarn, "lilla domarn".

Hon tog en kraftig skiva ost på brödet och bredde plommonsylt överst.

– Utom Pula och Sundén, de som var här, jag är nämligen deras, tycker de. Pula är riktigt söt. Han blir så macho, så macho när han är med mig, och så litterär. Vi gillar Tors böcker alldeles ofantligt, i synnerhet Fridens boningar, som han har läst.

Bodil tog en blekröd tomat och såg sig sökande om efter en bra kniv.

– Där, sa Maire och pekade.

Den låg bredvid Bodils fat.

– Nu går han i svarta jeans, svart Park West skjorta och axelhölster för en pistol.

– Tvättar du hans skjortor?

– Aldrig i livet, men han bad mig titta efter i nacken. Vi jobbar ju med samma pussel.

– Är jag med i det?

– Bara i bakgrunden.

– Och Egil?

– Han skymtar i ena hörnet.

– Och hur kommer det sig att Tor är mitt i bilden?

– Ingen aning, sa Bodil, eventuellt för att det har att göra med någonting ganska otäckt. Har du verkligen ingen aning om var han kan vara?

– Absolut ingen, sa Maire och reste sig.

Hon började duka av och placerade in mjölk, korv, smör och ost i kylskåpet.

– Han kanske har rest utomlands?

– Lägger du pussel för polisen nu Bodil?

Hon såg frågande på sin gäst medan hon dukade bort hennes kopp och fat.

Inne bakom grannens mörka dörr tävlade den klara kopparklangen en lång stund förgäves med silvertubans mjuka brus när Maire ringde på. Hon höll redan på att ge upp och gå tillbaka till sig när han slutade spela.

Louise hade ringt från Köpenhamn och berättat om en mindre framgång i krukmakeriet. Läraren ville ha några av hennes små saker med på sin julutställning. Sedan hade hon också bett att få tala med pappa och då hade det undsluppit Maire att Tor var i Sverige. Hon hade hejdat sig i samma ögonblick som

hon märkte att nyckelpigan lyste röd. Den plötsliga självcensuren mitt i en mening hade lett till ett löjligt missförstånd. Louise hade fått för sig att en äktenskapskris var på gång och sparade inte på analys och goda råd. Framför allt hade hon, vänligt och med leende röst, lyckats få sagt att "en kreativ människa kanske behövde en mera förstående och uppmuntrande partner än pappa hade". Hon hade egentligen aldrig förstått vad det var som höll föräldrarna samman, kanske deras motvilja mot att medge sitt misslyckande. Maire igen hade trängt igenom dotterns ordsvall med budskapet att Louise varken var särskilt originell eller skarpsynt utan snarare förnumstig på ett sätt som inte var ovanligt bland små flickor som tyckte om sin pappa.

Det dröjde innan Ville kom och hennes tankar löpte samtidigt i många banor innan dörren öppnades. Det var helt vrickat att en högutbildad ingenjör satt hemma och spelade bastuba dagarna i ända.

– Är det du! sa Ville och gick före henne in i huset som om hon var en daglig gäst. Jag trodde att det var någon som ville kolla om man i lugn och ro kunde göra inbrott här.

– Jag har inget långt ärende, sa hon.

– Okay, sa han och ändrade riktning, då går vi hit.

Köket var trivsamt och genom fönstret hade man utsikt över ett mycket längre avsnitt av vägen än hon kunde se från sitt kök. Den gamla tickande klockan med de två tavlorna på var sida gav personlig värme. Båda bilderna var egentligen inramade enkla färgtryck från sekelskiftet. En vilsen uteliggare som objuden kom till ett salvationisthem och fann en färdigt dukad plats vid bordet väntande på honom. Och ett stormande hav med olyckliga människor som räddades från en säker undergång av behjärtade frälsningssoldater.

– Här är alltså vem som helst välkommen, sa hon.

– I synnerhet grannen, sa han och bugade lätt.

– Ta denhär, sa hon och räckte tillbaka den lilla nyckelpigan.

Han tog emot den och hans långa ansikte uttryckte bekymrad förvåning.

– Är den trasig?

– Nej, men jag kan inte alls prata när den lyser, sa hon. Jag blir så nervös att jag hamnar i gräl med min egen dotter.

– Ja, det var ju illa, sa han. Det är klart att det är irriterande att veta att man är avlyssnad.

– Men vem? Och varför just jag?

– Det är inte dig det gäller! Tor och jag hade ett litet mellanhavande med en typ som åker omkring i en svart BMW med mörka fönster och en konstig nummerplåt. Tor var kanske till och med litet rädd så jag tog reda på vad det är för en figur.

Ville gick till kylskåpet efter en kanna kallt vatten som han lade isbitar i. Utan att fråga ställde han fram två glas och inbjöd henne med en handrörelse att slå sig ner. Han sökte med blick och ögonbryn godkännande hos henne innan han lät några citronskivor glida ner i vattnet.

– Varsågod, sa han och fyllde hennes glas innan han satte sig.

– Tor är i Sverige, sa hon. Det är bara du och jag som vet det. Av någon anledning försvann han för att få vara totalt ensam i fyrtio dagar och nätter. Det är alltså helknäppt.

Ville smuttade på vattnet.

– Och nu vill du ge bort nyckelpigan för att den har hört för mycket.

– Men jag sa bara Sverige innan jag märkte, sa hon.

– Det är alltså BISS, sa Ville. Antti-Veikko Perikato, som åker omkring i den svarta bilen, är regional manager för Bankernas Internationella Säkerhets System. Det är en Petersburg-

firma, ett av de mera ruskiga företagen i branschen, grundat och drivet av gamla KGB-operatörer och med utmärkta förbindelser med den nuvarande ryska säkerhetstjänsten FSB. BISS arbetar ihop med banker och hjälper dem om de möter hinder. Bankernas mål är alltid att få sin vilja igenom, att erövra och förhindra erövringar och att skrämma iväg ovälkomna medtävlare.

– Och Tor?

– Det finns saker som det kanske inte är helt ofarligt att skriva om.

Maire såg uppmärksamt på honom. Han lekte bara med tankar.

– Märkte du att redaktör Pekka Vuori från Ilta-Sanomat plötsligt var försvunnen, och att radion har upplöst sin ekonomiredaktion för att skydda sina journalister?

Hon skakade på huvudet.

– Det är sådant som BISS får till stånd. Också i denhär lugna avkroken, i denhär skyddade lilla viken.

Hon såg över hans axel på bilden av frälsningssoldater som vid foten av en fyr försökte rädda drunknande ur ett vredgat hav.

– Där blåser det ordentligt, sa hon och nickade mot bilden.

Han vände sig om och talade till henne över sin axel.

– In Darkest England And The Way Out, sa han. Det gäller att inte bara se eländet utan att som William Booth kavla upp ärmarna.

– Det var då det, sa hon. Då var det många som startade jätteprojekt för att förbättra världen. Nu ligger socialismen i ruiner och Frälsningsarmén är en handfull kvinnor som delar ut bröd. Och så du som sitter här med din nostalgituba. Vet du, musiken som ekar runt våra hus är litet patetisk. Patetisk!

– Vänta litet, sa han och reste sig.

Han gick ut ur köket och hon kunde höra hur han sökte i vardagsrummet. Han grävde bland papper, bläddrade och kom tillbaka ut i köket med en tidning som han bredde ut på bordet som ett märkligt tidsdokument.

Trots förföljelser spred sig kristendomen som en underjordisk brand i Kina. Den lilla officiellt tolererade kyrkan hade förtvinat, men en ny nästan ogripbar struktur hade vuxit fram och genom fånglägren underminerat det offentliga samhället. Det hjälpte inte att myndigheterna i en liten by avslöjade femton bedjande människor och lät hälla kokande vatten över sju av dem för att släcka deras tro och skrämma de andra från att mötas i Jesu namn. Det osynliga nätverk som hade knutits från människa till människa var för vidsträckt och ogripbart. De protestantiska kristna, som var en miljon när kommunisterna började sina förföljelser, uppskattades nu till över sjuttio miljoner människor.

Ville var starkt gripen av det han läste och med fingret följde på tidningssidan. Det var nu bara ett geografiskt avstånd som skiljde honom från kristendomens födelsestund, inte längre tvåtusen år. Med samma hast som tron en gång hade spritt sig och underminerat Medelhavsländerna erövrade den nu Mittens rike och förberedde sig att genomtränga den kommande världsepoken. Och vägen var alltid densamma.

– Nerifrån, sa han, från botten. Gud börjar alltid med dem som ingenting är.

Maire såg upp på honom där han stod böjd över henne med handen på tidningen. Hon mötte inte hans blick för den var långt borta, hos kineser som han aldrig hade mött, hos människor från ett främmande folk och en annan ras som hade blivit mycket nära vänner, utan att han ens visste vad någon av dem hette.

– Och se på dethär. Vem är det som rynkar på näsan och

säger "överdrift"? Jo det är naturligtvis det officiella kristna ekumeniska institutet i Hongkong! För att själv bli respekterad förringar man sina fattiga släktingar. Ingen söker så ivrigt erkännande som en del kristna institutioner.

– Jo, sa Maire. Författare och andra konstnärer.

– Okay, sa Ville. Jag känner så få av dem.

– Och du med din tuba, sa Maire och reste sig.

Ville rätade på sig och lät tidningen ligga kvar på bordet.

– Vi får i varje fall lov att lära oss att räkna med det som vi inte vill räkna med, sa han.

Vid dörren sträckte Maire fram handen och tog emot den nyckelpiga som hon hade velat bli av med.

III

Rättelser

25

Solen hade knappt gått upp när den stora vita Volvon kom rullande ner för backen och stannade framför ladugården. Kurt steg ur och lyfte handen till hälsning när han såg att jag stod färdig på trappan med resväskan i handen. Jag kände ännu en gång på dörren och steg sedan ner för trappan. Plötsligt kände jag mig vemodig och utan lust att träffa någon och att röra mig i en svärm av ord.

– Fyrtio dagar har gått, sa Kurt när jag steg ut genom grinden. Det måste ha varit ett helvete. Haha.

Han var glad över att möta mig och tog hand om min väska och lade den i bakluckan.

– Jag är imponerad. Inte minst över att du inte har tappat räkningen. Haha. Vilken dag är det i dag?

– Tisdag.

– Datum? sa han och böjde ordentligt på nacken när han klev in i bilen.

Han fortsatte att med några andra enkla frågor kontrollera min orientering i tillvaron.

– Det är inget fel på dig, sa han, när vi körde förbi Nunnebo ner för backen och svängde upp på den litet större vägen förbi kyrkan och genom byn. Tyvärr kan man inte säga detsamma om er ärkebiskop. Kanske det var han som borde ha vilat upp sig.

Jag fäste mig vid hur imponerad Kurre var av att ratta sin

egen bil. Han lät den svepa förbi de avklädda träden framför husen och glida upp för den lilla backen till heden som om han hade kört en Rolls Royce.

– Det blev alltså skandal även om han gjorde alldeles rätt.

Han släppte inte vägen med blicken men lämnade utrymme för mig att fylla i. Jag teg. Det var lättast. Vad Finlands ärkebiskop hade ställt till med var inte så upphetsande.

– Och nu tvistar de om han grät eller inte grät och Nisse Mjuk från Expressen har sökt upp honom i hans stuga vid Saimen och inte fått ett ord ur honom om kyrka och kristendom. Han vill bara prata fiske och vill ändå inte lägga ut nät. Han är rädd för att få mer än hundrafemtio fiskar, säger han. Därför står han bara på strandstenarna och kastar efter gädda.

– Grät? sa jag.

– Somliga påstår att han grät uppe på Åbo domkyrkas trappa och andra att han förbannade "urbi et orbe" som hans kollega i Rom... Du har ingenting hört? Såhär var det.

Första advent, när många redan vid halvtiotiden sökte sig till Åbo Domkyrka för att säkert få en bra plats i mittskeppet så gick det inte att komma in. Där uppe stod en högväxt man och naglade fast en grov bjälke tvärs över dörren med sjutums spik och en väldig slägga till hammare. Ingen kom sig för att hindra honom och när han vände sig om såg ju alla att det var ärkebiskopen. Han grät, säger somliga. Han förbannade, säger andra. Han såg bara mycket sorgsen ut, säger de flesta. Allting filmades, men det finns ingen ljudupptagning och därför vet man inte vad det var han sade när han leddes ner för trapporna. Somliga påstår att han med hög röst ropade extra ecclesiam nulla salus, andra igen att han skrek intra ecclesiam nulla salus.

– Det är lögn, sa jag.

– Vad då? Allt är sant utom detdär med ecclesia. Haha. Man

har väl läst latin. Nåja. I alla fall förde poliserna iväg honom. Scenen har visats många gånger i TV...

– Jag åker hem idag, sa jag.

Vi såg en skymt av hästar utanför travet och Skara domkyrka ställde sitt dubbeltorn rakt framför oss ganska många kilometer längre fram. Kurre teg, inte sammanbitet, snarare hade hakan fallit ner.

– Måste du? Ann-Britt och jag skulle gärna prata med dig, fråga om vad ditt experiment gick ut på.

Jag svarade inte.

– Skall du till Skövde i eftermiddag?

– Helst, sa jag.

Det fanns inte mycket kvar av glädjen över att få träffa mig när vi klev ur bilen utanför hans hus. Han gick före och öppnade dörren för mig, men han varskodde inte om vår ankomst med glada rop.

– Är ni redan här? Tor, jag måste få krama dig, du ser så underbart frisk ut. Vi borde alla göra som du, sa hon och slog armarna om mig.

Hon pratade på så ivrigt medan hon förde oss till bords att det dröjde en stund innan hon lade märke till Kurres förstämning. Hon tystnade och såg på honom och höjde ögonbrynen.

– Vad är det Kurre? Du var ju så glad över att få träffa Tor och prata med din äldsta vän.

Han åstadkom ett vänligt smålende.

– Tyvärr kan jag inte ta snaps, sa han. Tor skall till Skövde.

– Det kommer inte i fråga, sa Ann-Britt. Tor du stannar väl här. Vi skall ha en liten supé i kväll. Rådjurssadel. Kurre har själv kört över det lilla söta...

– Ann-Britt!

– Vad då, Kurre?

– Du pratar för mycket.

Hon drog sig in i sig själv. Det blev en tyst lunch i en helt annan stämning än alla hade föreställt sig. Mitt plötsliga beslut om snabbt uppbrott hade punkterat bilden av den rofyllda asketen. Det lönade sig inte heller för mig att förklara. Det var lätt att föreställa sig Kurres flatskratt. "Haha. Du ljuger Tor, men du är en förbannat usel lögnare."

Skrämmande tankar tog hand om mig vid det nu påfallande tysta lunchbordet. Jag vet att de ingalunda är främmande för författare. Många har frågat sig om det inte finns en fara för att det som de skriver verkligen skall hända och somliga av mina kolleger avhåller sig därför alltid från mord och blodsutgjutelse i sina böcker. Att skriva är att träda in på en livsfarlig transformators högspänningsområde. Gordana Baschmakova från Skopje berättade en gång varför hon slutade skriva prosa. Hon hade skrivit om en amerikansk jazzpianist som besökte Jugoslavien och som drunknade på hemresan då hans fartyg gick under. Sedan såg hon av en slump att en amerikansk pianist med samma namn gav konsert i Skopje. Hon sökte upp honom och bönföll honom om att inte ta båt på hemresan. Tyvärr beaktade han inte hennes varning. Sedan den dagen har Gordana bara skrivit lyrik. Skall nu också jag börja skriva poesi?

Jag ringde SAS och bokade in mig till Åbo. Redan på kvällen stack jag mina fingrar i hålen efter spikarna i domkyrkans dörr och förstod att en verklighet som jag kände till höll på att utveckla sig. Var den ingivelse som en gång kom till mig när jag såg ut genom teologiska fakultetens fönster en blick in framtiden, eller hade ett skeende först skapats i ord, som på prov, innan det realiserades? Och allt det andra som jag hade skrivit.

Jag ringde från blomsterkiosken nedanför domkyrkan för att berätta att jag var i Åbo och kunde väntas hem strax efter midnatt. Jag hann inte säga mer än "Hej, det är jag..." innan hon avbröt mig. "Säg ingenting", sa hon och hängde på. Jag skakade förvirrat på huvudet, såg frågande på försäljaren och ringde upp på nytt. Maire svarade igen och lade på så snart hon hörde vem det var. Hon svarade och lade på åtminstone fem gånger, sedan lät hon det bara ringa ända tills blomsterdamen sträckte ut handen och tog telefonen ifrån mig.

– Sådär kan ni inte hålla på hela natten! sa hon. Det finns en telefonkiosk därnere.

Hon pekade ut den och jag tackade. Jag hade god lust att fortsätta mina försök att komma i kontakt med Maire, men jag visste också att jag under inga omständigheter tänkte efterlämna elektroniska fotavtryck där jag drog fram. Det var därför också uteslutet att ta bussen till Helsingfors. Också den registrerade vid betalningen när och vart jag reste. Min enda möjlighet var att lifta, att ställa mig vid expressbussens hållplats och se ut som om jag hade missat sista turen.

Hur mörka är inte lindarna i Porthansskvären. Varför ville Maire inte höra ett enda ord? Hade hon stängt om sig helt och hållet och lämnat mig utanför? Hur svarta är inte träden i Brageparken. Hon kan väl inte lämna mig ute i isande decemberregn några nätter före den längsta natten.

Jag var beklämd när jag steg in i bilen som hade stannat för att ta upp mig. Det var såpass mörkt att ingendera av oss, varken mannen bakom ratten eller jag, kunde få en klar bild av den andre. Att han var stor och svartmuskig var det enda jag såg och ganska länge teg han, ända bort till S:t Karins.

– Det var kanske meningen, sa han och jag förstod att han avsåg vårt möte.

– Knappast, sa jag.

Vi talade finska.

– Sixten Fredriksson, kirjailija, sa han plötsligt och sträckte ut handen.

– Tor Säter, kirjailija, svarade jag och tog hans hand.

Vi teg en stund på finska medan vi båda växlade språk.

– Är det du? sa han.

– Jo, sa jag. Och det är du?

– Visst fan. Jag tänker skjuta mig när jag kommer hem, men du kan vara lugn. Jag ställer först av dig var du vill.

– Du kanske får ta mig hem till dig om inte min fru öppnar dörren.

– Då blir det du som får städa upp och göra dig av med liket. Fan man ser ingenting i dethär jävla mörkret. Blir du också bländad?

Den tillfällighet som inte finns beaktade alltså bådas behov. Mitt att komma hem och hans att överleva.

Egentligen kände vi inte alls varandra, vi hade på sin höjd bytt ett eller annat ord vid en årsfest. Sixten hörde till dem som aldrig helt hade lyckats förlora glansen av att en gång ha varit ett ungt löfte, vad han hade lovat var numera glömt.

– Tog du upp mig för att göra en sista god gärning?

– Jo. När Sankte Per studerar mitt långa syndaregister säger jag "Men jag skjutsade Tor Säter!" Han lyfter glasögonen i pannan och ser imponerad på mig. "Varför sade du det inte genast?" "För att jag är så anspråkslös", svarar jag, "och för att den vänstra handen inte skall veta vad den högra gör." Och då slås alla portar upp med klang och jag tågar in som segrare.

– Med ett stort hål i pannan, sa jag.

– Nej, med blödande hjärta, sa han. Skriver du någonting nuförtiden. Jag har skrivit en helvetes bra bok. Den handlar om en suicidal man som har blivit magpumpad tre gånger, fått handleden hopsydd en gång och blivit limmad och skruvad på

nitton ställen efter att ha hoppat ner från balkongen. Jag visade boken, kapitel för kapitel, för överläkaren på en rehabiliteringsanstalt och han sade att den var förbannat bra, så bra att den måste komma ut på alla kända språk, också ryska. Jag har alltså skrivit en mycket bra bok om en man som har lagt alla sina självmordsimpulser bakom sig.

– En roman?

– Jag vet inte riktigt. I fallberättelsens form. Mitt eget fall så att säga.

– Grattis, sa jag.

– Till vad?

– Till att den kommer ut i hela världen.

– Det gör den alltså inte. Svenskarna skrev att de är imponerade av mitt personliga mod men att deras kvot av finlandssvenska böcker är full och finnarna svarade att de gärna vill se hur det går först.

Sixten tystnade för ett ögonblick, hukade sig och blinkade häftigt och aggressivt med fjärrljuset.

– Vad fan skall jag skjuta mig för när jag lika bra kan köra in i någon av dedär satans bilarna som inte bländar av!

– Välj dina ord så vi inte hamnar på fel ställe!

– Predika inte för mig!

– Jag predikar inte.

– Det gör du visst. Du påstår att jag kommer till helvetet när jag dör.

Den värdefulla tanken ville jag inte skingra. Det är sant att det kan vara svårt att köra i regnsvart mörker. Vindrutetorkaren slog och slog och slog och tjöt och gnisslade.

Den som har skrivit en bok om mannen som begick fem självmord ropar sannerligen på hjälp, i synnerhet om det första han säger är att han tänker skjuta sig när han kommer hem. Också den som, i likhet med mig, helt saknar terapeutiska för-

utsättningar, måste hugga tag i en sådan människa och ta pistolen ur hans hand. Och det är ju det han vill. Att någon skall bry sig tillräckligt mycket om honom för att ge honom ett kok stryk.

– Varför hoppade han ner från balkongen ?

– Vem? Jag?

– Din huvudperson. Det var väl knappast för att han inte fick ut sin bok.

– Helvete heller. Det var för att rummet stank, och sängen stank och hon stank. Mitt i natten ringde en obekant kvinna till honom och krävde att han genast skulle komma till henne och han var ju en god kristen så han for dit ner till hörnet av Kalevagatan och vad den heter. Han ringde på och dörren öppnades av en hemsk gestalt. Så fort hans ögon vande sig vid halvmörkret så såg han ju att hon var iklädd bara de sista resterna av ett linne och att hon log välkomnande mot honom med en häxas mun och enda tand. Hon klängde sig vid honom och släpade in honom i ett rum med urgamla tidningar på golvet och travar av rasade tidningspackar på en bokhylla utan böcker och utbredda över en säng, som hon nu med ena handen försökte bereda till ett kärleksläger. Det klingade i tombuteljerna under sängen och några rullade fram på golvet. Stanken var så förfärlig att han tvingade sig till att få öppna balkongdörren.

– Och där hoppade han ner, föreslog jag.

Jag ville inte höra fortsättningen.

Sixten tystnade. Om han hade påstått att kvinnan var den litteraturredaktör som i tiderna hade recenserat hans första bok, så hade det varit för tjockt. Ett skarpt ljus svepte in över oss och vi såg bara vitt.

– Fan, jag kan inte fortsätta, sa han. Vill du köra, jag har faktiskt dålig nattsyn. Det finns människor som har det, för-

står du. Jag minns verkligen inte i vilket skede han hoppade ner.

– Och varför har du nu valt att skjuta dig? frågade jag och gjorde min röst helt torr och undersökande.

– För att jag har prövat alla andra utvägar.

– Du har mördat Sixten Fredriksson fem gånger i en bok och misslyckats alla gånger. Du kommer att misslyckas den här gången också, ser du. Så är det. Du kommer inte att träffa hjärtat utan ryggraden. I fortsättningen åker du alltså inte bil utan rullstol, och som författare har du inte ens råd med en elektrisk.

Jag försökte ge honom mer än han tålde. Jag kände den starka hand som hade fört honom till den busshållplats där jag stod. Så sant jag levde så skulle han leva. Därom rådde inget tvivel.

– I morgon söker jag upp biskopen i Helsingfors, sa jag.

– Vad skall du med honom?

– Se till att han avgår.

– Det är synd att det såsade till sig i huvudet på ärkebiskopen, sa Sixten. Han skulle kanske ha kunnat svara på frågan varför kyrkan alltid har varit så hård mot självspillingar. De fick ju inte ens bli begravda i vigd jord. Månne det är så ännu?

– Visst är det så, sa jag. Nu tar renhållningsverket hand om dem och därför skall du inte ta livet av dig själv utan i stället skrämma skiten ur renhållningsdirektören. Där har du en uppgift.

– Men det var de som inte orkade med sitt liv som kyrkan borde ha varit barmhärtig mot, sa Sixten, ha tagit i famn som en mor tar sitt trötta barn och bär det hem.

– Kyrkan var kanske barmhärtig mot dem som levde kvar, sa jag. De som gick bort självmant öppnade en lucka mitt i golvet, ett svart hål som drog till sig någon annan som inte heller orkade. Därför stängde kyrkan den luckan och ställde

en tung kista ovanpå. Den som ändå ville försvinna fick söka en öppning långt utanför huset, på en plats som inte lockade andra.

Jag visste att jag nu hade hans själ i min hand och jag tänkte inte släppa den.

Klockan halv ett på natten körde Sixten upp framför mitt hus. Det lyste i vår sängkammare och också inne hos grannen rörde sig ännu någon. Jag satt ett ögonblick kvar i bilen och granskade omgivningen innan jag tackade för skjutsen och steg ur. Enligt vår överenskommelse stod bilen kvar till dess Sixten såg att dörren öppnades och att jag stängde den efter mig.

26

Maire hade väntat mig och jag fick förklaringen till att hon hade lagt på luren varje gång jag ringde. Det var för att Antti-Veikko inte skulle sitta utanför i sin svarta bil när jag kom. Hon var orolig och rädd. Det var något helt nytt.

– Vi har en mäktig vän, sa jag.

Hon såg inte upp där hon satt i soffhörnan. Jag var så trött att jag aktade mig för att slå mig ner.

– Är det hos honom du har varit? frågade hon alltfortfarande utan att se upp.

– Ja, sa jag.

Och jag talade inte om det som ingen kunde förstå.

Maire satt som om hon haft all tid. Jag märkte att hon ibland kastade en granskande blick på mig där jag stod vid spismuren. Hon synade mig som man ger akt på en främling. Det fanns ett stort avstånd mellan oss. Fyrtio dagars tystnad. Men utan misstro.

Först när ingenting mera kom ut ur tystnaden mellan oss reste hon sig och sade att hon skulle dra sig tillbaka.

– Jag har bäddat tältsängen i ditt arbetsrum, sa hon. Om du vill fortsätta att vara ensam.

I princip tog vi varandra i famn när vi sade godnatt, men ingendera av oss tog något steg för att överbrygga avståndet.

Tillvänjning. Ömsesidig.

Jag vaknade tidigt efter en illa soven natt och kokade och drack

mitt morgonkaffe utan att invänta sällskap. Jag visste vad jag hade att göra. När den andliga världen bryter in bland människor så gör den det inte som vibrationer eller klärobskyr utan som glasklara gärningar. Änglar kommer inte för att bli iakttagna utan för att använda människans kroppslighet. Det är arbete och inte salighet, klarhet och inte dis.

Jag sökte telefonkatalogen och tog reda på var biskopen residerade, det vill säga hade sitt ämbetsrum. Det var intill gamla pestparken. Jag ringde hans sekreterare och lyckades med högdragenhet få till stånd ett möte redan på förmiddagen.

När Maire småningom morgonsömnig uppenbarade sig var jag kanske omgiven av en vallgrav. Jag var redan på väg att fälla ner bron och ge mig iväg utan ingående förklaringar. I detta skede var mitt uppdrag det primära, inte hennes och min relation, även om den var värdefull och måste vårdas. Om jag blev övertygad om att det var riktigt så skulle jag inviga också henne.

– Kan jag ta bilen?

– Det måste du väl få, sa hon. Men ta ditt ID-kort.

Jag backade ner på vägen och kom ihåg orden: "Var stark, ja, var stark!". Den starke varken dröjer eller förhastar sig. Ville stod och trevade i sin postlåda. Jag stannade och steg ur.

– Ser man på, sa han.

Han log stort och kom fram och lade till och med armen över mina axlar.

– Så skall man göra, sa han, försvinna bara utan ett ord och lämna hustru, grannar och vänner gapande på backen.

– Jo, sa jag. Man bara förs bort.

– Aha! sa han och gick fram till bilen och lade fingret på ett märke på vindrutan.

Det var ett litet rombformat silverglänsande märke med tex-

ten BISS 22.

– Vad är det?

– Bommarna vid kontrollställena runt Grankulla går automatiskt upp. Vem som helst skall inte i fortsättningen kunna göra vårt samhälle osäkert.

– När kom dethär?

– Stadsstyrelsen gjorde ett avtal med ett internationellt säkerhetsföretag som på nolltid ställde upp kontrollposter vid alla infarter. Nu omger de hela staden med pansarnät. Det är helt i överensstämmelse med Schengenavtalet. Din gamle vän Antti-Veikko Perikato är regionchef för företaget.

– Jag blev inte stoppad i natt.

– Det har kanske inte börjat ännu men Vilddjuret vill se sitt tecken.

– Det tar vi bort, sa jag och lutade mig in i bilen.

Det satt som svetsat på rutan. Han hejdade mig och föreslog att jag skulle diskutera saken när jag kom hem.

– Man skall komma överens om det som skall göras, sa han.

Kontrollposten på Grankullavägen, strax efter avtaget till brandstationen, var obemannad och ännu inte i funktion. Just nu höll man på med att lägga asfalt på en slinga som troligen var avsedd för bilar som blev tvungna att vända om. När staten förvittrar återkommer tydligen stadsstaten. Det blir tätt med små burar i det gränslösa Europa. Men det var en frågeställning som till alla delar låg utanför mitt mandat.

Med biskop Autua behövde man troligen inte vara särskilt stark. Jag hade upplevt honom en gång på PEN-klubben där han deltog i en diskussion om förtryckande strukturer. Han var mild och kärleksfull och lejonklon stack fram ur hans mjuka

tass först när det blev tal om kaplanen i Åggelby, som offentligt hade meddelat att han endast godkände blandäktenskap och inte vigde man vid man och kvinna vid kvinna. "Vi måste komma ihåg", sa biskopen då, "att vi nu talar om en präst som har hävdat att det inte är kärleken utan Guds ordning som är äktenskapets grund, en präst alltså som inte har klart för sig att också Guds ordningar har sin grund i kärleken." De applåder som strömmade emot honom efter detta uttalande tog han emot med grace och ett stilla småleende.

Då jag på utsatt tid, precis kvart över elva, trädde in i biskopens arbetsrum reste han sig och lämnade sitt magnifika skrivbord för att möta mig strax innanför dörren.

– Välkommen, sa han, vi har faktiskt mötts en gång tidigare.

– Kanske på PEN-klubben, sa jag, medan jag lät honom med en hand under min armbåge lotsa mig till den holländska rokokolänstol där han hade bestämt att jag skulle sitta.

– Nej, sa han medan han slog sig ner i den andra. Jag tänker på Ilta Rundqvists jordfästning. Hon var ju kanske inte en så stor poet och därför var det så anmärkningsvärt att ni var närvarande och med sådan vördnad lade ner en blomsterhälsning. Det var mycket vackert.

Han såg gripen på mig över sina moderna rektangulära glasögon. Hans hjässa var kal ända sedan ungdomen, det visste jag, men den, glasögonen och den mjuka krans av hår som fanns kvar förde tankarna till Walt Disney och väckte frågan om det inte borde ha funnits en åttonde dvärg, Frommer, i kretsen kring Snövit.

– Lilla Ilta somnade bort så stilla efter ett tåligt buret lidande.

– Men strax innan hade hon skrivit sin kanske vackraste dikt, "Jag kysser dig prins död", fantiserade jag.

– Så underbart, sa han.

– Det bor en liten poet i oss alla, sa jag.

– Och nu, herr Säter, kanske vi kan komma till ert ärende.

– Mitt ärende, sa jag, är att fråga hur ni kan sitta kvar som biskop fast ärkebiskopen har stängt Finlands kyrka, avslutat den såvitt jag förstår?

Biskop Autua knäppte händerna i knät, flyttade sig litet längre ut på stolsitsen och vände hela framsidan mot mig, hans uppriktiga blick sökte mina ögon.

– För det första, sa han, är det mycket viktigt att ni förstår att jag på inget sätt vill vara okollegial. Jag står som en man vid min ämbetsbroders sida, men jag måste säga att hans handlande denhär gången inte bara var oförklarligt utan också oförsvarligt. Vi har ju fått vänja oss vid att han ofta säger sådant som är svårt att förstå, men det han nu gjorde var rentav övertydligt.

– Så kyrkan är alltså avslutad, sa jag.

– Och för det andra... sa biskopen och knäppte händerna på den höjd över magen att han kunde använda biskopskorset som nödbroms... får vi inte glömma att vi inte har någon ärkebiskop med rätt att tala för hela kyrkan eller fatta beslut för de andra biskoparnas del. Han är bara primus inter pares. Det har väl lästs latin? Alltså den främste bland likar.

Biskopen reste sig och sträckte fram sin hand som var prydd med en jättelik ring och en röd sten som liknade ett fisköga. Det fanns en liten matta framför platsen där han stod och det var helt möjligt, kanske till och med önskvärt, att man vid audiensens slut kysste fiskarringen på katolskt vis och enligt EU-etikett.

Nu var det slut på small talk. Jag hade kommit till mitt första ärende. Sittande tilltalade jag honom med största allvar.

– Varför varnar inte du som är biskop för Vilddjuret och

hans tecken?

Biskopen såg på mig med stor mildhet och han höjde sin hand som om han ville svalka min panna.

– Apokalyptiken vare oss fjärran, kære broder skriftställare. Det tillkommer inte oss att veta tider eller stunder. Just de som sysslar med de yttersta tingen och vill avläsa vad klockan är slagen på evighetens ur är kanske de som står längst borta från Guds sinnelag.

Och vad är vilddjurets tecken? Kan du säga mig det.

Han förblev stående, men jag kunde tydligt se att också en mild mans tålamod hade sina gränser. När jag lugnt satt kvar lade han händerna på ryggen och spatserade iväg mot fönstret. Där stod han och såg på spårvagnen och på bilister som förgäves sökte parkeringsplats.

– Vilddjurets tecken är vilken som helst kod som en människa måste lägga till sitt namn för att få köpa och sälja och fungera i samhället, sa jag.

– Alltså personnummer, sa han och höjde och sänkte sig på knarrande sulor med en gungande rörelse, medan hans händer stilla applåderade honom där de lekte med varandra bakom ryggen.

– Människans totala underkastelse under myndigheter och mammon.

Biskopen vände sig om och fönstret lyste med ett bländande förklarat ljus bakom hans korta mörka gestalt.

Han tog några steg mot mig och hans hållning visade att han var färdig med samtalet.

– Kära vän, sa han. Jag måste undervisa er om att ert personnummer bara är ert namn skrivet på annat sätt, med siffror i stället för bokstäver. Vad kan Gud ha emot det? Är ett sätt att skriva heligare än ett annat?

– Ni är finurlig, herr biskop, men Vilddjurets tecken fångar den människa som Kristus har befriat. En demonisk makt utplånar hennes riktiga namn, det namn som Gud använder när han vill samtala med henne.

– Tyvärr, sa biskop Autua, måste jag ju säga att era tankegångar är av begränsat intresse.

Då reste jag mig.

– Jag har fått befallning att meddela er att ni inte längre är biskop.

Mina ord gick inte biskopen till sinnes. Han såg på mig och började sedan dra sig mot dörren, troligen för att öppna den för mig.

– Och vem kan ha gett den befallningen, om jag får fråga, sa han obekymrat nonchalant.

Jag svarade inte utan gick bort till vrån bakom skrivbordet där det stod en väska som liknade ett saxofonfodral. Jag lyfte upp väskan på biskopens skrivbord, öppnade den och tog ut en hopfällbar, eller rättare sagt hopskruvbar krumstav eller biskopskräkla. Jag skruvade ihop den i all dess dyrbarhet och bröt den mot mitt knä.

– Människa, vad gör ni!

Han rusade fram och grep tag i sitt främsta arbetsverktyg som en liten pojke som försöker rycka sin cykel ur en buses hand. Jag fortsatte att bryta tills staven av ebenholz brast. Också inom honom gick något sönder av tårarna att döma. Nu hade jag hans öra. Jag kunde fullgöra mitt andra uppdrag.

– Du som är biskop har inte rätt att tiga om allt dödande i ditt stift. Du har inte sagt ett ord om fosterdiagnostik, om utrotandet av alla med Downs syndrom och av andra handikappade, om barmhärtighetsdödandet på åldringshemmen, om vägran att ge dyrbar vård åt medellösa, om att man fördrar dödssällskapen. Du har tigit och därför skall du aldrig mera

kunna ta Guds namn i din mun.

Nu vacklade han till. Jag lät honom ta stumparna av sin biskopsstav med sig när han sökte sig till den holländska rokokostolen och sjönk ner där. Där satt han och försökte få ihop det som var brutet.

– Vilken rätt har du att tala till mig som du gör? sa han och det fanns en viss skygghet i blicken.

– Mina ord är sin egen fullmakt, svarade jag.

– Men du måste kunna visa att det som du säger kommer från , kommer från .

Hans ord och tanke stötte mot en ogenomtränglig klippa. Han såg först misstroget på mig, sedan förtvivlat. Sist sökte han nästan gråtande en utväg.

– Men såhär kan det inte vara. Dehär missförstånden kan utredas. Jag får säkert möjligheter att göra allt mera tydligt. Jag skall be till . Jag kommer att ropa till .

– Försök med något annat namn, sa jag.

Det sista jag såg innan jag stängde dörren efter mig var att han hängde av sig sitt kors och lade det på sitt magnifika skrivbord och grävde efter en näsduk i sin byxficka.

Jag var mycket trött när jag steg in i hissen och åkte ner.

När jag mellan Munksnäs och Munkshöjden skulle vika av upp på motorvägen ändrade jag mig och beslöt att först ta en sväng genom Södra Haga och se hur Sixten hade det. Jag hade präglat hans adress i minnet, eftersom vi ju i dessa tider får lov att hålla ett visst öga på varann. Adressen var ingen gata utan en liten gränd som klättrade brant upp för en backe och slutade i trappor. Huset och trappan var däremot lätta att finna. Jag sökte mig två trappor upp och hans namn stod prydligt på dörren till det som kunde vara en etta. Ingen öppnade och det

gick inte att se in genom brevluckan men hans lägenhet andades ostörd ro. Jag gick därför alldeles lugn ner till min bil efter att ha droppat in mitt kort som hälsning.

Skall vi ta vara på varandra? Jag såg ett bistert leende. Han som hade nämnt sitt namn för mig, utan rätt för mig att bruka eller missbruka det, log alltid, även då han var vred. Det var dessa starka tunna läppar, och blicken som genomträngde utan att möta, som kom mitt hjärta att vackla i bröstet, att ta stöd mot ont och mot gott, mot oro och lugn. Jag ifrågasätter icke denna gestalt, försöker inte penetrera hans väsen. Den som blir genomlyst är inte den som genomlyser. Det sägs om Östroms kejsare att han var en ikon, en bild av sitt eget härskardöme, att inte en rörelse präglade hans ansikte och ingen skiftning hans blick. Så inte med honom vars ständigt bistra leende talar om en kraft som inte kan ifrågasättas. Men ond eller god tillkommer inte mig att bedöma.

27

En morgon såg jag honom komma. Han kom i två kliv över Finska viken och böjde sig ner över staden där man lugnt gjorde sig av med sina sjuka och döende, svaga och krymplingar. Fem sjättedelar av männen och kvinnorna tog där sin hand från alla som betungade dem. Trötta på dem som plågade släkt och vänner med sina lidanden tände de gröna exitlampor och begick Milda Mord. Han såg plötsligt upp och fann mig.

Theo ringde från Åbo, ursäktande sig över tidpunkten ville han bara meddela att ärkebiskopen blivit intagen på sjukhus i Helsingfors. Man hade lyckats övertala honom att komma till Kyrkostyrelsen för ett avskedssammanträde. Han hade kommit vandrande från järnvägsstationen och stigit in bland sina gamla arbetskamrater väderbiten och avspänd. Någon hade bagatelliserande ställt en fråga om "incidenten på domkyrkotrappan" och då hade ärkebiskopen plötsligt överfallits av en så stor trötthet att han hade sjunkit ner på en stol oförmögen att vidare delta i sammanträdet. En läkare hade tillkallats. Eftersom man inte med säkerhet visste om ärkebiskopen var tillräckligt förmögen för Diakonissanstaltens sjukhus hade man genom networking i stället lyckats få in honom på Dals sjukhus. Detta var för två dagar sedan.

– Kunde inte du Tor besöka honom?

– Varför jag?

Jag gav inte Theo något löfte och jag var inte angenämt berörd av att få ett reellt medmänskligt ansvar lagt på mig för

en person som bara hade haft en fiktiv realitet, låt vara att jag för min litterära gestaltning hade lånat den verkliga ärkebiskopens yttre habitus. Jag hade alltså ingenting lovat, men jag befann mig likväl vid middagstid på sjukhuset, där jag frågade mig fram till den rätta avdelningen.

Det råkade vara lunchdags. Den trånga korridoren var blockerad av en skinande matvagn, och hårt stressade kvinnor skyndade högljutt hälsande in i patientrummen med brickor. När de kom tillbaka ut ropade de ännu i dörren till de sjuka att äta duktigt. Senare såg jag dem samla in orörda matbrickor under skämtsamma förmaningar till dem som varit för svaga för att kunna äta.

– Jag kan inte äta när jag ligger i skit, sa mannen i första sängen till höger i rum 5 där ärkebiskopen låg.

Jag stannade till innanför dörren och försökte orientera mig. Mannen med skit i sängen och i sina pyjamasbyxor hade alla sina röstresurser i behåll, och sin vrede. Han sade igen att han inte tänkte äta i det tillstånd han befann sig och tryckte på knappen för att kalla på en vårdande, men någon hade säkert blivit trött på honom och klippt av ledningen. En hög böjd gestalt tog stöd mot väggen borta vid fönstret och hasade sig långsamt närmare, säkert i avsikt att försöka ta sig till toaletten. Jag kände igen honom när han kom närmare och jag erbjöd honom min arm till stöd. Han grep tag i den som en bergsklättrare klamrar sig vid ett utsprång.

– Ärkebiskopen känner mig inte, sa jag. Jag heter Tor Säter.

– Vi måste skynda oss, sa han och gungade min hand som en skidstav för att komma snabbare fram. Har flygplanet kommit? Hela staden brinner.

Jag försökte inte ens svara och väl ute i korridoren styrde han kosan direkt mot toaletten. När serveringspersonalen slamrade sig tillbaka genom gången gick jag in i hans rum för att

rädda hans mat.

– Jag undrar om jag skall breda ut skit på tallriken åt dedär käringarna, sa mannen i första sängen till höger och vinkade mig till sig.

Med viskande röst berättade han att karln som jag besökte hade fallit i golvet första natten och slagit huvudet. Det var då han hade blivit som han är nu. Han kvider och jämrar sig på nätterna, men ingen bryr sig om det. Plötsligt stod den förvirrade ärkebiskopen i dörröppningen och tog med mycken tankemöda ut kursen i riktning mot fönstret där hans säng stod. En bastant kvinna flyttade honom åt sidan och steg in.

– Jasså maten duger inte åt Kalle, sa hon och sträckte fram handen för att ta brickan.

– Jag har skit i sängen har jag sagt. Du får brickan sen när jag har ätit.

– Jag tänker inte torka dig i röven. Du vet att du får ny blöja i kväll.

– Ge dig iväg eller torkar jag händerna på dig, sa Kalle och stack händerna hotfullt under täcket.

Hon tog de få stegen till nästa säng.

– Och här har det inte heller passat att äta.

– Du ser ju att han är medvetslös, sa Kalle.

Hon tog brickan och sträckte sig över ärkebiskopens tomma säng för att fara iväg också med hans måltid. Då ingrep jag.

– Vi kommer nog att äta, sa jag.

Hon gav mig en oläsbar blick och tågade ut. Jag stödde ärkebiskopen och hjälpte honom först att sätta sig på sängen och sedan att också få upp benen. Efter att ha studerat sängens mekanism lyckades jag höja huvudändan så att han kunde halvligga. När jag hade placerat maten framför honom och satt där beredd att hjälpa vid behov märkte jag att han inga tänder hade i munnen.

Kalle såg på oss över den sovande eller medvetslöse i mittsängen. Jag pekade på munnen och frågade med axlarna.

– De tar bort garnityret när de tror att loppet är kört, sa Kalle. Det är bekvämare för dem.

Först nu märkte jag hur ärkebiskopens långa kraftfulla ansikte hade förkortats och fällts ihop. Kyrkoledarens vördnadsbjudande resning hade med ett handgrepp tagits ifrån honom och hans andedräkt susade oförhindrad ut och in genom det hopfallna hålet i ansiktet. Hans ögon såg på mig med förtvivlan men utan närvaro. Jag försökte ge honom en sked soppa. Det var som att mata ett matvägrande småbarn, allt rann runt munnen och ner på halsen. Det tog mycket lång tid att få honom att ta till sig litet näring.

En sköterska kom in i rummet. Hon stod en kort stund borta vid dörren och iakttog mina bemödanden, sedan kom hon fram och ställde sig på andra sidan sängen, böjde sig ner och tog om honom under axlarna. Hon gav mig tecken att göra något liknande och tillsammans fick vi ärkebiskopen lyft litet högre upp.

– Vi är väldigt tacksamma när någon av de egna hjälper med ätandet. Vi har inga möjligheter.

– Jag är inte någon av hans egna, sa jag och höll upp mjölken. Ur dethär glaset kan han inte dricka, allt rinner ner i sängen.

Hon tog ett slags mugg med pip, öppnade locket och slog i mjölken och gav den åt mig.

– Förlåt att jag frågar, sa hon, men är inte ni granne till Wilhelm Dahlgren?

– Nej, sa jag. Jo, naturligtvis, alltså Ville min granne, han som spelar...

– Vi samlas ibland där, sa hon. Jag såg er ett par gånger i somras. Är ni kanske en vän till ärkebiskopen?

– Nej, sa jag. Han har inte en aning om vem jag är. Inte ens när han är klar i huvudet.

Hon var redan på väg vidare men hon stod frågande kvar vid fotändan. Hon var inte alldeles ung och hade den trygghet som vissa människor som gärna lever allena utstrålar. Hennes tillvaro var samlad och under kontroll.

– Det är inte därför jag är här, sa jag. Kanske jag på något sätt är orsak till att han nu är i dethär tillståndet.

– Har vi en hemlighet? frågade hon.

Då lade jag märke till hennes ögon.

– Vilken hemlighet?

Hon tackade mig ännu en gång för hjälpen och gick ut ur rummet.

När jag hade lyckats få ärkebiskopen att dricka hälften av sin mjölk genom muggen med pip städade jag upp efter ätandet och begav mig iväg för att tala med någon ansvarig person.

Jag hittade en som satt bakom glas och kanske var chef på något sätt, i varje fall hade hon en blick som inte bådade gott för den som misshagade henne. Hon bara nickade som svar på min hälsning och lyckades utan att öppna munnen be mig att fatta mig kort. Det var uppenbart att hon inte kunde koppla loss från liggaren på bordet som hon gjorde anteckningar i.

– Jag ville gärna veta hur det egentligen står till med ärkebiskopen, sa jag.

– Är ni en nära anhörig?

– Nej, sa jag.

– Ja, tyvärr, sa hon. Vi har vårt intimitetsskydd.

– Bra, sa jag. Men hur kommer det sig att ärkebiskopen, som ännu för två dagar sedan var helt klar i huvudet, nu är i dethär skicket?

Hon svarade inte utan fortsatte att skriva i sitt stora häfte.

– Är det möjligen så att ni har låtit honom falla ur sängen

och slå huvudet i stengolvet?

Hon svarade alltfortfarande inte.

– Han kanske har fått en inre blödning i huvudet?

Nu såg hon upp och hennes skarpa ögon talade om för mig att jag var en tröttsam person.

– Vi har talat med hans son igår. Familjen har ingenting att anmärka på vården.

– Fick sonen veta att det kanske är ert fel att ärkebiskopen är så förvirrad som han är?

Hon intresserade sig bara för sina anteckningar.

– Varför har ni tagit tänderna ur munnen på honom? Är inte det att kränka hans personliga värdighet?

Nu reste hon sig från sin plats bakom glaset och ställde upp liggaren på en hylla. Hon kom ut genom dörren på väg till någon åtgärd men sade ändå i förbifarten att sjukhuset naturligtvis sätter tänderna i mun på herr Paimenlahti varje gång han ber om dem.

– Men han kan ju inte be om det, sa jag.

Hon tog ett par hotfulla steg mot mig och min kropp kände hennes kropps aggressiva utstrålning trots att hon gjorde sin röst mycket mjuk.

– Jag förstår inte vad ni bråkar om, sa hon. Vi har att göra med en gammal man.

– Kanske sextio, sa jag.

Hon lät sig inte hejda.

– Vi har att göra med en gammal man som har fått ut mycket av livet, som har nått högre än de flesta kan räkna med att någonsin komma. Är det inte naturligt att livet någon gång tar slut också för hans del. Hans familj förstod det bättre än ni tycks göra. Eftersom ni inte har kommit för att hjälpa patienten eller oss så ber jag er att i fortsättningen respektera besökstiderna. Adjö.

Plötsligt påminde hon sig någonting och skyndade tillbaka till sitt skrivbord och sökte i lådan tills hon fann ett papper som hon gick fram till faxen och tog en kopia av.

– Här, sa hon.

Jag tog pappret och stack det i fickan.

När jag hade kommit hem ringde jag Kurre i Skara och berättade om mina erfarenheter på sjukhuset. Jag bad att han som var läkare skulle ringa till den läkare som hade ansvaret för vården av ärkebiskop Paimenlahti och ta reda på om också de skador som han eventuellt hade ådragit sig på sjukhuset fick adekvat vård. Det lovade Kurre göra trots att han inte trodde att ett fall från sängen kunde ha haft så ödesdigra följder som de jag beskrev. Möjligen subdural haematomi men följderna visar sig i så fall först efter en tid. När jag återkom till mina chockerande erfarenheter bekräftade han dem bara.

– Men vad begär du av ett sjukhus som har en sköterska på trettio patienter och en blöja per patient och dygn?

– Så kan det inte vara!

– Så är det. Och hur tror du att det känns för personalen att leva i ett system som hela tiden tvingar till lösningar som man har blivit lärd att är oetiska. Vet du vad. Ann-Britt och jag har alltid tänkt att vi flyttar tillbaka till Finland när vi blir pensionerade, men de planerna har vi skippat. Er sjukvård har blivit så usel att vi inte vågar komma helt enkelt. Hos er har man verkligen gått in för att utöver vatten och bröd bara ge exakt den vård som kunden, märk väl kunden, har råd att betala. Och bäst det är tar Sällskapet MM livet av en.

– MM?

– Nej, Milda Mördare, de har också ett officiellt latinskt namn.

När man talar med Kurre som läkare förändras hans röst.

Vänskapen försvinner inte men den underordnas yrkesskicklighet och en saklig bedömning.

Det var många timmar kvar tills Maire kunde väntas. Jag hittade ett grillat broilerben i kylskåpet och värmde det i mikrougnen. Färsk sallad hade vi alltid. När jag hade ätit mitt lätta mellanmål tog jag pappret som jag hade fått på sjukhuset ur fickan. Jag ställde undan tallriken och glaset och satte mig ner för att läsa det som visade sig vara ett brev från Finlands biskopar till sjuka och deras vårdare. Det bar överskriften Vid Vägens Slut.

> "En människas liv blir sjuttio år eller åttio år om det blir långt." Så läser vi i Den heliga skrift. Som evangeliska kristna bör vi inte förstå dessa ord på ett lagiskt sätt, så att vi berövas modet att leva vidare med fritt och glatt hjärta även om vi blivit mycket gamla. Den heliga skrift visar emellertid att en gräns har blivit satt för människans jordevandring. Denna gräns har den medicinska forskningen, i god avsikt, många gånger lyckats förskjuta med tiotals år. Hur kärt det än är att kunna förlänga den tid vi får ha en älskad farmor eller farfar ibland oss, eller en ensamstående åldring, så får vi inte sluta våra ögon för de stora kostnader detta uppskjutande av det ändå ofrånkomliga slutet medför för samhället; medel, som hade kunnat anslås till att trygga det nyfödda livet tas i anspråk av människor som redan har förbrukat det mesta av sina gåvor.
>
> I denna tid, präglad av så stora och genomgripande förändringar, vill vi Finlands biskopar påminna alla sjuka, och alla deras vårdare, om att livet djupast sett är en gåva, att det verkligen förhåller sig så som en av våra

diktare har sagt: "allt skall en gång tagas från mig". Låt oss därför vara beredda att tacksamt återlämna det vi en gång har mottagit som lån och låt oss undvika att efter en viss bestämd ålder, som vi biskopar dock inte på ett lagiskt sätt vill fastslå, åsamka samhället kostnader som ingalunda hade förutsetts då den ursprungliga skapelseordningen uppgjordes före tidernas begynnelse.

Låt oss inte klamra oss fast vid livet, såsom de vilka intet hopp hava om det tillkommande goda, utan låt oss frimodigt vandra vidare mot det ljus som ingen har sett och mot en sabbatsvila som står åter efter fullgjort verk.

Brevet var undertecknat av alla biskopar, främst av honom som nu låg där på sjukhuset berövad inte bara kontakten med sina medmänniskor utan också sina tänder och sin mänskliga värdighet. Kurre handlade snabbt som vanligt och jag hade knappt avslutat läsningen då han var på telefon igen.

– Läkaren som vårdar honom heter Pirjo Jääskeläinen och hon är en helt förnuftig människa. Hon beklagar att ärkebiskop Paimenlahti föll från sängen, men enligt både hennes och min uppfattning är fallet inte orsaken till den personlighetsrubbning som har ägt rum. Vi är båda närmast av den uppfattningen att han hade haft högt blodtryck, att han på sammanträdet hade drabbats av en mindre hjärnblödning och att denna hjärnblödning var orsaken till den nattliga oro som kom honom att ramla ur sängen. Stöten mot golvet kan sedan ha gett upphov till en inre blodutgjutning. Så är det. Dit for han.

– Vart for han? sa jag. Kan man inte undersöka skadan och se om någonting kan göras.

– Tyvärr. Sjukhuset tänker inte röntga hans skalle och se hur det står till därinne eftersom man ändå inte gör kirurgiska ingrepp i huvudet på sextioåringar. Det är en annan sak om

familjen har råd att flytta över honom till Diakonissanstalten till exempel. Det är ju en kristlig inrättning så det kan hända att ärkebiskopar får en viss rabatt.

– Men kan du ringa doktor Jääskeläinen en gång till och hänsynsfullt uppmärksamgöra henne på att ärkebiskopen troligen är i behov av smärtstillande medel. Han gnyr och klagar och har säkert ont.

– Det kan jag göra, sa Kurre. Det måste de ha råd med.

Det dröjde några veckor fram till dagen för ärkebiskopens planmässiga död. Jag kallar den så för att döendeprocessen, enligt min uppfattning, från sjukhusets sida inleds då löständerna tas ur munnen på patienten. Ingreppet inleder den nedräkning som underlättas genom denna dehumanisering. Det blir lättare att fjärma sig från en människa som i stället för mun och läppar har ett gurglande hål i nedre delen av ansiktet, ett hål som äter upp allt mera av ansiktet för varje dag. Om man inte heller har tid att tillföra patienten näring genom det hålet så blir det också allt mindre att putsa och rengöra i andra ändan. I för sjukhuset lyckliga fall torkar patienten helt och hållet bort, det vill säga om ingen, såsom jag gjorde, stödd på oberoende medicinsk sakkunskap, kräver att den sjuke tillförs dropp.

Med ärkebiskopens familj kom jag inte i beröring, utom en gång, och då gällde det administrerandet av de smärtstillande medel som Kurre hade lyckats utverka. Vid ett besök märkte jag att det var omöjligt för ärkebiskopen att ta de två små smärtstillande tabletter som han hade fått på ett litet plastlock. Han kunde ju inte svälja. Då jag var där försökte jag hjälplöst och opraktiskt peta dem in i munnen i förhoppningen att de skulle glida ner i halsen så att de kunde sköljas ner, men hur jag än bar mig åt resulterade mina försök varje gång i att tungan flyt-

tade ut tabletterna i mungipan. Det var i ett sådant läge som ärkebiskopens son kom in. Han hade inte många minuter på sig, han var en effektiv ingenjör.

– Vad är dethär? sa han.

Jag förklarade och han åtgärdade genast. Han gick ut efter en sjuksköterska och tog henne med fram till sängen.

– Hur ger ni sådana tabletter åt min far som han inte kan svälja?

Den lilla sjuksköterskan, som kanske var mera medveten än vi om hur oförsvarlig vården var under de rådande villkoren, styvnade till och blev en officiell person, så gott hon kunde.

– Han får exakt den föreskrivna vården.

– Och hur gör ni därhemma om ett litet barn inte kan svälja en tablett?

– Jag har inga barn.

– Ni tar en sked sylt och krossar tabletten i sylten och får så ner medicinen. Gå efter en sked och sylt.

Och hon gick faktiskt. När hon kom tillbaka övervakade sonen att hon gjorde som en småbarnsmamma. Jag hade inte hjärta att påpeka för honom att det här säkert var enda gången hans far fick den hjälp han behövde. Alla övriga dagar skulle de smärtstillande tabletterna bäras ut, alldeles som man bar ut maten i väntan på att han skulle dö av sig själv.

Jag frågade om man alls hade reflekterat på att flytta ärkebiskopen till Diakonissanstaltens sjukhus.

– Det är både för dyrt och för sent, svarade han.

Objektivt sett hade han naturligtvis alldeles rätt.

28

– Hallå, ropade jag och krängde av mig min härliga bruna manchesterrock i tamburen. Är det någon hemma?

– Jo, ropade Maire till svar. Kom du ihåg att köpa mat?

Ganska väl till mods bar jag in den tunga matkassen och ställde den på arbetsbordet. Medan jag plockade in maten i kylskåpet försökte jag få en uppfattning om vad det var som intresserade henne så oerhört i tidningen. Jag hade ju visserligen inte på länge gjort mig förtjänt av att hon skulle ha kastat sig om halsen på mig, men litet mera närvaro kunde man ha väntat sig.

– Hallå där!

– Vad är det? Vänta litet. Jag försöker förstå vad han skriver.

– Vem då?

– Willy Kyrklund.

– Vad skriver han om.

– Vänta. Han skriver om Gud. Jag tror att han vill göra sig av med honom.

Eftersom Maire tydligen redan hade ätit tog jag fram den stora bit nyrökt sidfläsk som jag hade fått tag på och skar några ordentliga skivor. Bräckt sidfläsk med en sallad av rättika och kål var en mycket lämplig rätt för den som ville hälsa sig själv välkommen hem. Det gällde bara att öppna fönstret på springa och sätta igång fläkten på högvarv.

– Jag fattar inte, sa Maire.

– Läs en gång till då, sa jag.

– ...att en författare, som enligt porträttet är nästan lika gammal som Tolstoj, kan skriva med ett så gymnasialt nasalt tonfall om gud. "På det att envar må känna trygghet och tillförsikt skall jag utgå från en berömd formulering av Aristoteles..."

– Strunta i tonfallet, sa jag. Men vad påstår han?

– Nej, sa hon. Hur kan man *skriva* nasalt? Det borde intressera dig som författare.

– Jag är inte längre författare, sa jag. Det är slut.

– Vad är du nu då? frågade hon. Profet? Författare är i allmänhet ganska dåliga när de börjar skriva rakt ut i stället för att låta sina funderingar krypa under ytan på mästerverken. Kyrklund är i gott sällskap, Tolstoj, Dostojevskij.

– Jag tänker varken skriva pamfletter eller insändare, sa jag.

Det knastrade i stekpannan och det fett som jag inte med nödvändighet behövde äta smälte ut ur sidfläsket och flöt omkring som en livsfarlig lösning.

– Usch, sa Maire. Hela hemmet stinker.

– Fönstret är öppet, sa jag, och du hör att fläkten är igång.

Hon reste sig och tågade ut i matsalen och öppnade det franska fönstret ut mot vinterkylan.

– Hu, sa hon när hon kom tillbaka. Att du bara kan.

– Men vad säger han, sa jag och lade för mig på tallriken och frågade mig om jag också borde ha gjort en enkel äggröra, men salladen var ju så god.

– Vad gjorde du av fettet, du slog det väl inte i vasken? Du vet att det kan bli stopp i rören.

– Alltså, sa jag. Vad säger han sen?

– Jag läser slutet, sa hon.

Maire bemödade sig om att läsa helt sakligt utan patetiska tonfall eller ironi.

"...jag har ett praktiskt förslag. Ungdomens etiska fostran skall syfta till insikt om vad som är det grundläggande onda. Det grundläggande onda är Gud och fosterland. Med en sådan skolning kunde människosläktet ha en chans till överlevnad. Detta är ett praktiskt förslag."

– Tänk att han talar om fosterlandet, sa jag. Se nu på ryssarna och deras patriark, han borde tala om stamreligioner i stället. Fosterlanden rämnar och stammarna dyker upp med trummor och riter.

– Det är inte viktigt, sa Maire. Det intressanta är konsten att skriva nasalt.

– Det fanns en tysk teolog på adertonhundratalet som hette Schleiermacher, sa jag. Han har skrivit en bok Om religionen till de bildade bland hennes föraktare. Vill du se den?

Jag reste mig och gick till biblioteket och tittade i bokhyllorna, i förbifarten knäppte jag på TV:n eftersom det var nyhetsdags.

"Våra ämnen idag är: Hälsovårdsväsendet i huvudstaden bolagiseras. En amerikansk mediajätte förbjuder julfirandet i televisionen. Mera utrikes: Rasister i Sverige hotar att spränga vattenledningen från Vättern till Nordtyskland..."

– Vill du se nyheterna, ropade jag. De skall göra nånting med sjukvården.

– Stadens sjukhus skall privatiseras, sa hon. Det står ju i tidningen. Ropa om det kommer någonting annat intressant.

Det var Inga Brus som var i farten. Hon brukade inte nöja sig med att bara visa sin hand med mikrofonen. Jag slog mig ner för att njuta. Minsann, hon tågade inte in på Hälsovårdsverket utan hon gick till VD för Terminal, förra renhållningsverket. Hon gick fram till honom som om det hade gällt aerobic och den långa ponnysvansen slängde på ryggen. "Hrrm, hrrm, direktör Jätteenvuori ni har ju redan blivit bolagiserade för

nån tid sedan. Vilka är fördelarna med det?" Direktören tog på sig glasögonen som om han behövt solbrillor. "Det försimplifegar verkligheten att nå resultaterna och vi kan säga att liken till exempel inte längre blir liggande, jag hoppas ni förstår jag talar om olycksfall, på gatan i många timmar. Våra bilarna är också mycket smart målade i glada positiva färger. Döden är ju också något naturligt och vackert, som löv på hösten. Lönnlöv till exempel är mycket vackra. Nu när vi har övertagit begravningsplatserna man kan hyra stolar vid ingången. För tio mark kan man sitta en hel timme. Var man vill. Till exempel vid sin moders grav." "Hrrm. Hrrm direktör Jätteenvuori, är det inte också mycket lättare att sköta skiten när inte kommunala tjänstemän och stadsfullmäktige längre kan blanda sig i vad man gör med sopor och döda och trafikskadade?"

"Naturligtvis, vad skulle det bli av ert arbete om alla partier när som helst skulle rycka i mikrofonsladdet? Hehe." "Det har de nog gjort", sa Inga Brus och vred och krånade sig som om yllebyxorna hade kommit åt att klia henne direkt på huden, "men finns det alls längre någon demokratisk insyn i renhållningsverksamheten?" "Det är klart. Vi har inga hemligheterna. Bara affärshemligheter. Till exempel hur man utvidgar bussiness."

"Just det", sa Inga Brus, hur gärna hade jag inte sett hennes fräcka ansikte och inte bara hästsvansen och den långa halsen, "och nu vill ni utvidga business genom att ta över sjukhusen när hälsovårdsverket skall bolagiseras, eller hur?" "Jo. Det är ingen hostile takeover. Det gäller bara att rationalisera. Nu, sista år till exempel, stadens sjukhus överlämnade till oss nästan lika många personerna som de själva hade tagit emot under året. Då kan man väl säga att stadens sjukhus är en onödig, hur säger man, väliporras?" "Mellanled", sa Inga Brus. "Men är det inte meningen att man skall gå frisk ut i livet från

sjukhusen?" "Javisst, men då talar ni om de privata sjukhusen. Det är däremot inte meningen att en verksamheten som betalas med skattemedel skall konkurrera med den fria marknaden av sjukhustjänster. Det är också tror jag emot subsidilitalititrincipipen."

– Vad vrålskrattar du för? ropade Maire och jag hörde att hon reste sig från köksbordet.

– Kom nu innan det är slut! sa jag. Nej, nu är det slut.

– Men var det inte också nånting om julen, sa Maire och slog sig ner bredvid mig. Louise har ringt och sagt att hon kommer att fira julen i Köpenhamn i Knuds föräldrahem, vem nu sen Knud är.

"Den amerikanska mediajätten Praise the Lord meddelar att den har förvärvat TV-rättigheterna för alla julgudstjänster i hela världen. Praise the Lord förutsätter att inga TV-bolag sänder egna julgudstjänster utan giltigt avtal..."

Jag strök mig över pannan för jag hade igen fått den obehagliga känslan av att nyheterna var skrivna på mitt ansikte, och att den stiliga unga kvinnan i elegant rock läste av dem från mig med sin uppmärksamma blick.

– Vad är dethär, sa Maire. Det är ju omöjligt. Hur kan man sälja gudstjänsterna! Se på dendär.

En svensk arier i svart huva med hål för ögonen gav presskonferens. Han flankerades av livvakter maskerade på samma sätt. De bar inga synliga vapen utan stod bara med armarna i kors över bröstet. "Tyskarna kan fortsätta att rena sitt piss för hundrafemtionde gången och dricka det. De har ingenting att göra med det svenska vattnet. Om de hade slagit vakt om sin egen jord så skulle de ha haft tillräckligt vatten, om de hade hållit det ariska blodet rent så hade de inte behövt filtrera urin till morgonkaffet..."

– Det är vattenkriget som börjar, sa jag och stängde av.

Denna kritiska dag kom grannen från en motionsrunda i Frälsningsarméns mörkröda träningsoverall med ett tveeggat svärd under en krona på bröstet och orden Blod och Eld i guldgula bokstäver på ryggen.

– Du ser mordisk ut, sa jag.

Det var då han vände på sig så att jag också kunde läsa på ryggen.

– Vi är i krig, ser du, sa han. Glöm inte det.

Och han vände sig snabbt om och började skuggboxas med en osynlig gestalt intill mig.

– Slå inte min vän, sa jag, för han är din överman.

– Bra, sa han. Då har du två på din sida, du kan räkna med mig också. Någon gång skall jag sammanföra dig med många fina människor, om du har lust.

Jag kom till sjukhuset i exakt rätt ögonblick. Min avsikt var att, om det ännu var möjligt, vara till någon hjälp då maten ställdes in framför ärkebiskopen för en liten stund, innan den bars ut igen. Men när jag steg in i sjukrummet så hade ett uppbrott just ägt rum. Allt röjde att ärkebiskopens säng alldeles nyss hade rullats ut. Några pappersservietter låg ännu på golvet på sängens plats och vissnande blommor hängde över kanten på en indigoblå vas på nattduksbordet. Rummet var för övrigt tomt. Mittbädden var strikt iordningställd för en ny patient och Kalle befann sig av oredan att döma bara tillfälligt någon annanstans.

Medan jag försökte orientera mig i situationen kom ärkebiskopens son med ganska brådskande steg in i rummet. Han styrde rakt på sängbordet och böjde sig ner. Han öppnade den lilla skåpdörren och ut föll konfekt, pappersnäsdukar och choklad, tydligen gåvor som besökare hade haft med sig. Det var

inte Bibeln sonen var ute efter, även om han lyfte upp den på bordet, utan en liten svart plastportfölj som innehöll diverse dokument och papper. Först när han reste sig lade han märke till mig och såg på mig som man ser på en helt oönskad gäst vid en mycket privat sammankomst.

– Det är vänligt av er att ha besökt min far, sa han, men nu behövs det inte längre.

– Har han dött? frågade jag med en känsla av att man inte formulerar sig på det sättet utan kanske hellre borde fråga om han har gått bort eller om han har avlidit.

Jag fick inget svar men sjuksköterskan, som hade stått i dörröppningen och övervakat hela proceduren, kom in i rummet och fram till mig, när sonen försvann ut i korridoren utan att kasta en blick efter sig. Jag såg att hon var tårögd och att hon pressade ihop läpparna när hon rättade till spåren efter det hastiga uppbrottet.

– Ärkebiskopen är inte död ännu, sa hon.

Jag sade ingenting för jag hade en klar känsla av att hon var så fullpackad med intensiva känslor att till och med en verbal beröring kunde få henne att brisera. Det var mycket underligt för sjukhuspersonalen borde ju inte bli så uppskärrad av förestående dödsfall. Det måste ju vara det vanligaste av allt på hennes avdelning, betydligt vanligare än att någon fick ta sina kläder och gå hem. Trots att jag var tyst, alltså inte berörde henne med ett ord, en gest eller ens ett andetag brast hon ut i gråt. Då gick jag till dörren mot korridoren, som hade lämnats öppen, stängde den och vände tillbaka till henne.

– Det är såhär det är nuförtiden, sa hon. Jag står inte ut en dag till.

Jag teg.

– Där sitter nu fru Johansson med sin blanka silvertub i väskan. En likadan tub som man har sackarintabletter i. Hon är

ordförande i dödshjälpsföreningen Fenix och har också en egen begravningsbyrå. Hon är här nästan varje dag, sitter därborta i TV-rummet med de närmaste anhöriga till någon patient. Hon får inte använda sig av några andra av sjukhusets utrymmen, har vår överläkare bestämt. Tack och lov...

Dörren öppnades och någon tittade in men stängde den tyst igen kanske i tron att syster Sonja tröstade en anhörig. Men det var sina egna ögon hon torkade.

– ...alltså vår överläkare, doktor Kivinen, att vi inte får ha med dödshjälpsmänniskorna att göra, inte assistera dem på något sätt. Vårt ansvar upphör helt och hållet när familjen har beslutat att den sjuke skall dö. Då rullas patienten iväg till ett särskilt rum och från den stunden tar dödshjälparen och hans eller hennes begravningsbusiness hand om resten.

Hon snöt sig.

– Nu har jag brutit min tystnadsplikt ordentligt, sa hon.

– Det kan inte gå till på det sättet, sa jag. Det menar ni inte.

– Det går till precis som lagen säger, sa hon. Det är de närmaste anhöriga, arvingarna, som i närvaro av företrädare för dödshjälpsinstitution, förening eller företag fattar beslut om den medicinska vården skall avbrytas och aktiv dödshjälp vidtas. Sedan sköter den auktoriserade exitören resten.

– Har inte läkarna nånting att säga!

– Både Läkarförbundet och Sjuksköterskeförbundet har tillsvidare förbjudit sina medlemmar att medverka på något sätt.

Dörren öppnades igen, denhär gången med visst besvär. Det var Kalle som kom tillbaka stödd mot sin rollator.

– Aha, sa han. De har farit iväg med honom.

Han tog sig långsamt fram till sin säng och syster Sonja gick fram för att ge honom litet hjälp när han skulle sätta sig på sängen och sedan lägga sig ner.

– Man får vara glad för att man inte har några släktingar i

livet för då skulle man vara död nu, sa Kalle och grinade illa. Sonen skall till Australien på affärsresa så det gäller att få farsgubben i graven innan dess. Och dottern vill få slut på sina egna lidanden när hon ser hur pappan har det.

– Nu skall Kalle inte prata så mycket som Kalle ingenting vet om, sa Sonja.

– Inte vet! sa Kalle. Vem av oss är det som har legat här dygnet runt med honom, och vem är det som har hört allt som har sagts här. Och jag har legat i många rum, det vet du. Om du visste hur den lider som måste vänta på arvet.

– Fy skäms, Kalle! sa Sonja och rättade till hans filt och lakan. Det finns äkta medlidande.

– Var då, om man får fråga? sa Kalle.

Jag stod kvar där ärkebiskopens säng hade stått och fann det mycket störande att en sjuksyster som Sonja bara hade fösts undan när exitören började förbereda sin hantering. För att inte hindra hennes och Kalles samtal vände jag mig mot fönstret och såg ut över sjukhusbyggnaden nedanför och de bläcksvarta snömolnen borta i fjärran bakom Storkyrkans nyförgyllda kors. Hur mycket ärkebiskopen än hade stängt kyrkan och lagt ner all verksamhet, i förtvivlan, måste man anta, så fortsatte man att förgylla kors och att patinera nationens högtidsstunder med biskopsord.

Syster Sonja kom fram till mig för att säga att hon måste skynda vidare, men jag hejdade henne och gav henne ännu en uppgift.

– Kan ni inte ge ärkebiskopen hans tänder tillbaka, sa jag. Sätt in dem i munnen på honom så blir han mera verklig, så begriper de kanske att de håller på att ta livet av en människa.

Hon tänkte till några ögonblick och gick sedan fram till det lilla bordet och drog ut lådan.

– Men när han inte har haft dem i munnen så hålls de nog inte på plats. De kan glida ner i halsen.

– Ni har säkert kräm eller pasta som ni kan fästa dem med. Varför är inte hans fru här förresten. Hon borde ju vara här om någon.

Sonja tog fram den lilla plastasken med ärkebiskopens tandproteser och vände sig om mot mig.

– Lagen ger en möjlighet att utestänga den sjukes make eller maka från den sista överläggningen. Den som känslomässigt står mycket nära den sjuke kan nämligen försvåra sökandet av den objektivt bästa lösningen.

– Gå ni till ärkebiskopen, sa jag, och sätt tänderna i mun på honom och be för honom, om det inte är förbjudet.

Hon såg forskande på mig. Den oreda som känslorna hade ställt till med i hennes ansikte var borta och hon såg just så effektiv och professionellt varm och duktig ut, som hennes litet runda ungdomliga drag gav goda förutsättningar för.

Vi gick tillsammans ut ur sjukrummet och hon pekade mot glasdörrarna i ändan av korridoren. Där i TV-rummet ledde nu legitimerade exitören Saga Johansson den sista överläggningen med ärkebiskopens barn. Jag hade redan för en god stund sedan beslutat mig för att kosta vad det ville blanda mig i den rådplägningen. Sjuksystern styrde med protesasken i handen sina steg mot medicinförrådet.

De tre i TV-rummets korgstolar tystnade när jag öppnade dörren och stängde den efter mig utan att kunna undvika ett skrällande ljud från de skallrande glasrutorna. Jag slog mig ned på en ledig stol och drog fram den nära de andra så att den lilla cirkeln vidgades.

– Tyvärr, sa fru Johansson. Här pågår ett mycket privat och ömtåligt samtal.

Hon hade uppenbart rätt för ärkebiskopens dotter var så för-

gråten att hon knappast hade märkt att en fjärde person hade anslutit sig till sällskapet. Hon var en lönnfet fyrtioåring med felknäppt mörkblå ylletröja och satt med pannan stödd i handen så att fingrarna dolde hennes ansikte. Hennes andra hand kramade en näsduk.

– Får jag be er avlägsna er, sa sonen som hade lagt armarna i kors över bröstet när jag kom in.

– Är dethär inte ett sällskapsrum? frågade jag.

– Jo, men nu har vi tagit det i anspråk för ett sammanträde, sa fru Johansson.

– Ur sjukhusets synpunkt är det här inget sammanträde, sa jag. Bara en pratstund som er begravningsbyrå har med ett par kunder in spe.

Sonen reste sig hotfullt och tog ett par steg fram till dörren med de klirrande fönsterglasen.

– Ni behöver inte öppna dörren, sa jag. Jag går ändå inte nu. Om jag gissar rätt så diskuterar ni om er far borde dö redan idag för att ni skall hinna med jordfästningen innan ni reser till Sydafrika.

– Australien, sa han.

– Och hur tar ni livet av era kunders anhöriga, fru Johansson?

Det blev dödstyst i rummet medan hon mätte mig med blicken och felaktigt kom till resultatet att också jag var en potentiell framtida klient och därför värd ett småleende.

– Ni använder kanske litet olyckliga uttryck, sa hon, men det är ju också ett svårt och tungt ämne som vi talar om. Det finns så många sätt att bereda en utväg, att öppna den dörr bortom vilken ingen plåga och ångest mer finns. Jag är kanske gammalmodig, men jag håller mig till det gamla och beprövade cyankaliumet, som verkar så gott som omedelbart.

Hon grävde i sin väska och tog fram en elegant silverdosa

av samma storlek som en magnumförpackning bitsacketter. Det var uppenbart att sonen inte var lycklig över den vändning samtalet hade tagit. Han tittade mycket demonstrativt på sitt armbandsur. Dottern igen plirade på mig mellan fingrarna. Sorgen i rummet hade avstannat.

– Men det är ju mycket plågsamt, sa jag.

– Inte för er, kära vän, inte för kunden, sa hon, bara för den som redan lidit så mycket att litet till eller från knappast har någon betydelse.

– Jag tycker att det är så förskräckligt, sa dottern. Kan vi inte sluta dethär samtalet och jordfästningen är på lördagen och ingenting står i tidningen förrän efteråt och då att det har ägt rum i stillhet och ni får sköta om kyrkostyrelsen.

Hon brast ut i hejdlös gråt, ibland uppdämd av ett snorande snörvlande, medan hon förgäves sökte i sin väska efter en ny näsduk. Fru Johansson sträckte fram en hel liten bunt pappersnäsdukar av typen Inte torkar ni väl bort sorgen och stoppar den i fickan när den kan kastas i papperskorgen.

– Ja, vi är väl i stort sett färdiga, sa fru Johansson och reste sig. Skall vi inte gå och se på er far och ta farväl av honom innan han sedan blir delaktig av den sista tjänsten.

Sonen steg lättad och beslutsam upp och dottern stapplade ut vid hans arm som sig bör och jag övergav dem inte. Vi gick de få stegen fram till den första dörren på höger hand. Den stod på glänt och bar skylten Privat. De sista stegen gick fru Johansson nästan trippande på tå och när hon öppnade dörren för de anhöriga var hennes ansikte präglat av den tysta vördnad som bara den kan erfara som dagligen öppnade dörren för dödens majestät. Inte bara hennes hår förlorade all glans, också huden stramade nu åt tätt till kindknotor och käkben.

Vi steg tvekande in i rummet, en liten klunga på tre människor som trängdes i dörröppningen, och såg ärkebiskopen sitta

halvt upprätt i sängen och hälsa med ett svagt leende.

– Så snällt av er att komma, sa han. Och du Lasse som har så mycket. Och pappas egen flicka.

Han orkade inte lyfta sina händer men han vände sitt ansikte till henne som för en kyss på kinden.

– De har varit så vänliga att jag har fått enskilt rum, sa han.

Han vilade en stund, men hans fingrar plockade inte längre med lakanet som de förr hade gjort utan händerna låg lugnt och stilla på var sin sida om honom.

– Jag har varit mycket sjuk, sa han.

Jag blev så rörd att jag sökte mig ut i korridoren. Sonen Lars kom också ut alldeles förvirrad medan han lämnade sin syster ensam med fadern. Fru Johansson sällade sig lugnt bestyrsamt till oss.

– Det är alldeles övergående, sa hon. Det ändrar ingenting. Det är bara skenliv.

– Nu går jag, sa jag. Och om ärkebiskopen dör så kommer jag att ange er tre för mord.

29

Under vintern har mördandet i samhället blivit så allmänt att ingen mera reagerar. Man förhåller sig som man alltid har förhållit sig till döden, den drabbar andra människor på andra tider och andra platser. Den som inte längre är stark och vacker men ändå blir utskriven levande från stadens sjukhus tar man emot förvånat och kanske litet besvärat.

Läget har ur kristen synpunkt blivit så allvarligt att radikala åtgärder är nödvändiga. Den första kontingenten hälsovårdare, sjuksköterskor och laboratoriepersonal har nu förts ombord på roro-fartyget Finnpulp för att överskeppas till Irland och där ställas inför den internationella livsförbrytardomstolen i Dublin. Förberedelserna för denna radikala aktion har lagt beslag på mycket av min kapacitet under vintern och indirekt tyvärr också lett till en brytning med Ville.

Maire och jag var inbjudna till Dahlgrens på julaftonen, kanske för att vi hade nämnt om att våra flickor inte tänkte komma hem. När vi ganska sent på kvällen gick över till grannens visade det sig att ganska många firade jul hos dem. Vi hade små gåvor med oss åt föräldrarna och barnen men åt hela sällskapet av småpratande, skrattande och musicerande gäster hade vi naturligtvis ingenting. Stämningen var varm och god. En grupp unga kvinnor stod gnolande runt pianot. Någon klinkade fram sångförslag och man försökte tydligen bestämma sig. En ganska späd ung kvinna satt med bastuban i famnen och flå-

sade i den utan att få fram en ton. Ville kastade en snabb orolig blick mot sitt horn när han kom över golvet för att möta oss. Anna-Lisa, som hade öppnat för oss, hade utgått från att vi klarade oss bra på egen hand i den allmänna glädjen och gått tillbaka till köket, till jultårtorna och kaffebryggandet.

– Familjen har vuxit som ni ser, sa Ville och lade sina armar om axlarna på oss.

Där satt en som blev glad när hon fick se mig. Hon övergav sitt sällskap borta i hörnet, kom fram och tog min hand med två spänstiga händer och hälsade på samma sätt på Maire.

– Ja du känner ju Sonja från sjukhuset, sa Ville.

– Men jag är inte längre där, sa hon. Vi fick en ny överläkare. De flesta av oss...

Hon gjorde en svepande gest.

Flickorna runt pianot prövade på Go tell it on the mountain, men Ville avbröt dem. Han ställde sig mitt på golvet och visade på Maire och mig. Vi var värda en applåd, sade han och den fick vi. Jag var kanske litet besvärad och bugade mig åt olika håll, de vänliga småleendena kändes närgångna. Dottern i huset kom räddande till oss med varm glögg.

– Och nu kan vi sjunga, sa Ville och tog upp Av himmels höjd jag kommen är...

De som var där var så unga att de både ropade och sjöng och svängde med i psalmens oändligt många verser. De flesta kunde massor av ord utantill och andra sjöng ur sångblad som Ville räckte till var och en som såg osäker ut. Sång följde på sång och stämningen arbetade sig upp till en stilla entusiasm som småningom befriade mig från känslan av främlingskap. Maire lutade sig mot mig och försökte få mig att sjunga med, men just när jag grep efter orden blossade en ny sång upp som lade beslag på allt vad alla hade av röstresurser och gjorde mig till en stum betraktare av en nästan extatisk glädje.

När vi bröt upp kort efter midnatt fortsatte glädjeyran hos grannen och ingen visade det minsta tecken på trötthet. Man vinkade glatt åt oss när vi gav oss iväg och det såg ut som om all patetisk finländsk festlängtan, den som blir iskall om valborg, regnar bort till midsommar och dränks på nyårsnatten, äntligen skulle ha slagit ut befriad, frälst och räddad från klimat, sprit och förväntningar mot bättre vetande.

– Du blev så tyst, sa Maire när hon utanför dörren tog mig under armen och vi gick de få stegen genom lätt snöfall till vårt hus.

Vi satt en stund bredvid varandra i biblioteket och läppjade stilla på ett mycket mjukt madeiravin. Då vi gick till sängs var Maires glas ännu nästan fullt. Hon hade nog märkt att det gick ganska mycket folk hos Dahlgrens. Kanske de samlade arbetslösa sjuksköterskor och hälsovårdare kring sig. Frivilligt arbetslösa som Sonja. Sjukvården var alltså på väg att tas över av de samvetslösa. Jag måste i sängen ha börjat på med hätska tirader för plötsligt lade Maire en mjuk arm över min mun. Småningom märkte jag att hennes avsikt inte bara var att tysta mig.

På annandagen hade vi bjudit hela grannfamiljen över till oss men bara Ville och Anna-Lisa kunde komma. Ungdomarna hade sina egna vägar, till och med yngsta dottern var utflugen.

Vi slog oss ner till en enkel jullunch, enkel såtillvida att skinkan och de tunga rotsakslådorna utelämnats till förmån för stekt kalkonbröst föregånget av sju slags strömming och sill, vitlöksströmming, skomakarlax, strömmingsrullader, senapsströmming, glasmästarsill, sherrysill och dansk sill, och det visade sig att det faktiskt var första gången Ville och Anna-Lisa åt kalkon till julen.

– Det är ju det man känner igen en kristen på, sa han, att han

äter skinka och korv. Men denhär fågeln smakar inte så mohammedanskt den heller.

Han såg glatt på oss och höjde sitt glas mineralvatten som porlade uppmuntrande.

– Fläsket är väl det enda vi har kvar av kristendomen, sa jag.

– Månne det, sa Ville.

– Hur kan man då ta livet av obotligt sjuka och tro att man har rätt att bestämma vilka foster som skall få födas!

Maire stod i dörren med karotten i famnen och harklade sig högt och länge.

– Grädden borde vispas.

Jag gick ut i köket. Jag hade vispat grädden till desserten minuterna innan de kom. Meningen var att jag skulle skämmas och lugna ner mig så jag låtsades vispa. På trots stannade jag ända tills hon ropade att hon trodde att det räckte. Först då gick jag tillbaka in och fann att samtalet rörde sig om alla dem som nuförtiden av samvetsskäl lämnade sjukvården.

– Samvetslösa kommer det aldrig att råda någon brist på, sa jag, om man inte lyckas skrämma dem ordentligt. Kyrkan borde säga att den som har blod på sina händer kommer direkt till helvetet. Står det förrresten inte så i din Bibel?

– Nej, sa Ville. Tvärtom står det att om era synder är blodröda så skall de bli vita som snö.

Han försökte prägla in en outhärdlighet, öppna en allt uppslukande avgrund. Men jag visste att jag hade rätt. Om han hade sina hemligheter så hade också jag ett uppdrag. Jag tänkte på det starka ansiktet med det bistra småleendet, på honom som ingen av de andra kände. Han som kommer och har kommit. Han som ristar in gränsen mellan rätt och orätt så att den inte kan pratas bort och att gudsfruktan inte förblir att tillbringa sin dag i en from dvala av varsam vänlighet.

– Dehär plommonen är ur vår egen trädgård, sa jag när vi hade hunnit till efterrätten.

Vi vandrade litet omkring i vårt hus, det var Anna-Lisas första besök, och hon var en estet. Hon fäste sig vid det utsökta kvistfria virket i bokhyllan och smekte bordsskivan framför den öppna spisen i biblioteket med båda händerna. Ville var mera blind eller kanske snarare bekymrad över den ton som hade präglat vårt bordssamtal. När damerna undersökte den gustavianska skrivbyrå som Maire hade gett i julklapp åt vårt hem slog vi två oss ner i soffan. Jag pekade på korset på tegelmuren i spisen och berättade om hur det plötsligt hade uppenbarat sig som ett slags tecken. Han iakttog mig uppmärksamt.

– En gång på sjukhuset sade Sonja att ni har en hemlighet, sa jag.

– Sade hon, sa Ville.

Hans slutenhet sårade mig inte eftersom jag själv inte drömde om att tala om mitt refugium i Sverige för någon.

– Människan gör så mycket ont som hon vågar, sa jag för att återknyta till det tidigare. När de stora blodbaden i världen torkar in för ett ögonblick så vaknar intresset för att arrangera små dödar, "nära dig".

Och då hamnade vi in i den verkligt allvarliga konflikten. Det hjälpte föga att Maire ställde var sin kopp espressokaffe framför oss och en liten ask nästan svart chokladkonfekt. Vi talade naturligtvis på ett lugnt och icke provokativt sätt, men motsättningen var absolut. Han menade, som de flesta, att de huvudansvariga alltid var de höga tjänstemän som hade utdelat order, skrivit under cirkulär och fattat allvarliga beslut. De som verkställde åtgärderna var alla på något sätt svaga, i grunden förlåtliga, offer. Jag igen påstod att den vanliga enkla människan som utförde gärningen var minst lika skyldig. Vad var

Hitler? En skränande psykopat som själv knappast hade fått livet ur en råtta. Och vad var hälsovårdsdirektören? En byråkrat som skulle segna ner avsvimmad om han blev tvungen att försöka ta ett blodprov. Att sådana män ändå blev upphovet till så mycket ont berodde bara på att de gav vanliga människor en chans att skjuta alla skrupler åt sidan och hänge sig åt berusningen i att ha makt över andras liv, över den flämtande sista livslågan eller över det ännu ofödda barnet. Ville hävdade att jag inte hade någon rätt att döma de sjuksköterskor och den laboratoriepersonal som medverkade i åtgärder som samhället hade beslutat om. I vårt andliga klimat kunde de inte veta vad de gjorde. Han tyckte också att jag överdrev när jag hävdade att varje enskild medlem av hälsovårdsnämnden borde ställas till svars för varje kryss i den ruta som de visste att medförde avbruten vård och tidigarelagd död.

Ville, som själv var omutlig i sin vägran att bära "loppan", det minimala elektroniska identitetschipset i pannan eller på armen, kunde inte inse att jag kämpade mot samma vilddjur som han. Han kände inte igen min kamp därför att de vita medicinalfascisterna inte ens var symboliskt avbildade i Uppenbarelseboken. De var inte lika tydligt utpekade som Vilddjurets tecken på människors panna och arm var det. I de apokalyptiska visionerna över de sista tiderna stod den vita dräkten för seger över ondska och sjukdom. Att själva fördärvet skulle komma att klä sig i vita kläder, det borde han egentligen ha kunnat förstå.

– Jag kommer att lära dem, sa jag.

Han reste sig plötsligt.

– Välsignelse över dig Tor, sa han.

Jag reste mig också, förbryllad av det tvära, helt oväntade slutet på vår ordväxling. Han såg sig om efter Anna-Lisa och Maire lika ledigt avspänd som vanligt. Han hittade dem fram-

för deckarhyllan i matsalen och när han ställde sig bredvid dem fick han syn på Matti Yrjänä Joensuus böcker som stod just i ögonhöjd. Han lade ett finger på en av dem och frågade om inte denhär författaren en gång hade fått kyrkans kulturpris, stämde det? Det var kanske litet svårt att förstå.

– Joensuu fick priset för att det inte bara finns rövare och fasttagare i hans böcker, sa Maire. I dem finns också ett slags medlidande med brottslingarna. Och du har väl tid att läsa nu.

Hon tog ut några böcker ur hyllan och räckte dem åt Ville. Jag tänkte på att han aldrig hade kommenterat mina böcker, dem som jag hade lånat honom på hans egen begäran.

30

Om män vet att de har oförenliga åsikter, kan de lätt undvika konfrontation. Det finns tillräckligt mycket småskräp i livet som ägnar sig för en lätt och skämtsam beröring. Den mera substantiella kontakten mellan våra hus svarar numera kvinnfolket för. Det är därför som Maire har berättat för mig om hans och de frivilligt arbetslösa sjuksköterskornas stora projekt. Deras omöjliga företag är att försöka återföra Diakonissanstalten till sin ursprungliga uppgift att ta sig an de sjuka som samhället har övergett.

Beväpnad med Nya testamentet gick Ville upp till Diakonissanstaltens direktör, en pastor och känd väckelsetalare. Min granne hade tydligen föreställt sig att det fanns en gemensam bas av gudsfruktan och människokärlek som skulle göra ett allvarligt samtal om en förändring av sjukhusets nuvarande verksamhetsprinciper möjligt och fruktbart. Han hade börjat med att hänvisa till Aurora Karamsins visioner, men genast stött på sin överman i den sköna ordkonsten. Han fick i en liten föreläsning höra att Diakonissanstalten förvisso fullföljde den stora uppgiften att i nästankärlekens namn gripa in där samhällets krafter kom till korta.

På pastor Fliedners tid, han som grundade diakonissanstalten i Kaiserswerth, och som Aurora Karamsin inspirerades av vid ett besök där 1866, var nöden på många sätt konträrt motsatt till vad den är idag. Aurora Karamsin hade ju själv blivit särskilt gripen av en sorglig händelse på sin gård i Träskända.

Under hungern, tyfusen och kopporna som drabbade Finland hösten 1867 dog en hjälpsökande mor omgiven av sina sjuka barn i en stuga som hade anvisats henne. Denna upplevelse gav Aurora Karamsin kraft att förverkliga sin vision och skapa det sjukhus som ännu idag bärs av hennes ursprungliga kärleksvilja. Diakonissanstalten är alltfortfarande en pionjär och föregångare inom den kristna karitativa verksamheten. För hundra år sedan var det naturligt för den kristna barmhärtigheten att vårda de fattiga sjuka, att gripa in där samhället ännu inte hade tagit sitt ansvar. I våra dagar, när samhället nästan har uttömt sina resurser på allmän sjukvård, är det ofta de välsituerade, för att inte säga de rika, som förmenas den särskilda vård som de förtjänar. "Det är framför allt de som har råd att betala som idag behöver den kristna diakonin", lär direktören, pastor Almu, ha sagt.

Besöket på Diakonissanstalten hade övertygat Ville om att ledningen där var fullkomligt samvetslös och ogudaktig och det ledde till att han, i enlighet med sin armés traditioner ända sedan general William Booth, i tysthet strök den ur rullorna över Guds medhjälpare. En aning säger mig att mitt namn kan ha gått samma väg. I varje fall har han inte ens låtit en möjlighet skymta fram för mig att få bli enrollerad i hans Aurorakår. Det är en organisation som, under stor sekretess, arbetar på att skaffa sig inflytande på alla diakonissanstalter i landet. Den vill också göra alla kyrkliga och religiösa åldringshem och ungdomsgårdar till trygga tillflykter för åldriga, sjuka, handikappade och utvecklingsstörda – i den mån sådana ännu finns i livet. Jag får inte vara med även om jag vore villig att sätta in alla mina krafter. Maire har heller inte blivit tillfrågad, troligen för att hon är gift med mig. Han är av den uppfattningen att man och hustru är ett och drar ner och upphöjer varandra.

Den avgrundsdjupa klyftan mellan mig och en man som jag

tycker så mycket om stör mig. Det som gör att jag uthärdar avståndet är minnet av ett annat ansikte, långt starkare än hans, och av ett leende som går genom alla motstånd och förintar alla fiender. Jag kan inte tro att min hemlighet är en annan, eller att den är så artskild, att man måste bryta upp från min närhet i skydd av en ambivalent välsignelse. Med Maire går det inte att tala om denna sak. Hon anlägger personligt vårdande, nästan moderliga synpunkter på mig och på mitt sätt att reagera inför det som jag upplever som orättfärdigt och fientligt, och förstår inte att det djupast sett inte handlar om psykologi utan om teologi och rentav metafysik.

Den som man alltid kan prata teologi och metafysik med är naturligtvis Egil och han skulle bli entusiastisk över en liten antydan om den gestalt som lagt vantarna på mig. Felet är bara att han inte tar nånting på yttersta allvar. Han svimmar av rädsla och blir blind av förskräckelse, ryser vällustigt över gotiska berättelser och lägger sig till vila hos Lao Tse, men ingenting får makt över honom och han strövar glatt mellan astronomi och astrologi, algoritmer och mystik, på djupet icke tagen i anspråk av något annat än sitt eget rörliga intellekt. Men det är ju bara den som står nånstans, som kan lyfta världen. Det är bara den som verkligen har fel, som ger stadga åt det rätta. Och de som verkligen har fel, dem hittar man säkrast på Teologiska fakulteten i Åbo.

Min ångest över de två sanningarna, grannens och min, drev mig faktiskt iväg på en långtråkig bilfärd ända till Åbo. Den allt starkare solen hade redan befriat det mesta av landskapet från snö. Jag ringde från bilen för att få tag på Theo, men akademins växel hade inget annat besked att ge än att professor Dacius inte svarade på sitt rum. Också han hörde till dem som i likhet med sina kolleger hade fel på ett bisarrt men elementärt sätt. Han hade nämligen blivit totalt irrelevant på

samma sätt som nästan alla de som på livstid flyttat in i detta lilla andliga ghetto, avskilt från det övriga samhället av en mur av för länge sedan glömda frågeställningar. Där inne tände man lyktor i nya gathörn och ställde fortfarande sina klockor efter Immanuel Kants promenader, men där kunde man ännu inte glädja sig över hur gasljusets välsignelse spred sig från stad till stad, till Wittenberg och Weimar, eftersom de stora samhälleliga förändringarna noterades först när de med säkerhet hade blivit historia.

Det är trettiotre trappsteg upp till Åbo domkyrkas gotiska portal, om man räknar med det knappt tumshöga första steget vid trottoaren. Märkena efter grova spikar fanns kvar, liksom en sårlik repa efter något vasst verktyg i dörrens ena sida. Folk kom och gick genom portalen men jag stannade utanför katedralen undrande om jag hade parkerat bilen fel. Den stod nere på andra sidan gatan nära monumentet i parken över en spöklik gestalt, Arvidsson, som sökt sig en plats i historien i springan mellan två stenblock.

Där kom Theodor Dacius, tydligen på väg mot fakulteten. Han gick långsamt som han brukade med huvudet på sned och tankarna i portföljen. Jag skyndade ner för trappan för att genskjuta honom och halvsprang genom den glesa trafiken.

– Nåja, nåja, ser man på. Det var ju rysligt vänligt av dig, svarade han då jag sade att jag faktiskt hade kört till Åbo bara i hopp om att kanske stöta ihop med honom.

Med ganska liten möda lyckades jag övertala honom att avvika från sin dagliga rutt och i stället följa med mig på lunch. Vi parlamenterade en stund om olika näringsställen som stod till buds och beslöt oss sedan för Teini i det gamla polishusets källare. Han påstod att jag lugnt kunde lämna min bil där den stod, och trots att jag visste att han inte hade sakkunskap i trafikärenden så lydde jag hans råd. På vägen till restaurangen

förberedde jag honom i lätt ton på mitt ärende och sade att jag hade kommit hela den långa vägen av teologiska skäl.

– Verkligen, sa han. Och vänder dig till mig?

– Ja.

– Det är kanske för din nästa bok?

– Nej. Det är existentiellt och personligt.

– Då är det ju väldigt ansvarsfullt, sa han. Jag undrar om jag är den rätta.

Trots att han hade varnat mig och sagt att det var trångt och stökigt på restaurangen så fick vi ett lugnt hörnbord. Hans annars så avklarnade ansikte såg så bekymrat ut, där han satt mitt emot mig, att jag försiktigt hörde mig för om situationen på fakulteten och i hans arbete överhuvudtaget. Han hade problem och ett av de mera förargliga, eller rättare sagt retsamma, var biskop Saarinens fortsatta manipulationer för att förhindra att den förskräckliga filioqueirrläran togs upp och korrigerades vid kyrkomötet, genom att de inskjutna orden "och Sonen" avlägsnades ur trosbekännelsen. Biskopen hade aldrig förstått att det nu inte handlade om ett onödigt teologiskt filigranarbete utan om Guds väsen och därför om gudsfruktan.

– Den helige Ande utgår inte av Fadern och Sonen utan av Fadern allena, sa Theo. Det är Fadern allena som är källan. Sonen och Anden har båda på samma sätt sitt ursprung i honom, den ena är inte förmer än den andra eller närmare honom. Men dethär kan rimligtvis inte intressera dig.

Han avbröt sig, besvärad av att ha visat litet av den inre debatt som tydligen pågick med stor hetta under den alltid lika lugna ytan.

– Du sårar mig, sa jag.

– Förlåt mig, sa han, men inte ens präster brukar vara intresserade av Treenigheten.

– En helt annan sak, sa jag, när vi nu har kommit in på teologin. Kan Gud ha två helt olika sidor? En förlåtande och en som är allt annat?

En servitris ställde sig intill honom och meddelade att vi som varmrätt kunde ta antingen kokt lax, stroganoff eller dillkött. Hon var påfallande kort, pigg och fräsch och såg på mig medan hon talade med honom. Hon hade uppfattat min svaghet för kattlinjer vid ögonen.

– Det finns en sida av månen som vi aldrig kan se, sa Theo. Kan eller vill se. Jag tror att jag tar lax.

Hans bekymrade ansiktsuttryck hade ingenting att göra med mig och knappast heller med biskop Saarinens ecklesiastiska manipulationer.

– Det tar jag också, sa jag. Vad försökte du alltså säga?

– Du frågade om Guds vredgade sida, svarade Theo. Den är där men vi känner inte igen den, vi ser inget ansikte bakom den. Den som är utsatt för Guds vrede vet inte alls vad det är som drabbar honom eller vem han har att göra med.

– Men folk misstänker ju honom så fort det händer något tragiskt.

– Det är deras egen ångest, sa Theo. Den kommer så djupt ifrån att ingen annan benämning duger än det högsta.

– Måste det vara fel?

– Jag kan ju i stället fråga dig, sa Theo, om det behövs mer än tyngdlagen för att ett torn skall rasa eller ett flygplan skall störta? Blir du klokare om du menar dig ana något mer?

– Du vet precis vad jag kan säga till det, sa jag.

– Nej, det vet jag verkligen inte.

– Att du gömmer honom. Är han lavinen i alperna som drar med sig folk och fä? Är han både sommarregn och översvämning, kärlek och misshandel?

– Det finns intet ont i Gud, sa Theo.

Jag reste mig och vi gick för att hämta mat vid buffén. Vi hamnade på var sin sida om serveringsbordet med inte bara mat utan också en laddning mellan oss tills min blick fångades av det jätteberg potatismos som mannen framför mig hade öst på sin tallrik. Så mycket potatismos hade aldrig någonsin tidigare fått plats på ett enda fat och ändå var ätaren inte ens fet. Provianterade han för en hel familj? Jag såg mig om i restaurangen och hittade en faderlös familj, men jag såg också, ensam vid ett bord, ryggen av en gestalt som var alltför välbekant, en tjur i människoskepnad. Då vi satte oss hade jag förlorat allt intresse för att fortsätta samtalet. Theo tog inte heller upp det och vi åt under tystnad. Jag kunde inte föreställa mig hur man till denna välbalanserade lugna teolog skulle kunna förmedla föreställningen om omedelbar andlig fara. Djävlar och änglar hade för länge sedan pressats och etiketterats i teologins herbarium och var inte ens längre utrotningshotade arter.

Jag tog servetten och satt en stund med den framför munnen utan en enda tanke eller ens en impuls att vända mig om för att kontrollera att jag hade sett rätt. En obestämd känsla av att jag befann mig på avvägar, i sällskap med en person som bara kunde bli ett hinder för min mission, behärskade mig. Jag ville bryta upp.

– Det var trevligt att träffa dig igen Theo, sa jag och lutade mig tillbaka i stolen medan jag försökte få syn på servitrisen.

– Ja, sa han, det var märkligt att du skulle möta mig just idag när jag var så sen. Vi har det litet svårt hemma förstår du med min svärmor.

Det var helt olikt Theo att yppa nånting om sin familj eller om privata angelägenheter överhuvudtaget. Det hörde inte till hans sätt att i andras närvaro rikta blicken inåt mot sig själv.

– Hon kom för att fira jul med oss men har varit för svag för

att flytta hem. Allt har gått riktig bra och vi har tyckt om att ha henne, men nu har hon plötsligt blivit rädd. Hon försöker verka helt normal, men hon följer oss med vaksamma blickar och vägrar att äta någon mat som hon inte själv har tillrett.

– Paranoia, sa jag. Äter hon Diapam? Kasta alla mediciner som slutar på pam!

– Det handlar inte om mediciner, sa han. De piller hon tar är helt ofarliga. Det handlar om något helt annat. Hon vill ut från landet och det genast, till något kristet land. Vi vet precis när det började. Hon såg ett reportage på TV om flyktingar från Holland, om åldriga människor som sålde sina hus, gjorde sina barn arvlösa och flyttade över till Tyskland av rädsla för eutanasi. Vi har sagt att det bara är i Holland som barnen tar livet av sina föräldrar, men hon svarar att det har börjat här också. Nu sitter hon uppe hela nätterna och vågar inte gå till sängs. Hon vill utomlands, genast. Dessutom förklarar hon att vi kommer att bli väldigt förvånade om vi har räknat med att Kattskär, en liten holme söder om Nagu, skall bli vårt efter hennes död.

Theo såg förtvivlad och rådlös ut. Jag hade något bistert på läpparna om holländarna och deras liberala inställning till andras död, övertygande demonstrerad av den holländska bataljonen i Srebrenica som överlämnade sextusen muslimer åt serbisk eutanasi, men jag behärskade mig för att inte hamna på sidospår. Jag sådde i stället ett frö som omedelbart började gro.

– Irland, sa jag. Kan ni inte flyga dit alla tre och söka upp ett kvinnokloster som tar henne i pension. Ni har råd och hon med.

Servitrisen jobbade hårt några bord längre bort men hon var tillräckligt observant för att märka att vi gärna ville bryta upp. Hon visade att hon var på väg med notan bara vi gav oss till

tåls litet.

– Men det du berättade om din svärmor låter förstå att det finns plats för Guds vrede, sa jag.

– Men det skall vara hans vrede, sa Theo. Varför just Irland?

– Jag kom att tänka på det därför att jag har ett annat projekt på gång i den riktningen. Jag har sökt en plats där man är så gammalmodig att man tror att det finns sådant som är förbjudet.

– Hur är det med Nordirland? Det som har pågått där, vem vet i hur många år, är väl inte så särskilt tillåtet?

– En sak är att bryta lagen och en annan är att påstå att den överhuvudtaget inte finns, sa jag.

När vi lämnade restaurangen gick vi i riktning mot min bil och det vi pratade om på vägen skulle Theo ha haft mera nytta av att diskutera på den resebyrå som han ändå var på väg att uppsöka. Trots det bytte jag inte samtalsämne och försökte inte, såsom jag hade tänkt när jag reste iväg till Åbo, få hans stöd i min inre uppgörelse med Ville. Det som fanns inom mig var tungt och vredgat och hade en gång för alla fått nog, medan det som behärskade Ville varken hade viljan eller kraften att slå till. I bilen hade jag lekt med tanken att en alltigenom hederlig teolog, som dessutom var en god människa, skulle kunna hjälpa mig att få ett grepp om min vrede. Kort sagt, tala om för mig om jag stod under inflytande av en god makt, som också var skrämmande, eller om den bara var tillintetgörande. Men medan våra repliker blev allt mera meningslösa ju närmare domkyrkan vi kom förstod jag allt bättre, att min inre konflikt bara skulle vara plågsamt ohanterlig så länge jag inte lade alla fakta på bordet. Det kändes ändå helt ogörligt att i verkligheten låta min vän teologen möta sådana makter som han bäst handskades med i skriftliga meddelanden från förr i

världen. Jag steg in i bilen och flyttade ner påsen med murklor från sätet bredvid mig till golvet. Dem hade jag inhandlat på Lojoåsen. Ett rent impulsköp.

31

Jag var inte bågen som svek i skyttens hand eller mannen som vände om när det gällde. Det krävde att jag avstod från Ville och lät bli att lägga märke till honom, även när han sysslade utanför sitt hus, kanske huvudsakligen för att få en möjlighet att kontakta mig. Min väg var klar och det var en helt annan väg än hans. Det hade han ju själv låtit förstå.

Den första kontingenten hälsovårdare, sjuksköterskor och laboratoriepersonal befann sig nu någonstans på Östersjön och om de mötte hård kuling eller storm så kastades de om ordentligt i sin container, som ingalunda var en stålbehållare för varor och styckegods utan en manskapscontainer konstruerad för marinens skolningsbehov. Den var inredd med britsar, kök, toalett, tvättmöjligheter, kort sagt den elementära bekvämlighet som sjökadetter kunde behöva under sina utbildningspass på olika slags fartyg. Detta manskapsutrymme lyftes eller kördes ombord och det kunde anslutas till fartygets värme-, vatten- och sanitetssystem, men det kunde också fungera autonomt upp till en vecka. Jag fick helt enkelt lita på att marinens uppgifter i uthyrningsbroschyren var riktiga och att den irländska polisen inte konfronterades med ett dussin kvävda lik när speditionsfirman levererat containern och öppnat den vid Livsförbrytardomstolens arrestlokaler i Kingstown.

I och för sig hade det inte varit svårt att rekrytera den första kontingenten livsförbrytare, jag hade förlitat mig på att den i vitt draperade mordlusten själv skulle fylla min fälla, och det

hade den gjort. För mig hade det bara gällt att ge ett sken av medicinsk och vetenskaplig respektabilitet åt lusten att avbryta någon annans liv i begynnelsen, på mitten eller i slutet. Denna lust är som spelarens besatthet, men den är dold och ger sig till känna bara genom inre vibrationer liknande dem som uppstår alldeles nära livsfarliga högspänningsfält. Det finns till exempel manliga vårdare som, likt den svenska vårdetikprofessorn, får ett slags erektiv darrning bara av att rita krysset i den ruta som beseglar slutet för en annan människa.

Respektabiliteten uppnådde jag genom att skapa sällskapet REPAX och presentera det som en sammanslutning av personer som tvingas fatta svåra beslut i livets gränsområden. Det var alltså ingen idealistisk förening för skönandar som skrev spalt upp och spalt ner för eutanasi i tidningarna, de hade sitt eget amatörsällskap. REPAX vände sig till yrkesmänniskor med en gedigen sjukvårdsutbildning och med både lust och förmåga att utveckla sitt kunnande. REPAX kom från det latinska "requiescat in pace", må han vila i frid, och gav uttryck för en beredskap att raskt gå vidare och så att säga låta de döda begrava sina döda, att lämna ruelse och självanklagelser därhän och att ägna sin fulla uppmärksamhet åt att bedöma nästa patients livsduglighet.

Jag slog mig alltså ned vid min dator och komponerade ett vackert brevhuvud med en skalbagge som sällskapets symbol. Den romantiskt lagda kunde tyda den som en skarabé, men naturväktaren såg genast att det var fråga om Blaps mortisaga, i folktron även kallad Dödsbud. Den inbjudan som jag sände ut till personal vid Helsingfors stads hälsostationer vädjade därför både till mottagarnas sakliga sinne och till djupare skikt i deras själsliv. Inbjudan gällde ett besök på REPAX nya urvals- och terminalstation Fridhem i ett numera nedlagt tuberkulossanatorium en timmes resa från Helsingfors. Frid-

hem tog emot gravida kvinnor med ogynnsam fosterdiagnos, utvecklingsstörda i alla åldrar och svårt sjuka med kostnadskrävande sjukdomsprognos. Institutionens målsättning var att ingen intagen skulle belasta resurserna mer än tio dagar och behandlingsmetoderna var därför både effektiva och överensstämmande med humana holländska principer. Besökare ägde i regel inte tillträde och möjligheten att delta i denna exkursion var därför unik. Av transporttekniska skäl kunde tyvärr endast de tolv bäst kvalificerade tas med denna gång. Den som anmälde intresse skulle därför noggrant fylla i medföljande frågeformulär. Frågorna fem och sex var särskilt viktiga. Det gällde att så exakt som möjligt ange hur många gånger man själv för patienters del fattat så kallade tunga beslut, och hur många gånger den egna insatsen varit betydande då det gällt att vägleda till ett frivilligt och förverkligat avbrytande av havandeskap efter en tveksam fosterdiagnos. Deltagarna i exkursionen utvaldes rent matematiskt utgående från svaren på dessa frågor. Resan till Fridhem företogs i studiesyfte i REPAX' nya personcontainer, konstruerad för smidig transport av interner från avsides vårdanstalter.

Jag var inte förvånad över att inbjudan väckte ett så starkt gensvar. Över sjuttio svar hade inom utsatt tid anlänt till den postbox som jag hade hyrt för ändamålet. Jag läste igenom dem och var glad över den matematiska urvalsprincip som jag hade gått in för. De tolv duktigaste hade, om man fick tro deras egna uppgifter, sammantaget under en följd av år klippt av livstråden tretusentvåhundrafemtiotre gånger. De mest gångbara motiveringarna hade varit eventuell skada på fostret eller att patienten, när det hade varit fråga om en sådan, var i besittning av ett organ som en transplantationsklinik hade beställt

för en människa med gynnsammare livsutsikter. "Vad gör den med ögon som redan har sett det mesta?" hade en av exkursionsdeltagarna skrivit i spalten för personliga kommentarer. Andra hade betonat att den sverigesvenska principen, att ingen kan anses ha äganderätt till sina egna organ, hade underlättat läget betydligt för sjukvården, i synnerhet när det gällde människor som för övrigt av olika orsaker var mer eller mindre livsodugliga. En beklagade att halvdöda nerknarkade ungdomar inte ens dög till reservdelar, det var bara att försöka bota dem eller att kasta bort dem.

Naturligtvis hade jag inte väntat mig en samling monster till Repaxcontainern som jag hade låtit ställa på Mejlans sjukhus förtroendeingivande parkeringsplats. Det var närmast en skara glada flickor och några medelålders kvinnor som samlades till en vårutflykt utanför den fönsterlösa transportlådan av stål. Det måste ha varit något fel på mina urvalskriterier eftersom det fanns bara en man i sällskapet, och han presenterade sig dessutom som syster Karl för att betona att han hade fått sin utbildning i Stockholm. De finska kvinnliga kollegornas råa tråkningar bar han värdigt som en sann martyr för den nu nästan glömda socialdemokratiska jämsvenskan.

De flesta tycktes känna varandra och ett par bar sig åt som skolflickor på klassresa och tog sig friheten att halvspringande ge sig ut på jakt efter glass. En av de andra kom fram till mig där jag stod med deltagarlistan i handen.

– Är det meningen att vi skall åka i dendär? Hur skall man komma in i den, var är dörren? Hur i världen skall man kunna få åldringar på landsbygden att våga stiga in i den när knappt vi vågar.

Utan att invänta svar gick hon fram och knackade på stålväggen. Den gav inget rungande ljud ifrån sig om hon hade

väntat sig det.

Jag fäste mig vid en annan av de yngre sköterskorna därför att hon såg på mig både osäkert och som om hon hade känt igen mig. Hennes ansikte var mycket smalt och allvarligt och de skärpta ekorrögonen hade samma mörka färg som hennes långa raka hår. Klänningen var knäppt framtill med vita knappar uppifrån och ända ner. Hon hade också en ylletröja över axlarna, kanske för att hon var så klent byggd och lätt blev frusen. Många andra var överdrivet vårligt klädda, men det blåste kallt i majsolen uppe på sjukhusbacken och några började redan krama om sig själva som frysande kvinnor gör. Så kom hon fram till mig.

– Jag heter Mia Farrell, sa hon, och jag är ganska säker på att ni inte känner igen mig, men jag är god vän med Bodil, vi var klasskamrater.

– Hej, sa jag. Så trevligt att mötas. Vet du nånting om Bodil?

– Hon har kommit hem från Grekland, sa Mia. Och hon jobbar ju inte längre hos polisen.

– Då hör jag nog snart av henne. Har du varit länge i denhär branschen?

Jag fäste mig vid att hon hade ett nästan osynligt ärr på näs– spetsen, snarare minnet av ett ärr, en liten fördjupning.

– Tänk att jag möter er här...

– Säg du, sa jag.

– ...för vi har ju så ofta talat om er, om dig, och hur det kom sig att du plötsligt bara var som uppslukad av jorden. Var du utomlands?

– Jo.

– Det var det jag sade. Och nu har du börjat intressera dig för hälsovård. Det är säkert för någon bok, tänker jag, en författare måste ju veta vad han skriver om.

– Och känna sina personer.

– Jag tror att man lätt har en för romantisk uppfattning. Dethär är ju bara ett arbete som vilket som helst med ganska litet plats för känslor.

– Inte ens när du säger till en jämnårig att det inte ser så bra ut med hennes foster och att det är bäst att det tas bort?

– Men det är ju oftast bäst. Denhär mamman kan ju inte veta hur tungt det kommer att bli med ett avvikande barn. Hon tror kanske att hon är stark och att hon har fått någotslags kallelse att vara hjältinna, men jag vet ju. Och dessutom kommer ju samhället hela tiden att få skjuta till resurser...

– Resurser som det har tagit ifrån föräldrarna, sa jag.

Mia såg på mig.

– Det är faktiskt för föräldrarna och familjerna som jag arbetar, sa hon. De allra flesta orkar och vill inte ta emot en baby med kromosomavvikelse, och det är det som är lättast att upptäcka... Fyrahundranittionio gånger talar vi om för blivande mammor att allt är bra och vi småler mot varandra, den femhundrade gången ser det värre ut och då slår vi oss ner och funderar, tillsammans...

– Och ett femtiotal gånger har du lyckats hindra ett sånt barn att komma till världen.

Hon såg fundersam ut och gjorde tydligen ett överslag.

– Det är kanske för mycket sagt, men ganska många nog.

– Har du alls frågat dig om du kanske också har berövat mänskligheten...

Jag blev avbruten av en av de äldre, som tydligen var van att ta kommando. Hon frågade mig huttrande av köld om jag inte kunde låta dem stiga in.

– Genast när de två som försvann kommer tillbaka, sa jag och kastade en blick på klockan. Om en kvart skulle en truck dundra in på parkeringsplatsen och avhämta containern.

De två sköterskorna kom lugnt gående, de hade just vikit in

från gatan och de andra vinkade och ropade att de skulle sätta fart.

– Kommer vi att sitta länge i dendär plåtboxen, frågade Mia.

– Det är sjuttiofem kilometer till Fridhems sanatorium, svarade jag.

– Och vi kan inte se ut på hela tiden?

– Absolut inte.

– Nå då gick barnen i alla fall inte miste om så mycket. Jag har en treåring och en femåring och de ville absolut komma med.

– Nej, det är nog bra för dem att de inte kom, sa jag och gick fram och drog i spaken som öppnade containerns bakstycke som en dubbeldörr.

Därinne i halvdunklet såg man sex stramt bäddade våningssängar och i mitten ett långbord med bänkar. Jag tände belysningen. Längst inne fanns ett pentry där jag hade låtit ställa två stora termoskannor, en med kaffe och en med te och några flaskor läskedrycker. På bordet lyste ett fat med djupröd kallrökt lax, och ett annat med rostbiff glimmade som slocknande kol. Det som mina gäster först senare skulle upptäcka var att skåpen i pentryt innehöll mera mat än tolv personer kunde förtära under en vecka, allt i snygga portionsförpackningar från Finncatering.

Det sista jag hörde innan jag på nytt drog i spaken och dörrarna slöts var de ungdomligaste deltagarnas förtjusta utrop inför smörgåsmaten. Om någon dunkade på containerns dörrar eller sidor så kunde jag inte uppfatta det. Dagsljuset skulle deltagarna i REPAX' exkursion nästa gång se tidigast i Kingstown. När jag såg trucken från Seaways köra in på parkeringsplatsen vandrade jag iväg mot min bil. Det var speditionsfirmans sak att sköta fortsättningen.

Risken för att någon skulle besvära sig med att anmäla att några hälsovårdare hade försvunnit var ganska liten. Alla visste att polisen för länge sedan hade upphört att intressera sig. Det enda den gjorde var att, om det gällde påfallande många människor, i telefon be om att man sände in en namnlista med en ungefärlig uppskattning av varje försvunnens värde. Värdet räknade man ut med hjälp av den enkla formeln P–K = V, det vill säga, produktionen minus konsumtionen ger värdet. Gällande minimilön – som antogs ange en människas legitima konsumtion – subtraherades från personens bruttolön och skillnaden multiplicerade med tolv. Produkten multiplicerades sedan ytterligare med antalet återstående aktiva yrkesverksamma år. En femtioårig sjuksköterskas människovärde blev då omkring 480.000 mark och en trettioårings nästan en och en halv miljon. Beaktansvärda summor så länge man befann sig ovanom pensionsstrecket, under detta streck var sedan alla siffror röda, det vill säga angav ren förlust. En äldre person som försvann blev således ren vinst för samhället. Det var alltså mera för ordningens skull än av försiktighet som jag med lätt hand försökte sopa igen mina spår. Främst innebar det att jag kollade att det varken på mitt skrivbord eller i min dator fanns nånting som kunde sätta mig i samband med REPAX. En del dokument tänkte jag sända till åklagaren i Dublin.

I trädgården stod rosenbusken som i sommar skulle höja sin svärm av ljusa rosor långt högre än jag kunde nå. I slutet av juni eller senast i juli skulle hon stå brud och slå mig med häpnad, stanna mig om jag var på väg, beröra mig innan jag ens var nära och dra mig till sig som om jag också vore luft och väldoft mellan alla hennes öppna kronblad. En av hennes långa stammar var förtorkad och några vassa grenar risiga och

utan liv. Jag reste mig och öppnade dörren ut. Det låg en sekatör och en kniv på spjälbordet.

Min försändelse kom att innehålla några teoretiskt principiella skrifter som till exempel Är negativt människovärde ett uttryck för ekonomisk brottslighet? publicerad av Bankernas samhällsinstitut och Om bedömningen av ofrivilliga organdonatorers skadeståndsanspråk, utgiven av Rättspositivistiska samfundet. Den verkliga dyrgripen var det statliga kommittébetänkandet om prioriteringar i vården. I den hävdas det kort sagt att det är de friska som behöver läkare och inte de sjuka. Med större tvekan lade jag med en liten stridsskrift som hävdade att gravida kvinnor uppmuntrades till abort av kommersiella skäl, nämligen för att förse den medicinska forskningen med människofoster. Med anledning av den skriften hade en av landets mest respekterade läkare, utan att direkt stöda de framförda påståendena, ändå gett uttryck för oro över att fosterdiagnostiken hade lett till starkt stigande abortsiffror. Vidare lade jag med en ansenlig mängd klipp som visade att Helsingfors genom sitt hälsovårdsväsen bedrev en stenhård eugenik, ett ord som igen har kommit på modet som tvillingpar till eutanasi och som ersättning för den nuförtiden något belastade, men sakligt riktiga termen rashygien. Helsingfors förbjuder helt enkelt framfödandet av utvecklingsstörda, påstår ett ungt par i en tidningsintervju. Paret blev tvunget att flyga till Berlin för att få föda sin dotter.

I och med att jag förde mitt mycket tjocka och stora brev till posten i Grankulla, lät väga och rekommendera det och skrev på en liten grön klisterlapp att försändelsen innehöll tryckt material utan värde, var jag för min del klar med denna del av kampen. Jag hade inte svikit när bågen spändes. Hela saken

låg nu hos den rättsvårdande myndighet som en gång skulle komma att ha obestridd auktoritet. I och för sig satt naturligtvis hälsovårdsdirektören och hela hälsovårdsnämnden ännu kvar i orört bo, men beträffande dem hade jag inget uttryckligt uppdrag. Dessutom är jag bestämt övertygad om att det inte är den som tänker ut det onda som primärt skall bestraffas, utan alla de vanliga lågavlönade människorna, som tillåter sig att aningslöst verkställa ondskan därför att de inbillar sig att det går på någon annans räkning.

32

Det var Maire som upprätthöll kontakten med Ville och Anna-Lisa, eller som rättare sagt inte gick med på att förlora ett par nya vänner bara för att jag avvisade dem. Mitt författarskap och hennes yrkesarbete hade sedan många år gett oss vardera vanan att gestalta våra dagar och sysselsättningar mycket självständigt, och att konsultera varandra och rådslå bara inför gemensamma engagemang eller vid särskilda behov. Maire skulle till exempel inte ha haft en aning om att jag hade varit i Åbo om inte Theo hade ringt och i stället för mig fått henne på tråden.

– Jaså du har varit i Åbo, sa Maire.

– Jo, sa jag. Jag ville absolut prata med Theo om Gud. Man är ju tvungen med tanke på vad som pågår hos grannen.

– Vad är det för fel på Ville och Anna-Lisa?

– Det är inget fel på dem, sa jag, men de tycker att det är fel på mig. Hur de än småler och hur vänliga de än är så håller han mig på en armslängds avstånd och hans arm är mer än en kilometer lång.

– Är det inte du som håller dig undan?

– Vi har helt olika syn, sa jag.

– Kanske ni har skilda gudar, sa Maire.

– Nej, sa jag.

– "Folkens alla gudar äro avgudar", citerade Maire tankspritt.

Jag var förbluffad. Ogenerat rörde hon sig inne på mitt revir

utan den högtidlighet som hennes replik egentligen hade krävt. Och det var inte Bibeln hon satt och läste, hon ögnade igenom en försummad bunt tidningar. Vårt bibliotek hade blivit som en allmän läsesal där man råkade mötas och vänligt hummade samma ton utan att egentligen säga något.

– Theo ville först och främst tacka dig för rådet. Det hade varit alldeles underbart på Irland och hans svärmor, som först hade varit litet orolig när klostret ville ha tre års uppehälle inbetalt på förhand, hade beslutat sig för att stanna, sedan hon hade mött andra gamlingar som hade bott där flera år. De hade alla avstått från sina pengar och ändå fått behålla livet.

– Bra, sa jag.

– Men jag förstår ingenting.

– Han talade om att hans svärmor inte vågade stanna här. Det är många gamla som har flytt.

– Flytt undan vad då?

– Undan otåliga arvingar.

– Varför står det ingenting om det i tidningarna?

– I tidningarna står det bara att äldre personers rätt att föra ut pengar ur landet borde begränsas.

– Där i klostret hade Theo i alla fall kommit att tänka på Martin Luther och på att han kanske hade svaret på din fråga. Han ringde alltså bara för att säga att lösningen på ditt problem heter "Gottes Teufel".

– Vad då?

– Ja, det sade han inte.

De tankar som Maires ord hade gett liv åt vägrade att stanna, när jag ville granska dem. De satt som på en stor osynlig skiva som rörde sig, och som flyttade dem undan min sökare, när den på sin bana försökte genskjuta dem och lät dem sjunka ner i onåbarheten och igen lysa fram ett passerande ögonblick. Jag reste mig för att, ja bara för att...

– Bodil lär ha kommit tillbaka, sa jag.

– Visst, sa Maire. Har jag inte berättat? Hon ringde och eftersom hon inte ville komma hit ut så stämde vi träff på Salutorget. Hon är mycket lycklig nu och tänker åka tillbaka till Grekland till sin Nicholas så fort som möjligt.

– Vilken Nicholas?

– Du kommer nog ihåg julkortet och att hon skrev "Befinner mig på en kärleksvecka med Nicholas i den gyllene staden Chryssa på Parnassens sluttning".

– Varför ville hon inte komma hit?

– Måste du bli så irriterad? Det var du som började tala om henne.

– Jag är inte alls irriterad!

– Hon hade en mycket obehaglig upplevelse när hon var på väg hit senaste gång, då när du var försvunnen. Hon förknippar den, på ett sätt som hon inte kan göra reda för, med dig, och hon vill inte utsätta sig för att ens komma i närheten av de fruktansvärda typer som har någotslags band till dig. Hon vet att vår telefon är avlyssnad och hon har för sig att vårt hus är bevakat och att man observerar vilka som kommer och går. Hon talade om en hemsk villa i Eira med eget tortyrcentrum i källaren, sådär som i stora världen.

Jag blev skräckslagen, såg mig omkring i rummet och tecknade åt henne att komma ut i trädgården. Också där såg jag mig omkring, det låga brummandet från grannens hus var på något sätt lugnande.

– Tror du att han tänker börja arbeta någon gång, sa jag.

– Han arbetar mer än du, sa Maire. Och framförallt mera konstruktivt.

Hon gick fram till det stora vresrosbuskaget. Man kunde ana att bladknopparna alldeles snart skulle brista, men det var den ljuvliga spanska körveln som intresserade henne, fick

henne att böja sig ner och låta ljusgröna, mjukhåriga blad pensla hennes hand med lakrits och anisdoft. När hon reste sig upp igen förde hon ena handen till min näsa.

– Är det inte underbart, sa hon.

– Och du berättar om huset i Eira alldeles i förbigående, sa jag, så där bara som om det var ingenting.

– Det är ingenting, sa hon. Flickan borde inte ha jobbat för polisen och fått betalt för misstänksamhet. När vi gick där bland fiskar, lax, gäddor, berg av abborrar, och där fanns murklor, så blev hennes berättelse så luftig att hon inte ens själv längre trodde på den.

– Hade hon sett huset eller inte?

Maire slog ut med båda händerna och ägnade sig åt att förhoppningsfullt studera de planteringar som ännu dolde sitt liv under markytan.

Det var ännu för kallt för att sitta ute men jag slog mig ändå ner eftersom vi hade flyttat ut stolar och bord för att påskynda sommaren. Det är nämligen inte så att fruktan kommer över en i sällskap med de farliga orden eller av att man ältar dem. Rädslan har sina egna obekanta vägar, först lyfter man huvudet och ser sig omkring utan att varsebli någonting, knäna darrar till och man fryser sig orörlig, sedan försöker man förstå och invänta lugnet.

Maire såg upp från platsen för kommande odlingar. Hon gav mig en kort blick, bara för att se om jag var kvar. När hon märkte att jag satt ställde hon sig upprätt och fortsatte att se på mig.

– Vad är det Tor? Mår du illa?

En annan gång kunde jag ha blivit värmd av ömheten i tonfallet. Hon strök håret ur ansiktet och frågade sig säkert vad hon borde göra.

– Nej, sa jag.

Hon kom fram till mig och slog sig ner hon också medan hon tog min hand och förde den ner på bordet. Hon försökte låta bli att se bekymrad ut.

– Det är alldeles för kallt att sitta ute, sa hon, vi går in.

– Okay om du vill att jag inte skall säga någonting.

Hon tog min hand igen och förde ner den mot bordet. Den här gången släppte hon den inte.

– Det är bara jag som vet vad som kommer att hända i det där huset, sa jag.

– Vilket hus?

– Bodils hus. Det som hon berättade om. Villan i Eira.

Nu suckade hon och släppte min hand och lutade sig tillbaka i stolen med händerna i famnen. Hon drog sig undan det jag talade om. Det såg jag, egentligen var hon redan på väg in.

– Har du alls, Tor, tänkt på att du kanske borde börja skriva igen?

– Varför det?

– Jag tror att det är bättre att du skriver ner dina hemskheter än att du projicerar dem på din omgivning. De är inte verkliga, förstår du.

Plötsligt lutade hon sig häftigt fram mot mig, stödde armbågarna mot bordet och tog mitt ansikte mellan sina fasta händer och skakade det som för att väcka mig.

– Skriv hellre, sa hon. Vi går in och du sätter dig vid din dator och jag kommer med en dubbelespresso och stänger alla dörrar om dig och sedan dricker vi ett glas Mosel i kväll när du har slutat för dagen och äter något litet.

Jag skakade på huvudet och gjorde mig fri.

– Behöver jag tala om för dig, sa jag, att de flesta hemskheter i världen är födda hos någon som bara skrev. Det var någon som med sina ord tecknade onda bilder som gick in i många människor och bar frukt. Allt hemskt föregås av bilder

och de som tror att de bara beskriver verkligheten skapar nya mordiska projektiler fyllda med gammalt, beprövat gift.

Maire reste sig. Hon orkade inte höra min monolog. Hade kanske hört den förr? Av någon anledning kom hon och ställde sig alldeles tätt intill mig och lade armen om mitt huvud och tryckte det mot sin kropp.

– Har du alls tänkt på att tala med Ville om dehär sakerna, sa hon. Du vet ju att jag inte kan hjälpa dig.

– Jag behöver ingen hjälp, sa jag.

– Kanske inte hjälp, sa hon, men stöd. Varför skall ni karlar alltid vara ensamma? Ville är kanske en sån vän som du behöver. Han är ju en stark person. Det är inte svaghet att vara vänlig och hänsynsfull...

– Medan jag är bitter och full med all världens elände.

– Det har jag inte sagt, men ni är mycket olika och skulle kunna komplettera varandra bra.

– Och på vilket sätt tycker du att jag kunde komplettera honom?

Hon teg.

– Där ser du, sa jag. Det är jag som behöver kompletteras, inte sant?

– Jag tror att du skulle kunna hjälpa honom att formulera sig så att till exempel tidningarna skulle märka hur viktiga saker det är han har att säga.

– Jag är ingen förkunnare, sa jag. Har du verkligen inte förstått det? Hur många böcker måste jag skriva innan du märker det...

– Kanske det är så att ni är ute i helt olika ärenden, men du kan inte förneka att du är ute i ett ärende. Vad håller du till exempel på med nuförtiden när du inte skriver? Kan han inte hjälpa dig med det?

Jag hade lust att tala om för henne att jag tänkte skrämma

livet ur dödens vita vänner.

– Vet du vad, Maire, sa jag. Han välsignade mig...

– Där ser du, sa hon.

– ...bara för att han är förbjuden att förbanna någon. Av Jesus. Så är det, och då går det på ett ut. Alltså, vad gjorde han egentligen när han välsignade mig och menade motsatsen? Jag vet vad han menade. Han ville inte ha någonting att göra med mina planer. Han ville absolut bekämpa mig, men utan att själv göra orätt. När man inte vill brottas med sotaren eller ens ta honom i hand så höjer man vänligt sin hand till välsignelse och säger: Have a nice day! Det var det han sade när han borde ha sagt Fan ta dig! om han bara hade vågat avläsa sin egen känsla. Men fan tar mig verkligen om jag sitter med händerna i kors när jag vet vad som pågår. Det finns en ständig förundran, som är äldre än alla välsignelser, förundran över att ingen ingriper, förundran över att man väntar sig en blixt från himlen. Hur skulle den komma därifrån, säg mig! Det enda som kommer därifrån är regn och sol över både goda och onda.

– Du är stor på dig, Tor, sa Maire och släppte mig.

33

Korpen skall inte ropa i det ögonblick jag öppnar bildörren. Jag steg bakåt för att få syn på den, vände mig om och upptäckte dem. De var tre, flög mycket högt, kretsade runt Gallträsk. Jag stod och lyssnade en stund för att få höra ett sällsamt klong, men det urgamla ropet uteblev. Jag hade inte tid att drömma, att låta tankarna driva iväg mot asar och Odin och det stora vårblotet. Kirsti hade satt mig i rörelse, på ett helt annat sätt än hon hade föreställt sig.

– Tor, jag tycker att vi glömmer vad som har varit och börjar fundera på din bok igen, sa hon, när hon överraskande ringde.

Det är ju klart att jag inte visade minsta intresse och att jag inte heller hade någon anledning att vara tillmötesgående eller ens elementärt hövlig. Jag undrade bara vad det var som gjorde att hon nu plötsligt trodde att jag var beredd att samarbeta.

– Du kanske inte behöver, sa hon. Dina försvunna kapitel dyker upp. Ärkebiskopen till exempel, han är där. Texten är fullständig. Och stormen.

– Vilken storm?

– Herregud människa, du skriver som Joseph Conrad! Nordsjöns väldiga vågor bröt fartyget över ett berg som höjde sig, höjde sig och plötsligt försvann lämnande skeppet hängande i för och akter på brottsjöarna som dånande öppnade en avgrund...

– Sluta! nästan skrek jag. Vad är det fråga om?

– Jag vet inte, svarade Kirsti, det här är vad vi har tillsvidare. Och fasornas hus! Början är återfunnen.

Det var då jag lade på luren och omedelbart gick till tamburen och drog på mig min bruna manchesterrock. Maire skyndade till. Det hade inte varit tal om att jag skulle iväg. Jag tog farväl av henne. Hon upplevde kanske bara att jag sade hej.

Dagen var slut, det visade trafikstockningen vid Grankulla Port, som kontrollpunkten numera hette. Den mötande trafiken på motorvägen var hektisk, alla ville ut ur Helsingfors. Inne på de smala gatorna i de södra stadsdelarna rådde säkert redan lugn. Jag hade ingen handlingsplan men jag visste att tiden, kairos, var inne, den kosmiska rämna i tid och rum som gjorde det omöjliga möjligt och det tillfälliga beordrat.

Änglar hade röjt rum för min bil. Ett femtiotal meter längre bort, på andra sidan gatan, prålade det gulockra huset i den sena eftermiddagssolen. Det stod skarpt mot den knallblå himlen och man kunde ana höstens flammande rödgula färger i vildvinet som ännu var mörka snår över väggen. Hade han redan dragit in? De blanka fönstren verkade döda och den svarta järnporten var definitivt stängd.

Jag steg ur bilen och sträckte på benen på gatans skuggsida. Om någon höll utkik så måste han se mig på den kvällstomma trottoaren. Jag gick tillbaka till hörnet där en butik till hälften under gatunivå ännu var öppen. Av någon orsak steg jag ner för de få trappstegen och gick in i det som vid ingången var pappershandel och bakom hörnet elektronik- och radioaffär. Innehavaren bakom disken hälsade lugnt utan någon större förväntan. Jag frågade efter kuvert, högklassiga kuvert med foder. Han vände sig om och sökte på sina hyllor.

– Jag har bara dehär engelska, sa han.

Det var just sådana jag sökte, påstod jag, och köpte en bunt.

– Ett vackert hus, sa jag och nickade mot den solbelysta fasaden på andra sidan gatan. Det hör inte riktigt hemma här. Engelskt som dehär kuverten.

– Det är de som håller till där som inte hör hemma här, sa han.

En svart bil kom sakta rullande. Den svängde in framför järnporten som öppnades för bilen och genast slöts. Enligt pappershandlaren kom just denhär bilen på besök ganska ofta, ett par gånger i veckan minst. Den hade ryska registerplåtar.

– Husets egen bil är en alldeles vanlig Jaguar, sa han och överdrev det blaserade tonfall som passade denna gata. Och en Toyota skåpvagn.

Jag hörde mig för om folk kom och gick, om där hölls mottagningar eller om allt var just så tillbakadraget, stängt och tillbommat som det föreföll. Där hände absolut ingenting, fick jag till svar. En bil kom och for någon gång, det var allt.

– Jag tror jag skall gå över, sa jag.

Han såg förvånat på mig. Det är möjligt att jag med min upplysning fäste ett slags livlina vid honom innan jag började min expedition.

Jag gick raskt över till andra sidan. En liten dörr i järnporten öppnades innan jag hann vidröra ringklockan. Rakt fram stupade vägen ner till ett garage. Till höger ledde huggna stentrappor upp till paradingången. Dörren stod öppen. Vibrationer av smärta strålade genom graniten och fasan var närvarande som ett osynligt mörker. Jag skyndade upp för trappan. En vaktmästare i livré öppnade dörren. I hallen nedanför den breda trappan stod tre herrar, en av dem höll ytterrocken över armen och sin hatt i handen. Han var tydligen på väg att ta avsked. En av dem var Antti-Veikko Perikato som med ett

mjukt smilande, utan att avbryta det som pågick, lätt bugade sig i riktning mot mig. Den tredje, en man med asiatiskt utseende, visade på inget sätt att han hade noterat mig. Jag gick fram till dem utan att oroa mig för vad jag skulle säga.

A-V presenterade mig som en författare med viss förkärlek för det gotiska, och därför var det kanske också de gotiska ("haha") sidorna av detta hus som hade lockat mig dit. Jag nonchalerade hans ord, liksom hela mannen, för enligt min uppfattning hade han ingenting här att göra. Däremot observerade jag att mannen som var på väg att bryta upp var hälsovårdsverkets VD, namnet uppfattade jag inte.

– Vi har just tittat på vår hälsostation i källarvåningen, sa Perikato.

– Det var inte ett ämbetsåliggande, sa VD:n, utan snarare personligt intresse.

Det var uppenbart att han var illa berörd av mitt plötsliga uppdykande.

– Som ni säkert förstår, han vände sig till mig, är det antedeluvianskt med tillstånd och hälsovårdsinspektioner. Dethär är ju en rent privat institution och all behandling kontrolleras av legitimerade läkare. Mina herrar...

– Ett ögonblick, sa jag.

Han var på väg att lämna oss men honom tänkte jag inte släppa mig ur händerna.

– Snart gör vi dethär huset till ett viktigt centrum, sa jag. De som då inte hör till stamgästerna hör helt enkelt inte till kretsarna, de liknar de obetydliga personer förr i världen som aldrig blev inbjudna till sovjetambassaden.

VD:n slappnade av och hatten och överrocken var inte längre det viktigaste. Mannen med de asiatiska dragen avläste mig.

– Nu är det dags att börja, sa jag. Vi slår oss ner här, äter en bit mat och tänker igenom vilka personer som bör inbjudas i

den ena eller den andra egenskapen.

– Jo, sa A-V, vilka som får sitta där uppe och vilka vi tar hand om där nere.

Han visade med huvudrörelser vad som var upp och vad som var ner. Jag såg iskallt, länge och tigande på honom till dess den fega person som var gömd bakom skägget fick honom att skrapa med foten.

– Vi har ännu ingen kökspersonal, sa asiaten på universalengelska.

– Och vi är trötta på kvarterskrogen, sa A-V.

– Då åker vi hem till mig, sa jag. Jag har en oxfilé i kylen.

Jag lånade telefonen i hallen och meddelade Maire att jag tog några herrar hem på en bit mat. Hon förstod utan frågor och sade att hon i så fall sticker sig in hos grannen för kvällen. Jag vände mig om mot mina gäster, som redan stod väntande vid dörren, och sade att jag bara skulle ringa min superba kock.

Egil svarade genast och lovade kasta sig i bilen när han förstod att det var seriöst med kockmössa och allt. Medan jag talade med honom, och bekräftade att alla ingredienser fanns, såg jag uppe vid räcket en person som jag inte tidigare hade lagt märke till. Han kastade en förströdd blick ner på oss som om det var fullkomligt likgiltigt vad hans folk tog sig för en ledig kväll.

Vi trängde oss in i min bil och väntade ett par minuter på vaktmästaren som jag bett ta av sig apdräkten och klä sig normalt och följa med. VD:n gav mig en förvånad blick, men jag kunde inte börja förklara varför en enkel "vaktmästare" i detta fall hade en plats bland herrarna.

– Antti-Veikko, sa jag över axeln när vi skumpade fram över järnvägsövergången under Gräsviksbron, det var trevligt att träffa dig, men hur i all världen...

Han skrockade. Jag vred på backspegeln för att få in en glimt

av honom.

– Nya vägar öppnar sig, sa han.

– Verkligen, sa jag. Vilka?

– BISS, sa han. Ett Petersburgföretag som står för säkerhet.

Vi fick vänta vid rött ljus.

– Och du?

– Min anspråkslöshet... sa han och slog ut med händerna så gott det gick där han satt inklämd mellan asiaten och "vaktmästaren".

– Vad har BISS i detdär huset att göra?

– Vi kan tänka oss samarbete, sa han. Det som vi däremot inte kan tänka oss är att någon bara etablerar sig på vårt område, och i vår bransch till på köpet.

Jag körde upp på motorvägen mot bron som svepte över vårens första sightseeingbåtar. VD:n visade med handen mot den adertonhundratalsidyll som en gång hade inrymt Lappvikens sjukhus.

– Där har jag numera mitt tjänsterum. Terminalbolaget och hälsovårdsverket delar på området.

Han tystnade.

– Jag kommer att tänka på ett namn, fortsatte han. Om det är specialister ni behöver?

– Ni har ju sett att det inte är någon lekstuga som vi har inrett i källaren, sa A-V.

En obehaglig varning uppfyllde bilen. A-V pratade på oberörd av att hans ord drog fram som en förlamande kåre.

– Ni skulle ha hört hur hon skrek, och på julgubben.

Jag frös, men hos VD:n vaknade intresset. Han vände sig till hälften om och lade armen över ryggstödet så att han kunde se.

– Och ändå var det bara en liten övning. Vi hade en ortoped närvarande för att se till att det inte skulle uppstå några bestå-

ende skador och naturligtvis en anestesiläkare, som hjälpte till att hålla henne vid medvetande.

– Det kanske inte är så lätt att få tag på läkare, sa VD:n.

– Längre fram kan vi behöva någon till, sa A-V.

Även om blodet steg mig åt huvudet och jag kunde känna hur det trängde sig fram genom ådrorna var jag medveten om att det var mig han riktade sig till när han skenbart underhöll VD:n.

– Varför ropade hon på julgubben? sa denne.

– Nicholas, är inte det julgubben? sa Antti-Veikko och smålog samtidigt som han sökte min blick i backspegeln.

Det var ett leende för vilket det inte finns någon plats på jordens yta och ett sällskap för vilket man inte kan gräva en tillräckligt djup grav. Min gamla bil kändes stadig, tung och trygg och den skulle inte svika mig utan säkert bära oss ända fram.

Jag körde upp i stor stil framför vårt hus och lade märke till att Egil diskret hade ställt sin mindre respektingivande bil litet längre ner på vägen.

– Här går det an att bo, sa VD. Det är trevligt med så här låga hus. På Lövö har man tyvärr under de senaste åren fått bygga några höghus.

Så fick han det sagt. Jag grimaserade synnerligen gästvänligt mot var och en av dem när jag öppnade dörren och bad dem ursäkta att min hustru tyvärr inte kunde vara hemma.

Småpratande med varandra steg de in i biblioteket och A-V:s aktiva nyfikenhet på tavlor och böcker och prydnadspjäser var direkt stötande, medan de övriga kände sig för beträffande sina egna roller i förhållande till varandra. Jag ursäktade mig och försvann ut i köket, gav Egil mina instruktioner och blandade till en lämplig välkomstdrink.

– Vad är dethär? sa Antti-Veikko och höll upp sitt glas mot kvällssolen.

Hans fråga var förståelig för den blå färgen med sin turkosa skiftning såg påfallande ohälsosam ut.

– Dethär? sa jag. Jag kallar den fru Johanssons Parad.

Vi skålade alla med varandra.

– Fru Johansson? VD såg på mig över kanten av sitt glas.

– Hon är ordförande för en välgörenhetsinrättning och har en egen begravningsbyrå, svarade jag.

– Aha! skrattade Antti-Veikko. Det förklarar den lätta smaken av bittermandel. Vad innehåller denhär drinken? Blå curacao och...?

– Cyanvätesyra, svarade jag.

Alla skrattade och ingen föll död ner. Jag öppnade dörren till trädgården och försvann till köket medan mina gäster gick ut.

I köket hade Egil putsat filén och skurit mycket tjocka skivor, bundit om dem på gammaldags vis och knutit vackra rosetter. När jag kom in höll han på med att arbeta in en massa finhackad persilja i en ordentlig klimp smör.

– Jag hittar ingen citron, sa han. Det blir ingen Beurre Maître d'hôtel utan citron, det blir bara persiljesmör, och det kan vi inte ha.

Han gjorde stort nummer av citronen, som låg praktiskt taget framför näsan på honom, men under en tidning. Han bråkade för att den uppgift jag hade gett honom var alldeles för enkel. Man behöver ingen mästerkock om man bara tänker bjuda på chateaubriand.

– Kan du underhålla gästerna ett ögonblick när detdär är färdigt, sa jag. Du kan gå ut i full mundering och få det att vattnas i munnen på dem medan jag plockar fram övriga in-

gredienser.

– Bra, sa han och bakade ut smöret till en korv som han lade i kylens frysfack.

Han tvättade händerna och torkade dem, rättade till kockmössan, försökte spegla sig i fönsterglaset och gick sedan ut. Jag ställde en stekpanna på spisen, tog fram svamparna, sköljde snabbt av dem och hackade dem med den effektiva teknik som Egil lärt mig och fräste allt i smör. Ute i trädgården höll Egil hov. Av hans rörelser att döma redogjorde han ingående för hur man tillredde giraff. Det blev litet fusk med mitt arbete. Jag hade så litet tid på mig. Litet mjöl över alltsammans. Grädde ur kylskåpet. En halv liter. Stuvningen hann börja småkoka innan Egil kom.

– Murkelstuvning! Bravo! utropade han.

– Den blir bättre ju längre den baddar, inte sant, sa jag.

– Jo. Jag kan ju avsmaka den sedan.

– Nej, kalla på mig.

Han blev förvirrad och möjligen en aning sårad.

Jag gick tillbaka ut till gästerna som tyvärr hade delat upp sig i två par. Antti-Veikko underhöll sig med VD och "vaktmästarn" och asiaten hade dragit sig litet för sig. Det var därför dem jag gick fram till. Villes musik svävade över trädgården tung och jublande.

– Ni bor granne med ett brass-band? sa asiaten. Hörs det alltid såhär kraftigt?

– Från morgon till kväll, sa jag.

– Vad är det för musik? frågade vaktmästaren. Jag tycker att det låter som en marsch.

– Rätt! sa jag. Det är en segerparadmarsch. Jag kan den utantill, jag kan gnola den i sömnen.

– Er köksmästare vinkar på er, sa asiaten.

Jag vände mig om och Egil såg så förtvivlat angelägen ut att jag ursäktade mig och skyndade till honom. Han drog mig in i matsalen.

– Du har väl förvällt murklorna, sa han med en väsande viskning.

Jag såg oförstående på honom utan att visa den minsta reaktion. Han var mycket känslig och för att få honom att släppa tråden höjde jag på ögonbrynen som om jag vore bekymrad för hans förstånd. Han lät sig inte bekomma, tvärtom rodnade hans ansikte av tilltagande upphetsning. Han började trampa omkring, höjde båda händerna och skakade dem.

– Du tänker mörda dem!

– Egil, sa jag. Det går inte att tala med dig när du är i detdär tillståndet.

Jag vände mig om och slog upp dubbeldörren på vid gavel.

– Var så goda!

På morgonsidan började jag må verkligt illa. Jag lyckades ta mig till toaletten och tillbaka till sängen utan att väcka Maire, som hade kommit hem och som hade lagt sig utan att vi som satt sent till bords hade lagt märke till det. Hela kvällen hade Egil varit en verklig plåga. Knappt hade köttbitarna blivit serverade och skålen med stuvning ställts på bordet så ringde telefonen i hallen. Jag försökte nonchalera den, men jag märkte att de ihållande signalerna störde alla, så jag ursäktade mig och gick och svarade. Det var Egil.

Egil ringde alltså med sin ficktelefon från köket till hallen och började en snubblande häftig predikan, han krävde att jag skulle avbryta måltiden.

– Genast när jag ser att någon rör din murkelstuvning så

störtar jag in och ropar: Mina herrar, man förgiftar er!

–Sluta Egil, sa jag. Du vet att alla brister ut i gapskratt och applåderar.

Jag lade på luren, gick tillbaka till sällskapet och förklarade att det var någon som försökte intressera mig för en ny trädgårdsbok. Egils beskäftighet fortsatte ändå och jag hade knappt börjat ta för mig förrän han störtade in med sin höga vita mössa vacklande på huvudet. Han tog skålen ifrån mig och beklagade att stuvningen säkert hade kallnat, han skulle värma den. Det tillät jag inte. Och så vidare, och så vidare. Det hela började likna en mycket dålig film, om inte rentav en mardröm. Kocken gjorde hela tiden allt för att hindra oss att äta, allt utom att säga som det var. Sanningen sipprade bara ut i svettpärlor på hans panna.

Alltså, jag steg upp. Jag kunde inte ligga och kräkas i sängen eller på den heltäckande mattan. I arbetsrummet hade jag också en hel del att göra, ganska mycket oskrivet. Om Antti-Veikko bland annat och Bodil. Jag spydde. Kunde inte ringa henne så tidigt. Tidningen kom, den dunsade ner på tamburgolvet. Ingen storm på Nordsjön.

Jag såg på morgon-TV. Maire kom med kaffe. Jag vinkade att jag inte ville ha.

– Hur mår du Tor? Du ser riktigt sjuk ut.

– Det går snart över, sa jag.

– Jag måste kila, sa hon.

Hon måste väl det. Medan hon pratade drog en väldig orkan fram och kastade sig över ett fartyg för att dränka det, såg jag på TV, vågor som sköljde från för till akter. Det höll sig ännu på ytan, segt kan man säga. Men var ovädret rasade vet jag inte. Maire har gått. Om en timme är hon framme. Då ringer jag.

Försökte ringa Ville, be honom komma. Ingen svarar.

Han svarar faktiskt inte.

Nu går jag och kastar mig på sängen. Jag måste inte skriva just nu när han är på väg. Han som kommer. Min starka småleende. När han är riktigt nära slår jag armarna om honom och kramar honom – äntligen. Och känner om han är kött och blod eller inte alls.

Käre Theo!

Omsider får jag tid och överskott att skriva till dig. De två månader som har gått sedan sist har bara försvunnit. Då ville du vara allena ute i trädgården och du ställde dig nära rosenbuskarna som ännu var nästan kala, i kväll är de översållade med ljusröda blommor som av en svärm fjärilar. Jag hade gärna gått fram till dig, men det var ju så många människor som ville säga något vänligt eller bara berätta ett minne. Vi hade över hundra gäster den dagen.

Nu är här tyst och tomt. Flickorna drog iväg, den ena till Köpenhamn, den andra tillbaka till London. Det var litet svårt för dem att ta farväl och att befria sig från en oklar föreställning om att de kanske behövde ta hand om mig, samtidigt som de naturligtvis insåg att jag nog klarar mig.

Vet du Theo, jag är glad över att Tor fick en så ståtlig begravning i Gamla kyrkan. Redan tanken på en jordfästning "i stillhet" skulle ha gett Helsingforskritikerna rätt i deras nonchalans mot honom. Nu fick han en begravning värdig en Graham Greene, en sådan som han själv inte bara hade ansett helt rimlig utan till och med självklar. Under dån och brak från den väldiga orgeln intog han sin plats på parnassen medan det litterära etablissemangets fåtaliga representanter stelt bugade sig för änkan. Men jag såg dem inte, jag såg de andra, alla dem som jag aldrig tidigare hade mött, varken i verkligheten eller på tidningarnas kultursidor. Varifrån kom de alla? Det som emellertid blev för tungt för mig och kom alla mina fördämningar att brista var lilla Bodil.

Du såg hur hon måste stöda sig på sin Nicholas för att alls kunna ta sig fram till kistan. Så illa hade de farit fram med henne att hon inte ens kunde böja sig utan måste låta blommorna falla till golvet när hon hade läst sin hälsning: "Tack Tor för att du gjorde det!" De orden hörde du, men det var kanske bara vi som satt i första bänken som kunde höra det hon viskande tillade: "Må de, och alla deras likar, brinna i helvetet i evighet." Det var storslaget och vackert sagt. Den stora underbara dagen, då den yttersta oåterkalleliga domen uttalas och Vreden tar vid, kom ett stort steg närmare i all sin glans och hett efterlängtade förfärande härlighet.

Käre Theo. Tack för att du gick med på att förrätta jordfästningen fast du kanske inte har haft prästrocken på dig på tjugo år. Det var gott att få höra minnesord som inte med lätt hand svepte över de mera problematiska sidorna i Tors karaktär, och som inte ville ge en försonande och samlad bild av en så motsägelsefull person. Tor var en författare som sände ut varje ny bok med förväntan och jag har frågat mig om han drevs till de sista förtvivlade gärningarna av sina samlade besvikelser. Du gav ett annat svårförståeligt perspektiv redan med dina ord till honom om "Gottes Teufel". Jag tror inte att han fattade vad du och Luther menade med Guds djävul, men det var väl den tanken du återkom till i ditt griftetal när du citerade Bibeln: "Ty allting måste tjäna dig". Du sade inte att det är en gudstjänst att som Tor röja undan vissa människor, men du gjorde det ändå. När Gud dröjer med att låta sin vrede slå ner så får vi själva ta bestämda personer ur cirkulation. Då är det vi som blir djävlar, men Guds djävlar på något sätt. Dethär blir komplicerat. Tar du emot privatelever i teologi? Jag är mycket intresserad av en korrespondenskurs med dig som lärare.

När jag skriver dehär tankarna kan jag se för mig min granne Villes bekymrade ansikte. Han är from och gudfruktig, för övrigt den långa resliga man som steg fram och höll ett eget tal vid Tors kista, en alldeles underbar person som lyckas bevara sin glädje till och med när han sörjer. Det var han som kom över till oss när han såg vårt nummer på sin telefon. Han fångade upp Tor som hade släpat sig till dörren och föll i hans armar. Tor klamrade sig fast vid honom och kallade honom i sin förvirring för far.

Ville förde honom till sjukhuset och satt vid hans sida de tre dygn som kampen pågick. Han satt troget där för att ingen skulle inledas i frestelse att påskynda utgången. Bara när jag var hos Tor vågade han gå ner i kafeterian för en bit mat och ut i sjukhusparken för att andas frisk luft.

Jag är glad över att Tor och jag ännu nådde fram till varandra. "Alla pengar från böckerna skall gå till Destiny", sa han. Han upprepade ordet flera gånger när jag inte förstod. Han ville vara säker på att hans vilja, som han kanske ropade över en avgrund, verkligen blev uppfattad. Destiny! Och nu, när jag har lyckats få reda på vad han menade, har jag överfört mina månatliga inbetalningar från Amnesty till denna nya rörelse. (Hur inbetalningen går till kan jag meddela om du vill ta ditt ansvar för livet.)

Destiny är människor som har fått nog. De gör det livsfarligt för vem det vara må att på något sätt medverka till dödandet, antingen det sker i livets början eller i dess slut. Den som går in för en annans död skriver under sin egen dödsdom. Destinys medlemmar bejakar detta, och det gjorde ju också Tor! Om du läser tidningar så har du säkert redan märkt att tidigare eutanasianhängare nu plötsligt meddelar att de av olika

skäl har tänkt om. Den främsta orsaken är nog omsorgen om det egna livet. I dag läste du kanske också att institutionen för eugenik och rasbiologi vid Kvinnokliniken i Helsingfors fått svårt att hitta folk som vågar arbeta där. Så synd att det bara är rädslan som kan få människor att sluta leka med andras död.

Tor sade många gånger att människan gör allt ont hon törs och att det därför gäller att se till att hon inte vågar. Det tyckte jag att var en både primitiv och farlig tanke och jag försökte öppna hans ögon genom att demonstrativt låta hans böcker ligga olästa. Jag hoppades att han skulle komma till besinning och söka sig bort från de farliga trakter där han rörde sig. Nu gjorde han inte det. Kan man säga att han stupade i kampen mot det som han var så rädd för? Jag vet inte.

Tor efterlämnade några tättskrivna anteckningsböcker. Jag har läst igenom dem och inser att han fortsatte med sitt författande trots att han påstod att han hade slutat och trots att han inte längre rörde vid sin dator. Nu skall jag försöka skriva rent hans text, komplettera den där det är nödvändigt, och färdigställa den bok som jag utan minsta tvekan inser att han avsåg att skriva.

Som du förstår kommer jag att vara nära honom under en lång tid.

Mycket kära hälsningar
Maire

Författaren Tor Säters senaste bok liknar ingen av hans tidigare. Stora delar av texten är spårlöst försvunnen, försvunnen inte bara ur den version Tor Säter skickat till förlaget utan också ur den han bevarar hemma på PC:ns hårdskiva. Misstanken uppstår att det knappast är fråga om ovana vid ny teknik – de saknade textpartierna innehåller något som av någon upplevts som högst obekvämt.

Paul von Martens nya bok – efter en paus på sex år – handlar om mycket mer än datorproblem. Det är en thriller förlagd några år in i framtiden, där de välbeställdas Grankulla skyddas mot icke-önskvärda element med hjälp av vägspärrar, och den ryska maffian åker omkring på gatorna i Helsingfors i stora svarta bilar. *Döden kom till rätta* är en stor roman om en framtid som snart kan vara samtid.

ISBN 951-52-1654-0